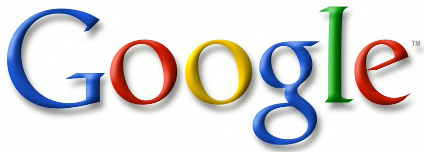

SAMLADE SKRIFTER

AF

C. A. WETTERBERGH.

[ONKEL ADAM.]

ÅTTONDE DELEN.

ÖREBRO,
ABR. BOHLIN, 1872.

TRÄSKEDEN.

BERÄTTELSE

AF

ONKEL ADAM.

ÖREBRO,
ABR. BOHLIN, 1872.

—

Svanavattnet.

Det är tyst i skogen. Finnes väl någonting herrligare än att en vacker, solrik sommardag vandra i våra tallskogar, som der och hvar afbrytas af ett bälte med björkar; det är så ensamt derinne på de få öppna platserna, som ligga i sin ursprungliga vildhet, och der kanske en eller annan fällstock, som under vintern gillras för räfvarne, är det enda som bevisar att menniskor varit der. Huru olika är ej denna scen emot den, då vi från alla sidor tränggas af andra, inblandas i deras strider, framskjutas som skottafla för att skydda de andra, bortblandas i den hvimlande mängden, glömma oss sjelfva och glömmas.

Helt annat är det i den ensamma skogen, dit bullret af det stora maskineri, vi kalla samhälle, ej hinner; der man, ensam med sina tankar, tycker sig vara mera hel, mera sann, än der borta, der man lånar färger, dagrar och skuggor af de andra och icke någonsin rår om sig sjelf, utan är andras egendom.

Hos hvarje svensk finnes det ett behof att vara ensam med sig sjelf, en förkärlek för den tysta, undangömda natur, i hvars sköte vi lekte som barn .... Alltid, midt under de mest storartade uppträden, midt under jublet och folkets hurrarop vid en nationalfest, höra vi liksom en röst från våra stilla skogar, som lockar oss dit i fridens och lugnets rike, för att kunna riktigt i en brännpunkt samla allt det sköna, allt det heliga och goda vi erfarit.

Men industrien har inträngt öfverallt, och endast i Norrlands eviga skogar, der inga kanaler finnas för deras «tillgodogörande», har man armbågsrum och kan vandra långa vägar ensam med solen, foglarna och sina egna tankar.

Der ligger nära den fjellrygg, som stänger oss från brödrafolket, en trång dal mellan fjellen. En ljusgrön björkskog slår sin ring kring den lilla sjön, som är full af holmar och hvars strand i en mängd uddar liksom afdelar vattnet i en hel rad af speglar. Den sjön upptogs vid gränsregleringen på kartan, men detta är också det enda tillfälle, då den blifvit omtalad för verlden, och, Gudi lof, det der lilla vattnet anses af dem, som sett kartan, blott för en vattenpöl mellan de mest otäcka bergbackar man kan tänka sig.

Detta är en lycka; ty eljest skulle troligen en spekulant der spikat ihop ett brädlider i schweizisk smak, för att uthyra till någon engelsman, som ville bota sin spleen genom metning i den lilla sjön.

Svanavattnet heter den sköna sjön, som ligger så der gömd och glömd; men den som en gång besökt honom, tänker många gånger, då han bortdrifves af samhällets ström, på Svanavattnet.

Bakom björkskogen lyfter sig landet terrassvis uppåt. Tall- och granskog står deruppe liksom sjelfva skogens hufvudstyrka, mörkgrön och högväxt, enkel och allvarlig, men ännu längre uppåt fjellet kommer åter björkskog; ty björken utgör de nordiska skogarnas både avant- och arrière-garde.

Högt öfver det hela resa fjellen upp sina spetsar fulla af snö — och hundrade bäckrännilar sorla genom skogen och skynda hvitfraggande mellan fjellets remnor och stenblock, till dess de kasta sig i Svanavattnet eller förena sig med den å, som leder derifrån.

Om jag förde eder dit, skulle ni genast observera en stuga, som ligger vid sjökanten, omgifven af några täppor och en liten kornåker, som någon gång ger mera än utsädet; men som detta händer två år af tre, så besås den årligen. Man fordrar ej mycket af den goda modern naturen deruppe bland fjellen, ty hon är fattig, stackars moder — men derföre desto kärare.

Den enda gemenskap den lilla stugans innevånare hade med den öfriga verlden var hvarje år i Mars, då far omgjordade sig och reste till närmaste by, det vill säga nio mil derifrån, för att till rika Erik sälja några fjerdingar «fjellrör», en rödingsart, som i fjellsjöarna är af en alldeles egen förträfflig beskaffenhet, och ett par hundra ripor, som [illegible]vit fångade i donor på fjellet.

Denna resa var en vigtig tilldragelse i det lilla huset, och barnen voro i synnerhet beskäftiga med att göra fars restyg i ordning och fodra upp gårdens tvenne renar, som i akjor skulle föra dyrbarheterna till sin destinationsort.

Men ett år voro de i verkligen högtidlig spänning; ty far hade beslutat att resa till marknaden, som hölls tjugu mil derifrån.

«Jag tror att far köper hem något grannt åt mor», yttrade Anna, «jag tror att mor får något.»

«Åh, det måtte han väl inte tänka på», sade modren, som förstod Annas mening. «Men kanske ni, barn, få något.»

«Tror mor det? . . . Hör du, Anders! Mor tror att far köper något åt oss dernere på Gregori . . . Kors, hvad det måtte vara roligt på Gregori, så mycket folk, många hundrade, säger far, för si han har varit der nere, långt innan vi blefvo födda, för si då var han dräng, han, i Storbola, der nere hos rike Anund.»

Anders, som satt och slöjdade träskedar, hvilket hörde till binäringen, såg upp och småskrattade.

«Anna hon bespetsar sig på grannlåt, hon; jag undrar just hvad hon vill ha, ett halsband eller en ring på lilla fingerstumpen.»

Annas lilla glada ansigte fick ett uttryck af missnöje.

«Åh, så Anders pratar! Inte vill jag ha något, jag som ingen nytta gör; annat är det med Anders, som sätter ut donor och är en hel karl; ty du är tolf år, bevars, och jag bara tio; men så . . .»

«Men så stickar du strumpor åt far», inföll Anders skalkaktigt, «och det är ändå ett hederligt göra för syster Anna.»

«Ni äro snälla barn, begge två», inföll modren, «blott ni lära er edra lexor, men det går, gudnås, trögt.»

«Ja se, jag får aldrig vara i fred för Anders», sade flickan. «Nu får du inte se på mig, Anders, ty då blandar jag bort alltihop.»

En tystnad uppstod, ty Anna skulle läsa; men de qvicka blå ögonen kunde ej fästa sig vid de krångliga bokstäfverna i boken. Efter några ögonblick sade hon:

«Vet du, Anders, du har aldrig hört sagan om Ungsvanen. Mormor talade om den många gånger, och jag har så ofta funderat, om jag inte skulle kunna komma ihåg den; nu kom den liksom flygande till mig.»

«Som en riktig ungsvan», inföll Anders, småskrattande.

«Ja, det är intet att skratta åt. Mor kommer väl ihåg, att mormor ofta talade om den sagan . . . Det är en så förinnerligt vacker saga.»

«Ja, jag mins att mormor omtalade många sagor för er. Hur var den, Anna?» frågade modren, mera för att glädja sin flicka, än för sagans skull.

«Ja så, mor vill höra den, ser du det, Anders!» yttrade flickan med en viss märkvärdighet i min och uttryck. «Jo, det var en gång så . . . nej, så var det inte . . . så att . . . åh ja, det är sagan; nu mins jag.»

Och flickan berättade på sitt sätt följande lilla saga om

Ungsvanen.

«För många många herrans år sedan stod här vid Svanavattnet en liten stuga, i hvilken en fattig enka och hennes son bodde.

Der var mycket fattigt i huset, och hade ej enkan spunnit blånor och dermed förtjenat litet penningar och gossen kunnat meta och sätta donor för skogsfogel, hade de ej kunnat lefva.

Den lilla sjön är alltid som en klar spegel, ty fjellen och skogen hindra vädret att blåsa der, och gula och hvita näckrosor simma på det vattnet.

Der satt alltid gossen på den stora stenen i vattenkanten, ni vet, och kastade ut sin metref mellan näckblommorna och drog upp silfverblanka fiskar, som han lade i sin lilla korg och bar till sin mor, liksom Anders gör. Om våren, så snart solen smält det sista isstycket på sjön, satt gossen der på stenen i vattenkanten och metade; men han såg mycket sällan på det lilla barkflötet, som med sin penna nickade och nickade i vattenbrynet, och om det nappade, märkte han det knappt, förr än fisken började löpa med refven. Då först kom han ihåg sitt arbete; ty förut hade han oaflåtligen blickat mot södra ändan af den lilla sjön, liksom han väntat att någon skulle komma. Så fick han vänta länge; men en vacker morgon, just då de första guldstrålarna glänste på klippor, skog och vatten, hördes der ett susande i höjden, liksom det varit en storm som kommit, och en svärm svanor sköto fram i det blå och slogo kretsar allt trängre, beständigt sjunkande mot sjön, till dess de ändtligen slogo ner på spegelytan. De der sva-

norna kände ganska väl den lille bleke gossen, som de sett hvarje år sittande på stenen och som hade kallat dem vid namn. Och de summo fram till honom och böjde på sina ståtliga halsar, liksom för att helsa på sin lilla vän och fråga, hur det stod till sedan sist.

«Jag har varit mycket sjuk, mina små kära svanor», sade gossen, «mycket sjuk, men se, jag kunde inte dö, utan kom upp igen, bara för att få se er.»

Så talade den bleke gossen, ty svanorna voro hans enda vänner här i verlden, hans enda bekanta.

Hela sommaren voro svanorna qvar här i Svanavattnet och kläckte ut sina ungar på holmen, som ligger derute midt emot stenen, der gossen plägade sitta; men om hösten lagade de sig till affärd.

Då det blef tjockt och ruskigt i luften och det kalla duggregnet föll från himlen och gjorde tusen sinom tusen ringlar i vattnet, samlade sig svanorna i en hop, och på ett gifvet tecken af den starkaste, höjde de sig upp på sina kraftfulla vingar och sväfvade, i allt vidare och vidare ringar, upp mot den grå himlen, der de snart försvunno mellan de sönderslitna molnen, som drefvo öfver trädtopparna och sopade bergkanterna med sina trasor. Då började gossen gråta bittert, ty hans vänner foro, och en lång och svår vinter förestod i den kalla dragiga kojan, der vintern andades in genom hvarje springa och blickade in genom de söndriga rutorna.

Så satt han en höstafton på stenen i vattenkanten och gret, då han hörde ett sakta prasslande.

Ack! Han blef något glad han, må ni tro; ty det var en svanunge, som ej orkat att följa med de gamle. Han lockade på den vackra ungen, som, mera öfvergifven än han sjelf, sam på vattnet, och ungen kom och smög sig intill gossens bröst, liksom för att få beskydd.

«Gud välsigne dig, lilla svanunge!» hviskade gossen och torkade bort sina tårar med tröjärmen. «Gud välsigne dig, som blef qvar och ej öfvergaf mig, stackars barn!»

Men svanungen blef qvar hela vintern, och då gossen åter blef sjuk och föll ihop utan krafter, så lade sig svanungen på hans fötter då han frös, och när gossen mot qvällen tyckte at

han liksom brann af hetta och blodet liksom kokade i hans ådror, då fläktade svanen svalka med sina präktiga silfvervingar.

När våren kom och sipporna åter stodo blå och hvita i skogen, .och foglarne sjöngo och vattnet bröt opp och isen flöt omkring liksom bara kristaller, blef gossen bättre och kröp ut till sjön och satte sig på stenen vid vattenkanten, och den sköna svanen sam i sjön, liksom väntande på de andra.

De kommo också, så snart det sista isstycket smält i sjön, och böjde som vanligt sina stolta halsar för gossen och frågade hur det stod till.

«Jo, nu är det bättre, men hade ej min lilla Svanhvit varit hos mig i vinter, så hade jag dött, men han värmde mig, då jag frös, och fläktade kyla på mig, då jag höll på att gå åt af hetta . . . Gud välsigne honom!»

Den lille gossen var dock som en hamn hela sommaren, men hans hjerta var gladt så länge svanorna summo i sjön och hans ungsvan allt emellanåt kom till honom och strök sitt hufvud mot hans magra kind eller slog ut sina stora vingar och skylde öfver honom mot solen. Det var en snäll svan.

Men då hösten kom och duggregnet åter slog tusen sinom tusen ringlar i det stilla vattnet, kom den rätta hjertesorgen; ty nu foro svanorna och ungsvanen följde dem på deras fjerran tåg.

Då gret ej den lille gossen, ty då man är rätt ledsen, kan man icke gråta; men han satt stum och stilla och såg upp åt himmelen och tänkte: Den som ändå hade vingar, så skulle jag flyga dit upp, jag också, och liksom dufvan i arken komma tillbaka med ett oljoblad till mor, ty, stackars mor, hon är fattig, hon, och sorgsen många gånger. Ack, hade jag bara vingar, så blefve allt godt och väl.

Så satt gossen och klagade. Men svanorna foro öfver skogar och slätter, berg och dalar, öknar och haf, men på tjugonde dagen slogo de ner i en liten sjö, som var omgifven af underliga, präktiga träd, som voro mycket klart grönare än den allra vackraste björk och hade stora ofantliga blad, som bildade en krona, och tusende sinom tusende blommor utgjorde gräsvallen deromkring; men vid sjöns ena ända låg ett präktigt slott med gyllene portar och marmormurar och tak af silfver.

I den sjön summo nu svanorna.

Men bland blommorna på stranden lekte en gosse, klädd i dyrbara kläder, af siden och guld, och hade med sig en hop tjenare, som knäföllo då han tilltalade dem. Det var den persiske konungens son, som lekte i sin faders park.

Men svanorna summo fram och åter i den spegelklara sjön och böjde sina stolta halsar för konungasonen; men honom frågade de icke huru det stod till, ty för den mäktige står det alltid bra till. Men den fattige gossens ungsvan sam närmast och flaxade med de sköna vingarna, liksom han velat bedja om något.

«Hvad vill fogeln?» frågade konungasonen en gammal trollkarl. «Ack, den som ändå förstode foglarnes språk.»

«Högborne herre och furste», sade trollkarlen, «jag vill säga dig hvad fogeln vill.»

«Tala om hvad han säger, beskedlige trollgubbe», sade konungasonen.

«Svanen säger: Högborne furste, gif mig en gyllene ring om min hals till en fattig gosse, som är min vän. Så säger ungsvanen.»

«Det vill jag gerna. Jag skall bedja min fader konungen om en gyllene ring att sätta om den vackra fogelns hals.»

Och när deras höst kom — det vill säga då det vardt vår vid den fattiges lilla koja och då isen smälte i Svanavattnet — ty så vexlar Gud höst och vår lika för den rike och den fattige, för den, som kan befalla tusende menniskor, och för den, som är glömd af alla, — för dem begge finnes der vår och höst, dag och natt, blommor, som springa ur sina knoppar, och blommor, som vissnat till torrt hö —: då lockade konungasonen den vackra ungsvanen till sig och satte en gyllene ring om hans ståtliga hals, och den ringen hade hundrade ädla stenar, en för hvart konungarike hans fader konungen egde; ty det var en mäktig konung.

Men här vid Svanavattnet satt den lille gossen blekare än året förut; hans kinder voro ännu mera infallna och han orkade ej en gång hålla metspöt. Likaväl hade han krupit upp på stenen och satt der och väntade på svanorna.

När han satt så der och väntade, sjöng han alltid sin visa om svanorna på jorden och i himmelen. Har ni hört den visan? Eljest är den så här:

Då vårvind vattnet krusar
Och blomman står i skog,
Det fjerran borta brusar . . .
Men det förstår jag nog.
Ack, det är svanorna, som slå
Allt ner på insjöns blå.
Men när jag vingar får
Skall jag komma.

I qvällens mörka timma
Syn's svanor då också;
På himlen stjernor simma,
Dem kan jag väl förstå.
De nicka åt mig natten lång,
Då blir mig dalen trång.
Men när jag vingar får
Skall jag komma. *)

Så låter visan, som den fattige gossen sjöng om svanorna; men nu hördes knappt den svaga rösten. Det mörknade för gossens ögon, ty han var så matt, så matt.

Men nu hörde han det vanliga susandet i luften. Svanorna kommo, och de slogo ned i sjön och helsade honom och sade:

«Hur står till?»

«Nu snart är allt godt och bra», sade gossen. «Med mig är det nog bra, men derinne ligger mor och är sjuk och förgås af hunger; men jag orkar ej meta en enda liten fisk och ge henne.»

Då kom ungsvanen fram med den gyllne ringen om halsen och trodde att den skulle hjelpa allt; men gossen såg ej den herrliga, kungliga gåfvan, ty hans ögon voro förmörkade, och då ungsvanen skakade af sig den gyllne ringen, så att den föll i gossens sköte, tog han ej mot den, utan ringen rullade utför stenen och föll i sjön.

Men gossen var död.

Då blef ungsvanen sorgsen; han dykade efter den sköna ringen — men fann honom icke, ty der nere på bottnen bodde ett troll, som tog ringen och gaf till sin dotter Sjöjungfrun.

Men då ungsvanen en dag ensam sam vid den stora stenen, se, då såg han hur en liten silfverhvit svanunge simmade vid hans sida; och han igenkände sin vän.

***) En passande ton, fastän ej den som Anna begagnade, finnes i «Louise; sju enkla visor utan ord, af J. M. Rosén». N:o 7. Vallflickan.**

«Du tappade ringen», sade ungsvanen till sin vän; «nu ligger den i sjöns djup, jag kan ej finna den.»

«Jag behöfver den icke, och icke min mor heller, ty just nu sitter döden vid hennes säng och hjelper henne att utveckla de sammanslagna vingarne.»

Men svanungen försvann — och svanorna flögo sin väg — och kojan föll ner till stoft; men på Svanavattnets botten ligger der en gyllne ring, som man kan se då månen skiner, men som ingen kan taga upp.»

«Hvad tyckes om den sagan? . . . Det vore något, om Anders kunde meta upp den ringen, då han drifver kring sjön; då kunde vi bli rika och förnäma och inte vara bara stackare!»

«Åh, barn, inte består lyckan i rikedom allena», sade modren.

«Ja, men det är allt bra roligt att vara rik och förnäm och mäktig, och bra ledsamt att ingenting ha.»

Anders hade uppfattat sagan helt annorlunda än systern; han småskrattade och sade: «Syster Anna är som träskeden.»

«Som träskeden! Är jag lik en träsked? Jo, det var qvickt.»

«Jo ser du, Anna, det var en gång en träsked . . .»

«Jag hör inte på't, Anders.»

«Det gör också ingenting; men det var en gång en träsked, som var så fin och nätt och vacker hon någonsin kunnat bli af fint enträ med utskuret bladverk på skaftet. Man kunde aldrig se något nättare än den vackra träskeden med sina ådror, flammande mellan hvitt, gult och rödt, och alla berömde träskeden och sade: ack, så vacker du är! Då blef träskeden högmodig, ty högmodet hänger vid alla skapade ting och derföre kunna träskedar högmodas i sitt hjerta, ty deras hjerta sitter midt i deras smala lif — i skaftet. Ack, tänkte träskeden, om jag ändå vore en silfversked, ty nu blir det ändå inga andra än pigor och drängar, som skola handtera mig; men vore jag en silfversked, så kunde det hända att sjelfva kungen kunde äta med mig ur ett silfverfat fullt af risgrynsvälling . . . När jag är träsked, så blir det ingenting annat än mjölgröt jag får blöta mig uti.

Men träskeden sade till sin matmor: «Kära fru, jag anser mig för god att vara bara en simpel träsked, jag känner på mig, att jag inte passar att vara i köket, utan att jag bör vara på stora bordet . . . jag kan ej med pigor och drängar, de ha så plumpa

fasoner och gå så illa åt mig . . . Kära fru, laga så att jag blir en silfversked.»

Matmodren ville göra den lilla skeden till viljes och bar henne bort till en guldsmed, som lofvade att försilfra henne. Och han öfverdrog träskeden med silfver, så att hon glänste som solen, och hon var så glad i sitt hjerta, att det nästan kunde kännas hur det slog inuti skaftet. När hon kom hem, lades hon i silfverkorgen och drack duskål med alla silfverskedarne, lät téskedarne kalla sig moster och sade kusin till silfvergafflarne. Dessutom räknade hon slägtskap med en förläggarslef, som hon kallade mormor, fastän hon aldrig sett henne förr. Men när skedarne skulle brukas, fick hon alltid ligga qvar i silfverkorgen, fastän hon alltid lade sig ofvanpå, för att icke afglömmas, så att det icke var hennes skuld att hon ej kom med. När detta flere gånger händt, och hon alltid fick ligga qvar, så klagade hon för frun och sade: «Jag skulle be att jungfrun underrättas om att jag är en silfversked och lika god som någon annan. Jag begriper inte huru hon kan skilja mig från de andra, ty jag är mycket blankare än de alla.»

«Jo», sade matmodren, «hon känner på tyngden, att du bara är en försilfrad träpinne.»

«Tyngden, tyngden!» stammade träskeden; «det är således icke blott glansen utanpå som skiljer en verklig silfversked från en träsked.»

«Nej, barn lilla, silfver är mycket tyngre än trä, det är hufvudsaken.»

«Nå, så gör mig tyngre; jag vill prompt bli så god som de andra, ty den förnedringen tål jag inte.»

Matmodren ville gerna göra sin lilla träsked till viljes och bar henne åter till guldsmeden.

«Kära hjertans», sade hon, «gör denna skeden lika tung som en silfversked.»

«Det är omöjligt utan att gjuta bly i skaftet», sade mästaren.

«Aj», tänkte träskeden, «då måste han genomborra mitt hjerta . . . men man måste lida allt för äran; han må genomborra hjertat och gjuta det fullt af bly . . . blott jag blir ansedd som en verklig silfversked.»

Och guldsmeden borrade djupt genom den arma träskedens hjerta, det gjorde ondt, mycket ondt, men hon teg och led . . .

Han göt bly in i det borrade hålet, det flöt genom hjertat och stelnade derinne; men hon tålde äfven detta . . . allt för ärans skull.

Ändtligen var hon färdig och nyförsilfrad, och återkom i silfverkorgen.

Men nu tog jungfrun henne för en riktig silfversked, och hon skulle känt fröjd deröfver, om hon icke haft en blyklump i hjertat; men den hindrade henne att vara glad öfver sin ära.

I flere år gick och gällde hon för en verklig silfversked, så väl var hon försilfrad och så väl var tyngden afvägd; men matmodren dog.

Detta nästan gladde träskeden, ty matmodren var den enda, som visste att hon var en träsked med silfver utanpå och bly inuti.

«Nu vet ingen annat än att jag är en silfversked», tänkte hon; «nu är min ära befästad.» Men allt silfret såldes och skulle omarbetas. Då den stackars träskeden såg smältugnen och visste att hon skulle kastas ditin, blef hon förskräckt och begynte tala vid de andra skedarne om det tyranni, som man öfvade mot den stackars värnlösa . . . «Man skall bränna upp oss, man skall tillintetgöra oss», sade hon.

«Åh nej, de må gerna smälta oss», sade silfverskedarne, «vi ha, gu' nåde oss, en smula koppar i oss, som gerna må brännas bort, sedan bli vi renare och bättre än vi voro förut.»

Men träskeden var otröstlig, och då man ämnade kasta henne i degeln, sade hon med darrande röst:

«Käre mästare! Visst är jag en silfversked, det förstås, och det synes utanpå och kännes på tyngden också; men jag är ändå ej af samma slags silfver som de andra, jag är af ett finare slag, som ej tål elden, utan flyger bort i rök.»

«Är du qvicksilfver då?»

«Ja, qvicksilfver, ty jag är qvick utaf mig.»

«Åh, nej, du är inte qvicksilfver, men kanske af tenn.»

«Bevars, hur kan mästaren tänka så gement om mig!»

«Eller kanske bly?»

«Bly? Åh bevars, det måtte väl mästaren se att jag inte är bly.»

«Nå, jag skall se åt», sade mästaren och ville böja på skaftet; men knack! det gick af och blyklumpen föll derur.

«Således bara en träsked . . .»

«Ja», sade träskeden, som, sedan blyet kom ur, kände sig helt lätt och glad; «ja, jag är bara en träsked och vill nu endast vara en träsked. Tag bort försilfringen, käre mästare, limma ihop mig och sätt mig ute i köket, tillsammans med de andra träskedarne, så skall jag säga dem hur dumt det är af en träsked att vilja vara af silfver.»»

«Och det der skulle vara åt mig», sade Anna. «Men, käre Anders, träskedmakare som du är, jag tror ändå att man kan ha det bättre än i skogen och torpstugan. Inte har jag just sett något, men så mycket har jag hört, att den rike har allting bättre än den fattige, att han lefver i glädje och fröjd, under det att den fattige lider af sorg och nöd.»

«Men inte lida vi nöd, kära Anna», invände modren, som var en af dessa förnöjda menniskor, hvilka bli allt mera sällsynta. «Vi lida ju ingen nöd, Anna, ty far och Anders der skaffa alltid så mycket, vi behöfva, och mer dertill. Nu skall du få se, att far har med sig kaffe och socker hem, kanske en hel mark af hvardera slaget, och då skola vi ta ner kopparne, som nog hålla, fastän de äro hopsatta, och äro granna nog åt oss, fastän de äro omaka.»

«Men, mor, det finnes många som få kaffe hvar dag och inte behöfva dricka ur omaka koppar», sade Anna, «och de äro väl ändå lyckligare än vi.»

«Det är tvifvel om det, barn, ty Gud delar icke så ojemt som vi tro.»

«Gud ger oss alltid så mycket, att vi böra vara nöjda, men han kan aldrig ge oss så mycket, så att vi måste vara nöjda; ty dertill kan han ej tvinga oss», invände Anders.

«Anders talar som en prest», anmärkte Anna.

«Ja, det gör jag, ty de orden sade pastorn på läsförhöret uppe i Björkbyn i tu års se'n, då vi gjorde resan dit.»

«Det mins inte jag.»

«Åh, du var bara åtta år gammal då, och dessutom skulle du se på prestens flicka, som var så grann.»

«Ja, hon hade ett bra grannt halsband af röda stenar, eller om det var glas eller någon sorts röda bär, ty det trodde de andra, men jag tror, att det var liksom glasstenar.»

«Och det satt du och såg på, barn, i stället att höra på Guds ord», sade modren.

«Ja, hon var bara barnet, mor», ursäktade Anders; «hon är väl klokare nu.»

«Ja, bevars, visst hör jag, men inte kan jag blunda heller, då jag ser något grannt och . . . det der halsbandet glömmer jag aldrig. Jag har många gånger tänkt: Herre Gud, om far hade råd . . . men det är inte att tänka på.»

«Nej, det är inte att tänka på.»

«Men, mor lilla, om jag nu vore en rik flicka, så finge jag genast allt hvad jag pekade på, alldeles som jag ville; och det är ändå bra roligt att få allt hvad man vill.»

«Du är bra barnslig, Anna.»

«Men», började Anna för att afbryta samtalet, som ej tycktes utfalla till hennes fördel, «men jag undrar, om ej far kommer hem i qväll och hvad nytt vi få höra. Vi bo så långt borta, att vi inte en gång få veta hvad kungen heter, förrän ett år efter alla andra.

«Jo, far kommer i afton; det är säkert», yttrade Anders. «Vi skola, när det mörknar, tända på i spisen, så att det blossar bra.»

Med dessa ord gick gossen ut och hemtade ris, som för eldandet af fyrbåken var det bästa, emedan det kastade gnistor högt upp i luften.

Ganska riktigt, sedan det var nedmörkt, hörde man renarnes klockor pingla ute på sjön, liksom för att accompagnera det enformiga smällandet af deras hofvar, då de slogo mot hvarandra under deras hastiga lopp öfver «skaren».

Inom några minuter var fadren hemma, och hela huset kom i rörelse för att mottaga honom.

«God afton, gumma, god afton, Anna, tack, Anders! Nu kan du köra renarne i fållan», yttrade nybyggaren. «Nå, allt står väl till här hemma?»

«Ja, kära Zackris, allt står väl till.»

«Du må tro, mor», återtog mannen, sedan han väl fått af sig sin gamla getskinnspels, «du må tro att der var folk. Det är ändå roligt att ibland se folk, fastän jag var rätt glad när jag åter blef dem qvitt, ty de höllo ett fasligt spektakel på hemvägen . . . Gudskelof, att jag åter är hemma!»

«Nå, hvad nytt, far?» frågade Anna.

«Åh, just ingenting . . . jo, det var sannt, jag har minsann gåfvor och skänker med mig.»

«Ack, ack! far har gåfvor och skänker!» ropade Anna och klappade händerna. «Nå, hvad är det, far?»

Fadren började gräfva i sina djupa fickor.

«Jo, se här . . . ja så, det är åt Anders som han begärde — metkrokar, förstås, det skall han ha . . . ja, mor, det du får ligger ute i akjan nedpackadt; men, hm, jag tror hin onde tog'et . . . det var försmädligt.»

«Är det borta något, far?»

«Ja, min själ tror jag så . . . ja, det var åt dig, ett halsband, som handelsmenskan skickade till dig.»

«Ett halsband, Herre Gud! Hurudant var det, far? Det måtte väl aldrig vara borta . . .»

«Jo, besitta mig, är det inte så . . . det är förargligt, men, som jag sade: hvad gör min unge med halsband, ty hon har ingen att visa det för annat än för mor och mig och Anders, då man afräknar getterna, kon och renarne; och vi tre bry oss ej om sådant krafs och de andra begripa det inte.»

«Åh, Herre Gud, jag är alldeles olycklig som inte får mitt halsband . . . Hur såg det ut?» frågade Anna gråtande.

«Åh, det var ett tåcket der som prestmamsellens, af glasperlor, eller hvad det heter.»

Annas gråt blef häftigare.

«Nå, hvad du är barnslig; inte behöfver du halsbandet; du kommer ju inte ut ur stugan och har ej sett folk på år och dag.»

Anna fortfor att gråta. Ändtligen kom Anders in.

«Jag lyser och jag bränner, hvad skall den göra som panten känner?» ropade han och höll ett litet paket i handen.

«Jo, hon skall torka ögonen; se så, Anna, här är skräpet.»

Flickan, utom sig af glädje, sprang opp och tog paketet. Det innehöll ett ganska vacket blått halsband.

«Det är blått, far», yttrade hon, mindre glad än förut.

«Nå, är det inte vackert?»

«Jo, jo visst är det vackert, men prestmamsellens var rödt.»

«Nå, hvad angår det dig?»

«Hå, just inte, men hennes var rödt och . . .»

«Och träskeden vill vara silfversked», inföll Anders, skrattande. «Nu kan syster Anna ej finna sig lycklig, om hon ej blir lika med prestmamsellen, och blef hon lika grann med prestmamsellen, så ville hon vara så grann som landshöfdingens hustru, och blef hon så grann som landshöfdingens hustru, så ville hon bli så grann som kungens fru . . . det tar aldrig slut; men kom ihåg, att det högmodet gjorde att träskeden fick en blyklump i hjertat.»

«Åh, du talar! Jag är mycket nöjd med det, fastän det är blått», sade Anna. «Tack, far!»

«Inte att tacka för», yttrade den muntre fadren, som nu fann sig oändligen väl i sin stuga. — «Vet du, mor», började han efter en stunds tystnad, «jag blir inte länge hemma, utan kommer att fara långt bort i vinter.»

«Hvart då? Hvad är det för en långresa?»

«Jo, ser du, det är en tysk eller engelsman, och det kan gå på ett ut — men det är detsamma; han har låtit köpa upp tjugufem renar, som skola ner till Stockholm för att skickas ut, hvart vet jag inte så noga; men det skall vara ett försök, kantänka. 'Då måste de flytta fjellen med och mossan och skogen och hela subberten', sade jag till handelsmannen; och han skrattade och sade: 'Rätt sagdt, Zackris!' — förty han känner mig sedan gammalt — 'rätt sagdt, Zackris', sade han; 'men låt dem hållas, det angår inte oss'. Emellertid så har jag åtagit mig att föra dem ner till Stockholm, för si handelsman vill inte skicka dem med annat än pålitligt folk.»

«Kors så lång resa!» yttrade hustrun; «det blir en ledsam tid.»

«Åh, den går väl öfver, och det går väl an för dig, som är hemma; värre är det för mig, som kommer ut i villande verlden, som jag nu inte känner till sedan många herrans år, Gud vet, nära nog ensam . . . Också faller det sig liksom en smula tungt att komma ut på farvägar; men jag får *väl* betalt och — nu kommer knuten, mor — jag tar Anna med mig; pojken måste du ha hemma, men någon måste vara med mig.»

Anna blef nu alldeles ytterligt glad och visste ej huru hon skulle uttrycka det. Hon smekte sin mor, kysste sin far och klappade Anders.

«Ack, då får jag se kungen och kungens fru, den lilla drottningen . . . ja, jag vet nog huru de äro klädda», tillade hon då

alla logo åt hennes förtjusning. «Jag känner nog igen dem, ty jag har nog reda på hur de bruka det.»

«Nå, hur då?»

«Jo se, kungen har på sig en röd tröja med guldsömmar och står vid ett bord, på hvilket en guldkrona ligger på en röd puta, och drottningen är klädd i en röd kjortel, också med guldsömmar, och höga skor med klackar, så höga, så höga.»

«Hur vet du det?»

«Jo, der sitter en tafla i mors kistlock, och der stå både kungen och drottningen afbildade precist som de gå och stå här i verlden. Och så får jag se . . .»

«Åh ja, mycket nog, bara du inte tappar bort ögonen», anmärkte fadren skrattande.

Åtta dagar derefter voro Zackris och hans dotter på vägen med sin renhjord, som skulle ut i vida verlden. Man kunde ej se någonting gladare än Annas vackra ögon, då hon fick åka från det tysta hemmet. Hon hade rent af glömt att taga afsked af sin mor och Anders, om de ej begge påmint derom. Modren gret då hon kysste sin flicka, men Anna var så sysselsatt med sin lycka, att hon nästan ansåg modrens tårar löjliga. Så olika är själens stämning ofta, och det är derföre menniskorna så sällan förstå hvarandra.

Kamrer Miller.

«Det är i dag tio år sedan lilla Annette dog», suckade kamrerskan Miller, under det hon ur sin byrålåda plockade upp några småsaker, som tillhört deras enda barn. En illa åtgången bleckskallra, med hvilken den lilla flickan lekt så många gånger, en liten silfversked, ur hvilken hon alltid tog in under sin sista sjukdom, och en guldgul hårlock voro dessa reliker, som modren gömt till sin flickas minne. Den var en svår förlust, ty det var deras enda barn.

«I dag skulle hon eljest fyllt sexton år», sade modren; «sexton år . . . hon hade varit stora flickan; men Gud ville annorlunda.»

Under dessa betraktelser märkte hon icke, att hennes man inkommit och stod bredvid henne.

«Ja, mamma», sade han slutligen, «det är i dag tio år sedan . . . och ändå, ändå . . .»

«Och ändå sakna vi vår lilla flicka», yttrade hans hustru med ett sorgset småleende; «det är ju barnsligt, Miller, mycket barnsligt af mig?»

Kamreren var en ärans man, fastän hvad man kallar litet fjeskig; han var en varm, kärleksfull varelse, men blygdes för att vara det, emedan det icke fans något här i verlden, han fruktade mera än att anses för omanlig, anses för en liten beskedlig karl, hvilket just blef fallet. Kamreren hade således försökt att ombilda sin natur, men misslyckats; ty hvad naturen gifvit eller förnekat oss kunna vi ej ändra, utan det enda vi förmå, är att använda gåfvorna så godt vi kunna. Det är ej allom gifvet att genom kraft eller snille beherrska verlden, liksom icke alla träd äro mäktiga nog att skänka skydd och skugga; men det gifves ingen, som ej kan gagna, som ej kan fylla någon plats, hvilken eljest skulle ligga ofruktbar, blott man vill nöja sig med att vara en videbuske eller en jordrefva, och ej söker att vara en ek. Kamreren hade dock det lilla fel att ej vilja vara den han verkligen var — och derföre rätade han nu upp sig, fastän det sved i hjertat, och sade:

«Du skall vara förnuftig, lilla Emilie, förnuftig och ej sörja flickan längre.»

«Sörja henne? Jag sörjer henne icke, men jag älskar hennes minne . . . och derföre äro dessa små sakerna mig så kära.»

«Jaha, ganska rätt, lilla Emilie, men detta minne är utan all nytta, är något, som, som . . . jag ville säga . . . du bör inte beständigt tänka på flickan. Jag tänker, Gudilof, sällan på den bedröfliga historien . . . jag tog saken lugnt och sansadt från början.»

Derutinnan sade den hederlige kamreren dock en osanning; ty han låg mången natt vaken och sörjde ganska bittert sin flicka, fastän han nu ansåg sig böra vara ett stöd för sin hustru och ej låtsa derom.

Ett par makar stödja hvarandra dock bäst när de vilja förstå hvarandra och dela ljuft och ledt med hvarandra. Det är mannen lika värdigt att dela en hustrus sorg eller glädjas med henne åt hennes käraste minnen, som att dra sig inom ett skal af köld och förklara allt för blott svaghet och barnslighet, som dock ingenting annat är än den qvinliga jättekraften att minnas mycket och försaka mycket — och dock ej knota, utan tacka Honom som gaf och tog.

Kamreren och hans hustru förstodo hvarandra icke, fastän begge hade att tacka samma grundidé för sina anlag; men han hade med våld tillkonstlat sig en kraft, som ej föll sig naturlig — hvaremot hon var sann och uppriktig i hela sin varelse.

«Du måste ut och förströ dig», sade han, «du måste förströ dig och ej sitta hemma och fördjupa dig i din saknad.»

«Men, min gode man», smålog hans hustru, «men jag sörjer icke; då jag tänker på min flicka, är det ej med smärta, utan med en innerlig fröjd, ty jag tycker att hon ser mig, att hon nickar åt mig och berättar mig, att hon är lycklig, fri och glad . . . ser du, det är ju icke sorg detta.»

«Men det är ändå smärtsamt», sade kamreren, som sjelf aldrig kunde tänka på sin lilla flicka, utan att känna smärta i själen; men detta kom deraf, att han ej lydde sin känsla. Hade han lydt den och ej på sitt vis velat vara karl, hade sorgen, som hon alltid gör, slutligen burit blommor — men dem ref han bort med vilja, och således voro endast taggarne qvar. «Du får inte sitta inne och fördjupa dig i din sorg», sade kamreren, «du måste förströ dig.»

«Men den förströelsen plågar mig.»

«Plågar? Åh nej, lilla Emilie, det är inbillning. Vi skola åka ut och ta frisk luft; då skall du se, att allt blir bättre. Frisk luft och ombyte äro förträffliga botemedel mot sorg och inbillade olyckor.»

Sagdt och gjordt. Kamrerns åkte en half timma derefter uppför Drottninggatan och utom Norrtull.

Vid Stallmästaregården betade renhjorden, och detta blef nu ett föremål för kamrerns uppmärksamhet.

«Ne-nej, se den der lilla flickan», yttrade han till sin hustru; «är hon icke lik vår lilla Annette?»

Det var Anna, som rödblommig och frisk som ett vinterny satt på en akja och såg på den böljande mängden, som hade samlat sig för att bese renarne.

Flickans blå ögon voro verkligen förtjusande, och hennes friska kinder, de små groparne på kinderna, den leende munnen fullbordade bilden till ett skönt helt, fullt af friskhet och lefnadsglädje.

«Hvad heter du, barn?» frågade kamreren.

«Anna», blef svaret.

«Anna! Hon heter Anna; Emilie, hörde du, alldeles som vår lilla flicka.»

«Hur gammal är du?»

«Tio år.»

«Tio år, på årsdagen af vår flickas död . . . Hvad säger du, Emilie?»

Frun smålog, ty hennes beskedlige man hade verkligen glömt sig och visade nu, huru tanken på barnet var fastvuxen i själen; ty ingen annan än den, som beständigt rufvat på en idé, kan finna likheter, så der tagna ur luften.

«Flickan är verkligen lik vår lilla Annette», återtog kamreren, «verkligen lik vår flicka, eller hvad säger du, Emilie?»

Anna Zackrisdotter från Svanavattnet hade verkligen en aflägsen likhet med kamrerens lilla flicka; men hon hade ej samma själ i sina ögon, som denna haft. Anna från Svanavattnet var lifligare, tycktes ha en snabbare uppfattning och större rörlighet än lilla Annette någonsin haft; men kamreren ville nu ovilkorligen finna likheter, besynnerliga ödets skickelser, emedan han var alltför klok, bevars, att tänka på hvad han förlorat.

När de begge makarne återkommo hem, kunde kamreren ej upphöra att tala om norrländningens Annette, som han benämnde flickan, och ändtligen kom hans innersta tanke fram. Han hade nämligen funnit sig så ensam dessa tio år, sedan flickan dog. Förut hade han lekt med barnet, glädt sig åt hennes framsteg, hade med en verklig vetenskaplig ifver följt hennes själs utveckling — och när hon gick ifrån dem, kände han djupare hvad han förlorat, just derföre att han skulle vara karl och slå bort sorgen. Detta gjorde att han ej heller kunnat finna tröst i att med sin hustru tala om det beständiga föremålet för hans tankar.

Kamreren hade således länge tänkt på att upptaga något fattigt barn, och hade för detta ändamål besökt nästan alla de mödrar, som anropa allmänhetens hjelp för de sina; men, gudnås, öfverallt hade det varit något som misshagat den goda menniskan. Han hade sett oordning och osnygghet i den fattiges koja; han hade hört förbannelser och eder, i stället för förnöjsamhet med litet. Han hade nämligen funnit den fattige sällan så ädel och god, som dem han sett beskrifna i böcker, och han hade ej haft kraft nog att genomtränga det råa skalet och finna, huru oändligen mycket godt, som ändå ligger gömdt under trasorna, och huru mycken kärlek, som ofta döljer sig i sjelfva knotet och hädelsen.

Han hade emellertid aldrig kunnat besluta sig; men Annas qvicka, glada ögon, hennes precisa svar, det, i hans tycke, besynnerliga sammanträffandet, att han just på Annettes dödsdag skulle få se ett barn, som var henne så likt och som också hette Anna eller, om man så ville, Annette: allt detta gjorde att han fattat sitt beslut — om det lät verkställa sig. Detta förslag gillades väl af hans hustru, men hon var ej på långt när så ifrig för dess genomförande, fastän äfven hon föreställde sig mången glad stund med barnet.

Kamreren öppnade underhandlingar med den hederlige Zackris, som i början sade tvärt nej; men då kamreren förde honom och Anna hem i sitt hus, der allt förrådde välmåga, till och med rikedom, och förklarade att de ville ta upp Anna som eget barn och arfvinge, började Zackris att jemföra sin koja bland fjellen med dessa präktiga rum och det arf han kunde lemna flickan, nämligen en ren och kanske några riksdaler i penningar — och denna jemförelse gjorde att han började svigta; ty icke borde han sätta sig emot barnets lycka. Anna tycktes också sjelf önska det så ifrigt, att Zackris slutligen beslöt sig att på försök qvarlemna barnet.

Det var en högtid för den gode kamreren, när Anna flyttade till dem och han snart åter hörde sig nämnas pappa och smekas af flickan, som var slug nog att inse, att han var svag för sådant.

Anna var snart så väl kamrerens som sin nya mors favorit, och fick allt hvad hon önskade, så att den lilla flickan nu verkligen kommit i den lyckliga belägenhet hon så ofta drömt om.

Efter åtta år.

«Hvem är den der flickan i gazklädningen, den ljusröda menar jag, med den hvita törnrosen på håret?»

«Hvilken? Det finnes många ljusröda gazflickor här . . . den der, som dansar, låt se med . . . jo, det är med vår goda Klevling, det är en räntmästaredotter från landsorten; skall vara en ganska tät flicka, gubben menar jag, hennes kära far räntmästaren, som lär ha en rund förmögenhet.»

«Åh nej, inte den der. Se der är hon nu, hon kommer nu förbi oss . . . der var hon, det är en verklig sylfid.»

«Den der smala!»

«Fina, skall du säga; hon är verkligen icke vuxen som en geting, så att hon icke blott är smal, utan . . .»

«En sylfid, jag förstår. Hm, det vore kuriöst om jag inte sett den der menniskan förut. Vänta, jag ser dåligt så här långt ifrån.»

Den talande herrn, med lorgnetten inklämd vid ögat, trängde sig längre fram i danssalen, för att taga den sylfidiska varelsen i närmare betraktande.

Hans vän, ett litet lejon med brändt lockigt hår, glacéhandskar och en väldig guldkedja öfver det insjunkna bröstet, följde sin långa ledare observatorn, som var en af dessa lyckliga, hvilka känna alla menniskor och utgöra liksom samhällslifvets nervknutar. Andra menniskor ha ofta nog mycket att sysselsätta sig med *en* sak; sådane åter ha en alldeles obegriplig förmåga att sysselsätta sig med hela verlden.

«Nu har jag henne; jo, det är ingenting att förakta», sade den allvetande, «hon kommer att ärfva betydligt, ganska betydligt.»

«Hvem är hon då? Jag ser att den der löjtnant Hjalmar dansar med henne.»

«Förbannadt vacker karl, den der Hjalmar . . . en klok karl, som vet hvad han gör, då han slår sina slag för den flickan . . . förbannadt söt figur; hon skrattar rätt smånäpet . . . hon vet nog att hon har vackra tänder, och har studerat sin konst.»

«Nå, hvem är det då?»

«Jaså, det har jag inte sagt. Jo, hon är så der quasidotter till den rika kamrer Miller, som bor, eller rättare eger den stora egendomen på söder, med trädgården du vet. En rik gubbe, gubben Miller; jag kallar honom för onkel, så att jag till och med, om jag ville, kunde presentera mig i huset . . . men jag är ej fallen för att låta binda mig.»

«Hm, ja så, det är således Millers dotter; hm, der går en historia om flickan; är hon icke oäkta?»

«Nej . . . ja. Hon är dotter till . . . låt se; ja, det lär vara en mycket invecklad historia. Jag har hört att hon är dotter till en viss grefve . . . en viss grefve, som hade en amurett med en aktris; och man säger till och med att de varit i hemlighet gifta . . . emedan då den der grefven (namnet gör intet till saken, fastän jag ganska väl känner honom och många gånger gjort lustpartier ihop med honom, fastän han nu är gammal vorden, för öfrigt en förbannadt glad och toujours gammal garçon) emedan den der gamla grefven, då han gifte sig (ty han är gift med en ganska hygglig menniska, som hade multum, plus, plurimum) så måste han ordentligen skiljas vid sin älskarinna, hvilket lärer kostat omkring tjugu eller tretti tusen riksdaler; ty hon ville nödvändigt bli grefvinna, kantänka. Och . . .»

«Och denna flicka är?»

«Är deras dotter, som gubben Millner tog upp, sedan modren dött af sorg. Aktriser kunna också dö af sorg . . . ha ha ha! det är komiskt, men lär vara ett faktum.»

«Det var märkvärdigt . . . ja, man kan se också . . .»

«Något nobelt i hennes lilla ansigte; ja bevars, se på . . . se med hvilket behag hon lyfter handen, åh, ett så litet vackert finger . . . hon kan sin konst.»

«Hon skrattar rätt bra.»

«Och har rätt vackra fötter, åtminstone den ena, ty den andra ser jag inte.»

«Mån' tro den der löjtnanten har afsigter?»

«Afsigter? hur kan du fråga så? Flickan är, bröder emellan, värd hundra tusen riksdaler och det kan vara godt nog åt en fattig löjtnant . . . hundra tusen riksdaler och ett så hyggligt yttre, det är inte småsmulor.»

«Men karlen är ju en person, som knappt någon känner.»

«Ja, det lär så vara. Han är löjtnant vid Norrbottingarne, Helsingarne, eller något annat regemente der oppe i Lappland.»

«Hm! Inte kan flickan vilja flytta ditopp! En så skön ros bör vara qvar i hufvudstaden.»

«Åh, inte skulle rosen just må illa af att komma dit; ty det vet jag af Arvid, som för några år sedan gjorde en tur norra vägen till Norge, att det lär vara rätt vackert folk deroppe. Der växer blommor i öknen, sade Arvid, skönare än i sjelfva Bergianska trädgården; ha ha ha!»

«Nu börja de åter valsa; man kan bli rasande på den der lappländaren», yttrade den lille mannen med den ofantliga guldkedjan på bröstet.

De begge vännerna skiljdes åt, och den långa «allvetande» hviskade till en annan vän: «Du må tro att lille Pierro blifvit alldeles förtjust i Millers dotter. Stackars Pierro, inte har Gud gjort sig synnerligt besvär när han skapade hans kroppsliga hydda; i det fallet så har han nära nog skapat sig sjelf; det är en liten rolig karl, vår Pierro.»

«Vi skola bry honom!»

«Nej, för fan, lilla Pierro är en slug persedel . . . Jag skall presentera honom, han har godt sätt att vara . . . och så liten han än är och, som vaktmästar Sundström i rådstugurättens tredje afdelning sade, salig menniskan: så liten han är och «oansenlig», sa' vaktmästar Sundström, så har han ändå förmågan att ställa sig hos fruntimmer.»

«Nå, än se'n?»

«Än se'n? Jo bröllop, och så skola vi hjelpa vännen Pierro att förtära sitt goda . . . Men störa honom böra vi icke. Man kan väl ej tänka sig någonting kostligare än om vår lilla vän kom sprättande med en skön hustru — ty vacker är menniskan, det kan ingen neka — med en skön hustru vid sidan. Det är alltid en uppbygglig syn att se ett befängdt par i hop. En liten «pirfvel» till man bredvid en lång och bred koloss till hustru, en stor jätte ihop med en dverginna, eller en gammal skral gubbstackare krypa fram med gikt i benen, bredvid en ung, skön hustru, lätt som en fjäder och lefnadsglad som en fogel. Ju värre motsatser, desto bättre för menniskoslägtet.»

«Du är mig en komik karl . . . Men du kan ha rätt: vi böra ej oroa lilla Per.»

«Säg Pierro; så kallar jag honom.»

«Nå, låt vara, Pierro bör vara ostörd.»

«Så tänker jag också.»

Den allvetande kände någon sakta vidröra hans armbåge; det var vännen Pierro.

«Ja så, du vill tala vid mig.»

«Ja, blott två ord. Vi gå in i en af bufféerna.»

«Ja, låt göra . . . Nå?»

«Åh, just ingenting; men . . . du känner ju kamrern, hm, du känner ju . . .»

«Kamrer Miller, ja, så väl som min egen herr fader, salig i åminnelse. Hvad vidare?»

«Jo ser du, jag går här och har tråkigt, ty nu har jag då i Guds namn orkat med mina skyldighetsdansar . . . det är min själ inte så godt att dansa hela halftimman med en tjock matrona för några pastejer och en kopp buljong ett par gånger om året och några koppar tévatten; men det är så verldens bruk.»

«Jaså, du är trött af att dansa.»

«Åh nej, det var ej egentligen det jag ville säga; men du kunde rätt presentera mig för gubben Miller och gumman, så att jag kunde . . .»

«Kunde få dansa med dottren, ha ha ha! Tror du det? . . . Nej, älskade bror, hon har sin lilla elfenbok fullplottrad med namn. Skulle du kunna föreställa dig, att en sådan flicka skulle ha en enda dans att disponera för din räkning, fastän du vet att . . .»

«Åh jag vet allt.»

«Ja, det borde du verkligen, nämligen att Stockholm har en stor garnison, och således en talrik officerscorps . . . och således följer deraf, att en rik, ung och vacker flicka icke behöfver sitta, utan är uppbjuden till alla dansar som kunna bli — och långt derutöfver.»

«Men den der karlen från Norrland, den den löjtnant . . . hvad han hette . . .»

«Hjalmar; ja, just det bevisar, att han är intimt bekant i huset. Han har ganska säkert fått flickans löfte för fjorton dar sedan.»

«Tror du det?»

«Jag tror ingenting, jag är säker derom. Men nu till saken: du vill bli presenterad för kamrern, som åter presenterar dig för dottern; och så . . .»

«Och så?»

«Och så tycker jag . . . Detta är dock min enskilda mening och, bror, du gör som du vill i din egen sak.»

«Nå, hvad då?»

«Jo ser du, se'n är det bäst att du för aftonen låtsar om ingenting; du skall tala med pappa och mamma och låta flickan dansa som hon behagar. Du skall slå opp din språklåda och tala om Napoleon, ty gubben är en beundrare af Bonaparte, och tala illa om lord Castlereagh, som satte den goda patron på S:t Helena. Du har väl läst Las Cases' dagbok och Antomarchis bref?»

«Åh ja, jag tror nog att jag vet något.»

«Ja, men det bör du studera in, det är en nödvändighet der i huset.»

«Men gumman?»

«Gumman! Jo, du skall läsa en smula i Wallins predikningar, ty hon lär vara en mycket from person och mycket roa sig med religionen och sådant der; men hvad flickan tycker om vet jag ej så noga, men det får du nog veta.»

«Tack för lärdomen! Bonaparte är således . . .»

«Ett af gubbens favoritämnen; jag har aldrig träffat honom, utan att han inblandat Napoleons namn, det måtte passa sig eller inte; men, likgodt, han börjar och du fortsätter.»

«Du tror således?»

«Nej, jag tror intet, min hederspascha; jag vet . . . jag vet vägarne. Kom nu! Vi ha ingen tid att förlora, ty klockan är redan nära tolf, och skall du hinna att tala vid kamrern om Napoleon och med hans fru om dygden och de himmelska englarne eller, som salig Hjortsberg sade, de engelska himlarne, så drar det en vacker tid.»

«Först nu fick jag syn på min gode onkel», yttrade den allvetande, närmande sig kamreren, som fått sin plats vid dörrn till den briljant upplysta våningen. «Först nu fick jag reda på min goda onkel . . . Det är fatalt att ha svaga ögon, eljest hade jag längesedan bort göra min lilla bock för min hederlige onkel . . .

Förlåt mig, jag glömmer alldeles att presentera min vän kongl. sekreteraren, protokolls-sekreteraren in petto, med ett ord, min synnerligen goda vän Svaning.»

De begge herrarne bugade sig.

«Är onkels fru här?»

«Ja, det förstås; då vår flicka är här, så måste mamma vara med, det är så bruket.»

«Åh kors, är onkels dotter här, allt för intressant; jag har ej den äran vara bekant med hvarken onkels fru eller dotter; vi ha, som vi veta, blott tillfälligtvis träffats på en och annan karlsupé, men jag har verkligen ej vågat att besvära med en visit inom familjen.»

«Bror vore dock mycket välkommen.»

«Jag tackar, onkel är allt för god, som vill se en ung man i verken; och jag skall begagna mig af tillåtelsen, blott jag fick den lyckan att bli presenterad för onkels fru.»

«Det kan visst ske», yttrade kamrern; «hon sitter här strax bredvid . . . En af mina bekanta, goda Emilie, kunglig sekter . . . kunglig sekter . . . förlåt, jag kan verkligen inte för ögonblicket . . .»

«Kunglig sekter Gabriell», sade denne småleende; «jag har blott tillfälligtvis på några supéer träffat kamrern och, om jag ej mins orätt, så var det på blomsterfesten i Humlegården jag fick den äran . . .»

«Ja ha, bror förlåter; när man blir gammal, är minnet svagt . . . Och detta är bror Gabriell . . . Gabriell, nu skall jag väl komma ihåg brors namn. Bror Gabriell torde presentera . . .»

«Min vän kunglig sekter Svaning.»

Vid en dylik presentation är verkligen ej mycket att säga, och derföre aflägsnade sig herrarne åter snart, sedan de gjort några anmärkningar om det myckna folket, den trånga lokalen, och huru dansmusiken hördes i öronen flere dagar efter en bal.

«Nu blir det din egen sak, nu lemnar jag dig på egen hand, bror Svaning . . . Förlåt, hvad är det på brickan?»

«Punsch.»

«Ja så; hör hit, vaktmästare! Skål, bror, en lycklig begynnelse och ett godt slut! Adjö med dig!»

«Nu har jag presenterat Pierro för lille kamrern och hällt i honom ett glas punsch, så att modet må växa. Han är en smula gentil, lilla Pierro, en smula nätt och grann med stora guldkedjan på sitt platta bröst. Det är remarkabelt att kunna ha ett sådant brädspel till bröst, som lilla Pierro.»

«Du är ändå elak, kära Gabriell», yttrade en af de andra vännerna. «Pär Svaning har sina förtjenster, han också; dum är han min själ inte.»

«Nej f-n, slipad som en räf; han har nog mycken förmåga och . . .»

«Går längre än jag», sade den allvetande, «ja, det är troligt; ty jag är en glad gosse utan allt beräknande förstånd, jag låter dag komma och dag gå, med ett ord, jag är alldeles motsatsen af min goda Pierro . . . Men han vet ej riktigt, hur han skall börja, deri besticker sig skilnaden; jag börjar bra och slutar aldrig . . . han börjar smått och dåligt, men slutar bra. Finis coronat opus.»

«En alltför hygglig karl den der Svaning, en bildad menniska», yttrade kamreren, då de sutto i vagnen och rullade genom Stockholms gator upp till Söder, «en alltför hygglig karl.»

«Han tycktes ha känsla för mera än de unga männen vanligen befatta sig med att ha», yttrade frun.

«Det var en menniska som hade en verklig omkring-blick i den europeiska politiken och kulturhistorien. Jag har sällan funnit någon, som så klart och redigt uppfattat till exempel Nopoleon den stores karakter, denna Romar-vilja och tillika denna barnslighet, denna rena menskliget, som visade sig då han på S:t Helena läste katkesen för ett barn. Han förstod Napoleon, och det är verkligen ej många nu för tiden, som förmå uppfatta denna jättenatur.»

«Jag talade väl ej politik med honom», sade frun; «men det är sällan man på en bal, midt under stojet, får höra så vackra tankar, som dem han yttrade.»

«Men, Annette, du är så tyst; du skulle väl också säga något. Har du haft roligt?» frågade frun.

«Ack, mamma, roligt! När får man väl roligt här i verlden

«Du skall vara nöjd med ditt öde, lilla Annette.»

«Ack ja, vist är jag nöjd, mamma . . . Goda mamma, du skall ej tro att jag är missnöjd.»

«Du var kanske den briljantaste på hela balen; det var verkligen roligt att se, huru fjärilarne svärmade kring vår lilla ros», sade kamreren i öfvermåttet af sin fadersglädje.

«Kring mig, pappa lilla! Pappa såg då icke fröken Tilldorf . . . Jag må säga, att hon måtte blifvit trött af det eviga fjäsandet . . . om hon tröttnade vid sådant; men hon tål tillbedjare som . . . Pappa! Hvem var det du berättade som måste sitta stilla i flera timmar och som ej får gå ut med mindre hon har sex tums höga styltor att gå på?»

Dalai Lama i Ostindien, barn, eller den andlige kejsaren på Japan, jag mins ej så noga, men skall se efter, när jag kommer hem.»

«Ja, Julia Tilldorf skulle, tror jag, gerna gå på styltor genom hela lifvet, blott för att bli afgudad», yttrade Annette, «och dock, hvad betyda väl dessa artigheter? . . . Intet, alls intet.»

«Deri har du rätt, goda Annette, deri har du ganska rätt; de äro blott «skiljemynt», yttrar en författare», sade kamreren.

«Ja», tillade frun, «Annette är alltför klok att fästa sig vid dylikt.»

«Men, mamma! . . . Tror mamma att någonsin en karl menar uppriktigt; jag tror det ej.»

«Jo bevars, de mena lika uppriktigt som vi, men . . .»

«Åh, min lilla Emilie, «lika uppriktigt som vi» är för litet; ni fruntimmer mena sällan uppriktigt . . . förlåt mig, goda Emilie, *sällan* säger jag . . . hvaremot vi karlar ha som ordspråk: «karlaord är karla-afsked».»

«Ja, men det kan du väl ej säga om konversationen på en bal . . . du har aldrig dansat, lille man, men det är väl temligen gifvet, att sådana artigheter ej äro annat än tomt prat.»

«Ja, jag tror som mamma: det är endast tomt prat», tillade Annette.

«Talade kunglig sekter Svaning med dig?»

«Ja.»

«Så enstafvigt ja!»

«Bästa pappa, jag har verkligen ingenting mer att säga än ja; jag hörde knappt hvad han sade.»

«Det var skada; den mannen låter höra sig.»

«Åtminstone är hans uttal obehagligt och hväsande, alldeles som en orm.»

«Du bör ej fatta fördomar mot någon för hans yttre; det är det inre af menniskan som eger värde.»

«Ack, mamma, satsen är verkligen sann, goda mamma; men . . . ja, jag vågar ej säga en liten liknelse.»

«Jo, tala du ut, Annette, du har ofta rätt näpna infall.»

«Jo, för att tala uppriktigt, med det inre värdet förhåller det sig alldeles som om man sade mig: Förakta inte den öfverspunna buteljen der i vrån; visst plär han innehålla bara blanksmörja, men han kan ju vara blott en illa utstyrd butelj full af Lachrymæ Christi. Man måste förlåta mig och andra, att de ej genast tro, att en ful yta döljer en ädel själ.»

«Annette kan på sätt och vis ha rätt», yttrade kamreren. «Men du skulle tala vid mannen; jag bedyrar att en sådan klar blick, som han har kastat på den store Napoleon, är ej hvar mans gåfva . . . och att en sådan värma för den store mannen ej uppenbarar sig i ett kallt, egoistiskt hjerta; så mycket vet jag.»

Vagnen stannade vid hemmet.

På Annettes rum.

Det var ett smakfullt rum, den sköna Annettes kammare. Väggarne pryddes af vackra gravyrer och några värdefulla oljmålningar, som jemte den lilla men praktfullt utstyrda toiletten med sin klara spegel och en mängd olikartade föremål af utsökt smakfullhet och elegans, gjorde rummet till en sorts konstkammare. Besynnerligt nog, då man betraktade målningarne, fann man i en vrå en liten tafla, föreställande stugan vid Svanavattnet; men den var gömd och hängde der endast för att göra pappa Miller till viljes; ty han hade låtit afteckna den af en resande botanist, som han understödt, med förbehåll att på sin fjellvandring besöka och

afteckna Svanavattnet och stugan. Den gode gubben gaf den taflan åt sin dotter på hennes adertonde födelsedag; han trodde sig göra så väl; några tårar kommo också i flickans ögon . . . men hon hängde den så gömd som möjligt.

«Hvarför gömmer du så väl den lilla taflan?» frågade gubben; men fick till svar:

«Den är mig så kär, att ingen annan än jag bör se den.»

«En vacker tanke», yttrade modren rörd.

«En skön tanke!» upprepade kamreren högtidligt.

Det var redan morgon, då Annette blef ensam i sitt rum, der hon tankfull sjönk ner på soffan med blicken stelt riktad framför sig.

Den unga flickan var nu kanske skönare än då hon log eller talade; der låg något allvarligt öfver ögonen, som förhöjde hennes naturliga behag med ett drag af andlig kraft.

Hon satt länge stilla, liksom omedveten af sina drömmar.

«Och så», började hon ändtligen, «och så är det nöjet slut... Han ensam sade mig ej en enda artighet, han ensam smålog icke då han såg mig in i ögonen . . . besynnerligt, och detta gjorde mig så godt.

«Det brukas att en flicka skall se glad och lycklig ut, huru eländigt tråkigt hon också har; hon måste alltid finna sig smickrad, fägnad och öfverlycklig att höra de platta artigheterna, som hon hört tusen gånger förr, som hon kan utantill — men han sade ingen artighet, han presenterade sig ej grinande, han var allvarsam, men glad ändå; han såg mig in i själen, tyckte jag. Ack, jag höll på att få tårar i ögonen, så lycklig var jag; men jag plattade ner min fröjd med ett af mina vanliga små löjen, ett af dessa som så ofta narrat de goda kavaljererna att berätta mig, att blott en ädel menniska kan le ädelt — naturligtvis ej menadt åt mig, utan blott en reflexion, som alla andra.»

En stunds tystnad.

«Hvad tänkte han väl om mig? Tänkte han ens på mig då han talade, eller var jag blott en person som han måste tala med? . . . Men så ser man ej ut, då man pladdrar.

«Nu är du svag, Annette», hviskade hon, «mycket svag. Hvad angår dig egentligen om en fattig löjtnant menar något, eller icke menar något, då han talar med dig? Karlen är mig dessutom

obehaglig . . . han är deruppe ifrån, kanske han vet allt . . . Stackars Annette!

«Och ändå så — jag vet ej huru — återvända mina tankar beständigt till den der lilla sjön under fjellet, till den lilla stugan. Jag drömmer om dem der hemma . . . och huru illa skulle jag ej finna mig der?

«Det är underligt att barndomsminnet beständigt vänder åter, att det lik en fjäril beständigt sväfvar kring själen, liksom för att söka, om der ännu fins honung i dess blommor, liksom då de knoppades i vildmarken . . . Nej, nej, det är slut med honungen, goda minnets fjäril — jag måste vara klok.»

Efter några ögonblicks tystnad gick hon bort och framtog den lilla taflan af Svanavattnet.

«Der således . . . det der är mitt gamla hem», sade hon, «och huru lycklig var jag icke den tiden — lycklig och glad; jag blott önskade mig att ega den ringen, som ungsvanen tappade i sjön . . . Nu har jag fått den rikedomen; och hvad skall jag väl önska mig nu? Jo, att kunna glömma den der kojan, den der barnafröjden — och bli en annan menniska än då.

«Jag fruktar beständigt att min far skall komma hit — den råa bonden, nybyggaren. Vi passa ej för hvarandra — och likväl är han min far.

«Han är väl nu gammal gubbe, men min bror kan komma.

«Hur skulle det gå, om alla menniskor finge se en klumpig, ofasonerlig bondfigur, med håret kring ansigtet och händer hårda som trä, omfamna mig och säga: Å, Herre Gud, hvad du blifvit stor och fin, Anna! Ack, jag skulle dö af blygsel.

«Och likväl kan jag ej låta bli att tänka på dem der hemma, likväl kan jag ej glömma den gamla klockan, som knäppte i vrån, och takbjelken, der jag alltid hade min katekes liggande, och hur glad jag var då Anders kom in med sprittande fiskar i korgen, eller då far kom med en hare, som fastnat i snaran. Då var det en fest i huset, och jag — så barnslig kan man vara — var långt gladare än en sådan afton som denna, eller då jag sitter i logen och känner huru man rigtar sina kikare på mig. Då hviskar mången mitt namn . . . Men kanske en och annan tillägger: Hon är dock ej det hon synes, hon är en torpares, en nybyggares dotter — Gud vet hvarifrån.

«Men kanske man glömt det.

«Redan tre . . . Hu! hur ängsligt det låter, då hamrarne slå på fjedern och en djup grafklang ljuder från pendylen . . . hon är tre. Den gamla trävisaren på vårt gamla ur i stugan vid Svanavattnet pekar också på tre . . . och de sofva alla; kanske min mor beder!? För hvem?»

Det är en helt annan sak att öfvertänka ett ämne, när solen vänlig och klar skiner in genom fönstren och förgyller hvarje föremål, och att komma i funderingar vid det dämpade skenet af en nattlampa; det är olika klart i själen, då man halft vanmäktig efter en genomvakad natt till hälften hvilar i sin soffa, och då man, fullsöfd, känner sig stärkt i hvarje nerv och spänstig i hvarje muskel. Så var äfven förhållandet med Annette, som mot middagen, andra dagen, visade sig i sin mors salong, glad som vanligt. Hon kunde knappt begripa, huru hon kunnat vara så barnslig att önska sig tillbaka i sina föräldrars stuga vid Svanasjön; ty en blick i spegeln bevisade henne genast, att hon ej passade der . . . att möjligtvis någon tanke i hennes själ längtade dit, men att hon sjelf aldrig mera kunde sjunka så djupt, att hon ville åter inträda i sin förra ställning.

På eftermiddagen anmälde betjenten kunglig sekter Svaning.

«Han är mycket välkommen», yttrade kamrerskan; men Annette sköt fram sin rosenröda underläpp och syntes misslynt som ett barn.

«Kära Annette, hvad tänker du på, det är en rätt hygglig karl, du bör vara uppmärksam mot honom.»

«Han är odräglig, mamma, alldeles odräglig med sin hväsande röst; men det gör ingenting . . . Jag kan beherrska mig om jag vill, söta mamma.»

Kongl. sekreteraren inträdde. Han var, som vanligt, högst elegant klädd, till och med något mera än som behöfdes, hvilket dock i klädväg gjorde Pierro — som hans vänner sig emellan kallade honom — till ett orakel.

Han var snart inbegripen i ett djupt och grundligt samtal med kamrerskan om menniskans bestämmelse.

Kongl. sekreteraren erkände, att han ännu aldrig funnit någon, för hvilken han kunde öppna hela sin själ, han lät liksom en sakta klagan genombäfva sina ord, när han omtalade sina för-

äldrar, huru ädla de voro, huru innerligt han älskade dem; men ändå — ändå voro de ej för honom allt. Han kände ett innerligt behof af själsharmoni, och trodde att han skulle funnit den, om hans syster Emma lefvat; de hade mesta tycket af hvarandra.

Annette kände att ett småleende höll på att visa sig, att hon till och med kunnat skratta åt salig syster Emma, som gjort ganska klokt i att dö från denna verlden; men kamrerskans ansigte var så allvarligt, ett skimmer af den frommaste tillförsigt och det mest innerliga deltagande låg öfver hennes drag, så att Annette helt beskedligt såg ner på sitt arbete. Hon till och med märkte att mamma ville, att hon skulle deltaga i samtalet; och derföre började hon att smått disputera med herr Svaning om själsharmonien.

«Jag vågar väl ej fråga», sade kamrerskan högtidligt, för att afbryta sin flickas motsägelser, «jag vågar väl ej fråga hvad kunglig sekterns far är.»

«Åh ingenting, just ingenting . . . Ack, jag älskar den gubben mer än mitt lif! . . . eljest så har han varit hofkamrer . . . det vill säga, detta är en titel . . . han är eljest hvad man kallar länsman, en enkel, flärdfri, ädel natur.»

«En ädel länsman», tänkte Annette. «O, så rörande!»

«Är ni ofta hemma?» frågade kamrerskan, som alldeles icke gjorde betraktelse öfver länsmanskapet.

«Nej, verkligen icke, jag har ej varit hemma på flera år», blef svaret.

Det sanna var att kongl. sekreteraren icke var särdeles välkommen hem, ty hans far, den ädle mannen, hade fått betala betydligt för sin käre son och var för öfrigt en ganska sträf gubbe och en förskräckelse så väl för sonen som för hvarenda torpare och fattig stackare i hela distriktet. Gubbens flärdfrihet uttryckte sig synnerligen derigenom, att han om qvällarna, om ej någon utmätning eller annan förrättning hindrade honom, spelade bräde med gästgifvaren på Lilla Pinmålen om en toddy och berättade om alla de gånger han klått sanningen ur «tjufvar och rackare».

Men kamrerskan föreställde sig ej den ädle gubben så, utan som en gammal patriark med hvitt hår och ett par kärleksfulla, allvarliga ögon, som fuktades af glädjetårar då han tänkte på sin älskade son i Stockholm.

Visiten var naturligtvis så kort som möjligt.

«Men kan mamma verkligen med den der menniskan?» frågade Annette. «Jag kan ej tåla honom.»

«Kära barn, det der låter alltför illa; han är en bildad menniska med ett godt hjerta, det kan man höra på honom.»

«Kan väl vara, mamma lilla, men . . . i mitt tycke är han odräglig.»

Kongl. sekreteraren Svaning var en af dessa, som ända från skoltiden oupphörligen haft ett enda mål, det att arbeta sig upp. Han var således en ganska flitig gosse, sparsam och ordentlig till en ovanlig grad och således lärarnes exempel. När han kom till akademien, gjorde han sig bekant i professorshusen och bivistade alla kollegier noggrannt hos de af sina lärare, som lade vigt dervid, och arbetade flitigt och förtjenade goda betyg; men fick ännu bättre. Sedan han kommit in i verlden, fann han nödigt att umgås med folk och förstod också snart så mycket, att han gerna var sedd vid förmännens spelbord. Då blef det ej frågan om att spara, och det var först nu han egentligen ansträngde sin älskade fader, som ej ville betala så mycket för sonens förnäma bekantskaper.

Det kommer dock en period för hvar och en, som vill upp, då han måste gifta sig till penningar. Denna tidpunkt infaller, då hans lycka börjar knyta sig i växten, det vill säga, när han blifvit en vanlig person, som har sitt värde, men icke heller mera. Då fortfar väl det förra förhållandet, men det vill ej gå längre, utan börjar att stadna, liksom ett svänghjul, som allt emellanåt måste sättas i fart, men deremellan går så jemnt, att man knappt kan märka, huru det med hvarje ögonblick förlorar något af den ursprungliga kraften.

Detta ögonblick var nu kommet för herr Svaning, och derföre såg han sig om bland landsens döttrar och lät gerna sin goda vän «den allvetande» spela öfverlägsen, emedan detta smickrade den beskedliga karlens lilla fåfänga — och detta stötte på intet vis Svaning, som gerna lät kalla sig Pierro af kamraterna och spelade rollen af lärjunge i den ädla umgängeskonsten, under det att han

genom ett slugt begagnande af hvarje menniskas svagheter visste att intaga dem till sin fördel.

Han hade nu experimenterat med kamreren och kamrerskan och vunnit sitt ändamål; ty kamreren fann klarligen, att hans nya vän hade ett lika ljust hufvud som varmt hjerta, emedan denne, utan att synas det, dock ej var något annat än ett troget eko af kamrerens egna tankar. Han lät alltid kamreren tala så länge, att han fick reda på idéens ena ända, och sedan nystade han upp hela tråden, mycket mer än kamreren tänkt på, och slutet blef att kamreren fann den unge mannen sig öfverlägsen, men dock en trosförvandt, och således måste han vara ett ljus af första ordningen.

Allt detta vann han på att icke spinna egna idéer, utan endast nysta upp det andra spunnit.

På samma sätt hade han vunnit kamrerskan; äfven hennes idétråd hade han reda på och löste upp hvarje liten docka så nätt och behändigt, att den goda frun, som hade mera hjerta än hufvud, ansåg honom för en ädel natur, som så egde slagrutan till alla hennes dystra tankar.

Men hufvudsaken felades ännu; han hade ännu ej klaven till det språk Annettes hjerta hörde helst.

Detta var också något svårt att få; ty Annette var, vi måste bekänna det, egentligen ingenting annat än ett sjelfsvåldigt, inbilskt barn, som ej fattat någon klar idé, utan lät leda sig af infall. Det enda allvarliga hon tänkte på, var då hennes tankar förirrade sig till stugan vid Svanavattnet; men detta var henne vidrigt af två skäl. Hon kände en samvetsförebråelse öfver att ha glömt far och mor, men tillika fasade hon för att dessa verkligen voro hennes föräldrar.

Men äfven hennes tid var kommen, och nu mera än någonsin förr försjönk hon i tankar, det vill säga, hennes tankar irrade verlden omkring, ej som förr fram och åter, i zigzag efter som lyckans vind blåste, utan de togo ett vidare kretslopp, beständigt qvarhållna af något, som hindrade dem att aflägsna sig utom en viss krets. Hon kunde nämligen ej mera tänka på något, utan att tillika tänka på den unga hyggliga löjtnant Hjalmar, hvars tankfulla öga liksom förtrollat henne.

Hon ville öfvertyga sig sjelf att hon ej kunde med Hjalmar, och hon hade en orsak, den nämligen, att han troligen kände åtminstone namnet på hennes verkliga föräldrar, något som framför allt annat sårade henne; ty hon ville ej vara en nybyggares dotter och rodnade så ofta hon föreställde sig att man, då hon inträdde i societeten, kunde hviska: 'Hon är dotter till en nybyggare deruppe i Norrland'.

Detta kunde Hjalmar ju tänka — och detta var nog och ändå . . .

Midt öfver gatan.

Midt emot kamrerens, och alldeles lika högt upp från marken, bodde en kaptenska. Länge hade man sett den goda fruns katt sitta i fönstret, midt under buren med kanariefogeln, och då och då fick man se en skymt af ett ungdomligt ansigte, som tittade fram mellan några blommor, hvilka hvarje morgon putsades och vattnades af ett par hvita händer. Det var kaptenskans dotter Theodora Bernhard. Kaptenskan sjelf såg man nästan aldrig, och, på det hela taget, såg man i de två fönster, hon disponerade, sällan några andra lefvande varelser, än den vackra svarta katten och den lilla gula kanariefogeln; den ena i hvilande ställning eller på sin höjd slickande sina tassar, som voro snöhvita och förunderligt afstucko med den för öfrigt svarta kostymen; den senare i beständig rörelse mellan sina tre pinnar.

Eljest voro företeelserna derinne blott tecken till att der funnos ett par andra lefvande varelser.

Den goda kaptenskan var nämligen en fattig enka, som med sin dotter lefde af att sy hattar och göra blommor, i hvilken konst Dora hade gått temligen långt. Deras arbetsrum var inåt gården, och derföre såg man så sällan till dem, ty rummet mot gatan var det egentliga praktrummet, det allraheligaste. Det var blott två rum — dock dessa begagnades bättre än en hel våning. I arbetsrummet var plats för allt och allt på sin plats; detta ordspråk såg man här utfördt i den strängaste konseqvens utan pe-

danteri, utan denna odrägliga stelhet, denna sorts ordentlighet, som personer af slurfviga vanor stundom pålägga sig, och som dras med det ohjelpliga felet att ej vara natur.

Men der var nätt, till och med prydligt, och ändå kunde man ej neka att der var fullt af skräp, ty för att sy hattar och göra blommor fordras lappar i mängd, och man vet hvad lappbylten vill säga och huru dylika tyckas ensamt vara till för att bevisa, att ordning i vissa fall är alldeles omöjlig.

Der sutto mor och dotter dagen i ända i trägen sysselsättning, ty de kunde ej förtjena mycket med sitt arbete; men de kommo nästan aldrig ihåg, att de voro fattiga. Då qvartalshyran skulle betalas, visst hade mamma då alltid penningar i sin lilla byrå; om de skulle ha en smula fisk till söndagen, visst hade mamma tillräckligt penningar i sin lilla svarta sammetsridikyl och ändå en skilling att ge den, som bar hem den, till drickspenningar. Der var visst ingen brist i det huset — det visste Gud bättre än någon annan.

Dora var sjutton år, visst ej synnerligen vacker, men icke ful heller, icke snillrik, men icke dum heller — och icke lärd, men också ej okunnig; med ett ord, hon var en ganska vanlig flicka.

Dock, det var något ovanligt hos det folket, och det var deras förnöjsamhet, som var desto mera underlig som kaptenskan sett lyckligare dagar.

Hon var uppfödd, ej i ett rikt, men i ett förmöget hus. Hennes far var en prest på landet och hon enda barnet; och så mycket är säkert, att der var godt om Guds gåfvor i prestgården och att farsgubben hade vackra hästar, fastän vagnen var en smula skräpig, men det gjorde mindre, emedan han så sällan nyttjades. Just detta hade förskaffat den tjocka berlinaren gikt i fjedrarne, som knarrade vid hvarje knyck; ty vagnar bli liksom menniskorna sjuka af för mycken stillhet.

Emellertid var gubben känd som tät, och således kom der friare i parti, och ändtligen blef det gamla prestfolket rent af tvunget att ställa till en bal om året för socknens ungdom; ty deraf hade det vuxit upp en väldig skara, som voro jemnåriga med dottern i huset.

Och så blef der dans och nöjen — och så kärleksqval och suckar — och så blef far förargad på den der «slanthärflen», som

kom och ville ha hans dotter; men så tog prostinnan saken om hand och släppte inte far förr, än han hade gifvit de älskande sin välsignelse.

Sedan blef der bröllop, och efter bröllopet bosättning, *litet* penningar, men många moraler.

Ändtligen dog prosten och ett arf utföll. Prostinnan flyttade till de unga. Löjtnanten arrenderade en gård; han förstod ej landtbruk, byggde ett präktigt tröskverk och nya lador, men fick ingen säd att tröska och ingenting i ladorna; och när svärmor dog, befans det att hon skrifvit på borgen, så att hela arfvet gick åt på samma gång som dåvarande kaptenen begärdes och kom i konkurstillstånd. Sedan tog han afsked och flyttade till Stockholm, der han lefde af halfva sin pension och dog. Det är hela historien.

Det oaktadt hade kaptenskan för sin del en stor förmåga att spara och hjelpa sig med litet; men under mannens lifstid var det, som ordspråket säger, «ej värdt att ösa i med tésked, när en annan öser ut med skopa».

De begge fruntimmerna voro fliten sjelf; men om lördagsqvällen röjdes allt bort, allt lades in i sina lådor, det lilla rummet städades upp och gjordes i ordning för morgondagen, och om det fans blommor, så visst hade Dora en krans deraf att fästa kring pappas silhouette, som hängde midt öfver lilla pulpeten; ty hur det var, höllo ändå mamma och Dora af den gode slarfven, der han sof i ro, och ärade hans minne, under det att deras få bekanta vid alla tillfällen försäkrade, att den aflidne störtat sin hustru och sitt barn i ett haf af elände. Det är ej så noga med några tusen riksdaler, det är ej så noga ens med felen, blott man håller af hvarandra; då går allt väl, huru illa det än synes gå, och då växa kärleken och tillgifvenheten bättre på ruinerna af det störtade välståndet, liksom murgrönan och violen bäst växa på gruset af en fallen byggnad.

När söndagen kom, så var det en verklig hvilodag. Allt var i ordning, så att den dagen skulle aflöpa med så litet arbete som möjligt.

När dagen rann upp skyndade Dora i det lilla köket, som med sitt förhänge passade till det hvartill det begagnades, nämligen mottagningsrum för folk, som ej voro nog bekanta att slippa in i arbetsrummet eller hade nog anspråk att vilja stiga in i för-

maket, det vill säga det rum, hvars fönster lågo midt emot Annettes och der katten och kanariefogeln hade sin plats, derföre att begge tyckte om solsken, hvilket ej bestods åt den igenbyggda gårdssidan.

Det var nämligen kaffedag hvar söndag, och derföre var Dora så tidigt ute i köket. Det dröjde ej länge förr än hon slog upp förmaksdörren småskrattande och neg för sin mor och sade:

«Det är serveradt, söta mamma!»

Der sutto då de tvenne arbetsamma menniskorna vid kaffebordet så lyckligá som någon annan i hela Stockholm, och Dora begagnade tillfället att förstulet bakom gardinen se ut på gatan, ty hon tyckte ej om att bli sedd, aldraminst af den der flickan der midt öfver, som var så briljant klädd och som hade sin soffa midt emot fönstret, så att hon kunde se allt. När kaffet var drucket, hvilket skedde med en viss högtidlighet — ty det var söndag — gjorde de begge fruntimmerna sig färdiga att gå i kyrkan. Ack, hvad den stackars Doras kappa var stumpig och gammal och stack af mot den lilla anspråkslösa, men dock nätta hatten, som pryddes af en blomma, hvarpå stjelken händelsevis misslyckats och som således blef använd hemma; men Dora tänkte ej ens på att kappan var urvuxen, utan gick så beskedlig och from bredvid sin mor, som i sin kappa tog sig bättre ut, fastän visst ej lysande.

Så förde de i Stockholm, på det tysta Söder, ett indraget stilla lif, utan egentliga sorger, men med mycken glädje; ty någon gång — blott någon gång — gingo de öfver slussarne och betraktade den egentliga stadens område. Dora fick till och med se när de kungliga reste ut och fick niga för drottningen, som nickade nästan precist åt henne, så att hon rodnade.

Någon gång, fastän ännu mera sällan, rodde de en söndagsqväll ut till Djurgården och gingo der arm i arm och gladde sig åt det hvimlande folket, musiken, som ljudade från teatern, och de många briljanta vagnarna, som rullade på de skilda vägarne.

Men deras stilla lycka fick en svår stöt, då modren en vinter sjuknade. Visst blef det bättre med henne, ty fattigläkaren i distriktet besökte henne ofta och gaf henne medikamenter, som Dora tilldelade henne. Men tillfrisknandet gick ytterst långsamt och

mammas outtömliga penninglåda blef tom, oaktadt allt Doras arbete, allt hennes vakande och alla hennes böner.

«Du får ej vaka så mycket», sade modren, «du får ej bränna lampan för länge på natten, du förstör dina ögon.»

Dora beklagade sig nu för första gången öfver fattigdomen.

«Hade jag haft ett eget rum, så hade jag åtminstone fått vaka och arbeta; ty eljest ha vi intet och mamma måste ha buljong.»

Der låg en hel mängd blommor färdiga, men den, som vanligen köpte dem, ville ej ha dem; ty de hade ej tagit favör. Andra hade infört en hel massa af så kallade franska blommor, förfärdigade Gud vet hvar; men de gingo åt, ty man ville ha franska blommor, om än fulare än de svenska. Doras blommor hade alltid det felet att vara hemgjorda, att vara förfärdigade af ett fattigt barn, som hade en sjuk mor, och ej under en rik fabriksherres firma. Således var det ett kapital utan värde.

Då föll det Dora in att för första gången sjelf utbjuda sitt fabrikat, och med tungt hjerta funderade hon på hvart hon skulle gå. Hon kände ingen, ty med ingen umgicks det fattiga folket, utom med en gammal fru, lika fattig som de sjelfva voro. Det var tant Printzell, en gumma som nu lefde af ett sorts kapital, hvars ränta ej ville räcka till och hvilken dessutom, som hon påstod, ej ordentligt utbetaltes af en hennes brorsdotters man.

Tant Printzell satt i sin lilla kammare, då Dora på söndagseftermiddagen med en liten korg under kappan trädde in till henne.

«Nå, se lilla Dora . . . hm, jag sitter här och lägger en liten patience . . . Hur mår mamma?»

«Gudi lof bättre.»

«Ja, jag lade just för att se hur det gick med henne; och fastän det gick svårt i början, så löste han slutligen upp sig, och det går alldeles som det vore beställdt . . . Karin! Karin! har du något i pannan? Ja, sitt hon ner, lilla Dora, och håll till godo. Ja, herre min Gud, den tiden salig Printzell lefde, så hände det mången gång, att han hade hem hela tre pund kaffe från höstmarknaden. Det kunde annat räcka än en fjerdedel här och en fjerdedel der. Men för allt det der har jag att tacka honom, den elaka menniskan för; ställde han sig inte så sött . . . kommer du, Karin? . . . ställde han sig inte så sött . . . ta äkta

koppar, Karin! . . . och kysste mig på handen och sade: 'Goda älskade moster', och jag var enfaldig . . . Men hvem kan se sin nästa längre än till tänderna?»

Nu ändtligen var den gamlas monolog slut, och Dora började:

«Söta tant! Det står illa till der hemma.»

«Så . . . hon sade ju att mamma var bättre, och egentligen är det väl ej annat än en sådan der vårbrytning och rosfeber, som många menniskor få nu på våren. Det var, låt se, för tre år se'n, så låg jag i tre veckor sjuk och mycket dålig, och doktorn gaf mig så starka droppar, att de togo ut färgen på min blå schal och gjorde eldröda fläckar, så grufligt starkt; ja, hon skall få se schalen . . . Karin, ta in min ullschal! . . . det var riktigt stark medicin; men, Gudi lof, det gick väl. Han, menniskan, som jag såg i Dagbladet, hade varit i Stockholm, men kom han hit till sin moster, jo pytt! Nej bevars, han bodde på Freden och åt frisk hummer för en riksdaler betan och lät sin moster ligga. Sådana äro menniskorna; men man kan ej se dem längre än till . . .»

Nu inträdde Karin med kaffet och prydd med den blå ullschalen, som ganska riktigt hade sina röda fläckar af den starka medicinen, hvarom nu Dora fick en ny, mera utförlig och upplysande berättelse.

«Det är visst inte godt kaffe; jag vet väl, Karin, att du inte ger vår lilla Dora alltför dåligt.»

«Nej, söta tant, det är mycket godt. Men jag menade ej så, att det var så farligt med mammas helsa, men med kassan.»

«Tala ej med mig om kassa», började fru Printzell.

«Nej, jag vill blott försöka att skaffa penningar.» Och nu berättade hon sin plan att sjelf bjuda ut blommorna.

«Hm, jag vet ej till hvem du skall gå. Jo, tyst! . . . hm, det måtte väl gå an . . . jo, till Millers flicka, den mamsellen, som lefver i sus och dus och hvar dag kräsliga, hon behöfver nog blommor. Underlig händelse med de der Millers; Karin vet hela historien både utan och innan; för si, flickan är inte deras egentliga dotter, utan dotter till en djurförare eller konstmakare, som åt brinnande blånor och spann sidenband ur munnen . . . Var det inte så, Karin?»

«Jo, lilla fru.»

«Jo, det var som jag sade, en konstmakare. Men det är väl nu nödvändigt att hon går, Dora, och ser duktig ut och tar väl betalt.»

Dora darrade som ett asplöf; det var något oförklarligt i den räddsla hon hyste just för denna flicka, henne, som hon dagligen sett midt öfver gatan. Hon skulle gått hvar som helst, hellre än dit. Men hvad var att göra? Der var hon åtminstone säker att blott träffa fruntimmer, och dessutom hade hon ingen annan att lyda och tro, än tant Printzell.

Hon blef ändtligen lös från tantens långa berättelse och gick nedtryckt och sorgsen mera än någonsin. Så tung hade hon aldrig känt sin lott; men det var nödvändigt, och hennes mor *måste* ha hjelp, hvarhelst den måtte tagas.

Tyst smög hon upp för de med mattor belagda trapporna till kamrerens våning två trappor upp; ty en trappa upp var uthyrdt, derföre att kamreren ansåg det sundare att bo högre upp och hade således valt den platsen sjelf.

Hon drog en djup suck och kände en ångest genombäfva hela sin varelse; ändtligen knackade hon på.

«Stig in!» ljöd en karlröst.

Hon drog sig tillbaka; men dörren slogs upp och betjenten stod framför henne och betraktade henne med näsvis förundran.

«Hvad vill mamsell?»

«Jag vill tala vid . . . vid mamsell Miller.»

«Derinne är societet, främmande, förstår mamsell; hon får komma igen i morgon.»

Dora suckade.

I samma ögonblick kom en herre hastigt uppför trappan, gick förbi flickan och mottogs af betjenten med ett artigt smålöje.

«Herr löjtnanten har varit länge väntad; kamreren har frågat två gånger . . . Ja, hon kan gå, mamsell, vi ha nu ej tid med henne.»

Den unge mannen blef uppmärksam och behöfde ej mer än kasta en blick på den arma flickan, för att märka den ångest, som stod målad i hennes ansigte.

«Med hvem vill ni tala?» frågade han vänligt.

Dora teg och ville gå.

«Svara», sade den unge mannen, «med hvem vill ni tala, jag skall anmäla er . . . om den här herrn inte vill det», tillade han med en tillrättavisande blick på betjenten, som skyndade sig att anmärka, att han fått 'herrskapets stränga befallning att inte . . .'

«Vara ohöflig mot hederligt folk», afbröt honom löjtnanten.

Dora visste ej hvad hon skulle tänka, men repade mod.

«Se så, mamsell, hvad är ert ärende?»

«Jo, jag ville sälja blommor till mamsell Miller.»

«Ja, med dem kan ni komma igen i morgon.»

«Nej, nej, då får jag ej gå ut för min mor, som ligger sjuk . . . Ack, ack, hon vet ej att jag nu är ute för att sälja blommor, det tillät hon aldrig.»

«Då gör ni orätt, som ej lyder er mor.»

«Men det är nödvändigt; inte kan jag se att min mor ej blir bättre, i brist på én god soppa.»

«Det är således för hennes skull. Jag skall säga till mamsell Miller. Mamsell kan ju sitta ner i tamburen. Du står vid dörren och väntar på främmande», tillade han till betjenten, som tyst bugade sig.

Efter några ögonblick kom Annette ut. Hon var som vanligt dyrbart klädd, men hennes blick var lifligare och gladare än någonsin.

«Hvad är det, har ni blommor?»

«Ja, goda mamsell.»

«Ja så, låt se!»

Och Annette började att kasta blommorna om hvarandra.

«Åh ja, går an; hvad kosta de?»

Flickan uppgaf priset.

«Det är alldeles orimligt. Jag hör att er mor är sjuk . . . se här!»

Hon lade en sedel i Doras hand.

«Icke så, icke så, mamsell Miller . . . det har jag ej förtjenat.» Och tårarne sprungo ur hennes ögon.

«Kära barn, ställ inte till en scen, fastän jag ej kan begagna edra blommor», yttrade Annette och återvände i sällskapet.

«Det var vår lilla granne deruppe i fönstret», yttrade Annette småleende. «Jag kunde ej köpa hennes blommor.»

Löjtnant Hjalmars blick förrådde en viss oro; men han fattade sig.

«Ni frågade mig häromdagen, om jag kunde säga er någon drägt, som kunde vara ny, för kostymbalen hos presidenten; jag har nu uppfunnit en.»

«Tack, bäste löjtnant Hjalmar, tack! Nå, hvilken då? Jag är verkligen uppledsen på herdinnor, skånska bondflickor och dalkullor, om också ej deras höga klackar midt under foten vore omöjliga att gå på.»

«Ni har således ej funnit något som ni ville vara?»

«Åh jo, en borgfröken har jag tänkt på; men jag vet verkligen icke huru jag skulle få ihop en sådan kostym, utan att bli lik madame Alexandrini, konstriderskan, som spelade en ridderlig dame så väl . . . ni mins.»

«Ja, jag mins det.»

«Turkinna, grekinna, allt är gammalt, tråkigt, ledsamt. Men ert förslag?»

«Jag föreslår en jemtlandsbrud i hennes pittoreska kostym.»

Annette rodnade.

«Ja så, en jemtlandsbrud, hvarföre just det?»

«Åh jo, det är ett infall; jag skulle tro att denna drägt skulle kläda er väl, och vore dessutom något alldeles nytt.»

«Nej, min bäste herr löjtnant, det förslaget kan jag ej gå in på.»

«Förlåt mig då; jag har eljest alltid tyckt, att en sådan drägt passar väl för en kostymbal. Eljest kunde ni ju . . .»

«Ja så, här är djupa öfverläggningar», yttrade kamreren, som närmat sig. «Ja, jag vet hvarom frågan är; ty Annette har omtalat för mamma, att ni lofvat hjelpa henne att utfundera något alldeles nytt.»

«Men det antages icke», smålog löjtnanten.

«Pappa skall veta att jag skulle föreställa en brud från Jemtland, med alldeles fasliga blomruskor i hufvudet.»

«Ja så, ja så. Men hvad säger ni om Flora . . . Flora, blomstergudinnan?» yttrade kamreren; «det har jag utfunderat åt lilla Annette.»

«Ganska bra», sade Hjalmar, «ganska bra.»

«Och det tycker ni också», inföll Annette; «således har jag två fullmyndiga mäns borgen, och jag antar förslaget. Nu kan

jag behöfva det der folkets blommor, ty vid ljus ser man ej så noga att de ej äro fransyska.»

Betjenten skickades öfver och köpte hela det lilla förrådet.

«Der ser du Guds finger», yttrade kaptenskan med ett matt leende. «Der ser du, Dora, huru Gud underligen hjelper, när nöden är som störst. Dora, du får ej gråta . . . Nu är ju allt bra igen och kassan god igen; innan den är slut, så kunna vi arbeta, och sedan hjelpa vi oss nog.»

Dora, som omöjligen kunnat återhålla tårarna, hvilka framtvingades af den köld, det krossande förakt, som låg i sjelfva tonen, då Annette sade: «jag kan ej begagna edra blommor», torkade ögonen och smålog.

«Ja, Gud hjelper underligt», sade hon. «Gud välsigne alla goda menniskor!»

«Det är troligt att någon berättat mamsell Miller, den rika, vackra flickan du sett midt öfver, vår nöd; och som hon, så säges det, sjelf är ett fattigt upptagelsebarn, som endast har Guds godhet att tacka för sin lycka, så tänker hon på den fattige. När jag blir frisk, skall jag gå dit upp och rätt hjertligt tacka henne.»

«Nej, för Guds skull, mamma, för Guds skull, gör ej det!» bad Dora. «Nej, nej, det är ej hon . . . det är ej hon.»

«Men, Dora, nu är du besynnerlig, betjenten helsade ju uttryckligen från henne, och hon har rätt att till och med fordra, att vi tacka henne.»

«Nej, tacka endast Gud, mamma, ingen annan, ingen annan.»

«Men», återtog modren allvarligt, «jag kan väl aldrig tro, att du afundas den vackra flickan hennes skönhet och hennes rikedom. Afund, mitt barn, föder ingen lycka; ty det finnes, huru vi än ha det här i verlden, alltid många, som vi tro vara lyckligare än vi sjelfva äro; och om vi afundas, äro vi, midt i lyckans sköte, olyckliga.»

«Nej, mamma, det är ej afund . . . nej, vid Gud, mamma; men du bör icke gå dit, lofva mig det, du går ej dit.»

«Åh ja, vi få nog tid att öfverlägga om den saken; men jag känner ej igen dig; du är så upprörd, du är dig alldeles olik.»

«Ja, mamma, jag är mig olik. Men låt mig sitta för mig sjelf inne i förmaket, så går det väl öfver, när jag får öfverlägga med mig sjelf.»

Dora gick in i förmaket.

Nu voro ljusen i kronorna tända derinne hos den rika kamreren, och det sken så klart, att Dora nästan såg hvarje föremål belyst i det lilla rum der hon satt. Men gardinerna släpptes ned, innan hon i den böljande mängden kunde igenkänna någon.

«Det var icke hon», hviskade flickan, «det var han, den der herrn, som tillrättavisade betjenten, det var han. Gud vare hans hjelp och beskydd, den ädla menniskan! Gud gifve honom belöning för hvad han den gången sade, för så ädelt han handlade!»

Nu såg hon en skugga visa sig på den tunna målade gardinen midt öfver.

«Det är den stolta hårda flickan, hon som, fastän sjelf fattig född, hånar den fattige . . . ja, det är säkert, det är hon, jag känner igen henne på det smala lifvet och på hårklädseln med lockarna kring halsen, och blomman som ett diadem på pannan. Nu vänder hon sig . . . ja, det är hon.»

Ännu en skugga visade sig . . . och Dora trodde sig igenkänna den, som hon ansåg för sin välgörare.

Det kändes liksom ett dolkstygn i hjertat, när hon såg begge dessa skuggor stå qvar vid fönstret, liksom de voro inbegripna i ett djupt samtal.

«Hvarför? Hvarför känns då detta så svårt?» frågade hon sig sjelf och lade handen på hjertat; «hvarför? Fy, Dora, du plågas af afund . . . alldeles som mamma sade. Nej, nej, det är ändå inte afund . . . Nej, det är ej afund», upprepade hon, liksom för att öfvertyga sig sjelf om att hon visste reda på sin känsla i detta ögonblick.

«Nu är jag mig lik igen, goda mamma», smålog Dora, då hon efter en sträng sjelfpröfning med våld dämpat det uppror, som hållit på att bryta löst i hennes själ. «Nu är det allt bra igen.»

«Gud välsigne dig för det, barn; men kom ihåg, att sådan får du aldrig mera vara.»

«Nej, nej, goda mamma! Förlåt mig blott för denna gången.»

De gamle.

Men huru ser det nu ut uppe vid Svanavattnet?

Zackris var nu en svag man, sjuklig och gammal i förtid, som arbetaren blir i ett hårdt och ovänligt klimat.

Det är ej endast de bättre klassernas högre moraliska utveckling, framför de fattigare, som gör deras ålderdom friskare och bibehåller deras kraft. Det är visst en god sak att tillräkna ett förädladt hjerta alla de förmåner, som härflyta af ett godt bord, en mjuk säng och sunda boningsrum; man har då allt beqvämt och bra här på jorden och en polett på att få en rangplats i en annan verld; men rättvist är det icke. Det finnes nämligen ingen jemförelseskala mellan den, som eger allt hvad lifvet kan erbjuda nyttigt, och den, som ej eger något af allt detta. Den ene flyter helt beqvämt med strömmen, låter vagga sig fram på lätta vågor; den andre måste simma mot strömmen och med hvarje ögonblick uttömma sina krafter utan att komma af stället, för att blott kunna slippa att föras baklänges. Men då sitta vi andra, som ha mat och drick, varma kläder och ett varmt trefligt hem och derigenom också helsa och en frisk ålderdom, och tro att det är vår inre förmåga, vår kraft, som gjort allt så lätt, och att det är den fattiges fel att han arbetar förgäfves . . . då skylla vi allt på hans oordentlighet, hans brist på snygghet, hans brännvin . . . och tyckas ej vilja minnas, att man ej kan ha sina saker torra och gentila, då man måste personligen simma i strömmen, fastän det går ganska väl för sig, då man, som vi, ha däckad slup . . . att det ej är så godt att vara snygg och grann, då man måste vada i dyen, och att det är vi som bränna brännvinet, som vinna derpå . . . och sedan förakta den, som köper vår vara.

Vi se således, om vi vilja se, att arbetaren, utan alla dessa fel, som man så gerna vill kasta på honom, ändå åldras i förtid; att han genom sin mödosamma lefnad och sina försakelser tidigt böjes . . . tidigare än någon kan böjas af vällefnad och öfverflöd. Man kan dö af slag genom vällefnad; men man blir ej gammal i förtid.

Zackris var såledds en gubbe vid en ålder, då bättre folk brukar ha sin helsa mest stadgad och ega en dryg rest af sina bästa krafter qvar. Anders hade mottagit huset och skötte den

lilla ekonomien. Åkertegarne voro större; de egde tre kor och en häst; de voro således som nybyggare förmögna.

Visst hade de en och annan gång genom någon Stockholmsfarare fått höra att deras Anna mådde väl, men vidare intet; ty de kunde ej skrifva och hon skref ej till dem. Kamrerskan var alltför afundsjuk att anses vara Annettes verkliga mor, för att påminna henne om föräldrarne deruppe vid fjellen; och kamreren hade gifvit henne taflan, blott för att ge hennes hemlängtan ett ämne; ty fastän Annette ej ville höra talas om sin förra belägenhet eller sina föräldrar, grep henne ändå emellanåt en oförklarlig längtan att komma ut i den vilda, tysta nordiska naturen. Det var ändå alltid skogen, hvars hviskningar hon aldrig kunde glömma, det var den i barnasjälen afspeglade naturbilden, som lockade henne att beständigt med tankarna återvända till sitt förnekade hem.

Ändtligen blef gubben Zackris sängliggande . . . och dog från dem alla.

«Men», yttrade Zackris-gumman en tid efter begrafningen, «jag har aldrig kunnat låta bli att tänka på Anna, min lilla flicka. Visst är hon lycklig, men nog kommer hon ändå ihåg sina föräldrar.»

«Gud vet, mor; Anna har nog glömt oss allihop.»

«Nej, Anders, det är icke möjligt . . . det kan hon inte; ty så löst har Gud inte sammanbundit föräldrar och barn, att de ej komma ihåg hvarandra. Vet du, Anders, jag ville nog gerna se henne innan jag dör. Herre Gud, förr kan jag ändå inte dö . . . så mycket känner jag.»

«Åh, men det är långt dit; och dessutom så kan mor ej fara ensam.»

«Nej, det förstås; men si, du kunde alltid skaffa dig en fora, och då kunde jag följa med.»

Anders skrattade.

«Jag tror att mor gissar?»

«Hvad skulle jag gissa?»

«Jo, att jag vill gifta mig.»

«Hå kors! Vill du gifta dig? Du är ju bara barnet.»

«Bara barnet, mor? jag är ju tjugutre år», skrattade den raske ynglingen.

«Ja, är det så fasligt mycket det . . . kan du icke vänta?»

«Men, mor, om jag nu skaffade er en beskedlig sonhustru, som pysslade om gumman på ålderdomen och vore i Annas ställe, så behöfdes ju inte resan.»

«Ja, Anna får jag likväl aldrig igen . . . hon var ändå mitt barn; och hur det var . . . fast Gud välsigne far der han nu ligger! . . . så blef det aldrig riktigt oss emellan, sedan han lät flickan bli dernere.»

«Men det var ju till hennes egen lycka?»

«Ja, hvem vet det . . . fast det trodde far, han gjorde det i välmening han; men det Gud hafver sammanfogat, skola menniskorna icke åtskilja; och om några äro sammanfogade, så är det föräldrar och barn, så mycket vet jag, ty den flickan glömmer jag aldrig.»

«Ja men, mor, det der är ej rätt af er.»

«Ja, det vet jag inte, men det vet jag, att jag är barnets mor, och Gud har icke förbjudit, att en mor håller af och saknar sitt barn; dessutom så låter Gud menniskorna växa som örterna på marken, och det är ej värdt att sätta en fremmande ymp på ett gammalt träd; det sade jag Zackris många Herrans evinnerliga gånger, och fastän han alltid slog det i vädret, så . . . ja, så gick det honom många gånger till hjertat.»

«Det kunde jag aldrig förmärka.»

«Nej, det tror jag nog; men, ser du, det vet jag bättre.»

«Hur då, mor?»

«Jo, ser du, natten innan han dog så satt jag i spiseln för att hålla elden vid makt. Jag trodde att han sof; men då bad han mig komma till sig. 'Jag får ingen ro', sade han, 'om du tycker att jag gjorde orätt att lemna flickan dernere . . . kanske hon nu i högmod och öfverflöd förspiller sin eviga salighet; men, mor, säg mig, du tror väl också att det var bäst som jag gjorde?' Hvad skulle jag säga honom annat än trösteord . . . ja, jag sade honom, att jag trodde det så var Guds vilja, annars hade han ej så lagat. Men Gud skall veta, det sade jag bara för att trösta min gubbe. Var det orätt, så står han visst ingen hård dom derför; ty han menade väl, och Gud ser icke till utgången utan till meningen.»

«Vi skola tänka på det, mor . . . vi skola tänka på den saken; ty så får ni ej ligga och säga, mor, när ni en gång dör», sade Anders och klappade sin mor på axeln.

«Gud välsigne dig för det ordet, Anders! Gud signe dig... du är ändå en beskedlig pojke . . . och det är väl Bothilda i Tallsjörödjan du vill ha?»

«Ja, mor.»

«Åh ja, det är nog galant; hon har allt sina femtio riksdaler i arf efter gamle Tobias i Fjellstugan.»

«Ja, det tror jag nog; men det bästa är, att det är en snäll och flitig flicka.»

«Ja, det förstås; men penningar skall man icke heller förakta; och hon har till två kor och litet till, så att det nog hjelper sig.»

Nöden fortfar.

Oaktadt den goda kaptenskan Bernhards alla förhoppningar, gick tillfrisknandet ytterst långsamt, och sjelfva blomsterkassan tog slut. Då fans ej någon hjelp och Gud tycktes ej genom något nytt under vilja hjelpa de begge fattiga, glömda varelserna.

«Hvad skola vi göra, mamma?» frågade Dora, som i det längsta dröjt med att meddela sin mor kassans släta och bedröfliga tillstånd.

«Hoppas på Gud, barn», sade modren. «När nöden är som störst, är hjelpen som närmast.»

Men det tycktes ej slå in.

Modren blef dock aldrig utan råd; hon öfvertänkte huru hon borde göra, och fastän det kostade på, så måste hjelp finnas.

«Andra, Dora lilla, sätta saker i pant, det har jag, Gudi lof, aldrig behöft förut . . . Nu kan det behöfvas.»

«Hvad skola vi väl sätta i pant, mamma?» blef svaret, i det att flickan forskande såg sig omkring i rummet och ej fann en enda sak der, som egde värde nog att kunna pantsättas; ty sådant skulle, enligt hennes tro, vara silfver eller guld . . . och mamma kunde aldrig falla på den idéen att pantsätta sin vigselring . . . det enda guld hon egde. «Hvad då, mamma?»

«Jo, barn, det är klart att man först pantsätter det man minst behöfver, och sedan . . .»

«Sedan det nödvändigaste, till dess man ingenting har; men vi behöfva ju allt hvad vi ha?»

«Nej, barn. Du vet att der bakom soffan i förmaket ligger något som icke *vi* behöfva, emedan vi ej kunna begagna det.»

«Pappas sabel?»

«Ja, pappas sabel. Vet du, jag tänker den nog skall ha värde, ty pappa fick den af general v. Döbeln i Finska kriget. Ja, barn, den har tillhört en så utmärkt man, och dessutom så är fästet af silfver.»

«Men hvem vill väl låna penningar på en sådan pjes? Den är väl gammalmodig, kan jag tro, ty i det fallet ändras moderna beständigt.»

«Nej, barn, det är en äkta turkisk sabel, det berättade salig Bernhard många gånger, en damascenerklinga», sade han, «som pröfvas på det sätt, då den är riktigt skarpslipad, att en säck ull får flyta på ett sakta rinnande vatten, och så håller man sabeleggen emot. Skär den då igenom, så är det en äkta damascenerklinga.»

«Men är det möjligt, goda mamma?» frågade Dora; «det tror jag knappast.»

«Hvad tänker du på? Tror du att din salig far sade en osanning . . . han har sjelf berättat mig det många gånger.»

«Men huru skola vi göra?»

«Jo, ser du, jag har tänkt hit och dit, och så kom jag att tänka på gubben Löfstedt här nere i gården, vedhuggaren. Får han några skilling, så går han nog omkring och försöker att få låna några riksdaler på sabeln.»

«Men tror man väl att han eger den?»

«Nej bevars, det behöfver ingen tro . . . han kan gerna säga sanningen, jag blygs ej öfver att jag är fattig och sjuk.»

Dora suckade, ty hon ansåg detta för nära nog att tigga; men hon teg; ty då modren ej så ansåg det, hade det varit orätt att sätta sig deremot. Dora inbjöd således den beskedlige Löfstedt, som stod i porten och högg ved, och snart var gubben der.

«Hå . . . nå se, fru kaptenskan sitter uppe», sade han och torkade sitt grimmiga ansigte med den gråsvarta skjortärmen; «ber om förlåtelse, kommer likasom jag är, ty mamsell fortade på mig, så att jag ej fick gå in och snygga om mig . . . hugger eljest i

dag åt justitierådet, som i går köpte en hel hop ved, som skall ligga öfver sommaren på torken, för si justitierådet bränner aldrig annat än årsgammal ved.»

Detta var prologen, hvarefter majorskan framställde sin begäran, att Löfstedt skulle försöka skaffa ett lån på sabeln.

«Det är en fin och mycket rar klinga.»

«Jaså, jaså (betraktande eggen); men nog kan man, med förlof sagdt, rida till qvarnen på'n . . . Det var en roliger en, så krokig som en löfhacka.»

«Hvad tror Löfstedt?»

«Hå-å, jag tror just ingenting . . . det är ej stort värdt.»

«Men fästet är af silfver.»

«Serra-ko-tre, det visste jag inte; men si, det är svårt om beskedligt folk nu för tiden. Och inte är det värdt», tillade han liksom frågande, «att gå till någon procentar-rackare, som nog fins, och inte på assistansen heller.»

«Nej, dermed få vi spara i det längsta.»

«Hm, hm, ja jag skall försöka. Min pojke springer från och till här bortnas, och der bor en hop herrar der, som kanske kunde för ro skull ta sabeln eller hvad det skall vara; ty det händer ibland att folk gör mycket godt bara på spektakel.»

«Åh nej, kära Löfstedt, de göra det af godt hjerta.»

«Jo fan heller, förlåt mig, lilla kaptenska; men jag mins en gång, det var ute på Djurgården. Der kom en liten flicka, mager och blek, med en korg på armen med sådanader sirapsknäckar uti . . . frun vet, kokade i sirap i små, små strutungar . . . och så . . . hon var liten hon . . . gick hon till herrarne och bad dem köpa; men ingen köpte, utan de hutade åt henne, som om hon varit en hund. Nå, hvad hände? Ingen hörde henne klaga. Då kom der ett par lustiga bröder, litet på kaporr, ifrån Blå porten, och till dem gick hon. 'Hvad f-n vill tiggarungen?' — 'Sälja knäck.' — 'Ha ha ha! Förbannadt näsvist, vi kunna nog bli knäckta ändå . . . Nej, gå för f-n i våld.' — 'Köp, söta herrar, det är sent snart, och mor min der hemma har ingenting att äta, om jag inte får sälja.' — 'Hvad f-n ha vi med den saken att göra? Ha ha ha, hvad gör det om en käring har att äta eller inte!' — Flickan gick gråtande, och vet frun, det var nära på att jag gått och köpt subberten för min «sjelfspilling» (tolfskilling);

men så fingo de begge herrarne se en hop pojkar som lekte, en hel klunga. Då ropade de tillbaka flickan. 'Hit med knäcken! Nu skall man få se på roligt.' Och så kastade den ene herrn till henne en sedel . . . han såg ej på hur stor den var, men den var värd tio gånger mer än knäckarne. — 'Se så, pojkar! Slåss om hvem som får de flesta knäckarne!' ropade han och sådde ut strutungarne i hopen. De foro i en klunga och kommo i slagsmål, och herrarne skrattade, så att de höllo på att förderfva sig.»

«Ja, de äro lättsinniga ibland, men godhjertade tillika.»

«Och sålunda, lilla fru kaptenska, skola vi försöka; det kan nog vara någon herre, som vill roa sig med att ha ett sådant här spektakel till sabel att visa för de andra herrarne.»

Sagdt och gjordt, och Löfstedt aflägsnade sig.

Andra dagen återkom han med några riksdaler, men med sabeln också.

«Inte förstår jag mig på't», sade den hederlige Löfstedt, som på det hela taget ej hade stora tankar om herrklassens välgörenhet. «Inte förstår jag mig på't, men det var en herre som, så snart han fick se sabeln och namnet, genast lemnade mig detta här, men ville ej ha panten; han tror frun ändå, att hon betalar . . . ja, det är dags sanning, och jag skulle aldrig trott det, om jag inte sjelf just var den, som gick upp till honom . . . tänkte: kan inte gå värre än att han kör mig på dörren, och det gör mig hvarken sämre eller bättre . . . och så klef jag på.»

«Hvem var den ädle menniskan?» frågade kaptenskan.

«Hå jo, det var väl en officer, kan jag tro, fastän han då var i morgonrock, men mustascher hade han och såg rätt hygglig ut.»

«Månn tro han kände oss?»

«Åh nej, det kan jag inte säga.»

«När lofvade Löfstedt att vi skulle betala? Löfstedt sade väl en månad eller kanske sex veckor? Ty Gud vet, om innan dess . . .»

«Ja, jag mins inte så noga, men det begrep han nog, att han skulle få vänta, det förstås.»

En scen.

Löjtnant Hjalmar var på en tid nästan dagligen i kamrerens hus, fastän han hvarken hos pappa eller mamma någonsin kunde nå det anseende som numera assessor Svaning, hvilken ganska reguliert en gång i veckan besökte dem, för att med kamreren tala om Napoleon och med kamrerskan om dygden. Annette tycktes ej det aldraminsta fästa sig vid hans artigheter; löjtnant Hjalmar hade ett afgjordt företräde hos den sköna flickan; men detta störde på intet vis assessor Svaning, som väl visste sanningen af det gamla ordspråket: «Trägen vinner», och ej ett enda ögonblick lemnade sin plan ur sigte.

Emellertid hade, ingen visste huru, löjtnant Hjalmar blifvit litet mera bekant än sjelfva favoriten; ty det är en naturfallenhet att bli bekant med menniskor, något som ej låter studera in sig. Hjalmar hade denna gåfva i högt mått; ty det var omöjligt att kunna hålla detta ärliga, rättframma och dock artiga sätt ifrån sig; man måste möta på halfva vägen, om man ville eller icke.

Hjalmar älskade Annette ganska uppriktigt, men hade längesedan funnit, att hon var ett bortskämdt barn, att hon behöfde uppfostras ånyo, om hon skulle kunna bli lycklig sjelf och göra en man lycklig; men kärleken hoppas allt, hvarföre då icke äfven mycket . . . och således hoppades Hjalmar, att den saken skulle vara lätt gjord.

Visserligen var bevakningen från mammas sida temligen sträng; men detta är dock aldrig nog att hindra ett par, som älska hvarandra, att säga hvarandra det. En sådan moderlig vaksamhet hjelper lika litet som spärrningarne mot en smittsam farsot; kärleken är en farsot och smittsam, som man vet, och smyger sig öfver spärrlinien.

Så hade det äfven skett här, och således talade Hjalmar och Annette ganska uppriktigt, då de egde något ögonblick derför... och Hjalmar hade många gånger frågat, om han ej borde omtala allt för de gamle; men detta ville ej Annette.

«Det är dock icke rätt, älskade Annette; de böra veta deraf och säga sin tanka. Jag tycker mig bedra dem, om jag dröjer längre.»

«Nej, goda älskade Gustaf», hviskade flickan, «gör det ej ännu . . . de kunde afslå vår bön, och huru ginge det då?»

Fastän Hjalmar ej gillade detta hemlighetsmakeri, rättade han sig derefter, ty han såg huru oändligt mycket Annette älskade honom; hvarje tanke, hvarje ord, hvarje rörelse var endast helgad honom.

Annette hade ej riktigt undersökt sitt hjertas tillstånd; men om vi, då hon en afton satt för sig sjelf i sin soffa, följa hennes tankegång, kunna vi inse dess art.

«Hjalmar vill att allt skall bli kändt . . . ack! han begriper ej huru ljuft det är att ega något rätt dyrbart, utan att någon vet deraf.

«Dessutom så . . . dessutom så äro långa förlofningar odrägliga; man kommer in i societeten, hela verlden vet att man är förlofvad; man är liksom utskjuten från dem alla; man är ej fru, man sitter ej i soffan, man får ej deltaga i deras visa råd eller vara förkläde åt någon värnlös varelse . . . men man är ej heller i flickornas krets detsamma som förr . . . det förra förtroendet har försvunnit, till och med afunden har tystnat, ty man har uppgifvit allt hopp på den menniskan, med hvilken den stackars förlofvade är sammanknuten; man är ej föremål för någon annan uppmärksamhet än den man skänker en möbel . . . man är öfverflödig, liksom ditflyttad, hör ej dit och hör ej till någon. Det är tråkigt, odrägligt.

«Nej, just i loppet af segrarne, när halfva verlden ligger för ens fötter och den andra hälften håller på att dö af galla . . . just då man står på höjden af sin storhet . . . räcker man sin hand åt den lycklige, och hela verlden skall säga: han blef den lycklige!

«Med en *seger* bör hela detta ungdomslif slutas — en hastig död bör blomsterlifvet ha; men att aftyna ur sällskapslifvet, låta sin segerperiod dragas med en årslång tvinsot, innan man som fru börjar en ny lysande bana, det är odrägligt . . . nej, nej!»

Sådant var hennes resonnement. Fåfängan, behofvet af att i sista ögonblicket plocka hopens beundran dolde hon för sig sjelf under den föreställningen, att kärleken var desto heligare, ju mera gömd den var.

Detta förhållande hade fortfarit nära ett år, då en eftermiddag de gamle, Annette och Hjalmar, som vanligt, sutto tillsammans i sällskapsrummet.

Det var en mulen vinterdag, himlen hängde grå och tung öfver hufvudstaden, på hvars skorstenar den liksom tycktes hvila, så tung var den och så lågt drefvo molnen.

Sällskapet var förstämdt; ty sjelfva Annette var ej nöjd. Hjalmar hade nämligen fast beslutat att vid första tillfälle upptäcka allt för föräldrarna, och detta var något som i Annettes ögon var mer än olydnad. Kamreren och hans fru voro vid sitt vanliga lynne, som ej var synnerligen trefligt, och Hjalmar funderade på huru saken egentligen skulle slå ut; ty det är en vansklig sak att bereda sig på att fria, med risk att få en korg af föräldrarne. Till en början ansåg han ej detta omöjligt.

Då inträdde betjenten ooh anmälde:

«Kaptenskan Bernhard.»

«Kaptenskan Bernhard, hvem är det?» frågade kamrerskan; «kaptenskan Bernhard?»

«Tyst, vänta!» yttrade kamreren; «åhjo, hon är visst enka efter den der stackars Bernhard, som dog för en hop år sedan.»

«Hvad kan hon vilja?» sade begge. «Bed henne vara välkommen.»

Nu inträdde den goda kaptenskan.

Det är något som oändligt mycket nedtrycker sinnet att inträda i ett rum, der några personer tagit plats helt beqvämt i sina emmor och kasta en flyktig blick på den inträdande. Detta hände här. Fru Bernhard fick träda ända fram, innan någon annan än löjtnant Hjalmar gjorde min af att hon var bemärkt.

«Jag har ej den äran», började fru Bernhard, efter det gamla vanliga ritualet, «jag har ej den äran att vara bekant här, fastän jag bor midt öfver gatan.»

«Jaså, är det kaptenskan; var god och sitt, lilla fru kaptenska», yttrade fru Miller, som tyckte om den stackars menniskans utseende, så blekt och affallet det också var; «sitt ner!»

«Mitt ärende», fortfor kaptenskan, «är blott att tacka mamsell Miller för den godhet hon visade oss förlidne vår, då jag var så sjuk.»

«Jag? Jag vet ej om något.»

«Jo, min goda mamsell, om ni icke mins det, så mins jag det. Det var ni som så ädelmodigt köpte alla blommor vi hade . . . Ni gjorde det för att hjelpa oss; och . . .»

«Nej, verkligen? Ja så, kanske till kostymbalen; löjtnant Hjalmar kommer väl ihåg jemtlandsbruden?»

«Ni är ädel, som ej vill minnas er goda gerning, men så är det; ni är ej öfvermodig, som de fleste Gud hjelpt . . . Ni har sjelf varit ett fattigt barn . . . Men, för Guds skull, hvad går åt er . . . ni bleknar.»

Annette bleknade också och hennes läppar darrade af rörelse; hon tömde hastigt ett glas vatten.

«Tack, ädla mamsell Miller!»

«Men bevars, min lilla Annette, du svimmar visst», yttrade kamrerskan bekymrad; «kom, min flicka, och gå in till dig.»

Den goda gumman fattade flickan under armen och gick.

«Min lilla goda fru kaptenska», började kamreren, «det var fägnande att göra er bekantskap, men då Annette är vår dotter . . . vår egen dotter, och vi erkänna henne derför, så höra ej era gamla historier egentligen hit.»

«Bästa herr kamrer! . . .»

«Ja, som sagdt är, de höra ej hit, emedan de måste uppröra vårt barn. Om jag, till exempel, ville påminna er, min bästa fru kaptenska . . .»

«Om hvad? Jag tror att jag ej skulle blekna för något eller ta det så illa.»

Den beskedlige kamreren var nu blifven ond och sade: «Om jag till exempel påminte er, min bästa fru kaptenska, om er salige herr man, som jag sett i fattigdom och elände . . . en slarf med sina affärer, dålig make . . .»

«Nej, herr kamrer, det var han aldrig», yttrade frun med värdighet; men sådan han var, har det ej fallit mig in att ett ögonblick blygas för honom, ty det var *min man,* den som jag lofvat kärlek i nöd och lust.»

Kaptenskan aflägsnade sig med en nigning.

«Är det ej ett näsvist folk, det der folket? För det att hennes man var embetsman, tror hon sig till att säga oss sottiser . . . Är det ej fasligt, herr löjtnant, alldeles fasligt?»

Kamreren skyndade in till sin dotter och Hjalmar blef således ensam. Hans ansigte var dystert, liksom himmeln. Han gick till fönstret och blickade midt öfver.

Huru olika voro icke dessa begge familjer hvarandra: här var en skön flicka med alla företräden hon kunde önska sig, och ändå aldrig nöjd, aldrig rätt glad . . . en flicka som tycktes ha känsla för mycket skönt, men som blef sjuk, då hon påmindes om att hon var ett fattigt barn. Och der midt öfver en hustru, som med ädel sjelfkänsla försvarade sin man, och en dotter, som, för att hjelpa sin mor, en gång stod darrande i tamburn utanför der den lyckliga bodde.

Hjalmar hade också hört en hop berättelser om Annettes adoption, den ena äfventyrligare än den andra, men han hade ej fästat sig vid dem; han ansåg det ej af särdeles vigt hvarifrån hennes anor daterade sig, blott hon var en god flicka.

«Hon måste förklara sig», sade han för sig sjelf; «hon är mig alldeles oförklarlig.»

Med detta beslut gick han.

Påföljande dag gjorde han sig ärende upp till kaptenskan. Han hoppades att hon ej så noga betraktat honom, och att hon varit alltför upprörd att igenkänna honom, då han vid klara dagen besökte henne.

Han drogs dit af en alldeles oförklarlig känsla af deltagande; ty han hade nu två gånger på samma ställe funnit begge medlemmarne af den lilla familjen, och begge gångerna hade de blifvit nedtryckta för sin fattigdoms skull.

Han vandrade således upp för de mörka stentrapporna, men höll på att på öfversta steget bli nedstött af en karl, som kom baklänges ut ur en dörr och bugande sade:

«Ja, det skall ske, lilla goda kaptenska, ja bevars, fast veden är allt dyr nu för tiden. Hm, ja så», fortfor mannen, när han vändt sig om och igenkände Hjalmar. «Förlåt! Hm, det var riktigt roligt. Herrn känner väl inte igen mig; men det var jag som var med sabeln från frun och som betalte också. Annars så heter jag Löfstedt och bor här nere i gården.»

«Jaså. Är frun som syr hattar inne?» frågade Hjalmar, för att komma från sin bekante.

«Ja bevars, det var hon som behöfde penningarne, det var hon det; men nu är hon frisk igen.»

Hjalmar trängde sig förbi den vänlige vedhuggaren, som tycktes så glad öfver att förnya bekantskapen, och inträdde.

En hastig rodnad flög öfver fru Bernhards bleka ansigte, då hon mottog en så sällsynt gäst, som en herre. Hon hade hört Löfstedts ord och var förlägen om ämne.

Hjalmar förkortade dock hennes förlägenhet. Han ville, sade han, skänka sin mor en hatt och hade fått höra att fru Bernhard förfärdigade sådana med mycken smak.

«Jag gör vanligen blott på beställning åt modehandlerskorna, som låta mig sy», sade hon, «men jag skall försöka, så godt jag förstår.»

Den ärade gästen hade blifvit införd i förmaket, så att Dora ej fått se hvem det var.

«Ni vill kanske se några prof», sade frun. «Dora», ropade hon, «kom in med de tre hattarna, som hänga till höger.»

Några ögonblick derefter kom Dora, lastad med den lätta, men voluminösa bördan.

Den arma flickan blef som en «droppande blod», då hon igenkände sin beskyddare. Hon slog ned ögonen och neg djupare än vanligt; ty på något sätt skulle hon ändå bevisa sin tacksamhet.

Hjalmar låtsade om ingenting; han besåg hattarna och beställde en.

Således hade han gjort en visit hos det fattiga folket och, besynnerligt nog, han tyckte nästan bättre om det lilla snygga förmaket der, än alla de präktiga rummen i kamrerens våning.

En fattig officer, och det var Hjalmar, har ifrån första ögonblicket en egen föreställning om mensklig lycksalighet och huslig sällhet. Han kan nämligen aldrig tänka på en framtid (förutsatt att han är vid ett landtregemente) utan att i fonden på den glänsande taflan se en rödfärgad karaktersbyggnad med utknutar efter kongl. krigskollegii modell; det vill säga ett kaptensboställe. Der är hans non plus ultra, hans yttersta mål — det högsta han kan våga tänka sig. Och så i de små rummen en beskedlig fru kaptenska, som sköter hushållet och är så innerligt glad, när hon får komma fram till någon fest, som gifves under lägertiden.

Hjalmar älskade sin tjenst alltför mycket för att vilja gifta sig ifrån den eller slå sig till ro, som det heter, och lefva på sin hustrus penningar; dertill var han både för stolt och för mycket noggrann i frågan om sina rättigheter. Han tyckte, som icke många tycka, att mannen icke eger sin hustrus förmögenhet, utan att han bör hafva förmåga att bidraga lika mycket, åtminstone, som hon. Med ett ord, han hade ej kommit med sina tankar på Annette för hennes penningars skull.

«Det der förmaket», tänkte han för sig sjelf, «såg mig just ut att vara modelleradt efter ett dylikt rum på ett kaptensboställe.»

Ett långväga besök.

Annette spratt till då Hjalmar några dagar derefter inträdde. Hon satt i djup öfverläggning med sin mor. Hennes ögon voro förgråtna, hela hennes utseende förändradt. Någonting skyggt och tillika hårdt spelade i hennes drag; de eljest så sköna, talande ögonen brunno. Hon var sig ej lik. Hon vände sig bort då Hjalmar närmade sig, helsade flyktigt och gick under någon förevändning ut.

«Stackars Annette blef så uppskrämd härom aftonen», yttrade kamrerskan slutligen; «ah — ja, ni vet allt förut — hon är verkligen dotter till ett fattigt folk i Norrland; vi hafva upptagit henne som vårt eget barn.»

«Ja, jag vet, men hvarför blyges hon för det?»

«Ni kan väl finna, min bäste Hjalmar . . . ni förlåter att jag säger så, ty Annette har låtit mig förstå . . . och under dylika omständigheter som dessa har jag åtminstone ej något deremot. Men, hvad tycker ni, nu ha hennes mor och bror kommit hit . . . fadren är då, Gudi lof, död . . . Men hennes mor och bror ha kommit», återtog frun, då Hjalmar ej tycktes vilja svara; «och, min Gud, de äro alldeles ohandterliga. Stackars min lilla Annette! — Nu kan ni väl föreställa er», började åter frun, då Hjalmar omöjligen ville inlåta sig hvarken i utrop eller svaromål, «nu kan ni väl föreställa er hur modren ser ut: en beskedlig, illa klädd,

plump bondmenniska, som kommer hit, hela åttio milen, för att helsa på den stackars flickan. Hon ville se henne innan hon dog, och . . . min Gud, ni kan väl föreställa er . . . hvar skulle Annette börja och sluta med henne? Hon satte sig att hålla tal, att hon alltid skulle ha Gud för ögonen, så att det alldeles lät som om vi ej uppfostrat flickan så godt vi kunnat. Och Gud skall veta, om moderskärlek och en mors välsignelse gör godt för barnen, så har jag ärligt, innerligt och sannt älskat henne som mitt eget barn, fastän jag i början ej riktigt gillade Millers infall. Men hon har blifvit vårt barn och har slutit sig till oss så varmt, så innerligt . . . Men nu kommer modren och håller vackra tal. Naturligtvis kunde Annette ej tro annat än att modren ville begagna sig af det välstånd hvari vi äro; och då det var nödvändigt att så snart som möjligt bli af med dem begge, både modren och brodern, som är en lång, ganska hygglig bonddräng, för att ej vara annat, så ville Annette ge gumman en liten summa penningar och bad henne ej omtala förhållandet. Det der var ju det naturligaste i verden.»

«Förlåt, min bästa kamrerska, det anser jag ej för det mest naturliga i verlden», inföll Hjalmar.

«Hur då? Skulle hon väl fallit sin mor om halsen och tackat henne . . . för hvad? Men det skedde väl mera; gumman började gråta och hålla väsen, och brodern skrattade bittert, tog sin mor vid handen och sade: 'Anna! känner du igen träskeden?' — Och så gingo de.»

«Och Annette har ej återsett dem?»

«Nej, nej; men hon måste väl. Vi ha skickat bud till dem att de skulle komma hit; men brodren har svarat, att Anna ej hade längre till sin mor än hon till Annette . . . Och den stackars flickan är förtviflad. Hvad skola vi göra? Om Miller visste det här . . . men han är, Gud ske lof, ute på landet . . . så ginge det aldrig väl; han tål ej en antydning om annat, än att Annette är vår verkliga dotter.»

«Besynnerligt; men hvad ligger det för ondt uti att ha en fattig mor, äfven om hon är fattig på den form af bildning vi anse för den bästa! Ja, äfven om mina föräldrar vore fallna varelser . . . de äro dock mina föräldrar och det är min minsta

pligt att erkänna dem derför, äfven om jag ej kan glädja, trösta och hjelpa dem.»

«Ni gillar således ej Annette?»

«Nej, jag kan det icke.»

«Då älskar ni henne icke heller så högt som hon tror.»

«Ack, bästa kamrerska, just derföre, att jag älskar henne så mycket, så ville jag att hon skulle erkänt, ja, som ni sade, omfamnat sin stackars mor; det är ej för gods och guld, ej för all verldens höghet man blir mor, utan detta köper man sig till då man leker med det oförståndiga barnet och gläder sig åt dess första leende.»

«Deri har ni rätt», suckade kamrerskan, som mindes sin egen Annette, «deri har ni rätt; men den stackars flickan är emellertid otröstlig; hon tror sig bli en visa i hela staden, och . . . jag fruktar att det så händer.»

«Nå hvad mer? Kan väl staden säga annat än att Annette har en fattig mor, som velat se henne före sin död? Det blir ett samtalsämne, det är sannt, men det beror på Annette att göra det oskadligt. Det är ingen som behöfver blygas för sina föräldrar, utom den, som sjunker ned under dem; den som höjer sig öfver dem, kan öppet erkänna: Ja, mina föräldrar äro fattiga, till och med felaktiga, men det är ej jag som får dömma dem.»

«Sannt, mycket sannt; men . . . dock, vi få se hvad tiden verkar.»

Annette hade i sin kammare haft en svår stund; det var en strid emellan barnahjertats instinkt och det förbildade förståndet om öfverväldet. Det var en täflan emellan skogarnes sus och de vexlande nöjenas capriccios om hvilken som skulle öfverrösta den andre. Det var en strid, hvaraf utgången nära nog var förut gifven. Hvarje möbel i det vackra rummet, hvarje veck på de djupa gardinerna, den klara spegeln och de glänsande kristallerna, allt understödde förnuftet, som i hela elfva åren antagit en bestämd, men kanske falsk riktning.

Annette förstod ej att som en christinna höja sig öfver sitt öde och med kärlekens och lydnadens segermärke på sin panna, i Guds namn, följa den inre varnande rösten — hon ville segra endast som en hednisk Aspasia genom sin skönhet, kanske också sitt snille, som den smickrande hopen kommit henne att öfverskatta.

Hon dömde menniskorna falskt af de förbildade exemplar hon träffat — och äfven dem falskt, ty de voro verkligen ej så platta som de, i sin beständiga eftergift för hennes nycker, syntes henne, och striden i hennes inre slutades så, att hon tystade hjertats röst och lydde fåfängans. Hon hade tagit sitt beslut, att med så litet uppseende som möjligt aflägsna sin mor, ty hon kunde ej utan en rysning tänka sig, att hennes vänner skulle hviska: «hennes mor, en tiggargumma, har varit här».

Hon öfverlade med kamrerskan, som väl insåg sanningen af Hjalmars ord, men ändå fann sig sjelf alltför mycket sårad af gamla «Zackrismoras» plötsliga uppträdande och som fann sig smickrad af att Annette ensamt tillhörde henne; ty det är ofta en svaghet af hjertegoda qvinnor att de vilja vara *allt* för en annan varelse, mor, syster, vän; men de fordra vanligen tillbaka, att deras vän och själafrände icke skall ha någon annan på hela jorden till hvilken han hyser förtroende.

Och när, som här var händelsen, ett äldre fruntimmer ville vara allt för ett yngre, så blef också följden den, att den unga vännen, dottren, ej fick ha en tanke, en önskan, som ej den äldre vännen, modren, kunde motsvara . . . och detta gjorde hon också med den vanliga påföljden att skämma bort sin älskling.

Sådana vänskapsband brista vanligen plötsligen, då kärleken kommer emellan; ty då lyder man ej mera vännens mogna råd. Vännen utser alltid bland den beundrande skaran just den, som omöjligen kan beröfva henne sitt gamla privilegium, och denne blir hennes favorit, under det att den unga vännen ej kan tåla honom. Då uppstår splittring . . . och så hade det nu skett mellan den goda frun och Annette i fråga om assessor Svaning.

Att Annette hade förtrott sin mor, att hon älskade Hjalmar, smärtade den goda kamrerskan, ty Annette älskade således någon annan än henne sjelf, och hon skulle i sitt sinne anklagat flickan för otacksamhet, om ej uppträdet med modren smickrat henne.

Hennes kärlek hade slitit det starkaste af alla naturens band och skulle således ha ingenting att frukta, äfven om Annette envisades att vilja älska Hjalmar, hvilket dock var en dårskap, emedan Svaning, man måtte säga om honom hvad man ville, ändå var den rätte att på förnuftigt sätt och varaktigt göra en hustru lycklig.

Oaktadt allt detta var kamrerskan en hjertans god, till och med ädel menniska, hvars egoism var så öfverväxt med kärlek och godhet, att hon sjelf allraminst anade att den låg på bottnen af alla hennes uppoffringar för andra. Hennes fel var svaghet . . . och svagheten måste man förlåta.

Kamreren fick nu del af den andra olyckan, som inom kort tid timat, eller att Annettes fattiga mor verkligen, personligen kommit, och det var således ej nog med kaptenskan Bernhards olyckliga tacksägelse.

Kamreren blef ond, ty han var svag, och derföre blef han alltid ond, så snart något hinder uppstod. Han åtog sig saken, och huru han bedref den, så kom modren en afton till kamrerens och fick en hel timma vara ensam i sällskap med sin dotter.

«Du har således inte glömt bort, inte alldeles glömt bort mig?» sade gumman med ögonen tårfyllda och frågande.

«Nej, mor, nej, visst inte, mor lilla», blef Annettes svar, under det att hon förlägen plockade i en utdragen låda, «visst inte; men mor kan väl förstå, att kamrerens inte tycka om . . .»

«Nej bevars, barn! inte vill jag hindra din lycka, de må gerna förakta mig, endast du kunde vara lycklig och glad; men det kan du inte, du föraktar ju inte din mor?»

Annette kände sig rörd.

«Nej, nej, mor, jag föraktar er visst inte, nej, det gör jag inte, nej! Nej, mor», hon fattade gummans hand, «nej, tro inte det, mor, jag är inte så elak . . . det vore elakt af mig, nej!»

Modren qvarhöll den fina handen mellan sina torra fingrar, smålog och nickade smått med hufvudet.

«Ja, jag visste väl det, Anders säger annat; men jag tror honom inte. Vet du, han säger att du är träskeden som ville vara silfversked och derföre måste bära bly i hjertat . . . Känner du något bly tynga ditt hjerta?»

Annette darrade.

«Nej, du känner det inte, barn; Anders har orätt.»

Flickan kände dock djupt sanningen af broderns omdöme. Hon hade verkligen en blytyngd i hjertat, derföre att hon ej ville erkänna, att hon var ett barn ur det glömda folket . . . att hon ville låna glansen af något, som ändå hade ett blott imaginärt värde. Ty det är endast en föreställning att silfver är bättre än

trä — det sanna är motsatsen, trä är nödvändigare, nyttigare än silfver; ty om våra skogar bestode af silfverträd, skulle menniskorna frysa till döds och aldrig hafva hunnit den kultur, hvartill de kommit.

Annettes sinne, förut upprördt, blef det ännu mera, och plötsligen kastade hon sig i modrens armar och gret bittert.

«Gråt inte, barn», sade modren och kysste sin flickas hvita panna, «lilla, goda Anna, gråt inte.»

Detta «Anna», som hon ej hört på många år, afbröt på en gång känslosvallningen, hon löste sig ur sin mors armar och tänkte: nu var jag barnslig.

Hela det sceneri, som så plötsligen framträdt ur minnenas dunkel, byttes om mot ett annat, af det närvarande, af dess fordringar, dess fördomar och dess lycka. Hon jemförde sin drägt, fin och lätt som en molnsky, med modrens grofva kläder, sin hvita schal med den gamlas blårutiga halsduk, sina fina sidenskor, som mjuka och smidiga smögo sig kring den fina foten, med modrens grofva, trubbnosiga fotbeklädnad.

Allt detta afkylde henne och hon började tala förnuft och öfvertyga modren, att hon icke borde låtsa om något och ej besöka henne. De skulle tänka på hvarandra; Annette lofvade till och med att skrifva och berätta om hon gifte sig, och ändtligen begåfvade hon sin mor med en hop småsaker, som för gumman ej hade något annat värde än det de fingo deraf, att gifvarinnan var hennes enda dotter.

Slutligen gick gumman under tusende välsignelser öfver sin dotter och dem, som upptagit henne som sitt eget barn. Kamreren och hans fru togo äfven ett hjertligt afsked af den gamla, som så villigt och så tacksamt afstod alla sina rättigheter.

«Nu är du min Annette, endast min», sade frun och omfamnade sin dotter. «Jag fruktade mycket af detta möte. Gudi lof att det är väl öfverståndet. — Jag skall säga dig», yttrade kamrerskan, sedan fruntimren blifvit ensamma, «att ditt underliga uppförande i förrgårs tvingade mig att säga Hjalmar allt.»

«Hjalmar . . . ja så, han skulle äfven denna gång bli vittne till min förnedring.»

«Nej, långt derifrån, barn. Han missbilligade att du ej som en dotter mottog din mor; han påstod att det var din pligt.»

«Min pligt! Ack, mamma, det är ändå hårdt, att Hjalmar skall behöfva bedöma mina handlingar . . . Eljest borde han väl veta hurudan verlden är och hvad det vill säga att blifva ett mål för åtlöjet.»

«Ja, jag sade honom allt det der; men han tog ingen reson, han stod vid sin sats.»

«Kanske han har rätt», suckade Annette och stödde hufvudet mot handen; «kanske han har rätt.»

«Emellertid har du nu gjort hvad du kunnat, och din mor skiljdes glad och tacksam från dig och oss. Det är en beskedlig menniska, din stackars mor.»

Annette svarade intet, men suckade djupt; ty just detta, att modren så full af uppoffrande kärlek var nöjd med allt, smärtade henne mest. Deri låg blytyngden just.

«Men, min Gud, jag hade så när glömt, här är bjudning till i morgon afton till presidenten K. Der blir dans, en stor högtidlighet, ty det lär vara friherrinnans namnsdag.»

Annette vaknade ur sin dvala.

«En fest hos presidenten K.! Der plär alltid vara en briljant societet. Hvad tycker mamma jag bör ha?»

«Jo, barn . . . men oss emellan, det blir oss emellan . . . då bjudningen kom, så sade både Miller och jag: 'Dit skall lilla Annette; stackars Annette, hon behöfver nog att förströ sina sinnen efter dessa svåra dagar . . .' Och pappa gick att skaffa dig något alldeles nytt som han sett . . . Nå, barn, var ej nyfiken, du får se.»

Senare på aftonen kom pappa hem med ett dyrbart garnityr — och Annette glömde sin så kallade förödmjukelse, sin mor och hela verlden för den ståtliga gåfvans skull.

Bref från grefve Conrad M. till baron Carl K.

Stockholm i Januari 18 . .

Gode Carl!

Under det att du i Smålands urskogar går på jagt och kommer hem på qvällarne uttröttad och varm, men glad ändå att ha ett par riktiga jagtstöflor med tumstjocka bottnar . . . det vill

säga, under det att du lefver som en vildman dernere, roar jag mig med att lefva som en civiliserad menniska här i rikets hjerta, hufvudstaden.

Hvad kallar man det nu igen, hvad är det vårt hederliga f. d. kammarråd alltid fördömer — jo, centralisationen — denna landsplåga, som vårt kammarråd försäkrar, har dock det goda med sig, att man på ett ställe har allt hvad nationen eger — åtminstone profkartan på allt det yppersta, som fins i landet.

Emellertid förekommer mig en präktig hufvudstad i ett fattigt land alldeles som då jag ser en herre, som ej vill erkänna att han är fattig, borga sig en vacker felbhatt, som drar uppmärksamheten åt sig. Det lyckas; men, min Gud, om man ser på de snedgångna stöflorna, på de spruckna handskarna, på hela habiten för öfrigt, så tycker man att han kunde nyttjat kaskett och låtit laga stöflorna; det hade ändå varit klokare. Men detta är allt reminiscenser af kammarrådets läror. Den goda gubben tänkte helt annat den tid, han sjelf bodde i hufvudstaden, fastän han sedan fått andra tankar. Emellertid bör man se på hufvudet hvad menniskan duger till, och således är nu hufvudstaden den norm, efter hvilken man mäter landets lycka.

Jag har roligt, trefligt, gladt; här fins oändligen många förträffliga menniskor, och man kan välja sig ett sällskap, med hvilket man sympatiserar. Det är ej som i landsorten, i synnerhet på landet, der man måste umgås med dem, i hop med hvilka ödet velat sammanpacka oss i socknen. Herre Gud! man måste — det är just felet.

Du skall ej derföre tro, att jag velat säga dig en sottis öfver dina grannar och vänner, som jag hade nöjet att se då jag var hos dig — nej, bevars; men man kan ej neka att du af nöden gör en lag och af lagen något som skall fara med att glädja dig; ty du är så illa tvungen att finna pastorn och kammarrådet och långa assessorn och lilla tjocka kapten, att ej tala om pastorskan, kammarrådets döttrar, assessorskan och kaptenskan — intressanta. Bättre är att, som jag, ha valrättighet och valfrihet. Det är den enda frihet jag eftersträfvar, ty eljest tycker jag att vi äro fria nog här i landet.

Om du ändå vore en person, som beskedligt sutte stilla i sina rum, lade patience, läste tidningarne och skötte sin post, ordent-

ligt och hyggligt, så kunde man hoppas att du läste ett bref till slut, att du liksom söge all den honung, som det kunde innehålla. Men, dess värre, du är ej en dylik person; det är ett otacksamt göromål att skrifva till dig, ty du ser blott på början och på slutet och säger: han mår bra. Kanske du sedan der och hvar ögnar i brefvet, för att få veta ungefärliga innehållet, och sedan kastar du det i papperskorgen och besvarar det på ett *ungefär*, det vill säga, du besvarar ingenting, man ser tydligen att du ej läst brefvet; men likgodt, jag skrifver ej till dig, fastän jag skrifver fullt ett bref — för att, gissa! — för att lugna mina känslors öfversvallning.

Jag har sett, jag har talat, jag har dansat med en flicka, som är det skönaste, det naivaste, det nättaste och behagligaste jag sett.

Sedan jag blef förtjust, ha några mina vänner, som äro erfarna och lugna betraktare, vetenskaplige kavaljerer, sagt mig att menniskobarnet — ack, jag ville säga englabarnet, men det låter så romaneskt — är en icke så obetydlig smula kokett. Men är detta koketteri, så är det verkligen skada, att de ej alla äro koketta; så älskvärd, barnslig, glad och ledig synes hon vara. Jag må säga att jag emellanåt sökte sansa mig och tänkte ungefär så som då jag gjorde mitt officerskalas och råkade att bli upprymd: «Nu är du visst full, Conrad, nu skall du gå tiljan vackert och ej dricka mera». Så ungefär tänkte jag då jag betraktade ljuskronorna, som glindrade i höjden, eller åsåg någon herre, som i sitt anletes svett var en glad gosse; men när jag såg på henne och hon smålog och halft förtroligt, ungefär som ett gladt barn, gjorde någon oskyldig anmärkning och lät mig se in i ett par de aldra klaraste ögon, då var det förbi med föresatsen och mitt hjerta var ej i stånd att gå efter förnuftets träaktiga tiljor.

Denna flicka är någonting mera än en vanlig flicka. Föreställ dig en engel, hvars första öden ligga i ett dunkel — hon har kommit in i societeten, man vet ej hvarifrån, hon har kommit just som englarne föreställas på altartaflorna, ur ett moln, ingen vet hvarifrån. Nu är hon emellertid dotter till en svåra rik man, en liten rätt rolig person, som talar politik värre än kammarrådet dernere, men blott håller sig inom ett enda stycke af vår tids historia — nämligen titanen på Sanct Helena; godt och väl, men han är död och pygméerna äro männen för dagen.

Men nog om gubben — Gudi lof, der rinner ingen droppa af hans blod i hennes ådror.

Det är klart att hennes ovissa börd gifvit stoff till hundrade olika historier. Några bland mina vänner, som eljest veta allt, komma alltid i häftig disput, då de afhandla detta ämne, och bli verkligen häftiga, orimliga; med ett ord, de veta ingenting. Ty då man rätt och jemnt intet vet, så blir man «allrasomrasnast» — förlåt att jag nyttjar en från bror lånad term.

Det är möjligt att hon är kokett; när jag tänker efter, lär det så vara, ty jag observerade henne noga hela aftonen.

Det var nämligen på en soupé dansant hos presidenten K., hos hvilken jag gjort visit (han och min far hafva varit ungdomsbekanta) och blef bjuden.

Jag behöfde ej egentligen mina bekantas fingervisning för att se, att hon smålog lika barnsligt godt åt andra som åt mig; men ändå — är det der konst, så är det en himmelsk konst och borde utgöra den första af alla de sköna konsterna. De skönas konster, skulle det ej vara en skön konst?

Besynnerligt nog observerade jag en sak, som jag ej kan förklara. Hon smålog, som sagdt är, och var söt emot alla, utom mot en; och detta var en löjtnant Hjalmar, bestämdt den skönaste man der fans i hela samlingen, din egen ödmjuka tjenare inberäknad. Jag har aldrig sett så ädelt manliga och tillika milda drag som hos honom. Jag drack ett glas med honom; ty alla sade att det var en dugtig karl, dugtig i sin tjenst, hederlig och älskad kamrat — med ett ord, karlen är bra. Och just mot honom smålog hon icke, utan såg tråkig ut, så tråkig hennes sköna ögon ville tillåta henne vara. Äfven han hade ej detta stereotyp som brukas; han såg god ut, men ej glad.

«Jag ger mig tusan på att Annette och Hjalmar äro förlofvade», hörde jag en röst bakom mig hviska; det var en lång kongl. sekter, som kallas «den allvetande», något annat namn hörde jag ej på den magra figuren. Jag blef förargad på karlen — ty Annette får ej vara förlofvad, icke derföre att jag ämnar begära hennes hand, utan derföre att bekantskapen derigenom förlorar hela det pikanta.

En förlofvad flicka . . . det finnes väl ingenting ledsammare, förutsatt att hon är skön, qvick, hänförande; om hon än bibe-

håller alla dessa egenskaper och man skulle bli betagen, öfversäll, i sjunde himmeln, så kommer der, hast du mir gesehen, en figur emellan, som kallar henne du och blandar sig i samtalet, alldeles som om man behöfde honom der; om hon åter är af det slaget, som slår sig från verlden, sedan hon fått sin utvalde, så står man der och pressar fram den ena artigheten efter den andra och försöker vara så intressant man har råd och lägenhet att vara — skönheten småler, men det är ej åt hvad man sagt, hon ser himmelsk ut och — tänker på huru vackra trymåer hon skall ha i sina rum och på huru hon skall ta emot pappa och mamma och alldeles förtjusa dem med sin klokhet som fru. Nej, hon är ej förlofvad, det är gifvet; hon hade då förlorat hälften af sitt värde.

Nå, hvad heter den der klenoden? Jag tror jag glömt säga dig det. Jo, jag sätter våra namn tillsammans . . . Hon heter lika bestämdt Annette Miller, som jag heter

Conrad M.

Stockholm i Februari 18 . .

Mot förmodan har du läst mitt förra bref; orsaken var tydlig, det var yrväder när posten kom och kära bror måste således vara vackert inne.

Jag önskar att det nu också måtte vara yrväder; ty jag har märkeliga ting att berätta.

Jag har varit bjuden hos Millers och der var ej Hjalmar, således äro de ej förlofvade. Jag är bekant med Hjalmar och har så der händelsevis nämnt Annette Miller; men den karlen är mig en klok karl eller också intresserar ämnet honom alldeles icke. Jag tror det senare, och deraf kan jag finna orsaken hvarföre hon var så kall. Hon kände nog på sig hon, att det lika litet lönade mödan att småle mot honom, som att småle åt Gustaf den förste på Riddarhustorget.

Jag är nu bekant hos Millers och vill bekänna sanningen. Jag älskar flickan oändligt; men gifta mig med henne — nej det kunde aldrig falla mig in. Hon är förtrollande; men det är något, som dock stöter mig tillbaka, oaktadt all min erfarenhet — jag vet ej hvad. Der finnes någonting alldagligt hos henne, något stöpt, något hvaraf man ser tusende lika aftryck.

Jag kan ej beskrifva min känsla annorlunda än genom en liknelse.

En menniska skall vara originalbilden af sig sjelf, en och hvar skall vara liksom den bild konstnären framtrollar ur marmorn, ett helt för sig. Men de flesta äro dock blott copior, statuetter i sèvresporslin eller terra cotta. Så förefaller Annette mig vid närmare pröfning. Vill jag ha ett dockskåp, så är en dylik bild någonting alldeles präktigt att sätta öfverst; men jag vill ha en bild, som jag med hvarje dag kan beundra mera, hos hvilken jag finner allt flera förträffligheter — och ej ett ihåligt skal, som hvarken trotsar ett fall eller tiden.

Annette Miller är intressant som en julkalender — rolig att ögna igenom; men ej mera. Huru man bläddrar i hennes förråd af känslor och tankar, återfinner man gamla bekantskaper, ordvändningar, idéer, som äro bra, men omsagda tusende gånger, fastän de nu få en annan klang, då hon uttalar dem med sin mjuka, böjliga modulation i rösten och beledsagar dem med en blick — «ett konungarike värd».

Emellertid är jag nu för ankar der och besöker dem ganska ofta. Man är utmärkt artig mot mig, och jag och Annette ha liksom gjort en tyst öfverenskommelse att roa oss åt en beskedlig assessor, som jag lika säkert återfinner der som klädhängaren i tamburen.

Den beskedlige mannen är emellertid mammas favorit, en liten person, som är putslustig att påse, fastän han skall ha godt hufvud och mycken duglighet, säger min morbror presidenten R.

Men vet du huru sådana der gamla embetsmän bedömma menniskor: de betrakta dem alldeles som ting och tala aldrig om annat än deras användbarhet, liksom ej just de största och ädlaste af våra snillen varit oanvändbara nästan till allting. Jag ville just sett huru Mozart skulle slagit sig ut som notarie vid brottmålsprotokollet i en hofrätt eller Göthe som kammarskrifvare. Att Schiller slog sig eländigt ut som regementskirurg, det vet hela verlden. Således är ej användbarheten någonting i mina ögon, fastän den är nödvändig.

De användbara menniskorna äro samhällets gräsслag; men om jag just vill ha något af naturens stumma barn till min älskling, nära mig, i mitt fönster, så tar jag hellre en nerium eller en mos-

ros, fastän ingen af dem duger hvarken att äta eller förarbeta ens till en nystpinne, och flyttar väl ej in ett stånd timotej eller knythafra. Mannen må vara så användbar som helst, men jag hjelper Annette — och vi ha rätt roligt.

Det som förargar mig är att han är pappas och mammas favorit. Jag är öfvertygad att de gerna skulle se Annette förenad med honom, den trogne vännen, som alltid sitter i en emma vid soffan och talar filosofi med mamma, så att det är lust och glädje. Karlen har bestämdt läst Heinroths Ortobiotik, så grannt talar han, och mamma hör på som om det vore en Guds engel. Men Annette blandar sig i samtalet och blandar om korten för gunstig herrn, så att han till slut ej vet hvar han är hemma, och sedan hon drifvit djuret ur idet, så börjar jag att drifva skall; ty jag har också läst boken och svänger omkring mig med ord, så att man förskräcks för min lärdom.

Men ser du: min fromhet, den beundrar man ej; ty mamma tycker att det är riktigt synd om den stackars assessorn, då han får svårt att reda sig ur det dygdenät, som vi snott omkring honom.

Då han börjat väga menniskans känslor på granvigt och vill afgöra hvilket som är rätt eller orätt, ha vi alltid en hop fina distinktioner färdiga och klyfva moral-smulan sönder till atomer, som hvar för sig sedan måste vägas. Han är i samma belägenhet som då en pojke köpt bär i mössan och får en puff af en annan, så att innehållet kastas omkring på marken. Så kommer han till mamma med ett helt qvarter de allrasomsötaste och fullmogna maximer, så att det vattnas i munnen — och hela anrättningen skulle smaka bra och vara afgjord inom några ögonblick — men då puffa vi till och tvinga den stackars menniskan att plocka upp förrådet bit för bit och pröfva hvarje på guldvåg. Detta är ändå ett nöje.

Med ett ord, flickan är rolig, en verkligen rolig varelse, fastän hon efter all anledning är en statyett af sèvres-porslin, ihålig, hård, kall, men ändå blott en afgjutning.

Stockholm i Mars 18 . . .

Således, min bror, börjar du att observera mina bref — det smickrar mig, och att besvara dem — det gläder mig.

Allt är vid sitt gamla; men, *men* att min gode vän, löjtnant Hjalmar, blifvit af en viss ung, glad och treflig grefve slagen ur brädet hos den vackra, rika och intressanta flickan, jag i mina förra bref omtalat, lär ändå ej så alldeles ha sin riktighet.

Karlen har återkommit — till staden. Den hedersmannen har varit borta i sex fulla veckor, just under min segertid, och nu kommer han tillbaka och introducerar sig med en alldeles odräglig tranquilitet.

Det ser ut som om han ej ett enda ögonblick kunnat komma på den tanken, att en sådan karl som jag skulle kunna vara honom farlig. I annat fall skulle han ej med ett så stoiskt lugn se, huru förtroligt jag umgås med flickan, och med hvilket afgjordt företräde jag bemötes. Karlen är en bra menniska och har hjertat på rätta stället, men någon fallenhet för jalousi lär ändå felas honom.

Han är således en verklig nordbo, utan en droppa lava (så kallas det) i sina ådror. Det förundrar mig, på samma gång som det förargar mig; ty det är ett förbiseende utan like, när en fattig löjtnant vågar tro sig ha en så säker plats i en flickas hjerta, att icke en löjtnant med någon förmögenhet och grefve till på köpet och verkligen, erkännom det, en ung man, som har ett sätt att vara och — men nog af, en ung man, som har en hop tillfälliga förmåner, icke skulle kunna inta hans plats. Han måste inse det — min heder fordrar, att han inser sin fara.

Gud skall veta, att jag i går gjorde mitt bästa och talade nästan uteslutande med Annette. Som det tycktes, hade både hon och jag ögonen på offret. Hon måste ändå frukta, att han skall ta vår förtrolighet illa; ty emellanåt, då jag som allrabäst var intressant, märkte jag att hennes vackra ögon förstulet voro fästade på honom, och först sedan glanspunkten i mitt föredrag längesedan var förbi, kom småleendet — det englalika smålöjet.

Jag märkte att i hennes hjerta är något i olag, så att det ej uppfattar och känner förr än långa stunden efter. Det der är förargligt, alldeles som då man vill ha min gamla tants stora messingsstudsare att repetera. Ibland har han godheten att repetera genast; men ibland rycker man på strängen — intet! man rycker om igen — omöjligt; man går sin väg, det lönar ej mödan; men så en qvart efter börjar han att slå och besvara frågan.

Ungefär så var det mellan mig och Annette, ty hela min artighet, allt mitt smicker, alla mina infall voro ej till för annat än att få flickan att svara — repeterverket att ringa, så att de döfve skulle höra det.

Och dock är hon långt vänligare mot mig, än mot honom, och tyckes anse mig som en bror; men då hon talar med honom, är det stelt och alldagligt, till och med undvikande.

Hos kamrerens, fru och herre, är jag favorit, fastän detta icke just har någon stor heder med sig, ty assessor Svaning med platta bröstet är också favorit, dock med den skillnaden, att jag är en menniska rätt och slätt, men han något när ett helgon. Ack, om jag ändå finge se det fula helgonet likt en fakir stå på en pelare mellan himmel och jord — han är onödig på begge ställena. Du, mitt hjertas enda förtrogna, mera en annan gång.

Öppenhjertighet.

«Du är så tyst», sade Annette till löjtnant Hjalmar; ty kamrerskan hade lemnat dem några ögonblick ensame.

«Ja, Annette; har du funnit, att jag på en tid varit tyst?»

«Ja, visst har jag det. Apropos, kan du lägga sådant här kinesiskt spel, några träbitar, af hvilka man kan bilda en ofantlig mängd figurer; se här en hel bok med sådana figurer.»

«Bästa Annette, du är dig icke lik», återtog Hjalmar, «äfven du har förändrat dig.»

«Jag? Nej, bäste Hjalmar, det är du som är förändrad.»

«Nej, jag är mig lik; men, Annette, jag älskar dig för mycket, för att icke . . .»

«Ser du, det der är precist nummer tolf, som föreställer en grind.»

«Slå inte bort mina ord, Annette.»

«Nej, käre Hjalmar, det gör jag visst inte, men man kan ju ha en liten sysselsättning bredvid, det skadar inte . . . Du håller således af mig, det var snällt af dig.»

«Ja, det vet Gud, innerligare och sannare, än du kanske nu förstår, och derföre . . .»

«Nej se, jag är verkligen något skicklig att lägga kinesiska spelet; ser du, nummer tretton lade jag genast, en urna på sin fot . . . och derföre, sade du?»

«Och derföre, Annette, måste jag säga dig att ditt uppförande mot din mor skar mig i hjertat. Hvad är det som skiljer dig ifrån den, som var den första som gaf dig kärlek här i verlden, den som — du må fela hur du vill — ändå trotsar allt och ger dig sin sista välsignelse; hvad skiljer dig från henne? En tillfällighet, en förmögenhet, som ej blifvit samlad genom din flit, ditt arbete, dina försakelser, utan genom andra; en bildning, som händelsen gifvit dig och utan hvilken du kunnat vara kanske bättre, ädlare, högre på menskligketens skala, än nu. Med ett ord, det har djupt smärtat mig att tro dig vara så förbildad, att du . . .»

«Se der, nummer fjorton gick också, men den var svårare... Du talade om min stackars mor, hon är nu rest hem igen.»

«Din stackars mor? Hvarföre kallar du henne så?»

Annette betraktade den frågande med förundran.

«Ja, hvarför säger du «min stackars mor?» Jag finner henne ej beklagansvärd mer än i ett fall.»

«Nej, förlåt, i två fall, att hon är fattig och rå; om det ena kan hjelpas, hvilket skulle ske, om ej min — min bror droges med tiggarhögfärd, så kan det andra aldrig hjelpas.»

«Nej, detta är ej hennes olycka, utan endast — Annette, jag talar nu till ditt hjerta öppet och ärligt — att hon har en otacksam, egoistisk dotter.»

«Jag är verkligen ett mål för ditt elaka lynne», småskrattade Annette; «men du har kanske ej sofvit väl, eller är du illa disponerad; man blir då vanligen mycket moralisk utaf sig och religiös. Vet du hvad vår husläkare häromdagen sade? Nej, det vet du ej. Jo, vi förundrade oss öfver att då läsare-konventiklarne bildades, utgjordes, öfver hela riket, alltid sjelfva begynnelsen, sjelfva kärnan, af skräddare och skomakare. Han sade att detta kom sig af deras stillasittande lefnad; de måste, om någon, bli fanatiska och fruktande straff; ty de äro alla på väg att vara hypokondrister. Du skall ta dig mera rörelse. Nej, nej! Gustaf, se inte så på mig»,

återtog hon, då hon ej fick något svar, «se inte så på mig . . . det gör mig ondt i hjertat, mycket ondt.»

«Tack, älskade Annette, du har således ett hjerta», sade Hjalmar mildt. «Huru kan du då vara så hård? Svara, Annette, hvarföre, hvarföre är du då sådan, hvarföre lyder du ej den manande rösten?»

Annette slog ned ögonen; hon svarade intet, men hastigt droppade ett par tårar ned på den rosiga kinden.

«Annette, Annette!» hviskade Hjalmar och kysste hennes hand, med hvilken hon hastigt söndertryckte tårarna; «de der komma som daggdroppar in i min själ, tack, Annette, tack!»

«Är jag då så elak, Hjalmar, säg mig, är jag väl så elak?»

«Nej, Annette, men du vill ej höra ditt goda hjerta. Följ din natur . . . den bör förädlas, ej försämras af bildningen, den bör höjas, icke förnedras af lyckan.»

«Hjalmar, du förlåter mig således», återtog hon. «Vet du, när jag sist talade med min mor, föreföll det mig som nu, alldeles som nu. Ack! jag älskade henne så innerligt, jag kom ihåg, då jag som liten fick leka med hennes spinnrock, hur hon lärde mig spinna, sy, till och med väfva, så mycket mina krafter tilläto . . . Hon lärde hvad hon kunde, idel nu onyttiga konster.»

Hjalmar smålog.

«Intet vetande, goda Annette, är onyttigt.»

«Ja, det är din idé, Hjalmar, men icke min . . . Men nog af, jag håller innerligt af min mor, äfven af min elake bror, den stygga menniskan, som liknar mig vid träskeden . . . men hela mitt lif för öfrigt skiljer mig från henne. Tro mig, det är hårdt att känna sig ur sin ställning — och jag är ännu ej hemtam i de rikes salar. Fattigdomens fröjder, Hjalmar, kan jag aldrig glömma.»

«Hvilka?»

«Jo, ser du, nu behöfs det en hel verld och allt hvad den har att erbjuda, för att någorlunda . . . någorlunda, Hjalmar, glädja mig. Annat var det förr: då växte der gula blommor i kärret om vårarne, björkarne knoppades och du kan ej föreställa dig huru jag fröjdades, då de späda löfven slogo ut på en qvist jag satt in. Der växte små röda nejlikor i sanden, der sjöngo hämplingar i träden . . . Ack, hvad det var roligt! Och när

detta ej förslog, då visste jag väl, det hade mormor ofta berättat, att Necken bodde i forsen och spelade på gullsträng, och att i fjellet, som stupade ut öfver Svanavattnet, funnos pelarsalar med guld och ädelstenar; med ett ord allt, allt hade värde, inbilladt, men min fröjd var dock ej inbillad.»

«Annette, efter detta ögonblick skall jag aldrig mera tvifla på ditt hjerta», yttrade Hjalmar; «men när det är så barnagodt, huru är du då i stånd . . .»

«Skjuta allt detta ifrån mig», inföll flickan med ett mildt smålöje. «Jo, du, det är med mina barnaminnen som med min nuvarande mor och hennes flicka. Ingen får i hennes närvaro nämna hennes flicka, då blir hon ond, känner sig sårad deraf — hvarför, Hjalmar?»

«Derföre att den flickan var det käraste hon egt.»

«Ja, så är det . . . Ingen får tala om det käraste man egt, om det ej kan ersättas igen. Eljest är det en förolämpning.»

I detta ögonblick inträdde kamrerskan, som gjorde sig samvete af att ha lemnat sin flicka så länge ensam med Hjalmar. Han hade nämligen på en tid varit så tråkig, och detta kunde, enligt kamrerskans åsigt, ej hänga annorlunda tillsammans, än att han blifvit jaloux på grefve M.; ty vanligen kunna fruntimmer aldrig tänka sig någon annan orsak till missnöje med den en man älskar.

Eftertankan.

«Nå, min flicka», yttrade modren, sedan Hjalmar aflägsnat sig; «du såg så sorgsen ut. Det var också bra enfaldigt af mig att vara ute så länge, men jag måste tala vid flere personer; ty vi skola fira pappas födelsedag högtidligt, och derföre måste något göras. Jag hoppas att pappa gör en liten resa på landet, och under tiden kunna dekoratörn och tapetseraren göra sitt arbete. Det var med dem jag talade. Nå?»

«Ingenting, goda mamma», sade Annette och såg ned på sitt arbete, en perlsöm till ett klocksnöre af det nya slaget, som är så

väl och bredt tilltaget, att det synes ämnadt att begagnas i jernvågen för att lyfta skeppundstyngder, i stället att ringa på en liten klocka.

«Ingenting? Men, barn, jag förstår nog.»

«Hvad då, mamma?»

«Jo, det kan vara rätt åt honom; han var en så sträng moralpredikant öfver det andra, att jag verkligen började tvifla på hans tillgifvenhet för dig . . . oss bryr han sig alldeles icke om. Vet du? han sade pappa midt i ansigtet här om dagen, att Napoleon var en despot, hvad tycker du?»

«Sade han det? Det var honom likt. Mamma lilla, han säger alltid hvad han tänker.»

«Det kan vara detsamma hvad han tänker, ty män med långt högre bildning än han, jag vill ej nämna hjertat, tänka alldeles olika. Pappa är väl en så upplyst och hederlig menniska att . . .»

«Ja, men Hjalmar menar så väl.»

«Men, för att återkomma till ämnet», återtog modren med ett satiriskt leende. «Han ämnar väl ej duellera med grefven?»

«Med grefve M.?»

«Ja, barn. Han, som är så uppriktig, sade dig väl att han var svartsjuk; det har hvarenda menniska kunnat se, som vill se, att den beskedlige Hjalmar . . .»

«Nej, mamma», yttrade Annette; men som en blixt for henne den tanken genom själen: han älskar mig inte, ty då skulle han smärtas af att se grefve M. här.

«Du säger nej; men, barn, det är säkert; ty så god som pappa är, så tålde han knappt att jag såg på någon annan . . . och du skämtar med vår grefve, du har honom till medhjelpare vid alla våra små tillställningar, och nu om fredag skall han vara din älskare i pjesen . . . det är en liten söt pjes.»

«Ja, det var sannt, jag måste väl läsa öfver.»

«Det är nödvändigt, barn; ty i morgon är första repetitionen; de komma hit på té.»

«Och jag glömde att bjuda hit Hjalmar.»

«Han har här ingenting att göra, barn; han skall bli öfverraskad då han får se pjesen. Det skall bli roligt att se, om det ej griper honom om hjertat att se grefven för dina fötter.»

«Nej (med en suck), nej, mamma, karlarne äro ej nu för tiden sådana som i mammas ungdom; nu äro de så säkra och trankila, att . . .»

«Säker . . . det vore öfvermod, om Hjalmar gjorde sig säker; ty om edra lynnen icke sympatisera, så är ej mera afgjordt, än att . . .»

«Nej, nej, mamma! Jag älskar Hjalmar och . . . om jag ej får honom, så . . .»

«Gifter du dig aldrig?»

«Nej.»

«Åh, det är vanliga jargonen; man skall aldrig säga «aldrig».»

«Nej, goda mamma, nämn ej det ämnet.»

«Nej, Annette. Jag, det skall Gud veta, vill ej leda dina tycken; men visst inser jag, så väl som andra, att en flicka som du kan ha rättighet till större förhoppningar.»

«Det kan ej vara någon större, än att bli lycklig med den man älskar.»

Kamrerskan ville väl ej egentligen skilja Annette och Hjalmar; men hon kunde ändå ej underlåta önska, att Annettes val skulle fallit på assessor Svaning, som icke kunnat uttränga henne sjelf. Egoismen ligger ändå på bottnen äfven hos beskedliga menniskor.

Då Annette kom för sig sjelf, föll hon, hvilket på de senare tiderna ofta hände, i djupa tankar.

Det förekom henne nu, som om hon varit alltför uppriktig mot Hjalmar.

Den första regeln i all qvinlig uppfostran är att ej på något sätt låta känslan få luft eller utan omsvep och tillsatser uttala hvad som ligger på hjertat. Denna regel hade hon brutit — den första och sista klokhetsregeln hon hört — hon hade varit oförsigtig, hon hade ju nu lemnat Hjalmar ingång i hennes hjerta, hade lemnat honom tillfälle att när som helst träffa den ömtåligaste punkten; hon hade således kastat sig i hans armar på nåd och onåd, utan att förut hafva uppgjort någon motsvarighet. Ännu i detta ögonblick kände hon ingen punkt, på hvilken Hjalmar kunde träffas, ingenting, som hon kunde använda i händelse af behof, ingenting, som ställde dem i jemnbredd. Hon hade visat sig vara en svag flicka; men han med sitt lugn och sin hjertlighet hade framstått som en ädel man. Spelet var förloradt. Och hans

lugn — denna frånvaro af all farhåga för både grefve M. och de öfriga fjärilarne, som omfladdrade hans flicka . . .

«Jag begriper honom icke», sade hon för sig sjelf; «jag kan ej utstudera hans egentliga karakter. Är detta lugn naturligt, eller är det tillgjordt?

«Kanske dock att han blott tog ett ämne, för att få reda på huru mycken makt han hade öfver mig. Hela samtalet kunde vara ett experiment.»

Denna tanke öfverväldigade henne alltmer hon tänkte derpå. Hon tyckte sig finna, att hon gjort orätt mot sig sjelf — att äfven hon egde rättighet att pröfva honom — att se honom svag. Då ville hon falla honom om halsen och säga: Gud ske lof, du är ej starkare, ej ädlare och bättre än jag . . . Eljest vete Gud huru det skulle gå för oss.

«Men», återtog hon, sedan hon länge öfvertänkt ämnet, «men jag har verkligen ej tid att tänka på detta nu. Min roll, min roll! Man skall ju minnas allting bättre då man läser om aftonen tills man somnar, och så genast, när man vaknar, upprepar lexan.

«Det skall ändå bli en kuriös situation för min kära Hjalmar, att se mig och grefve M. tala kärlek med hvarandra. Om jag vore i hans ställe, skulle jag bli litet orolig. Men *han* . . . Nej bevars, jag är öfvertygad att det ej skall röra honom det allraminsta — ej det allraminsta, blott han får mig och mina penn . . .

«Fy, Annette! Hvarifrån kom den tanken? . . . den liksom dykade upp ur själen från underjorden. Nej, nej! der är han oskyldig; oegennyttigare än han kan ingen vara.

«Ack! om jag ändå vore fattig, då kunde ej en så mörk tanke springa upp i min själ; nu kommer den att plåga mig beständigt. Han är fattig, jag rik . . . Stackars, stackars arma Annette, som ej vet hvad du skall tänka, som älskar så mycket och som beständigt ser ett spöke stå emellan oss begge.»

Födelsedagen.

«Oändligen smakfullt», yttrade rådinnan K., «oändligen smakfullt! Det synes att den, som arrangerat detta, har smak.»

«Ja, det är assessor Svaning och unga grefve M., som hjelpt mig med idéen», sade kamrerskan. «Det gläder mig rätt mycket, om det lyckats.»

«Oändligen lyckadt, skönt!» sade hela sällskapet i chorus.

«Vet kamreren ingenting derom?»

«Intet. Jag tror det åtminstone.»

«Och allt har kunnat gå så tyst till?»

«Min man har varit ute på landet några dagar och kom ej ihåg att det var hans födelsedag, förrän jag påminde honom derom och nämnde, att jag, som vanligt, bjudit några vänner. Det är också en vigtig dag, min man fyller sextio år.»

«Det kan verkligen ej synas på honom.»

«Kamreren har en ovanlig vigör för sina år; jag skulle gissat på femtio.»

«Ja, knappt det.»

«Det finnes många som vid femtio år äro riktiga gubbar.»

Så samtalade sällskapet, under det att samlingen med hvarje ögonblick ökade sig.

«Som Miller ej vet annat, än att jag blott bjudit några få af våra allranärmaste vänner, så öfvertalade jag och Annette honom att göra en promenad i vagn utåt Djurgården. Han ville stanna hemma, ty han ville ej vara oartig, men jag försäkrade honom, att man ej skulle komma förr än tédags, och min gubbe for.»

«Ett oskyldigt bedrägeri», yttrade rådinnan, en fru med skarpa grå ögon och hvasst lynne.

«Det har kostat vackert», hviskade hon till en fru med sammetstocque; «vackra fyrkar, men . . .»

«Men?»

«Jo, jag ville säga, Miller ärfde alltihop han eger, han fick det, så att säga, ur luften.»

«Bevars, är han inte rik i sig sjelf?»

«Ja, på det sättet. Bevars, jag mins Miller som ogift karl och någon sorts skrifvare eller dylikt . . . han har skrifvit rent många ark åt min salig man . . . mot betalning.»

«Kan det vara möjligt?»

«Möjligt! Jo, veritabelt så som jag säger.»

«Men hvarifrån kommo penningarne?»

«Jo, jag tror det var en fars kusin, eller hvad det var, som dog och Miller var den närmaste arfvingen. Förmyndaren för några barn, hvilka också hade arfsrätt, försummade fatalierna.»

«Bevars, sådant slarf.»

«Af slarf eller med vilja . . . derom gick tu tal; men jag mins ej så noga.»

«Man får ej se dagens drottning», hviskade en annan fru, en liten fet person med cirkelrunda, något utstående ögon, hvilken hade sin plats på andra sidan om rådinnan.

«Dagens drottning, det vill säga . . .»

«Ja, Annette. Hon skall väl nu som vanligt ställas främst bland alla.»

«Åh, hon måtte väl ej vilja flyga högre än andra flickor», sade rådinnan, med en slug blick till frun med tocquen, emedan frun med de runda ögonen hade två döttrar i sällskapet.

«Jo bevars», återtog den lilla frun. «Jag vet ej något tillfälle, då ej lilla Annette tar första platsen, liksom den vore henne medfödd.»

«Födseln är verkligen något dunkel», anmärkte rådinnan.

«Ja, så tycker litet hvar, men rikedomen jemnar alla förhållanden.»

«Man säger, oss emellan, att unga grefve M. . . .»

«Nej bevars, det är löjtnant Hjalmar.»

«Nej, förlåt mig, det är assessor . . . assessor . . . Hvad är det han heter nu igen? Han är af simpelt folk, men en karl, som vill stiga.»

«Svaning!»

«Ja, någonting vattenfogelaktigt var det.»

«Jaså, han.»

«Nej, grefven han har . . .»

«Skulle man tro att han glömde sig ända derhän?»

«Han är ung och nätet fint spunnet.»

«Men han har sin mor i lifvet, och hon är både för stolt, för klok och för rik att tillåta något dylikt; dessutom så är unga grefven ganska förståndig.»

«Han dansade med begge mina flickor på sista Amaranten. Han har varit kadettkamrat med vår son.»

«Jaså. Nå, hvad sade de söta flickorna?»

«Åh jo, han var en ganska artig och intressant ung man.»

«Men besynnerligt nog, der se vi löjtnant Hjalmar . . . Att ej han är med om festen som medspelande? Ty här lär gifvas en pjes, kallad «Den första Kärleken», i afton, och då . . .»

«Det är som jag sade: Hjalmar har inga planer här i huset. Dessutom så lär väl dottren här se högre upp.»

«Ja», tillade rådinnan, «det var skada att drottning Christina hindrades att utnämna furstar, ty då . . .»

«Men assessor Svaning saknas.»

«Åh, han är geheimeminister och skall troligen spela älskare.»

«Nej, det måtte väl grefve M. bli.»

«Grefve M.! Det vore verkligen en stor artighet af honom.»

Nu inträdde kamreren, som nyss hemkommit från sin utfart och i hast fått på sig den svarta fracken.

Den gamle mannen bugade åt alla sidor, ty alla skyndade att lyckönska honom på hans födelsedag och försäkra, huru rörd man var att se honom rask som en yngling.

Knappt hade detta oväsen tagit slut, förrän dörrarna till ett inre rum slogos upp, och der afsjöngs en kör, som rörde kamreren till tårar. Verserna voro författade af assessor Svaning, som kunde allting, och voro alldeles späckade med smicker öfver kamreren. Man skulle nästan trott, att verlden någon gång hållit på att förgås och blifvit räddad af kamrer Miller, att tronen och altaret varit i fara att störtas och blifvit ånyo befästade af honom; med ett ord, kamreren torkade sig i ögonen med sin röda silkesnäsduk och sade till sina grannar:

«Det är för mycket, det är för mycket!» hvilket just ingen disputerade.

Efter denna herrlighet föll ett förhänge, ett fortepiano lät höra sig och, sedan en sonat slutat, började «Den första Kärleken», som drog ut i tre aktér, fastän den i lifvet vanligen spelas ut i en.

«Hon är ändå förtjusande», hviskade man i sällskapet, när festens drottning Annette visade sig.

Pjesen var af det känsliga slaget och Annette hade således otaliga tillfällen att ådagalägga sin talang. Hon spelade kär så väl, med så mycken sanning, att litet hvar började misstänka att grefve M. var den lycklige.

«Hon kan kasta sina ögon», hviskade rådinnan till sin granne, dock ej så lågt att ej orden uppfångades af Hjalmar, som blifvit inträngd bakom den qvinliga areopagen. «Det synes temligen tydligt att hon vill fånga honom . . . Nej se, hvilken gest; man må säga!»

«Inte finge mina flickor så framträda», sade frun med de runda ögonen.

«Hennes rykte, om det ej vore för högt att åtkommas af simpelt folk, kunde skadas genom så tydliga och klara, så väl spelade kärleksscener som dessa.»

Hjalmar plågades af att nödgas höra de goda fruarnas omdöme om Annette — om henne, som han nu älskade mer än någonsin. Han låtsade derföre släppa en handske i golfvet, så att man skulle märka att han stod der; men detta hjelpte föga; ty man tog för afgjordt att han var en olycklig älskare, att han således brann af svartsjuka och gerna hörde (om han kunde höra hviskningarne) att den hårda sköna led genom sin kärlek för rivalen.

Annette spelade också väl, ända till förtviflan väl, som grefve M:s älskarinna. Något så fulländadt hade man ej kunnat vänta, helst som unga grefven, glad och god in i själen, fattades af sina känslor och spelade helt naturligt det han var, den lyckligaste menniska i verlden.

Hjalmar reflekterade ej på detta, men desto mera på det samtal han nyss hört. Det smärtade honom, om afunden och illviljan skulle spruta sitt gift på den ädla flickan, kasta stoft på det stackars barnet, som spelade så väl — och kanske tänkte på honom just i detta ögonblick.

Detta var också händelsen. Annette tänkte på honom, endast på honom, men ej med kärlekens värma, utan ungefär med samma känsla som vetenskapsmannen, då han gör ett experiment, om hvars framgång han ej är säker.

Hon ville se, om ej Hjalmar skulle visa något missnöje — om han verkligen ansåg sig så omistlig, som hans lugn tycktes bevisa.

Sedan pjesen var slut, blef sällskapet blandadt om hvartannat. Man fick nu veta, att assessorn varit sufflör och suttit bakom ena dörren med pjesen framför sig; de öfrige hade alla visat sig, och som kostymerna voro de vanliga, så bibehöllos de.

Annettes var dock ej alldeles vanlig, men den klädde henne förträffligt, var dyrbar och smakfull; men detta blef också ett rikt ämne för fruarnas anmärkningar i tysthet.

Annette tycktes ej drömma om något sådant; hon var dock ännu temligen oerfaren om verldens domar, hon var ännu ett barn och sväfvade fram utan att tänka på att der kunde ligga en afgrund för hennes fot. Hon tänkte endast på Hjalmar och kastade då och då en skälmsk blick till honom, under det hon, utan att som förut dröja med svaret, samtalade med den unga grefven.

Äfven med Hjalmar dansade hon, men kunde ej finna att han på något sätt blifvit stött eller var ur sin vanliga lugna och glada sinnesstämning.

«Det är ändå besynnerligt, när jag visar grefve M. så tydligt företräde. Antingen är han af is eller kan han förställa sig, eller anser han mig så svag, att han när som helst åter kan tvinga mig att älska sig.»

Alla dessa föreställningar plågade henne, och hon blef fast i sitt beslut att förödmjuka sin stolte riddare.

Aftonen gick; och så mycket vann hon, att Hjalmar, då han återkom hem, hviskade:

«Qvinnan är ändå den underligaste varelse.»

Halm på gatan.

«Mamma, der ligger halm på gatan; jag kunde ej begripa hur det kom sig att det lät, som om hvarje vagn stannat här bortnas, men när jag ser efter, så har man bredt ut ett tjockt lager halm öfver hela gatan.»

«Det är någon mycket illa sjuk i grannskapet, en som ej tål buller. Hvem kan det vara?»

«Det vet nog Löfstedt och han fick i går penningar till ved, så att han snart kommer.»

Detta samtal mellan kaptenskan Bernhard och Dora var en morgon hösten efter den stora festen hos kamrerens vi förut omtalat.

Efter en stunds förlopp knackade det på dörren, och den beskedlige Löfstedt, prydd i sin vanliga kostym med förkläde, allt vederbörligen barkfärgadt, steg in. Han var betydligt röd om näsan och kinderna, ty det var så kallt ute och han hade gått en «evig tid», så sade han sjelf, «bland skutorna dernere, för att pruta pris åt fru kaptenskan».

«Och de skämmas inte att komma hit in med rå ved, vet fru kaptenskan, så rå att det piper och skriker värre i pinnarne än om de låge i h—vete, med förlof sagdt, lilla fru kaptenska. Det skall den fattige ha, han; och annars, om man köper efter vigt, så är det inte bättre, då är det rent för rasande, ty då får man betala hälften vatten . . . så går man åt den fattige.»

«Ja».

«Och det säger jag, vore jag kung, så skulle jag landsförvisa den som kom med sur ved, för si det var en lag i gamla tider, som belade den med svåra böter, som fällde ek, och inte är det bättre, om de fälla sura björkar och tallar.»

«Men de måste väl fällas så våta de äro, käre Löfstedt», småskrattade fru Bernhard, som märkte att hennes allt i allo, gubben Löfstedt, hade fått sakerna om bakfoten. «Men hur kommer det sig att det är . . .»

«Halm på gatan, kan jag förstå?»

«Ja.»

«Ja, så var det med mig, när jag i «morsnars» öppnade luckan och satte ut foten, så trädde jag ner honom så djupt, att jag trodde det aldrig skulle bottna. Hvad attan tusan f-n! sa' jag, med förlof, si jag hade gelbgjutarens karl härnere med mig; hvad attan . . . med ett 'ord, hvad står på i pilafästan, sa' jag . . . ty det säger man när man inte vet hvad som står på . . . i pilafästan, sa' jag. Inte vet jag, sa' långa gelbgjutare-Pelle. Vet du inte, dankelnäbb, sa' jag, du skringelben! för si, vi rallentera så

der med hvarandra och kalla hvarandra för ditt och datt på pläsir; är annars en galanter karl, den der gelbgjutare-Pelle.»

«Och således vet Löfstedt ingenting!»

«Jo, se nu är det så, att jag tog reda på ett och annat; och det är ingen annan än rika kamreren midtöfver som . . .»

«Är han sjuk?»

«Ja bevars, han fick liksom slaget i förgårs och se'n har han blifvit allt sämre och sämre, så att det snart nog är ute med honom. Ja, så går det för den rike som för den fattige.»

«Han är ändå icke gammal; det var en god och beskedlig menniska.»

«Hå ja, men f-n så rik var han, och så rustade han stort, men inte fick den fattige något deraf, utan komedianter och tapetserare och målare och förgyllare, och sådane. Åh ja, han var allt beskedlig och hon med, och mamselln med, Gud bevare den, som säger annat; men visst förde de ett öfverdådigt lefverne och rätt, med förlof, lättsinnigt.»

«Nej, kära Löfstedt.»

«Hm, det måtte väl jag veta, för . . .»

«Käre Löfstedt, vi vilja ej höra ert sqvaller.»

«Ha ha, sannt var det, jag höll på att sqvallra som en gammal käring, med förlof sagdt . . . kaptenskan skall inte ta illa . . . Jo, det är kamreren som ligger sjuk, och fem doktorer ha sprungit der nu på morgonen, och betjenten har sprungit sig benlös, den trafvarlappen, fram och tillbaka på apteket med flaskor och burkar och allt skräp. Ja, det är lefvande Guds sanning, att der är fem doktorer, så att det inte dröjer länge förr än den karlen är död; för si, det har jag alltid sett, att när der är många, så går det fortare.»

«Men Löfstedt var ju sjuk förlidet år och sade sjelf: hade inte doktorn varit, så . . .»

«Nej, så sa' jag inte, lilla fru kaptenska.»

«Jo.»

«Nej, jag sa': hade inte «döddoktorn» varit, så hade jag strukit med som en hund; men Gud välsigne döddoktorn; det är en karl som jag håller af, så länge der är en gnista lif i mig.»

«Ser ni, Löfstedt.»

«Tror kaptenskan», sade Löfstedt, «att jag glömt det . . . nej, det skall Gud veta, den döddoktorn han gick till mig hvar dag, och han skaffa' mig mat och dricka, och han gaf gubben Löfstedt litet till kläder, då jag blef så att jag kunde gå och hampa uppe; och så trösta' han mig, fast han var snål om ordena; men hvart ord var guld värdt. Men jag står och pratar och vet aldrig att gå.»

«Således kamreren der midt öfver», sade kaptenskan, sedan Löfstedt gått; «således sorg i det huset. Förlidet år var det vår ordning; men Gud gjorde allt godt igen; nu är det deras . . . Gud hjelpe äfven dem!»

Mot middagen refsades halmen från gatan. Löfstedts spådom hade slagit in; kamreren hörde ej mera allt verldens buller.

Dagen derefter kom Millers prydlige betjent upp till kaptenskan och bad henne och hennes dotter att, så snart sig göra lät, komma öfver; ty man behöfde hjelp vid alla de utstofferingar som skola ske i ett sorgehus, dessa många bruk, som ha den nyttan med sig att rycka uppmärksamheten till sig och skingra sorgens bittra stunder.

De voro genast färdiga.

När de kommo dit upp, visades de in i ett rum, der rådinnan (vi känna henne förut) mötte dem.

«Välkomna! Jag har fått i uppdrag att bedja er biträda vid de anstalter, som behöfvas för begrafningen. Jag vet ej orsaken, ty eljest hade väl en tapetserare bättre kunnat kläda stolar och soffor med damast än några fruntimmer.»

Hon aflägsnade sig och efter några ögonblick blefvo de insläppta i ett halfmörkt rum, ty lakanen för fönstren spridde blott halfdager derinne. De funno der kamrerskan och Annette.

Begge voro på det högsta upprörda, i synnerhet flickan, som stum och utan att tala såg ner rätt framför sig. Ändtligen kastade hon en blick på de inträdande, vinkade åt Dora och räckte henne stillatigande handen.

Dora neg; hon visste ej hvad hon skulle göra.

Rådinnan hade aflägsnat sig.

«Min fru», sade kamrerskan långsamt och svagt, under det hon röjde tecken af förlägenhet, «ni måste hjelpa oss.»

«Om jag kunde; men kläda möbler kan jag inte.»

«Jag kan väl säga allt då. Min man har befallt mig att under någon förevändning låta er förtjena litet penningar. 'Du kan ej gifva henne något, det tar hon ej emot; men låt henne arbeta'.»

«Hvarföre skulle väl kamreren på sin dödssäng rekommendera mig?»

«Jo, ser ni: han undersökte sitt lif och fann blott två som han gjort en sorgsen stund, er och en annan. Han befallde mig att bedja er förlåta honom för hans böns skull.»

«Ack! det har jag aldrig tänkt på; jag fann sjelf, huru dumt och taktlöst jag bar mig åt. Ack! den som en gång finge dö som han, likt ett barn, som somnar in midt under aftonbönen.»

«Ni förlåter honom då?»

«Ja ja, det vet Gud, jag har aldrig ett ögonblick hatat honom.»

Kamrerskan log. «Tack, fru Bernhard, tack, tack! . . . Nu skola vi tänka på hvad ni kan göra; ack jo . . . er dotter kan det . . . gör hvita blommor att fästa på täcket i kistan . . . hvita blommor och en hvit fjäril . . . vill ni det?»

Dora var djupt rörd, ty ännu höll Annette hennes hand och betraktade henne med oafvända blickar, som hade något eget oförklarligt.

«Kom!» sade Annette slutligen, «kom in till mig; jag vill tala med er.»

De begge flickorna följdes åt, Dora högt förundrad öfver inbjudningen.

När de voro ensamma, betraktade Annette Doras goda och milda anlete, liksom för att utleta hennes innersta tankar. Plötsligen tog hon henne i famnen och kysste henne på pannan och sade med ett sorgligt småleende:

«Och dig har jag kunnat bemöta kallt . . . förlåt mig, flicka, att jag var öfvermodig . . . Vill du bli min vän?»

Dora darrade, men räckte henne sin hand.

«Ni har så många», hviskade hon, «så många som älska er, och jag . . .»

«Du har ingen — och vill ingen ha.»

«Nej, jag har ingen vän utom min mor.»

«Du fruktar att få en, som du genast mister, du fruktar att låta en blomma slå rot i själen, då du vet att den kanske snart ryckes upp med roten igen — och söndersliter hjertat.»

«Ja», hviskade Dora nästan ohörbart.

«Så, Dora, låt mig vara *din* vän så länge; snart, Dora lilla, skall du finna att du fått en syster, och då blir du min.»

Dora betraktade sin nya syster några ögonblick.

«Nej», sade hon slutligen, «nej, nej! Du bedrar mig inte... nej, nej! Jag är och blir din, jag skall evigt vara din vän.»

De begge flickorna satte sig i den mjuka soffan. Dora tyckte att hon sväfvade i luften, ty i mammas med hattspån packade lilla soffa funnos inga resårer.

«Hör på, Dora», återtog Annette, «du skall säga mig en sak.»

«Gerna.»

«Huru går det till att finna ett nöje i arbete?»

Dora betraktade henne med förundran.

«Jo, det är roligt att arbeta.»

«Är det verkligen roligt?»

«Ja, det är det.»

«Nå, hur bar du dig åt att vara nöjd med litet?»

«Åh, söta Annette, det säger sig sjelf.»

«Nå», började Annette och darrade på rösten, «säg mig, Dora . . .»

«Hvad?»

«Säg mig . . .»

«Hvad skall jag säga? Du darrar ju.»

«Jo, jo ser du, huru går det till att vara lycklig som du och ändå vara glömd af alla?»

«Åh nej, inte är jag glömd.»

«Om du lefver eller dör, finnes det ingen på jorden, som gläder sig eller sörjer.»

«Utom mamma, ja.»

«Ja, utom din mor.»

«Ja; men, Annette lilla, hon skall sörja ensam lika mycket som tusende vänner, som gå i en likprocession, liksom hon gläder sig för tusende, när det går mig väl.»

«Du vet ändå ej hvad det vill säga att vara glömd — riktigt glömd.»

«Det kommer sig väl deraf att jag aldrig glömmer.»

«Hvad säger du? Kan du inte glömma?»

Dora skakade på hufvudet.

«Jag tror knappt.»

«Har någon så djupt fästat sig i din själ, att . . .»

Dora smålog, oaktadt sin högtidliga stämning.

«Åh nej; men mitt sinne förefaller mig alldeles som om det fångade vänner, men sköte ifrån sig ovänner; fastän det var dumt sagdt, jag har inga ovänner.»

«Tala ut, Dora.»

«Det är lätt taladt. När jag var liten, lefde vi på landet, jag lekte med barnen i trakten, och jag mins dem alla, de små snälla flickorna; nu äro de stora pigorna, de ha kanske glömt mig; men jag håller ännu af dem. Sedan blef jag gammal och gick till skrift; jag känner många af mina läskamrater, och då jag möter dem på gatan, nicka vi så vänligt åt hvarandra. De tjena än här, än der i staden; Gud vet huru de nu äro, men jag ser på dem ändå, att de alla med glädje igenkänna sin läskamrat.»

«Jag har ingen läskamrat, ty jag läste hemma och blott en gång publikt; jag har ingen sådan vän.»

«Det är skada det; ty den glömmer man aldrig.»

«Men, Dora», återtog Annette, «du är lycklig du, som lefvat glömd och undangömd, som ej . . . Nog af, Dora, du är ju min vän?»

«Ja, det vet Gud.»

«Jag har varit öfvermodig. Har du sett löjtnant Hjalmar?»

Dora rodnade.

«Ja.»

«När?»

«Han har besökt oss ett par gånger och beställt hattar, troligen för att hjelpa oss. En gång lånade han oss penningar, när mamma varit så länge sjuk, men han ville ej ta pappas sabel i pant. Men den skulden har mamma betalt», tillade den vid en noggrann räkning vanda flickan.

«Du har då sett honom?»

«Ja.»

«Du vet kanske att han umgåtts här?»

«Ja, jag har sett honom gå hit en gång.»

«Ja, ja, Dora, du såg honom då, just då.»

«Men hvarför fråga mig om honom?»

«Ack, Dora! jag har ingen att förtro mig till . . . En välsignelse bränner på mitt hufvud som en förbannelse; och till ingen kan jag förtro mig.»

«Hvem är då jag?»

«Du . . . ja, du, goda barn, du är den enda.»

«En välsignelse, sade du?»

«Ja, en välsignelse.»

Der uppstod en lång paus.

«När min far höll på att dö, kallade han mig till sig och lade, utan att säga något, sin hand på mitt hufvud. Han hade svårt att tala, han var nära mållös . . . Ändtligen hviskade han, knappt hörbart, men jag hörde det: 'Gud välsigne er begge . . . Hjalmar är en hederlig menniska . . . gör honom lycklig, älska honom i nöd och lust . . . i nöd och lust', hviskade han ännu en gång; men hans hand darrade, och så slumrade han in.»

«En fars välsignelse, Annette, följer genom hela lifvet . . . Älska honom i nöd och lust.»

«Dora, nu vet du ej hvad du sade. Nu göt du ännu en förbannelse öfver mig . . .»

Annette lutade sig öfver Doras axel och var länge tyst. Ändtligen hade hon samlat nog kraft för att kunna tala.

«Men, Dora, det är slut . . . för evigt slut, ser du.»

«Slut?»

«Ja, och för evigt.»

«Men . . .»

«Nej, nej! Någon måste veta det, någon.»

«Din mor, Annette.»

«Nej, nej, icke hon, icke hon; jag kan, jag får, jag bör ej säga det för min mor, förr än mycket är afgjordt, som ej ännu är det. Nej! . . .»

«Säg det då för mig; jag ser att det plågar dig.»

«Ja, hjertat springer sönder, om jag ej får tala.»

«Så, så, lägg din arm om min hals och tala om allt. Jag skall tiga, till och med för mamma, ty jag rår ej om det förtroendet sjelf.»

«Du må gerna tala om det för din mor . . . hon kan trösta mig, hon också.»

«Gud ske lof för det!» ropade Dora, som verkligen skulle funnit sig tryckt af en hemlighet för sin mor.

«Jo, Dora, jag har varit . . . jag vet ej hurudan jag varit . . . men ett sjelfsvåldigt barn, en förvuxen stackare i själen. Hjalmar älskade mig och älskar mig kanske ännu.»

«Nå, då är ju allt hulpet.»

«Nej, Dora, det har jag sjelf förebyggt. Hör på. Hjalmar älskade mig, men innerligare, sannare, djupare, än jag kunde fatta. Han älskade mig med kärlekens hela förtroende. Det förstod jag icke, jag trodde att han var kall. Jag ville försöka om han ej skulle bli svartsjuk.»

«Då var du inte beskedlig.»

«Nej, jag var elak, hjertlös. Jag valde en ung grefve M. som experiment; jag visade mig utmärkt artig mot honom, jag talade nästan endast med honom, jag hade honom till förtrogen i våra små tillställningar; med ett ord, jag ville att Hjalmar skulle observera det och bli ledsen; men det blef han icke.»

«Nå, det var väl icke så underligt, när han höll af dig och trodde på dig, liksom på Gud.»

«Ja, det är klart; men det insåg jag ej då. Nå vidare; verkar ej detta, tänkte jag, så måste jag öka min förseelse ända till dess han känner det. Jag förenade min uppmärksamhet mot grefven med köld mot Hjalmar. Han fann mig väl besynnerlig; men det tycktes ej röra honom. I stället — troligen, nu inser jag det, för att rädda mitt rykte, som jag satte på spel — förrådde han sin kärlek för min far. Efter några invändningar biföll min gode, älskade far till allt. Då begärde Hjalmar att förlofningen skulle få eklateras. Nu först sade min far till mig, att han visste allt. Jag fann mig sårad, ty Hjalmar hade ingenting sagt till mig, men dertill gaf jag honom aldrig tillfälle. Hvarföre ville han ha förlofningen eklaterad för annat än att binda mig . . . Jag har aldrig tålt några band. Nog af, jag sade nej.»

«Nå, men det är ju allt ej så farligt?»

«Emellertid hade min mor ej kunnat dölja för assessor Svaning, att Hjalmar skulle bli min man. Hon hade kännt vårt förhållande förut, men aldrig gillat det; och hon trodde att pappa

skulle säga nej. Nu gjorde han det icke . . . men min mor fick emellertid veta af Svaning (kanske det gått någon annan väg, jag vet det icke), att Hjalmars affärer voro förstörda, att han var lagsökt och färdig att bysättas. Detta omtalade hon för min far, som tog det ganska illa, men äfven för mig, som blef förtviflad. Nu insåg jag orsaken hvarföre Hjalmar ville ha mig bunden, hvarföre han var så lugn för min kallsinnighet; med ett ord, jag föraktade honom.

«Jag glömmer aldrig en dag han kom hit och träffade mig ensam. Han kom lugn som vanligt och såg mig in i själen med sina ärliga, trofasta, blå ögon. Jag ryste . . . Kunde ett par ögon ljuga så? kunde egennyttan blicka så? Jag var förtviflad, nära vansinnig.

«Ni vill eklatera vår förlofning, sade jag; nåväl, men jag vill det icke.

«'Annette, du är dig så olik', sade han; 'se mig in i ögat och säg om det der.'

«Jag stirrade på hans blå ögon, trotsigt som då ett barn ser i solen . . . men jag såg honom ändå in i ögonen.»

«Nå, och du trodde honom ej ändå?»

«Jo, jag trodde honom, men jag hatade honom derföre att jag måste tro honom, och tyckte mig vara i en trollring, bunden med mörksens kedjor, och jag tänkte: har du ej kraft att skaka dem af dig, och . . .

«Jag hade en ring, som han hade gifvit mig, en liten armring var det, enkel, men gjord af hans hår; låset hade han sjelf arbetat, konstigt skuret af en rosenröd och hvit snäcka, som han bildat som en blomma; den tog jag fram och räckte honom.

«Han bleknade.

«Detta ansåg jag för det onda samvetet.

«Då bröt stormen lös i min själ; som en sömngångare djerf, med öppna ögon och likväl utan att se, störtade jag mig in i en evig ånger.

«Der är — sade jag, åtminstone tror jag att jag så sade — der är er skänk, tag igen den, jag vill ej ha den.

«Han började bedja att jag skulle sansa mig.

«Detta retade mig ännu mer.

«Du behandlar mig nu som ett barn, sade jag, och förut som en handelsvara. Du känner kärlek i ditt hjerta . . . Huru många tusen riksdaler vill du ha, så att jag må slippa se en förrädare?

«Hjalmar blef likblek . . . Jag förskräcktes för honom. Hans eljest så milda ögon brunno, hans hvita läppar darrade, han ragglade tillbaka. Ändtligen fattade han sig, grep min hand krampaktigt och sade: 'Annette, det är då slut för evigt — jag kan ej göra dig fattig . . .'

«Jag hade lutat mitt hufvud mot soffkanten. När jag åter såg upp, var Hjalmar borta och lampan stod der ensam och lyste upp det ängsliga rummet.

«Några dagar derefter hade han rest bort, och ej långt derefter sjuknade min far. Jag hade ej omtalat händelsen för någon.

«Och min far, min gode ädle far, välsignade oss i sin sista stund.»

«Men», började Dora, «om jag vore som du, fastän jag förstår ej saken rätt, så skrefve jag till Hjalmar och både honom vackert om förlåtelse . . . han måtte väl inte vara af sten.»

«Nej, nej! Det kan jag inte.»

«Du är för stolt, Annette; men du har burit dig bra dumt åt, och då . . .»

«Då bör man bedja om förlåtelse.»

«Ja, falla vackert till fota. Du kan inte tro, huru det smakar väl, att ha bekännt sitt fel. Då kommer Hjalmar tillbaka, ja, det gör han, och så är allt godt igen.»

«Tror du det?»

«Ja, det tror jag, ja, verkligen, om Hjalmar är en så hederlig menniska, som jag föreställer mig honom.»

Dora fortfor att lugna och trösta, och det lyckades; men Annette nästan dyrkade sin nya vän; ty endast hon kunde så trösta, så ärligt och barnsligt öppet finna en väg, som blott ett barn kan finna.

«Det är ändå vår tröst i lif och död att vi återse hvarandra», yttrade assessor Svaning till kamrerskan. «Det kommer en tid för

oss alla, den stora dagen, då vi skola återfinna vårt hjertas älsklingar.»

«Ja, det är trösterikt, det är min enda fröjd att tänka på då jag får råka min man och mitt barn.»

«Ack ja! Äfven jag har nyss gjort en grym förlust; (med en suck) min far . . .»

«Hvad?»

«Är ej mer. Han har gått dit, till det landet, för hvars ernående han arbetat ett helt mödosamt lif. Ack! det var min enda vän här på jorden.»

«Den ende? Så bör ni icke säga, ni har många vänner.»

«Ack, det vill så mycket till att förtjena en vän; jag har mistat två: min far och er ädle make; det är hårdt på en gång.»

De begge sörjande tego länge.

«Det är ledsamt att ej Hjalmar är i staden, pappa ville att han skulle vara värd på begrafningen.»

Assessorn ryckte på axlarna.

«Hvart har han farit?»

Assessorn smålog, men yttrade intet.

«Men vet ni något?»

«Nej, nej . . . han hade sina skäl hvarför han ej gaf någon sin adress.»

«Lagsökningarne?»

Assessorn höjde på axlarna.

«Men han hade, sade pappa, bevisat honom, att det var ett misstag; han lär ej varit lagsökt.»

«Jaså, desto bättre för honom.»

«Han hade visat pappa en tablå öfver sina affärer, och salig pappa sade, att han väl var fattig, men för öfrigt en ordentlig menniska.»

«Ack, den ädle mannen!»

«Men så är det väl ändå.»

«Kreditorerna tro ej riktigt på det der; men med salig kamrerens barnafromma hjerta och — förlåt mig, min ädla vän, att jag talar uppriktigt — den mask, som han kan antaga, detta ärliga, rättframma sätt, dessa klara ögon, som ej tyckas tala annat än sanning, är saken lätt förklarad.»

«Ni tror således?»

«Åh, jag tror ingenting annat än jag vet . . . Men låtom oss tala om något annat ämne, som ej så mycket upprör era känslor. Unga grefven skall väl hit?»

«Ja, det förstås, alla min mans vänner.»

«Det är en hygglig ung man, grefve M., en person, som säkert kommer att stiga högt, särdeles nu.»

«Hvarföre mera nu än förr?»

«Man säger att han är förlofvad med den rike grefve R:s dotter; det är ett parti égal och dessutom en trappa till utmärkelse, ty grefve R. har mycket att säga vid hofvet.»

«Jaså, han är förlofvad.»

«Ja. En rätt hygglig ung man.»

Annette kom in och afbröt samtalet.

När assessorn gått, återtog kamrerskan ämnet om Hjalmar och lät Annette veta, att denne verkligen var lagsökt och att «assessorn sjelf hade sett handlingarne». Annette tycktes ej höra derpå, hvarföre frun återgick till dagordningen.

Begrafningen var naturligtvis präktig. Assessorn gick i sorgen — i första ledet, som den aflidnes hjertevän, och hundrade andra sedan. I kyrkan hölls ett tal af pastorn, som verkligen kunde hålla ett loftal öfver den gamle, hederlige mannen, den der med vilja ej förolämpat en enda. Att han varit svag, att han låtit sin fåfänga styra emellanåt, att han låtit leda sig: allt detta var ju barnasinnets synder, som Gud förlåter och som loftalaren glömmer.

Dagen efter begrafningen skref Annette till Hjalmar ett bref, som hon adresserade till en hans farbror, der hon förmodade att han uppehöll sig.

Hon började utan öfverskrift; hvad skulle hon kalla honom?

«Min far är död, af tidningarne vet du vår förlust, det är dagen efter hans begrafning jag skrifver detta bref. Han välsignade *oss* — oss begge, i sin sista stund — vi äro således inför Gud ett par.

«Det beror på dig om du förlåter mig. Jag skall förklara allt; men tro ej att mina ord utgingo från ett kärlekslöst hjerta; nej, nej! Det var förtviflan, vansinnet, som kom mig att så tala, att bryta tro och lofven — att sönderslita mitt lifs lycka.

«Min fåfänga har upprest sig emot att skrifva dig till, men jag har afsagt mig allt, allt för att evigt tillhöra dig. Det är Dora (du har, som jag hört, hjelpt den familjen i deras nöd; när jag förblef kall och hård), det är hon, som styrkt mig i mitt vacklande. Skrif! har hon sagt, skrif! han måste förlåta dig.

«Gör du det? ? ?

«Jag vet att jag sårat dig djupt — förskräckligare än jag kunnat ana; jag har sårat din heder, jag har hånat din kärlek — allt, allt. Men jag skall söka att förbättra så mycket jag kan — genom kärlek söka belöna dig för det du älskat och kanske ännu älskar Din Annette.»

«Se så, det är skrifvet, förségladt; fort på posten, Dora; skicka genast dit det . . . Om han lemnar det obesvaradt, om han besvarar det kallt, hånande . . . det kan han, det borde han.»

«Ja, men då har han också aldrig hållit af dig», småskrattade Dora, som satt och sydde och blott då och då såg upp, för att betrakta sin vän eller nicka tvärt öfver gatan, ty mamma satt nu i förmaket med sin hattfabrik, för att kunna se sina flickor (så kallade hon de begge nya vännerna).

«Tror du det, Dora?»

«Ja, derom är jag säker; huru vore det möjligt annat? Svarar han icke, eller med nej, så bör du vara lugn, ty då är hans högmod starkare än hans kärlek, och då är den ej mycket värd; men du får svar, du får bestämdt svar, blott han får brefvet. Han måtte väl aldrig farit åstad till Amerika eller Norrland, eller annars utrikes», skrattade Dora, som, säker på sin sak, tyckte att Annettes sorgliga allvar föll in i det löjliga.

Hjalmar led mycket. Det behöfdes hela hans själsstyrka att kunna kämpa mot den förtviflan, som ville skaffa sig rum i hans själ. Men han tystade den farliga rösten, så mycket han förmådde — och han egde krafter nog att lyckas.

Hjalmars kärlek hade varit djup, sann, och derföre så lugn; ty det var på själens botten den mäktiga strömmen flöt och på ytan märktes ej de flyktiga spåren efter vindfläktarne, som vi kalla tycken — ty den sanna kärleken går på djupet.

Men Annette hade grymt sårat honom: icke blott derföre att hon sårat hans heder, utan hon hade genom misstankan om egennyttiga beräkningar sprängt ett evigt svalg mellan dem begge. En sådan misstanka skulle förgifta hela hans och hennes lif; och det behöfdes ej mer än att den en gång var väckt, så — om den än kunde för några ögonblick söfvas, skulle den likväl vid första oro i själen springa upp med nya krafter; och då orons tid kommer, då först, om någonsin, behöfva ett par makar att i fullt förtroende sluta sig till hvarandra.

Annettes bref kom. Hjalmar igenkände det på utanskriften, han anade nästan hvad det skulle innehålla. Han lade det på bordet och gick fram och åter i rummet. Han vågade ej bryta det, förrän han blifvit lugnare.

«Hon älskar mig ändå», sade han slutligen; «hon älskar mig ändå, och jag älskar henne mer än mitt lif. Hon har fel, stora fel, men det är ej det förträffligaste man älskar, utan en menniska sådan hon är; felen vill man afleda, man vill förädla den man älskar, man inser således ofullkomligheterna, men ändå — ändå är hon det dyrbaraste på jorden. Men nu är det ej fråga om min vilja; här är frågan om att vara klok och ej, genom att följa en blind känsla, störta henne i ett mångårigt lidande — i misstankans eviga mörker.»

Han bröt brefvet och läste det. Han tycktes lugn, men hans blekhet förrådde striden i hans inre. Han dröjde länge, innan han skref sitt svar.

«Evigt älskade Annette!

«Så kallar jag dig ännu och skall hela mitt lif kalla dig så; men, älskade! det är min pligt att så vårda mig om din framtids lycka, att jag ej genom sjelfviskhet, för att ega dig, gör dig olycklig.

«Vi måste finna att den misstanke, som vaknat i din själ, hvarken kan befallas att vika eller glömmas. Min fattigdom och din rikedom har från början varit ett hinder oss emellan; blott så länge vi ingendera sågo detta hinder, kunde vi närma oss hvarandra. Det är samma tro, som ej Petrus hade, då han sjönk i vattnet . . . Hade han haft tron, hade han ej fruktat, skulle de falska vågorna varit tvungna att bära honom. Så ha vi länge,

faste i tron och utan fruktan, vandrat öfver det svalg, som fattigdomen och rikedomen sprängt emellan sig — ett svalg, der slägte efter slägte måste bäddas öfver hvarandra, för att bilda en brygga.

«Dina ögon blefvo först öppna — nu äro äfven mina det.

«Jag är fattig, jag kan ej erbjuda dig annat än min fattigdom och min kärlek; du måste således alltid, när en gång misstankan är väckt, återkomma till den frågan: älskar Hjalmar mig, eller var det egennytta? En sådan fråga får aldrig ett älskande hjerta göra — då är det förbi med allt, ty det är förbi med tron. Allt annat således, älskade Annette, blott ej detta.

«Du har ej sårat min heder, ty den kan ej såras af en misstanka, ett sqvaller eller ett rykte, som smyger omkring utan att tåla dagen; nej, *mig* har du gjort intet, men du har brutit hela vår framtid, kastat i djupet den enda smala spång vi hade att gå, jemt så bred, att vi kunde hålla hvarandra om lifvet och stödja hvarandra för att ej falla.

«Således, Annette, var lugn, bekämpa dig sjelf som jag och gläd dig åt att ha en i verlden, som öfver allting älskar dig, som vill ge sitt lif för dig, men som ej kan tillhöra dig, utan att göra dig olycklig.

«Jag har öfvervägt om den sorg, jag nu gör dig, är större, än den jag skulle förorsaka dig, om jag återvände till dig. Jag tror mig ha funnit att ett hjertesår är bättre än ett gift, som dropptals skall flyta genom själen och smygande förtorka den, så att all glädje vissnar och all fröjd faller. Det finnes ej mer än ett sätt för vår återförening — det vill säga jemnhet i förmögenhet; ty då är orsaken förbi och följderna också. Men detta kan ej inträffa.

«Skrif mig till, Annette, det skall värma själen — ty den fryser nu, den är ej van att vara ensam i den kalla verlden, der den likt en stelnad fjäril, som barnet hittar i höstkylan, först får lif och kan flyga, då barnet andas på honom och med sina kyssar väcker lif i hans stelnade lemmar.

«Helsa Dora mycket, mycket från

Hjalmar.»

Tårarne glänste i den unge mannens ögon, då han förseglade sitt bref; men det måste gå, det var nödvändigt.

«Offret är då gjordt», sade han vid sig sjelf, «offret af min lefnads lycka; men hon skall trösta sig. Hennes uppfostran gör,

att hon kan glömma, att hon kan vexla om i sina känslor — det kan icke jag.»

Annette, som visst ej någonsin gifvit sig tid att forska öfver karakterer, hade likväl en instinktlik förkänsla af hvad Hjalmar skulle svara. Dora, som aldrig tänkt på det ofantliga afståndet mellan rik och fattig, eller sett huru detta skiljer från hvarandra menniskor, som äro skapade att hjelpa hvarandra, kom icke att tänka på att Hjalmar af denna orsak ej skulle förlåta Annette, ty något annat än förlåtelse för en förolämpning kunde ej komma i fråga, och Dora, som så lätt förlät andra, kunde ej misstänka den unge hygglige mannen för att vara hård och orimlig.

När Hjalmars svar kom, sutto de begge flickorna tillsammans och Annette snarare ref sönder brefvet än bröt det. När hon genomögnat det, sjönk hon ned på stolen, blek som en marmorbild.

«Det var det jag väntade», sade hon knappt hörbart; «ja, afgrunden har öppnat sig, vi kunna ej mera gå deröfver; ty . . . ty», tillade hon efter en stunds tystnad, «ty vi hafva ej tron.»

«Han måtte vara en kuriös herre», inföll Dora, «ty jag ser på dig att han svarat dumt; den elaka menniskan! Kantänka, för det han är karl, så står det hans heder så fasligt nära . . . Såå, han vill inte bli god igen?»

«Jo, god är han, men han har rätt», tillade Annette, «han har rätt.»

Hon sprang upp och letade fram ur de djupa gardinvecken sin lilla tafla. Hon smålog och visade den för Dora.

«Hvad är det? . . . En liten ful stuga vid en sjö.»

«Der är jag född, Dora; der är jag, Gud ske lof, född, älskade Dora», sade hon med glädjeglänsande ögon. «Nybyggarens dotter . . . ja, henne skall han älska och hon kan älska honom . . . och så blir min mor deruppe så glad, och så blir Anders så glad och förlägen på en gång, då jag säger: nu har träskeden ej längre en blyklump i hjertat.»

Med dessa ord skyndade hon till sin mor.

Hon omtalade allt och slutade med: «ni ser, min mor, att jag som er dotter har spelat högt och förspelt min och Hjalmars lefnadsglädje, ty han blir aldrig glad mer och jag dör af sorg.»

«Men det är en stolthet af Hjalmar som jag ej kan förstå», sade kamrerskan; «också har jag aldrig kunnat med hans karakter.»

«Ack, ni har aldrig kännt honom, min mor.»

«Jo, mer än väl; erfarenheten gör att jag ser längre än du, barn. Hjalmar var alltid alltför nackstyf och alltför kall att göra en hustru lycklig. Du skulle sett salig Miller, huru uppmärksam han var mot mig. Icke fick någon annan hjelpa på mig kappan, och alltid påminte han mig att ta bra på mig, och bjöd mig på spektaklet, och hängde efter mig, så att det var riktigt besvärligt; men ser du, det var kärlek. Har Hjalmar någonsin hjelpt på dig kappan?»

«Jag tror knappt, mamma lilla; han är ej skapad att vara betjent.»

«Betjent åt sin fästmö . . . nej, barn, men om der är någon känsla hos en karl, så är det väl det minsta att han visar sig förekommande och artig mot den han älskar.»

«Men han är ändå en ädel menniska, mamma.»

«Ja du, det lönar ej mödan att disputera med dig, ty du ser ej . . . Kärleken är blind; men jag ser saken annorlunda, ty jag känner menniskorna. Hvarje uppoffring för en sådan kall själ är för mycket.»

«Och . . . och», började Annette, «det gladde mig i dag för första gången, att jag var ett fattigt barn från fjellen. Det är hans fattigdom och den rikedom ni, min goda mor, lofvat mig, som skiljer oss . . . tag tillbaka er gåfva.»

«Hvad säger du? Är du rasande, lilla Annette . . . Dessutom kan jag ej ändra något deri, ty allt beror på salig Millers testamente, som uttryckligen säger, att jag under min lifstid eger blott besittningsrätten och räntorna, men att kapitalet efter begges vår död oförminskadt skall tillhöra Annette, vår adopterade dotter, och hennes arfvingar. Således är det omöjligt.»

Annette satt försänkt i tankar.

Den gamla frun hade i början ej fattat Annettes mening, men nu fann hon den.

«Du vill väl ej öfvergifva mig?» återtog hon; «vill du det, Annette? . . . Förmögenheten kan du inte mista, men väl din stackars mor.»

Ett par tårar glänste i den gamlas ögon.

«Nej, min mor, jag vill det icke; jag ville endast att ni skulle göra mig arflös . . . Gör mig arflös, mamma, älskade mamma, gör mig arflös! . . . Och ändå skall jag vara hos er, eller ni hos mig.»

«Kära barn, jag han ej göra dig arflös, jag kan ej upphäfva pappas testamente, som nog är så lagligt att det ej kan rubbas, ty assessor Svaning har satt upp det.»

«Således är det Svaning, som satt inseglet på min olycka.»

«Säg inte så; det är en hederlig man, en menniska som menar så väl. Du hade ej fått ens hälften, om inte Svaning rent af uttröttat pappa med sina böner. Pappa har ärft alltihop och processade sig till arfvet från en hop aflägsna slägtingar. Nu ville han gifva dem hälften och fördela en hop till stipendier i Upsala och till en skola i salig Millers hemort; men Svaning höll så häget i, att pappa, som var svag, ej kunde få sin vilja fram. Herre Gud, Annette, det bevisar ju bäst huru innerligt han håller af oss.»

«Jag är och måste förblifva rik», sade Annette suckande till Dora; «den afskyvärde Svaning har ställt sakerna så; den menniskan är då till blott för att göra mig olycklig.»

«Men han menade så väl», anmärkte Dora.

«Menade väl! Kan väl vara; men huru han menat, så har han bundit mig . . . nej, slitit mig från Hjalmar. Ack, hvad jag är olycklig!»

«Vet du», sade Dora, efter en stunds tystnad och då hennes vän tycktes vara fallen i drömmar, «vet du . . . alltid skall det vara något fel; den ene är för rik, den andre är för fattig; ingen är nöjd, och om en menniska kunde bli en gud, så skulle den guden dö inom en timma af ledsnad öfver att ej med hela sin allmakt kunna skapa en enda lycklig menniska. Ack, sådant skrik och låt från alla verldens hörn, och blott här och der ett par kräk, som jag och mamma, hvilka tacka för det lilla vi fått . . . Eljest», började hon igen, då Annette ej tycktes höra hennes djupsinniga anmärkning, «eljest tycks det som jag hade för litet här i verlden; jag skall aldrig tänka på att bli gift, säger mamma, ty karlarne behöfva fasligt mycket pengar, fasligt mycket mer än de stackars fruntimren. Det visade pappa, och ändå var pappa ingen slösare, säger mamma, fastän han arrenderade en så stor gård och gjorde

förluster. Emellertid så blir jag aldrig gift; ty penningar har jag inte, och då jag ser dig och andra flickor, så kan jag inte begripa hvem som ville ha mig . . . ty min näsa är visst för kort och trubbig . . . och näsan är en prydnad för ansigtet, det är derföre hon sitter der.»

Annette kunde ej låta bli att småle.

«Se så, i Guds namn, jag trodde att du glömt bort att le; det var bra! Ser du, du är för rik och jag för fattig, och derföre så passa vi ihop; ty om vi nu sammangötes till en varelse, så blefve du lagom rik, lagom vacker och lagom talangfull, lagom firad . . . ja, allting precist lagom.»

«Du är en snäll flicka, goda Dora, men du förstår ej hur det är att bära rikedomens olycka.»

«Jaså, skulle jag inte det! Jo, då du köpte alla mina blommor, så hade jag tjugutre riksdaler och aderton skilling i kassan och kunde aldrig begripa, huru en sådan stor summa skulle gå åt. Jag hade aldrig haft penningar förr. Men jag kunde ej sofva om nätterna af fruktan för tjufvar, och då den beskedlige Löfstedt kom upp, så såg han mig misstänkt ut, ty han visste nog att jag hade tjugutre riksdaler i kassan . . . och afgrundens lockelse kan ingen förutse. Det var en gruflig oro, men de berodde dock ej på något testamente, och derföre blef jag lugnare med hvar dag. Jag vet nog hvad det vill säga att dragas med rikedomens oro och bekymmer.»

«Stackars barn!» skrattade Annette; «allt detta för tjugutre riksdaler. Ja, det är klart, att en myra krossas af det en häst anser för intet . . . allt i proportion; men saken är densamma.»

Ambassadören.

I skolkammaren på Edebo sutto två gossar och läste flitigt, under det att informatorn, en ung student från Upsala, studerade; ty det är skillnaden mellan pojkarne och deras lärare, att de blott läsa, men han studerar.

«Nå», hördes en röst, «god dag, min kära Fredriksson, god morgon, pojkar . . . Hysch, det är kallrått ute som pocker. Eljest har jag hela morgonen varit ute och sett på huru de plöja oppe i Alkärret. Se så, låt inte störa er», tillade den hedersmannen, tog ett eldkol ur kakelugnen och tände sin pipa. «Jag skall tala vid Fredriksson . . . Nej, det må Fredriksson veta, att der finnes en smula stubbar derute och långa krokiga trädrötter och skräp, så att der nog växt tre skogar på hvarandra, innan det nu sattes plog i mark . . . Men det var inte derom jag skulle tala. Läs ni, gossar, jag talar bara vid Fredriksson, det angår inte er.»

Fredriksson var en hygglig och glad yngling, som bet sig i läppen åt den gode pappa, som ej var studerad karl sjelf och derföre trodde, att det var med läsa som med annat arbete.

«Hvad befaller inspektorn då?» frågade informatorn.

«Be-befaller, kors så stort! Nej, jag befaller ingenting; men visst ville jag veta om Fredriksson, som är student och kan plugga latin i pojkslynglar, inte också kunde lära en gammal envis käring quatuor species.»

«Det är en svår uppgift; men hvad är frågan om?»

«Jo se», började inspektorn, som var en temligen förmögen man och egde sitt Edebo skuldfritt och litet derutöfver, «jo se, det är en förbannad historia. Herrn må tro, den kan skaffa en hederlig menniska grå hår. Jo se, saken var den, att min salig hustru, som dog för tre år se'n, hade en far, som alla menniskor, förstås, men si, olyckan var att svärfar min hade en syster, som var gift med en köpman. När han nu dog, salig menniskan, så utnämnde han svärfar min till syster sins förmyndare, ty återstoden blef tretusen riksdaler, litet öfver. Käringen måtte varit en slarfva, ty eljest hade han väl ej gjort det. Nå, svärfar dog, och så fick jag, med det andra arfvet, käringen och förmynderskapet, och penningarne blefvo mot laga ränta utsatta. Men nu må Fredriksson tro att det for som hin onde i gumman, faster Printzell, som salig hustru min kallade henne. Genast så flyttade hon till Stockholm, för att lefva på sitt stora kapital, och så lade hon råd med advokater och skojare deroppe, för att bli fri förmynderskapet, men det lade sig hennes slägtingar emot — det är en prest — och fastän jag både sade och skref och bad dem för alla delar att låta gumman bli myndig, så blef hon det inte. Nå, nu

är hon arg på mig som en tiger, ty hon tror intet annat än att jag vill preja henne, då räntan ej blir mer än etthundraåtti riksdaler och de ej vilja räcka i Stockholm. Jag ger mig f-n på att hon skrifver minst femtitvå bref om året, långa ark med kråkfötter om hennes lagliga rätt, och att hon skall en vacker dag gå upp till kungen. Ja, hon har lemnat in två böneskrifter till kungs, men de hjelpte ej heller.»

«Ja, hvad kan jag göra dervid?» frågade Fredriksson.

«Ja si, det gick väl an så länge min hustru lefde, ty som hon var, som käringen säger, af hennes eget kött och blod, så plockade hon en smula för faster Printzell och motade Olle i grinden, så att jag inte hade så mycken känning. Men nu så får jag «stå stunsen» ensam och läsa hennes förbannade kråkfötter. Och så får jag bref från hennes vänner, hvad det är för persedlar, som ge mig moralkakor och säga att jag bör göra en gammal vördnadsvärd slägting åtminstone rätt; och detta skall jag tåla, då jag har lådan full med postqvittenser att hon årligen fått förskott öfver hälften på andra året! Jag har bedt henne flytta från Stockholm, men bevars, i hufvudstaden skall hon vara; ty der, skref hon sistnas, bor landets fader konungen och landets moder drottningen, och om intet annat hjelper, så gör hon knäfall en gång när de fara ut till Haga, och det ska väl ta, kan jag tro; men det blir min själ inte mer än etthundraåtti riksdaler ränta på tre tusen efter Spolens räkning och om hin onde inte lagt bort märket.»

«Hm, men jag kan inte begripa hvad jag skall göra vid den saken.»

«Jo, ser Fredriksson, han skall nu på hösten fara till Upsala och då far han genom Stockholm. Då kunde Fredriksson rätt gå upp till tant Printzell och tanta om henne och lära henne quatuor species och säga henne, att hon må knäfalla för alla potentater och påfven i Rom, men att etthundraåtti riksdaler ändå är sex procents ränta på tre tusen, och helsa så mycket och var artig, och om det inte hjelper, så bed henne dra för pocker.»

«Det var en svår kommission.»

«Ja, men i Guds namn, någon utväg måste man väl böra ta, ty hon gör mig galen.»

Fredriksson lofvade göra hvad han kunde, ty hans principal syntes, så lefnadsglad och trankil han eljest var, bragt till det yttersta.

«Tack, käre Fredriksson, tack! En sådan käring kan göra en klok menniska förryckt, ty lagen begriper hon inte och lyder hon inte, räkna hvarken vill eller kan hon, sjelfklok är hon, ty bevars, hon har styrt ett hushåll i hela tjugusju åren, likväl så att mannen satte henne under förmyndare, och så är hon misstänksam till på köpet och tror att hela verlden vill stjäla från henne . . . med ett ord, Fredriksson, hon är galen och så blir jag också.»

Fjorton dagar efter detta samtal satt fru Printzell som vanligt på sitt rum i sällskap med sin Karin, en gammal hoptorkad piga, som höll med om allt och derföre var gummans ögonsten. Den evigt varma kaffekokaren, en något fetlagd pjes med två och ett halft ben (ty han hade varit i elden och blifvit invalid), stod och puttrade i kakelugnshålet. Midt framför fönstret hängde en bur, i hvilken en skallig grönsiska, platt i hufvudet, hoppade fram och åter, då och då kastande tomma hampfröskal kring rummet och ned på gummans bord, hvilket var belastadt med en bundt papper, nämligen bouppteckningen och handlingar efter salig Printzell, hvilka skulle bevisa hennes rättigheter, «när det en gång blef rättvisa i landet».

Gumman sysselsatte sig nu att lägga patience, hvilket var hennes hufvudsakliga göromål, då hon ej skref till sin brorsdotters man, «den der Ekeqvist på Edebo, som är rik som ett troll, men ändå ej aktar för rof att slå under sig en gammal slägtings med möda hopsparda förmögenhet, derföre att hon är värnlös; men hela verlden skall få se hvilken karl den der Ekeqvist är, och kungen vet redan att Ekeqvist är en farlig menniska, och Gud skall straffa Ekeqvisten.»

«Jo, du skall se, Karin, att Ekeqvisten snart står inför Guds dom för all sin nedrighet . . . det gick ut.»

«Kors, gick det ut, lilla fru?»

«Ja, det har nu en lång tid gått ut, så snart jag lemnar hämnden och straffet i Guds hand och tänkt: skall Herren kalla Ekeqvisten till doms?»

«Ja, han blir nog dömd, han som aldrig gör frun rätt.»

«Ja, var säker, deruppe sitter en som nog vet att der var ofantligt mycket efter salig Printzell, det synes nog af bouppteckningen här; men det fins ingen rättvisa nu för tiden. Hade det

varit i kung Gustaf den tredjes tid, så hade Ekeqvisten länge sedan fått sitt straff.»

«Kors!»

«Ja, det vet jag nog, ty se kungen skref till Görtzens dotter och kalla' henne kusin, ja det skref han, och sade: 'De ha gjort orätt vid kusin och prejat kusin in på benen, men jag, konungen af Sverige, är en mäktig monark . . . ja, det är jag'. Det talade alltid kapten Printzell om, min svåger, som hade Svensksundsmedaljen och Svärdsorden på sitt bröst . . . det borde Ekeqvisten komma ihåg.»

Gumman hade troligen kommit längre, om ej en sakta knackning på dörren stört de begge gamla.

«Karin, se efter hvem det är och håll emot tills jag får negligéen på mig, ty det är visst en herre, jag tyckte det knarrade i stöflorna.»

Med dessa ord tog gumman ner sin negligé, som med en nål satt fästad i gardinen och var en sorts tyllpåse med mörkblå så kallade «allvarsamma» band, och satte den på sitt grå hufvud.

Gumman såg verkligen reputerlig ut, ty hon hade varit vacker i sin ungdom, och det var väl detta som kommit salig Printzell att gifta sig med henne . . . ett äktenskap, som lärer haft sina sidor, efter hvad man kunde döma af testamentet.

Ändtligen hade Karin hållit det vid dylika sällsynta händelser vanliga tålet och öppnade dörren.

Gumman Printzell väntade att få se en af sina vänner, det vill säga några, som känt hennes man i lifstiden och som ibland gingo till henne; men den inträdande var ganska ung, en hygglig och gentil herre, som presenterade sig som studeranden eller kandidat Fredriksson.

«Fredriksson? Jaså, hm . . . jaså», yttrade frun med en viss hållning, som ej förfelade sin verkan.

«Jag kommer hit, på min genomresa till Upsala, för att helsa från inspektor Ekeqvist på Edebo.»

«Mjuka tjenarinna; ja så, han helsar till sin gamla faster, ty jag var köttslig faster till hans salig hustru, skall jag säga min unge herre.»

«Ja, han omtalar ofta sin tant Printzell och önskar blott att den orättvisa, som skett frun, måtte rättas. Han lemnade mig

ett papper, som innehåller, att han instämmer i fruns anhållan att bli myndig.»

Gumman hade flera gånger hållit på att afbryta honom, men fick nu först tillfälle.

«Såå, den redlige mannen, vill han det, min ädle Ekeqvist? Han fruktar för redogörelsens förskräckliga dag, som snart kommer. (Med en blick på Karin) Är han sjuk?»

«Nej, Gudi lof. Han bad mig framlemna dessa femti riksdalerna.»

«Tackar, tackar! Ja så, jag får der ut min rätt.»

«Men, min bästa fru», började den unge studenten, «ni har tretusen riksdaler och jag har sett era egna qvittenser för mer än räntan, som är etthundraåtti.»

«Åh ja, de der hundraåtti har jag nog fått höra af så ofta, att jag kan dem utantill; men hvar blef hela varulagret af, hvart tog lösöreboet vägen, hvart flögo pengarne då? . . . Det står i dessa här papper.»

«Låt mig se.»

«Ja, de äro genomsedda af lagkarlar och alla som vilja mig väl, och alla säga med en mun . . . Men det är detsamma. Men så mycket vet jag, att jag i sju och tjugu år sjelf har skött mitt hushåll, och hade inte salig Printzell varit så svag under sin sista sjukdom, så hade de ej fått makt med honom, ty han höll af mig så mycket som det är möjligt och hade visst inte velat mig så illa, som det nu har gått.»

«Men hur länge har frun varit enka?»

«Ack jo, i tjugu år.»

«Men då var ni bara barnet, då ni gifte er, det går aldrig ihop», sade Fredrisson smickrande.

«Nej bevara mig, det syns nog att jag är öfver femti år», yttrade den gamla, hvars hela värde legat i ett fördelaktigt yttre och som ännu ej utan smärta kunde tänka på sin blomningstid.

«Nej, verkligen ansåg jag er för . . . ja, kanske fyrti år, något öfver, ty somliga kunna bibehålla sig förunderligt. Också sade inspektor Ekeqvist, att jag knappast skulle kunna se, att ni var äldre.»

«Kors, sade han det? Han har annars behagat kalla mig för «käringen», jag vet nog det.»

«Det har skett i hetta, och dessutom brukar han ofta säga: «min salig gumma», «min käring i lifstiden».»

«Kors, Karin, hon var inte mer än tjugufem år när hon dog; det måtte jag säga! Nå», återtog hon, mycket förmildrad, «nå, det är nu så, att min brorson är min förmyndare, och det kan väl gå an. Men han vill ha mig från Stockholm. Herre Gud, hvad ändå här är trefligt, det är annat än i landsorten.»

«Frun går då ofta ut på nöjen?»

«Jag, nej det skall Gud veta, jag är aldrig ute; det är inte så godt att sträfva tre trappor ut- och uppföre för en gammal menniska, fastän jag, Gudi lof, inte är så svag; men jag sitter här med min lilla Bibi och med Karin, och hvar morgon kommer Karin med Dagbladet, som jag får låna af referendarien härnere, ty han är alltid ute på morgnarne, och så får jag det alldeles vått från tryckeriet; och så får jag veta ett och annat, och om somrarne så är jag ute och ser på ståten, och har sett kungen och drottningen många evinnerliga herrans gånger, och det skall Gud veta, när jag niger, så tar kungen af sig hatten och nickar åt mig, ty han känner alltid igen gumman, som inlemnat två böneskrifter till honom.»

«Jaså, verkligen?»

«Ja, det vet Karin allrabäst, ty det har hon sjelf sett.»

«Ja bevars, kungen är så artig mot frun, men om han har någon herre med sig, så håller den sig för god att helsa.»

«Ja, så är det», tillade gumman; «vill man ha något, så är det alltid bäst att tala vid de kungliga och icke vända sig till deras herrar, ty de göra aldrig något godt.»

Den unge studenten förstod bättre att lämpa sitt tal än hans principal förstått att skrifva, och gumman Printzell var långt ifrån en elak, hatfull menniska, utan god som ett barn, blott man ej stötte hennes fördomar för hufvudet. Hon var lika lätt försonad som uppretad, och freden uppgjordes snart, ty Fredriksson förstod att öfvertyga henne, utan att derföre motsäga henne.

Hon fann nu att det med de hundraåtti nog hade sin riktighet, men tillika att hon behöfde mera, och Fredriksson hade i uppdrag att mäkla fred, äfven med en årlig uppoffring från inspektorens sida. Gumman var vid det bästa lynne i verlden och ung på nytt, då Dora Bernhard steg in.

«Nå se Dora lilla! Huru mår hennes mor?» frågade gumman fryntligt. «Vet du, här sitter nu en herre, som säger att Ekeqvist är en hederlig karl och ej vill mig något ondt.»

Presenteringen försiggick på öfligt sätt.

«Det är fasligt, barn, hvad det nu är sött med kamrerens deruppe, och ändå glömmer du inte gamla tant Printzell. Nå, skall flickan gifta sig?»

«Det vet jag ej, lilla tant, och tror knappt.»

«Herre Gud, hvad hon är lycklig, som sitter så i öfverflöd! Vet herr Fredriksson, det är en fattig mans dotter från Lappland, som de tagit upp för eget.»

«Nej, från Norrland», rättade Dora.

«Åh ja, barn, det kommer på ett ut; men likagodt, hon följde med en djurförare, ja, Karin kan hela historien.»

«Nej, tant lilla, hon är ifrån ett ställe, som heter Svanavattnet.»

«Det ligger», inföll Fredriksson, «i samma pastorat, der min far är komminister.»

«Känner ni Svanavattnet och de gamla der?» frågade Dora lifligt.

«Jag har ej sett Svanavattnet mer än en gång; det var för två år sedan. Jag och några andra ströfvade omkring i fjellen för att botanisera. Vi kommo då en vacker sommardag fram till en stilla sjö, som låg under fjellet; vi trodde oss i vilda skogen, långt från alla menniskoboningar, då min uppmärksamhet väcktes af ett ljud, som återkom så reguliert att det ej kunde härledas från någon fors i skogen. Slutligen märkte vi, att det var det entoniga slåendet i en väfstol.»

«Ack, tala mera, och ni . . .»

«Vi fortsatte, ledde af ljudet, vår vandring och fingo vid sjöns andra ända, i en vik, se ett litet grått hus. Några kor betade i björkängen och några får hoppade på klipporna upp och ner. När vi inträdde i stugan, funno vi der en ung qvinna sittande i väfstolen och en gumma sysselsatt att spola.»

«Ack, det var Annettes mor . . . och kanske hennes brors hustru.»

«Vi voro der blott några minuter, drucko mjölk och gingo; det är hela min lilla resbeskrifning.»

Den unge mannen hade inom kort blifvit ganska bekant i den lilla kammaren hos fru Printzell, och han fann sig synnerligen väl sedan Dora kommit. Hon hade någon liqvid med gumman och uppgjorde den helt behändigt genom en hviskning och aflemnandet af en sedel.

Men det dröjde ej länge, förrän hon lemnade den unge mannen, gumman och Karin åt sig sjelfva.

Förlofning.

«Fru kamrerskan minnes väl ännu den unge grefve M., som under kamrerens lifstid umgicks här», yttrade assessor Svaning, som vanligen fick vara alldeles ensam med mamma.

«Ja, det var en ovanligt bildad ung man.»

«Han och löjtnant Hjalmar hade verkligen något tycke af hvarandra.»

«Nej, min bäste assessor, hvar tar ni det ifrån? Hjalmar? Nej, gudbevars, han kunde ej jemföras med grefven.»

«Men det måste ni dock erkänna, att Hjalmar var en ovanligt bildad och hygglig ung man», sade assessorn, «en man, som jag tror, med en ädel karakter, fastän hans affärer olyckligtvis . . .»

«Ni dömer så mildt, min gode assessor.»

«Nej, det är blott rättvisa; det var en menniska, till hvilken jag verkligen satte förtroende.»

«Då beklagar jag er.»

«Kan väl vara; men det är så skönt att tro alla vara redliga och ädla. Emellertid så . . .»

«Hvad då?»

«Emellertid så har han förstått att spela sina kort ganska väl.»

«Huru då? Huru har han spelat sina kort.»

«Som ni vet, blef han här bekant med unge grefve M.»

«Ja.»

«De blefvo intima vänner, och hvad var naturligare än att den unge grefven, alltid liberal, bjöd sin vän till sin mors egendom Ludvigsberg.»

«Ja, det är naturligt.»

«Det lärer varit dit han reste, när han så plötsligen försvann härifrån. Man kan aldrig veta när man hittar sin lycka, säger ordspråket.»

«Nå, och vidare?»

«Jo vidare, har ni ej hört det som snart är i hvars mans mun? . . . blott som rykte, det förstås, men ändå ganska visst.»

«Hvad då? Tala ut, herr assessor.»

«Jo, vet ni ej att han lär vara förlofvad med den sköna fröken Constance von M., den unge grefvens syster, en af Sveriges skönaste flickor, ett mål för allas beundran.»

«Men, men det är en dikt», yttrade kamrerskan häftigt skakad; «så nedrig trodde jag honom icke vara.»

«Nedrig? Icke ligger deri något nedrigt att han gjort sin lycka? Det är blott besynnerligt huru han kunnat få gamla grefvinnans bifall; men sonen är allrådande der i huset och han har väl så velat.»

«Jag kan ej komma från min förvåning.»

«Nej, inte jag heller i början; men Gud gifve den unge mannen all den lycka, som jag tror hans ädla karakter förtjenar. Det är alltid en glädje att se lyckliga menniskor här i verlden; och den som fått Constance von M. kan i alla afseenden kallas lycklig.»

«Är hon så skön?»

«Ja, verkligen. Hon är en stark brunett och således i det fallet olik er sköna dotter; men hon täflar med henne.»

«Åh, det är visst ej något . . . men Annette är så god, så god; hon har ett hjerta . . .»

«Som hon bildat efter sin mors.»

«Ack ja, vi ha alla fel, ingen är fullkomlig.»

«Det tyckes ej falla er in, fru kamrerska, att just denna reflexion bevisar, att ni ej behöfde göra den, ty den som kommit längst i vetenskap, tror sig alltid okunnig; han ensam ser huru mycket som felas. Så är det äfven i den himmelska vetenskapen att vara en sann kristen. Ju längre man nått, ju högre man kommit, ju mera ljus nådens sol kastar öfver vår själ, desto mera äro vi i stånd att märka de obetydliga fläckar som återstå på dess grund.»

Den gode assessorn fortfor länge att öfvertya kamrerskan att hon var en engel, och smicker och fromhet hjelptes åt att förblinda hennes omdöme.

«Ni bör ej nämna detta för er dotter», yttrade han slutligen. «Hjalmar var en af de många, som beundrade henne, och det lönar ej mödan att låta henne veta det, förr än det är säkert; ännu är det blott ett rykte . . . man bör ej tro ryktena.»

Assessorn hade nu gifvit kamrerskan, men lät genom sin betjent också gifva en annan, som vi känna, del af ryktet, hvilket blommat upp i assessorns egen uppfinningsrika själ.

Det var en morgon, då Löfstedt stod i porten och efter sin vana högg ved. Då kom der en ung karl och frågade efter en som skulle heta Löfstedt.

«Hä? Jo, det är jag det.»

«Nå, det var bra. Känner Löfstedt en löjtnant, som heter Hjalmar?»

«Jo, skulle fara med det; det var han som lånte frun häruppe pengar när hon var sjuk. Men hvad se'n?»

«Jo, ser du, jag är betjent hos hans svärmor.»

«Hä, der midtöfver, kamrerskan?»

«Nej f-n, grefvinnan M. på Ludvigsberg.»

«Svärmor, grefvinnan M.? Inte är han gift, hä?»

«Nej, inte än, men blir snart; han är förlofvad med fröken Constance; det är en vacker flicka, må Löfstedt tro.»

«Hm, jaså.»

«Nu skulle jag fara hit upp, för att uträtta en smula, för si, vi ha ett hus på Blasiiholmen.»

«Hä; jaså.»

«Och så bad han mig helsa alla hans bekanta och sade: om du kan hitta på gubben Löfstedt, som troligen bor — troligen, sade han, ty han visste det inte säkert — i huset nummer . . . vid Götgatan, så . . .»

«Kors, och han mins . . .»

«Ja bevars, han mins dig ganska väl . . . Och ge honom, sade han, en trea banko, som han skall blöta till heder för min förlofning; för si, löjtnanten är glad och vill att all verlden skall glädjas.»

«Hå, det går aldrig an. Kors, att han mins mig, men det har han nog fått reda på der midt öfver», yttrade Löfstedt, som tog emot sedeln med en djup bock. «Helsa den lille beskedlige löjtnanten från Löfstedt och säg, att det skall bli blöta af. Annars så hugger jag nu ved åt justitierådet, för si, han bränner aldrig annat än årsgammal ved.»

Betjenten hade knappt gått, förr än Löfstedt, sedan han vändt sedeln på alla sidor och betraktat vattenstämpeln, för att vara rätt säker att den ej var falsk, stampade trapporna uppför till kaptenskan, för att meddela henne nyheten och omtala sin oförmodade lycka.

Kaptenskan, som visste hela saken med Annette, förskräcktes, men omtalade den om aftonen för sin flicka.

«Så gemen kan han inte vara», sade Dora. «Nej, det är fasligt, nej, är det inte sannt!»

«Jo, Löfstedt visade mig penningarne, och icke kan det ligga i någons intresse att ge ut tre banko, för att narra en fattig vedhuggare i Stockholm.»

«Nej, det ser ej så ut. Men, mamma, kan en menniska verkligen vara så nedrig?»

«Gudnå's, det ser så ut, men sådana exempel äro sällsynta.»

«Och han som såg ut så redlig och ädel, han som både Annette och jag ansågo för en god menniska, ädel och ren som guld!»

Dora kunde ej sofva den natten; hon ville tvifla — men det fans ej skäl dertill.

«Ludvigsberg, Ludvigsberg . . . Nå, det skall bli kuriöst att se om han skrifvit sitt bref derifrån. Det såg ej Annette efter.»

Påföljande morgon bad Dora att få se Hjalmars bref; hon fick det. Riktigt, det var dateradt Ludvigsberg, och då man såg på sigillet, så var det grefve M:s.

«Han är således der», yttrade hon utan att tänka derpå.

«Hvar, Dora?» frågade Annette, som sorgsen slog upp ögonen ur en bok. «Hvar?»

«På Ludvigsberg.»

«Ja, det är väl hans farbrors egendom; ty jag skref blott stadens namn och 'medföljer kapten Hjalmars post'.»

«Nej, goda Annette, så är det icke. Men, Gudi lof, du behöfver ej sörja, han är dig ovärdig, han är en nedrig, falsk menniska, som krossat din lycka och kanske skrattar deråt.»

«Hvad säger du? Hvad är det?» frågade Annette och sprang upp. «Du ser alldeles förändrad ut.»

«Ja, Annette, jag kokar af raseri», sade den goda Dora, hvars milda anletsdrag ej voro i stånd att uttrycka vrede, men blott en pinande tryckning på hjertat. «Om jag ändå kunde gråta», sade hon alltmera häftig och stampande med den lilla foten. «Nej, Annette, jag kan inte gråta.»

«Men, Dora, hvad är det då?»

Dora ansåg detta vara enda sättet att bryta en känsla, som hon märkte hvarje dag tärde på hennes väns sinne. Hon omtalade allt.

Berättelsen var slut; men Annette satt ännu och liksom lyssnade.

«Nu är det slut», sade Dora flämtande.

«Ja, det är slut, blott jag trodde historien. Jag tviflar på den, jag skall fråga Hjalmar sjelf.»

«Fråga honom? honom, så att han skall visa ditt bref och kanske skratta åt den efterhängsna mamsellen, han som, du ser sjelf, förseglat detta bref med sin svågers sigill? Kanske den glade grefven och han sjelf skrattat rätt godt åt dig; jag tror den menniskan om allt.»

Goda menniskor, som tro ingen om ondt, öfvergå ofta till motsatsen och tro allt ondt om en menniska; de följa troget bibelns ord: «Den som bryter ett af mina bud, bryter dem alla.»

Annette kunde, oaktadt den djupt kränkande misstanke hon kände, ej underlåta att småle åt den beskedliga Doras häftighet. Ännu ville hon tvifla.

Kamrerskan kom nu in, och samtalet förstummades på en gång.

«Hvarföre nu så tyst?» sade den goda frun. «Lilla Dora talade nyss så högt, och du, Annette, ser så olycksbådande ut; kanske vet du . . .»

«Ja, vi veta allt; Hjalmar är en usel varelse», sade Dora, som ej förmådde hålla sin tunga; «är det ej så?»

«Jo, det är som jag alltid trott, Hjalmar är en dålig menniska», sade kamrerskan; «men, Gudilof, detta skall också ge Annette kraft att glömma den nedrige.»

Annette böjde sig ned öfver sin bok, hon kände att hon långt ifrån ej egde denna kraft — men hon började tro.

«Det är således allmänt kändt?» frågade hon darrande sin mor.

«Ja, barn, det är säkert; hon skall vara en skön brunett, stolt, snillrik, i allt lik sin mor, den i min ungdom så sköna grefvinnan von M. Jag kände henne ganska väl då hon var flicka, modren nämligen; hon var landshöfdingens dotter i B. Ack hvad hon var skön . . . och dottern bör vara ännu skönare. Obegripligt att Hjalmar kunnat få ett sådant insteg.»

Hvarje ord stack den arma Annette in i själen, ty hon var ej i stånd att, som Dora, känna vrede mot Hjalmar.

Man säger väl att kärleken byts i hat; detta är dock ej sant om annan kärlek, än den rent egoistiska och den mera sydländskt sinnliga; här i norden, i ett godt hjerta, som älskar mer än det vet af, byts kärleken i sorg — ej i hat. Den som hatar, aftynar ej, hatet lägger sig ej på bröstet; men den som sörjer, förlorar all kraft, emedan den ej finner något som håller själen uppe, då allt nedtrycker henne.

Annette föll i ett tyst svårmod, som det roade henne snarare att öka än minska. Beständigt såg hon framför sig den sköne mannen, så blek som då månen skiner på de vissnade bladen, dem stormen skakat lösa — han var ändå skön, ändå lika ädel, fastän hvarje drag stelnade som marmor; och allt detta kunde ej vara förställning — det var omöjligt.

Denna bild, det bleka, förstörda utseendet, de dystra, liksom frågande ögonen tyckte hon sig beständigt ha framför sig, vakande och sofvande — oupphörligt stod han framför henne och tycktes fråga: «Annette, hvarför gör du mig detta?» Att han nu gifte sig var i hennes ögon ett offer; händelsen hade skänkt honom en skön fästmö; men Annette visste bäst, att det ändå var ett offer, ett sätt att riktigt och för alltid slita hennes bild ur sin själ.

Sådan blef flickans inre tanka; hon deltog aldrig i sin mors anathemer eller i Doras hvassa omdömen om Hjalmar och för öfrigt alla karlar, ty den beskedliga flickan ville ej lemna sin sak halfgjord, och så mycket visste hon, att Hjalmar var en hvad man kallar hederlig karl. Men när de hederlige kunde glömma som han, hvad skulle de af vanliga slaget kunna minnas?

Under denna tid uppvaktade assessorn nästan dagligen kamrerskan och nalkades upplösningen för alla sina sträfvanden.

«Ofta», sade han i en förtrolig stund, «har jag haft en tanka, som oupphörligt bränt på mitt hjerta.»

«Hvad då, bäste assessor?»

«Åt ert ädla modershjerta kan jag förtro allt», återtog han och kysste kamrerskans hand. «Om Gud så ville, ty utan hans behag sker intet, så skulle jag kunna röra ert hjerta.»

«Ack ja, herr assessor, ni är en ädel menniska, hvars redbara karakter jag känner och värderar.»

«Tack, innerlig tack för detta ord! Ack, ni behöfver en son, till hvilken ni, en värnlös enka, kan luta ert trötta hufvud . . . Säg mig uppriktigt: tror ni att jag skulle bli en god son?»

«Och ni menar således . . .»

«Ja, jag har bekänt allt. Jag är ledsen vid det tomma ungkarlslifvet och vill bygga mig ett eget hem . . . hvad säger ni?»

«Ack ja, berodde det på mig, så . . . jag vet verkligen icke någon, som jag hellre . . .»

«Evig tack, ädla, englalika själ, tack, evig tack!»

«Tacka ej mig; min dotter bestämmer sjelf sitt öde, det lofvade jag min salig man på hans dödssäng. Men om ni får Annettes löfte, så skall jag med glädje välsigna er.»

Assessorn torkade sig i ögonen; han trodde nästan sjelf att han gret.

«Jag kan ej tala, jag kan ej uttrycka», sade han med bruten stämma; «ert ädelmod är för stort. Men säg er dotter, huru outsägligt jag älskar henne, att jag i tysthet alltid älskat henne, men att jag aldrig förr än nu vågat låta ens mig sjelf riktigt klart ana, att det så var.»

«Ja, jag skall tala vid min dotter, men öfvertala henne gör jag ej.»

Aftonen derefter.

«Min goda Annette, du har nu en tid bortåt riktigt blifvit aftärd; du är så blek, blicken så skum . . . och du småler ändå ibland och tycks arbeta alldeles för mycket. Du behöfver ju inte arbeta?»

«Jo, mamma, jag behöfver arbeta, och Dora har lärt mig att vara road af arbete.»

«Åh ja, det skadar icke; men du fördjupar dig i din sorg öfver Hjalmars uppförande; han förtjenar det icke, han var dig ovärdig; der ser du, huru skenet bedrar.»

Annette skakade på hufvudet.

«Snart, Annette, står han i brudstolen med sin sköna brud och skrattar åt dig och din smärta.»

Annette skakade åter på det vackra hufvudet och sade: «Nej, min mor, det gör han icke.»

«Du tror honom således ännu?»

«Ja, min mor, jag tror honom, felet är mitt.»

«Men du ser ju, att den fattige löjtnanten ändå sökte upp en rik flicka, att den ofrälse mannen sökte sig ett förnämt gifte, att han fått en skön brud . . . Tror du ändå, att han ej med glädje såg, att du begick det du kallar fel, men som var en tillskyndelse från en högre makt?»

«Ja, mamma.»

«Men om nu en man, som har alla goda egenskaper, de inre nämligen, som älskar dig djupt, tyst, utan ord, men troget, evigt, om en sådan friade, hvad skulle du svara?»

«Nej; jag skulle svara nej.»

«Nå, barn, betänk dig . . . Jag måste säga dig, att assessorn . . .»

«Svaning?»

«Ja, barn!»

«Svaning?» upprepade Annette med en häftig rysning; «nå, det felades, mamma.»

«Tänk på saken med lugn, Annette; tänk på saken, min flicka! Det är en hederlig menniska, som begär din hand.»

Annettes utseende förrådde ett djupt begrundande. Småningom klarnade blicken, den fick något drömmande, svärmiskt, en glöd brann derinne på själens botten, som glänste igenom. «Ja, mamma», sade hon slutligen, «jag skall betänka mig; jag vill sjelf tala med Svaning; jag skall vara uppriktig mot honom. God natt, mamma!»

«Gud välsigne barnet och gifve henne ett godt råd!» hviskade modren, sedan flickan gått. «Detta slutar aldrig väl, om hon ej får annat att tänka på. Den gemena menniskan, som har störtat mitt barn i förtviflan!»

Några dagar senare.

Annette sitter halflutad mot soffkanten. Assessor Svaning står bredvid henne.

«Ja, jag har talat vid er vördnadsvärda mor.»

«Ni har således allvar, herr assessor, med ert frieri?»

«Ja, vid Gud!»

«Gå ingen ed, herr assessor, ty jag vet, att ni vill ha mig till maka . . . Men är det mig eller mina penningar?»

«Er, er . . . endast er. Om ni vore fattig, skulle jag lika varmt anhålla om er kärlek.»

«Min kärlek! (Med ett föraktfullt leende.) Den kan ni aldrig få, herr assessor.»

«Men med tiden, goda Annette, med tiden? . . .»

«Kunde ni möjligen få min aktning; men min kärlek *aldrig.*»

«Men, Annette, hvarföre detta? ni vill förkrossa mig.»

«Nej, herr assessor, jag vill ej bedra er . . . jag älskar en annan.»

«Hvem? Hvem är den lycklige?»

«En person, som ni ej kan tåla, som tillhör en annan, och som jag ej bör, ej får älska . . . och ändå älskar jag honom mera än mitt lif.»

«Hvem?»

«Hjalmar.»

«Hjalmar? Den! Han gör sin lycka i dessa dagar, säger ryktet, han . . .»

«Tala ej, ej ett ord; jag älskar honom evigt och kan ej älska er.»

«Ni ger mig således afslag, ni störtar mig i ett haf af förtviflan.»

«Afslag? Jag har ej talat om afslag, jag kan betänka mig.»

«Ack, ni gör mig salig!»

Annette betraktade assessorn med forskande blickar; de tycktes vilja genomtränga hjertat och söka upp dess finaste trådar. «Ni vill blott ega mig, äfven utan kärlek; vill ni det?»

Assessorn tvekade, men sade slutligen: «Ja, om ni ej kan älska mig, om ni ej kan upphöra att älska den ovärdige . . .»

«Ovärdig? Herr assessor, hvem har sagt er att Hjalmar är ovärdig?»

Assessorn teg.

«Min bäste assessor», började Annette med ett förkrossande lugn, «låtom oss vara uppriktiga mot hvarandra. Ni vill ega mig, utan kärlek, utan tillgifvenhet, ni vill blott ega min person och min förmögenhet . . .»

«Nej, ej så, ej så.»

«Vi äro uppriktiga, herr assessor; ni har afsagt er allt, utom detta, och således vill ni ej ega mera. . . . Således», fortfor hon, då assessorn teg och bet sig i läppen, «således återstår hvad jag tänker.»

«Tala, döm som ni vill, men döda mig ej med er isköld.»

«Jag är beklagligtvis ej katholik, här i landet finnas inga kloster, i annat fall aflade jag klosterlöftet; men jag kan uppoffra mig för en idé, för att ej ha mer något steg qvar på olyckans trappa, på hvilken jag går ned i grafven. Ett giftermål med er är det sista steget, se'n kan det ej gå längre . . . der har ni min hand . . . jag är er.»

«Älskade!» ropade assessorn och ville kasta sig på knä, men Annette afböjde detta och sade:

«För det guddomliga hos menniskan kan man knäböja, ty det är en gnista af Gud, för kärleken kan man knäböja, ty den är Gud sjelf . . . men ni eger intetdera, derföre bör ni ej falla

på knä. Kom, herr assessor, nu gå vi till min mor; hon skall välsigna oss.»

Annette gick stolt, men med nedböjdt hufvud före, och inom ett ögonblick stodo de inför kamrerskan, som på Annettes begäran lemnat dem ensamma.

«Jag är den lyckligaste bland dödlige», sade assessorn. «Vi bedja om er välsignelse.»

«Och jag», yttrade Annette med ett sorgligt leende, «ber om din välsignelse, goda mamma. Offret är fulländadt . . . och ett offer skall man välsigna.»

«Gud välsigne er, mina älskade barn!» sade gumman under det att strida tårar runno utför hennes kinder. «Gud välsigne er och gifve dig lugn, min flicka! Blif en god maka och mor!»

«Som ni sjelf varit, älskade mamma», tillade assessorn, kyssande hennes hand.

«Jag behöfver att vara ensam», sade Annette. «Farväl, mamma, farväl, herr assessor.»

«*Herr*, inte skall du säga herr», anmärkte modren.

«Förlåt mig, mamma, förlåt mig, Svaning, jag är så ovan.»

«Det ger sig nog med tiden», sade kamrerskan. «Min Gud, hvad de flickorna taga allting häftigt!»

«Jag hoppas att hon skall lugna sig», tillade assessorn.

När Annette återkom i sin lilla kammare, der nattlampan redan brann, föll hon på knä och började gråta bittert. Ändtligen slog hon upp de tårfyllda ögonen och sade:

«Nu är offret fullbordadt, offret, som skall försona min fåfänga, min sjelfviskhet, mitt öfvermod och mitt lättsinne.

«Jag skall lida, men ej klaga, jag skall dö, men ändå ej klaga, blott han vet att jag offrat mig för att försona honom. Sedan — ack! sedan, på andra sidan om det djupaste af alla svalg, der finnes ej rikedom, ej fattigdom, der finnes ej dessa konstgjorda gränser, dessa bojor, som trycka ned vår ande — och der, der skola vi råkas. Der skall jag gå mot honom, när han kommer, och fråga: är du nu min?

«Mod, Annette, mod blott att bära ditt öde. — Du skall bära det utan att knota», hviskade hon och steg upp, lade sina lockar i ordning och torkade sina förgråtna ögon.

«Och han . . . den svaga menniskan derute, som är svag nog att älska en död docka, ty hvad är jag väl annat utan själ; eller är låg nog att vilja låta en varelse tyna bort vid sin sida, blott för att få hennes penningar: i hvilket fall som helst är han värd, icke kärlek — utan förakt.

«När Hjalmar fått veta detta, han som vet huru jag afskydde Svaning, skall han tänka: Annette var ändå bättre än sitt öde.»

Ett arf.

En söndag på landet är ändå helt annorlunda än i staden. Der är allt så tyst i huset, pigorna äro högtidsklädda, förstugan barrad, blommor i blomglasen, och allt så trefligt och lugnt ute och inne. Det är annat än att i en stad höra det eviga skramlandet på gatorna och se en hop utklädda arbetare i smalskörtade frackar ströfva gatan fram för att komma i Guds hus, der alla gårdsegare ha plats, men de, som ej hafva gård och grund, få stå på gången.

Denna landtliga frid, som så bjert afsticker mot menskliighetens kaserner, städernas buller, är i synnerhet märkbar på en prestgård och särdeles norrut, der ej sockenherrskapernas talrikhet ger söndagen ett stadslikt utseende. I en af dessa stora socknar, der mången bonde har en dagsled till kyrkan, och der presten är den förnämste, tar sig till och med den lilla komministergården ut som en förgård till kyrkan.

Så var förhållandet och hade alltid varit det i Furugärde komministergård.

En hvar har sett en dylik irregulier knippa af byggnader omgifna med halmstackar åt vägen och en trädgård, som äfven kallas kryddgård, så gömd bakom byggnaderna, att den ej synes. En sådan prestgård tyckes vanligt vara ämnad att i och genom sin utstyrsel gifva den tänkande anden ett ämne. Gården med sina stickor, sina halmstackar, sina strån och sitt båss, med sina små grindar, som hänga på en hake och måste lyftas, för att fås upp och igen, för

ställer det jordiska; men bakom allt detta finnes dock en lustgård, der fjärilarne flyga och bien surra omkring och söka honung. En sådan gård var Furugärde, eller det ställe, der komministerFredriksson bodde.

Det var söndag en klar vintermorgon. Ny snö hade fallit öfver skogar och berg, vägarne voro blanka som silfver och från alla håll hörde man bjellrorna, som förkunnade att folket for till kyrkplatsen, hvilken ligger blott tusen steg derifrån, med sin gamla grofva stenmur beskyddande en fridsplats omkring den lilla träkyrkan, som grå och oansenlig tog sig bäst ut med snö på taket som nu.

På kyrkplatsen ligga långa rader af stall och kyrkbodar, somliga med skorstenar, ur hvilka här och der en hvit rökpelare steg upp mot det blå hvalfvet, till ett tecken att der voro kyrkfarare långt ifrån.

Pastor Fredriksson hade putsat om sig och genomläste nu sitt concept för sista gången, ty det hade redan «ringt första» då klockaren kom, och med honom kyrkposten.

«Mor, det är bref från Anders Petter!» ropade pastorn och satte sig vid sitt bord för att med aktsamhet klippa upp sitt bref, ty så brukade han.

Pastorskan kom in och med henne några barn, ty Gud hade välsignat äktenskapet med barn af alla formater.

«Barnen ha ej här att att göra, då jag vill tala vid mor», sade pastorn allvarsamt, och barnen smögo ut alla, utom den minste, en sex års gosse, som tronade på gamle Tyras, hvilken låg vid kakelugnen och med sin stora yfviga svans hamrade på golfvet, för att visa att han alldeles icke tog illa, att lille Oskar satt sig på honom och drog honom i öronen. Det var välmening och det tålde Tyras, fastän det gjorde en smula ondt ibland, så att han måste visa sina hvita tänder och helt beskedligt fatta om sin herres hand.

«Oskar får väl vara inne, far, ty eljest så går han derute och gör något spektakel; han slog en hel gräddkruka öfver sig, ty han är som pytt på allting.»

«Åh ja, var bara stilla och låt bli Tyras.»

Komministern läste nu brefvet, som var från Anders Petter, samma yngling, som vi sist sågo hos gamla fru Printzell. Anders

Petter omtalade att han redan tenterade för utgående ur seminarium och att han hoppades till våren vara prest.

«Det är ändå en bra pojke, ty visst kostar det något, men mest har han hjelpt fram sig med kondition, i synnerhet hos den hederlige inspektor Ekeqvist, som gifvit honom så mycket och som varit som en far för vår gosse.

«Ja, det var en god förmån», tillade modren.

«Och», började komministern, när han åter genomögnat brefvet, «han talar här om huru han förlikt sin principal med en gammal slägtinge, och att han träffade der en mamsell Bernhard, som han tyckte var mycket hygglig. Hm, jag tycker att jag hört dig tala om en Bernhard.»

«Ja bevars, han gifte sig med en af mina ungdomsvänner, Theodora Werner; men kan det vara densamme?»

«Jag vet inte, men nu är det blott en enka, som lär vara mycket fattig, efter hvad Anders Petter fått på sin nota.»

«Men, min Gud, då kan det ej vara hon, ty hon var rik född och blef väl gift, med en mycket hygglig karl, som, tror jag, sedan blef major eller öfverste, eller hvad det var.»

«Kapten måtte det väl vara.»

«Ja, det är möjligt; men hvad det vore roligt att få veta blott hvad hon heter.»

«Dottern heter Dora», upplyste pastorn.

«Dora, jo, då kan det vara möjligt, ty Theodora Werner kallades vanligen Dora; det är visst hon . . . stackars liten, som blifvit fattig!»

«Åh, hon har väl fått en slarf, kan jag tro, som satt af med det lilla hon hade; sådant händer ofta.»

«Ja, Gud nå's.»

«Derför är det bra att flickor ej ha penningar, ty det betet lockar blott slarfvar in i huset, utan de skola ha duglighet och arbetsamhet, det kan ej mannen slarfva bort.»

«Ja, deri har du rätt. Men om det vore Dora Werner.»

«Det är ganska möjligt; Anders Petter skall höra efter. Nu ringer det samman; nej, jag har ej tid att läsa det andra brefvet. Låt se poststämpeln! b-o-r-g, borg står der, men om det skall vara Göteborg eller Helsingborg är jag inte i stånd att säga; jag har likväl ingen bekant der.»

«Åh, det är väl någon gesäll, som skrifver efter besked», sade frun, under det att hon hjelpte på sin gubbe pelsen, ty det blåste temligen ute. «För en hel hop år sedan reste en gosse från Fjellstugan ut i verlden, och ingen har hört af honom.»

«Åh ja, vi få se, då jag kommer tillbaka.»

Med dessa ord lemnade pastorn sin hustru, ett rof för nyfikenheten, ty ett bref var på Furugärdet någonting lika sällsynt som en hvit svala eller fogeln Ibis, som någon gång visat sig vid våra skogsgölar, men som alltid anses vara något, som måste betyda ett och annat vigtigt för land och rike. Så var också ett bref i Furugärdets komministergård, nämligen från några andra än Anders Petter, pastorns bror häradsskrifvaren och pastorskans moster, som bodde i Gefle, något som måste betyda något. Der kommer ej en sådan helig Ibisfogel för intet, från Egypti land, upp i höga norden.

«Det måste vara från någon af Fredrikssons slägtingar i första giftet», tänkte hon vid sig sjelf; ty sanningen var att den gode pastorn nu hade sin andra hustru. Den förra, Anders Petters mor, var död för många år sedan. «Säkert från en af hennes slägtingar, ty hon hade slägt der söderut.»

Pastorskans nyfikenhet kunde dock ej tillfredsställas, ty kuvertet var tjockt, ogenomsigtigt och så väl hoplimmadt, att det tycktes som afsändaren velat gäckas med pastorskan.

När pastorn kom hem, tog han sig god tid med middagen, derpå en liten lur, och först när kaffet kom, mindes han det ominösa brefvet. Pastorskan stod nästan som på nålar.

«Jag vet nästan förut hvad det är», yttrade pastorn, under det han förgäfves sökte att få saxen in i det sammanlimmade kuvertet; «jag kan nära nog veta förut, att det är från salig hustru mins bror, en persedel som for till sjös. Många år sedan vi trodde honom vara död, kom der bref från honom — då var han utan kläder. Han skulle eljest, hette det, blifvit plantageegare i Amerika; men han var nu utan kläder, och så måste vi skicka honom penningar. Derpå for han ut, och nu är det, låt se, nära femton år sedan jag hörde något från honom; men här har jag honom igen. Hm, en gemen försegling, hm. Vissa menniskor tyckas odödliga, och bland dem odågor allramest. Hederligt och dugligt folk dö af en vindpust, af en händelse rent af . . . men

se, en odåga kan man skicka till södra polen tre gånger och om jorden tre; man kan låta honom göra sex skeppsbrott och vara med vid Messinas förstöring, men visst kommer han hem till sina kära slägtingar igen, för att få sig ett par underkläder.»

När dessa betraktelser, som verkligen ej voro utan sin sanning, slutade, hade han fått upp brefvet, der han genast såg efter namnet.

«Tomlinger, mäklare. Hm, den karlen känner jag icke.» (Läser.)

«Högtärade herr filosofie magister och vice pastor!»

«Den karlen kan med att titulera; hm.»

«Fastän till min person alldeles okänd, tar jag mig dock friheten att i en angelägen affär vända mig till herr pastorn, anhållande att med första få benäget svaromål. Jag är genom äktenskap förenad med konsul Stappelmans äldsta dotter, Gunhild Stappelman, och har med henne trenne barn, af hvilka det yngsta är ett och ett åttondedels år gammal och heter Gunhild efter sin moder; de bägge äldsta, en flicka och en gosse, gå i skolan. Bemälte Stappelman . . .»

«Men hvad i Guds namn», yttrade pastorn, «har jag då att göra med Stappelmännerna! Karlen måtte vara galen.» (Läser:)

«Bemälte Stappelman, min käre svärfader, hade uti sitt första gifte en mamsell Stearin, dotter till prosten Stearin, hvars syster var moster till kamrer Blänkert, som dog af slag i Banken, och denne Blänkert var moderbroder till herr pastorns fru, född Eleonora Christina Ulfving. Som nu Ulfvingarne genom Blänkert och Blänkert genom Stearin och Stearin genom Stappelman är slägt med oss, så tar jag mig friheten att anse hr pastorn för en kär slägting, med hvilken det skulle vara mig en synnerlig fägnad att få göra personlig bekantskap.»

«Tackar ödmjukast. Hm, hvart vill det nu taga vägen?»

«Det torde vara herr pastorn väl bekant, att en ung Blänkert, son till den i banken af slag aflidne kamreraren Josias Blänkert, afled vid en ålder af ej fyllda 21 år . . .»

«Nej, derom vet jag ingenting . . .»

«. . . af en tärande sjukdom, qvarlemnande oss sörjande slägtingar — ty det lärer varit en duglig och pålitlig yngling, som i Upsala studerade medicinen, men dog af lazarettsfebern. Denne, vid namn Ludvig Blänkert, hade genom sin moder, en född fröken

Sidenkrona, rättighet till ett arf efter en gammal öfverste Sidenkrona, som efterlemnat en ganska stor förmögenhet. Process uppkom, men som unge Blänkert var omyndig, försnillades arfvet, saken förföll och arfvet tillföll en viss kamrer Miller, som lärer varit en mycket dålig och låg menniska, i stånd att begå de största nedrigheter. Denne Millers moder var väl en född Sidenkrona, men af en helt annan branche än vår gren af Sidenkronorna, hvilka skiljas derigenom att i vår eller äldre grenen sitter en knopp på kronan, liknande ett päron, hvaremot den Sidenkrona, från hvilken Miller härstammade, hade en jordglob med kors uppå, hvilket kan ses i vapenboken. Nu äro således Sidenkronorna med päronet en helt annan slägt än de som ha korset, och således hade Miller tillskansat sig arfvet alldeles utan någon laglig rättighet. Bemälte Miller, som under sin tid enligt laga kraftvunnen, men alldeles olaglig dom var possessor af arfvet, kunde ej rubbas i sin, på ett nedrigt sätt tillskansade rättighet; men sedan han nu aflidit, har jag, som kände förhållandet, sökt upp alla slägtingar jag kunnat finna på, och har nu skrifvit öfver femtio bref, af hvilka jag fått svar på öfver hälften.

«Jag anhåller ödmjukligen, att herr pastorn benäget ville utfärda fullmakt in blanco för bevakandet af herr pastorns och arfvingars lagliga rätt i sidenkronska arfvet, helst kamreraren Miller testamenterat all sin egendom till sin efterlefvande hustru och en flicka, som de tagit upp i huset som adopterad, helst de sägas ej vilja på annat sätt erkänna ett barn, tillkommet före deras äktenskap.

«Med anhållan om benägen ursäkt för mitt långa bref, som angelägenhetens vigt dock ej kunnat förhindra, innesluter jag mig i herr pastorns vänskap, varande med synnerlig högaktning och frändskap så väl herr pastorns som fru pastorskans hörsammaste tjenare.»

«Hm, det der är besynnerligt, men det lär väl ändå vara sanning; och dessutom är det ej min rätt, utan Anders Petters, som bör bevakas. Emellertid», tillade han efter en stunds funderande, «kostar det pengar och . . . är osäkert.»

Pastorn öfverlade med sig sjelf och sin hustru, och kom ändtligen till det belutet att afsända fullmakten.

Bekännelserna.

När Dora en morgon kom in till sin vän, satt denna som vanligt sysselsatt med sitt arbete. Annette hade blifvit en annan menniska; ty hon hade nu lärt sig det rätta sättet att döda tiden — att få den att fly. Tiden hatar allt arbete, sjelf kryper den fram i den sysslolöses salar, smyger sig snäcklikt öfver de sammetslena mattorna och sätter sig helt beskedligt i sofforna; den rör sig knappt, utan töjer ut dagen till en evighet. Men om han märker att någon arbetar och gör det med lust, får han brådtom, och hos en sådan hör man också beständigt: jag kan ej begripa hvart tiden tar vägen.

Så var nu förhållandet med Annette, hon visste ej riktigt hvart tiden tog vägen, han flöt hastigt undan för arbetet, som äfven döfvade den beklämning, som hennes olycka, hennes samvetsförebråelser förorsakade henne.

Annette nickade åt sin vän.

«Om det ej varit så kallt i går afton, så hade jag gått öfver till er. Hade ni kalas?»

«Nej, nej, hur kan du tro det?» frågade Dora och rodnade.

«Jo, ser du, der stodo två ljus på bordet emellan fönsterna, och två på det, som står framför soffan, det såg jag ganska väl genom era blårutiga rullgardiner.»

«Jaha, jaha, mamma hade tändt på så många ljus . . . det var hon.»

«Nå, sutto ni der då och roade er att se på huru de brunno?»

«Nej, men der var främmande hos *mamma*, en ung karl, som är son till en af mammas ungdomsvänner.»

«Hvem?»

«Jo, ser du, det är densamme Fredriksson, som jag förut nämnt.»

Annette kunde ej låta bli att skratta, ty den stackars flickan var röd som en pion.

Annette betraktade henne och småskrattade: det der var ändå något riktigt roligt. — Den stackars Dora hade nämligen, då

hon omtalade sitt möte med den unge mannen hos tant Printzell, sagt: «han såg rätt hygglig ut; . . . han tycktes vara rätt hygglig, och om han friade till mig, så sade jag ja.»

Detta hade hon sagt i den fasta öfvertygelsen, att hon aldrig mera i sin lefnad skulle träffa den föreställda personen; det föreföll henne då ej värre än om hon talat om en bild i vaxkabinettet; men nu kommo de förflugna orden hårdt efter.

«Jaså, det är densamme, som var så hygglig», skrattade Annette, men mörknade genast, ty minnet af hennes egen förening stack igenom hjertat.

«Men icke kunde jag tro att menniskan skulle komma tillbaka», sade Dora nära gråtande. «Du kan tro mig, det är derföre att han är son till en af mammas . . .»

«Söta Dora, jag tror dig, men du rodnade så fasligt, att ditt lilla ansigte blossade. Nå, är det en hygglig karl?»

«Ja; han skall nu resa hem för att prestvigas . . . Kanske du vill skicka något till din mor?»

«Ja, Dora, det skall jag, det skall jag; men hjelp mig att hitta på något, som skulle glädja henne.»

«Det beror på om han kan taga något stort paket.»

«Åh, du kan väl öfvertala honom.»

«Inte känner jag menniskan, men mamma blef så förtjust öfver att få höra något om en ungdomsvän, att hon bjöd honom komma flera gånger . . . Jag begriper inte mamma.»

«Klandra ej din mor, Dora lilla, fastän du kanske får rodna några gånger till för mig, som är den enda som vet, att den der beskedlige presten vore en man, som min Dora skulle tycka om.»

«Plåga mig icke, goda Annette; men nästa bjudning mamma ställer till . . . ty jag begriper inte mamma; skickade hon ej ner i fruktboden efter äpplen i går afton, en hel korg, för att bjuda honom, och han åt dem, liksom de inte kostat tre skilling stycket . . . Men då du ser de fyra ljusen, så kom upp, Annette lilla, så skall du få se honom, så kan du nog begripa, att jag bara narrades.»

«Men, Dora, inte kan jag gå ensam öfver gatan så sent.»

«Nej, det var sant; ja, jag ville leda hit honom, om jag kunde. Eljest så tycks han vara beskedlig och är en rätt rolig och munter patron; sjelfva mamma tyckte om honom. Han om-

talade sin ambassad till tant Printzell och hur han blidkat den beskedliga gumman; i dag skall han dricka kaffe hos tant Printzell.»

«Och ni . . . har tant bjudit er?»

«Nå, så förargligt! Nu får du ämne; ja, visst har hon det.»

«Det gläder mig hjertligen, lilla Dora», sade Annette skälmaktigt.

«Nå, har du sett till din assessor? Men deri gjorde du enfaldigt, Annette. Herre Gud, jag hade aldrig sagt så mycket, om du hoppat i en brunn, men att gifta sig af förtviflan tyckes mig vara liksom då en menniska föresätter sig att supa ihjel sig. Är han här ofta?»

«Hvar afton.»

«Ja så; och då sitta ni och prata?»

«Nej, jag ser honom aldrig.»

«Fästmannen?»

«Ja.»

«Men det ser underligt ut.»

«Väl möjligt, men jag går aldrig in, utan han sitter hos mamma, och blott då han skall gå, blir jag efterskickad, för att niga.»

«Det är då kuriöst.»

«Ja.»

«Men du måtte väl aldrig gifta dig med honom? Stackars Annette!»

«Hvarföre säger du så?»

«Ack jo, du har blifvit så blek på en tid; du lider svårare än du vill säga.»

«Nej, goda Dora.»

«Du måtte ej sofva om nätterna, ty ljuset brinner långt ut på natten; jag har tittat efter sent och bittida, och beständigt ser jag det ängsliga ljuset. Stackars Annette!»

«Nej, jag sitter då och arbetar; detta har du kanske ej märkt, du ser ej huru mycket jag hinner.»

«Stackars Annette, du har verkligen blifvit mager, blek, du blir sjuk till slut.»

«Sjuk? Åh nej, man blir icke sjuk af sådant.»

«Men», tillade Dora, som strök sin vän på pannan, «du brinner ju som eld, du *är* sjuk.»

«Dora, nu inbillar du dig . . . Nej, min flicka, jag är frisk . . . ej alldeles, jag lär blifvit kall, men det går nog öfver. Låt mig blott se, att du vackert dricker kaffe hos tant Printzell och sedan huru ljusen brinna midt öfver i ert lilla förmak; det fröjdar mig, jag vet ej hvarföre. Äfven jag håller af den unge mannen.»

«Utan att se honom?»

«Ja du, det är själssympati.»

«Ja verkligen, om jag skulle välja mellan assessorn och honom, så . . .»

«Tog du assessorn», smålog Annette och suckade.

«Nej, det gjorde jag inte; då flyttade jag hellre upp till Norrland och blef adjunktska. Ack du, herr Fredriksson har beskrifvit sitt hem deruppe i skogarne och bland fjellen. Ack, hvad der måtte vara trefligt!»

«Ja, der kunde jag ha lefvat», sade Annette dystert; «men det ödet rår jag ej för.»

«Slå då i Guds namn upp med den der menniskan; du blir sjuk och eländig, lilla Annette. Vet du, när jag fick höra den historien, blef jag ond på dig, men sedan tyckte jag att det var synd om dig. Men det der har du af romanläsningen. Ja, just den välsignade romanläsningen, hvarmed man vattnar det svagare könet, med ljumt vatten, alldeles som en cactus. Och så blir der en ofantligt stor och briljant blomma, som sitter i knopp i tre månader, och då den ändtligen slår ut, om den ej går ut dessförinnan, så håller den sig en dag.»

«Kunde jag annat, kunde jag fly mig sjelf?»

«Flyr du dig sjelf, när du bundit en assessor vid dig? . . . Är det en qvarnsten som gör, att du sjunker ner i glömskans djup? Det tror jag knappt.»

«Förebrå mig inte, Dora; kanske du har rätt, men det kan inte ändras.»

«Ändras, jo. Tag du din älskade assessor i skola och säg honom: det bär syn för sägen, att ni inte älskar mig, utan mitt utseende och mina penningar.»

«Det har jag sagt.»

«Nå, säg om det och gör opp handeln; gif honom ditt porträtt i lebensgrösse, måladt af Södermark; det får han hänga i

sina rum, och så lofva honom hela ditt arf, när du får det, så måtte väl menniskan släppa dig.»

Ett matt småleende var Annettes enda svar.

«Nej, du är sjuk, Annette, du är sjuk, lägg dig på soffan... Nej, du är ju iskall om händerna. Herre Gud! lägg dig, lägg dig!»

«Jag mår verkligen litet illa . . . Adjö med dig, Dora! Kom igen i morgon med din rapport.»

Påföljande dag, då Dora kom, voro rullgardinerna nere i Annettes kammare och bordet pryddes af en mixturflaska. Den goda kamrerskan satt vid sängen och vinkade åt Dora att gå tyst, ty den sjuka sof.

«Hon fick feber i natt och i dag är hon mycket sjuk», hviskade hon. «Assessorn är otröstlig; han sitter inne i förmaket, men får ej komma in.»

«Ja, min goda kamrerska, jag begriper inte heller hvad han har här att göra.»

«Hvem, fästman?»

«Ja; men hans åsyn skulle döda henne.»

Annettes sjukdom blef med hvarje dag betänkligare. Visst voro de fyra ljusen tända hos kaptenskan, och Dora måste vara hemma, för att hjelpa sin mor med sitt främmande; men den goda flickan hade ingen ro, förrän den främmande gått; ty hon tänkte oupphörligt på sin vän deruppe.

«Krafterna sjunka allt mer och mer», yttrade läkaren, «men vi skola hoppas det bästa; hon är ung.»

Men krafterna sjönko allt mer och mer.

«Det måtte vara illa med mamsellen deruppe», sade Löfstedt, då han en morgon kom upp till kaptenskan för att mottaga förhållningsorder; «eller hvad säger mamsell Dora?»

«Hon har ännu ej varit hemma, men i går afton var det mycket svagt.»

«Hm, det ha de blott derföre att de inte skicka efter döddoktorn, ty så heter han derföre att döden är rädd för honom och inte törs på dem han går till; men bevars, de tycka att

gubben inte är nog krusmjuker och inte blandar sylt i medikla-menterna.

«Men der är en mycket skicklig läkare.»

«Jo pass på, att hon dör . . : det är en snäller en.»

«Men inte kan en läkare rädda lifvet på alla?»

«Jaså, det tror jag nog; men hvad skall man med doktorer, om de inte förstå att hålla lifhanken ihop, det är derföre kungen ger dem mat och lön och andra få betala. Men det kan nog fru kaptenskan ha rätt i, att det inte är så godt att hålla lifvet i ett sådant der litet 'pjåklås', som är liksom hon vore gjord af porslin och spindelväf. Nej, tacka vill jag döddoktorn, han ger inte många slag, och smakar gör det som tvi skam, men det bryter af sjukdomen som en kålstock.»

Dora kom ej. Det var således mycket illa.

Det var på nionde dygnet, allt var tyst i rummet, ty det hade läkaren befallt; man väntade krisen, den fick ej störas.

Kamrerskan, som vakat hela natten, hade gått in i sina rum. Dora satt ensam derinne. Hvad skulle hon göra? Det var för skumt att sy. Hon bläddrade i några böcker; men alla föreföllo henne tråkiga, hon kastade åter bort dem.

Då fick hon se ett tidningsblad; hon tog det mekaniskt och såg på öfverskrifterna.

Publika nöjen. Hon suckade.

Döde. «Ack, snart står der kanske Annette Miller, tjugu år gammal . . . Man skall tala derom i ett par dagar, folket på gatan skall gapa på den blomsterhöljda kistan . . . och allt är förbi.»

Gifta. Knappt hade hon ögnat på denna rubrik, förrän hon sprang upp så oförsigtigt, att hon bullrade med stolen. Annette slog upp ögonen, hon vaknade ur sin oroliga febersömn.

Dora närmade sig och såg försigtigt på henne. Annettes ögon betraktade henne.

«Ack!» sade Dora, men afbröts genast af en tåreflod. «Nej, nej! Jag kan inte låta bli. Stackars min Annette, stackars Annette!»

Annette lade sin magra feberheta hand i sin väns.

«Kan du inte somna, Annette?»

«Nej, nej», hviskade Annette; «jag kan ej somna.»

«Nå, då gör jag ingen skada. Vet du, här i tidningen står något som rör dig.»

Annette tycktes alldeles lugn.

«Något som rör dig nära. Fröken Constance von M. är nu vigd med kaptenen och kammarherren von R. Således var Hjalmars förlofning en dikt.»

Annettes ögon blefvo för ett ögonblick lifligare.

«Säg om det der; du misstar dig inte?»

«Nej, nej! Vid Gud, så är det!»

«Säg om det der, säg om det många gånger», hviskade Annette och tillslöt ögonen.

«Hjalmar är ej gift, har ej varit förlofvad, ty den han skulle ha, är nu gift med en annan.»

Mellan den sjukas slutna ögonlock perlade fram några tårar, som sakta runno ner öfver kinden.

«Hjalmar är fri . . . Han skall bli din, blott du lefver», fortfor Dora att hviska.

Annettes drag blefvo lugna, den spänning, som alltid anletsdragen hos en sjuk förråda, detta yttre tecken på en inre kamp, försvann småningom, och snart slumrade hon lugnt och stilla och smålog emellanåt, liksom glada drömmar lekt för hennes inbillning.

De föresväfvade henne också ganska säkert.

Själen, sjelf frisk, förmådde att laga upp hyddan, som hållit på att ramla, och Annette föll i en lugn djup sömn, utan drömmar, utan medvetande, en sömn, som skulle rädda henne.

Det var sent om qvällen, då hon, till sin mors och Doras förvåning, på en gång satte sig upp och såg sig omkring med ett par ögon, som strålade af glädje.

«Jag måtte visst ha drömt», sade hon sakta och kastade tillbaka lockarne från den hvita pannan, «jag har visst drömt . . . väck mig då inte; men jag drömde att Hjalmar var oskyldig . . . att han är herrlig, ädel, upphöjd öfver alla låga beräkningar, öfver alla öden, så som en redlig man kan vara.»

«Nej, det är ingen dröm, goda Annette», svarade Dora, oaktadt en blick från kamrerskan, som ej tyckte om den nya vändning saken tagit.

«Således ingen dröm . . . verklighet, sanning! Ack, låt mig omfamna er», sade Annette och sträckte ut armarne. «Ack, jag är så lycklig, så lycklig . . . Nu blir jag frisk, nu blir allt godt igen.»

«Du får ej matta ut dig, barn», yttrade modren bekymrad. «Tyst nu och hvila, har doktorn sagt.»

«Doktorn! Ack, mamma! Han vet icke hvad som brännt på själen, han hade intet medel, han vet icke hur det går till i själens strängaspel. Hur det kommer sig att det ger dissonanser, det kan man förstå, men hur det stämmer sig igen af sig sjelf och klingar friskt och rent, det förstår ingen.»

«Tyst, goda barn, tala ej så mycket.»

Annette lade sig åter ner och tystnade, men hon såg omkring så gladt, så saligt.

Det var denna lätthet, denna herrliga känsla af helsa, som en sjukling känner, då febern brutit sig, denna pånyttfödelse, som för Annette var lika mycket andlig som lekamlig.

Bekymmer.

Assessorn fick ännu aldrig komma in till Annette, fastän hon började gå uppe. Likt ett barn, som lär sig gå, stödde hon sig mot möblerna, och vågade sig ej ut på golfvet, men hon log, då hon höll på att snafva, och gladde sig innerligt, då hon lyckades att leta sig fram till fönstret, för att kunna nicka till kaptenskan, som skickat henne blommor, hvilka Löfstedt hemtat hos en trädgårdsmästare på Söder.

Men i samma mån Annette blef bättre, i samma mån tycktes kamrerskans första glädje sjunka och förbytas i oro. Hon var ej så mycket inne hos Annette som förut, men något ledsamt måtte hindret vara, ty den goda modren hade ej ett ögonblicks ro, då hon kom.

Assessorn gick ut och in i huset, och äfven han såg orolig ut. Det tycktes som hans oro kommit efter, liksom svallvågen, som först dagar efter hinner stranden, då en storm rasat ute på oceanen.

«Men min goda, ädla mor», sade assessorn, som i kamrerskans innersta rum satt nedgräfd bland pappersluntor. «Men min ädla mor, er föresats är alldeles för samvetsgrann. Kom ihåg, han var döende, svag, han visste knappt hvad han sade; och ni har nu ställt till saken sjelf. Ack, om mamma frågat mig.»

«Men hvad skulle jag göra? Skulle jag ej lyda min mans sista önskan, skulle jag bryta det löfte, jag gaf honom i hans sista stund?»

«Nej bevars, men . . .»

«Nej, käre Svaning, jag skref som han bedt mig skrifva, jag skref och sade, att min salig man ej ville qvarlemna en enda, som var missnöjd med honom, jag sade, att jag visste, att den ende närmaste slägtingen, som kunde behöfva dela arfvet, var i fattiga omständigheter och hade många barn; jag sade, att jag var villig lemna hvad de skulle anse skäligt; men jag påminde dem, att en laglig dom gjorde det hela till vår egendom.»

«Och de svarade?» frågade assessorn med spänd uppmärksamhet.

«Jo, det beskedliga folket svarade och bad mig sjelf bestämma summan. Jag bestämde den då till tio tusen riksdaler, som salig Miller sagt utgöra hvad möjligen, om bevakning skett, kunnat tillfalla dem i sidoarf.»

«Och de?»

«Förklarade sig nöjda; ty de äro nu välmående, i stället att kämpa med fattigdom. Det är en hederlig menniska, den gode Lindner, fastän han just aldrig förstått att samla penningar. Min man ville närma sig dem, men så länge Lindners gamle farbror, en snål och egennyttig menniska, lefde, ville han det icke, ty då hade penningarne tillfallit honom . . . och då hade ej Lindner fått något.»

«Emellertid finner mamma, att man ej skall väcka björn då han sofver. Detta mammas ädelmod har nu väckt upp en hel hop slägtingar, Gud vet bäst hvarifrån de kommit, men de tillhöra alla genom tusende sidogrenar och qvistar den ädla Sidenkronska familjen med päronet.»

«Men är det verkligen något?»

«Ja, beklagligtvis, mamma lilla. Jag har hört efter på riddarhuset, och det finnes verkligen två Sidenkronor eller rättare har

funnits, nämligen Jojakim Sidenkrona af Petershag och Per Sidenkrona af Lappasalmi, således en finsk slägt. Det var af den senare slägten salig pappa var en descendent; men de andre ha verkligen rättvisan på sin sida.»

«Ha de rättvisan på sin sida?»

«Ja, mamma, jag menar lagens döda bokstaf; men det finnes en högre rättvisa. Dessutom så är ju hela den ärade slägten bara pack.»

«De ha således lagen på sin sida?»

«Ja, mamma, min goda mamma, men det har sina goda vägar, blott vi vinna tid. Mamma har råd att uttöja processen i sin lifstid, och jag kan nog töja ut den i min och Annettes.»

Den goda gumman drog sig baklänges, liksom om en orm stuckit henne.

«Är det rättvist att så göra?» frågade hon.

«Rättvist? Ja, hvad har då menniskan egentligen för rättvis fordran på ett arf? Belöning, goda mamma, för vårt eget arbete ha vi rätt att fordra; men ett arf är en tillskyndelse utan någon egen förtjenst, är en sort lotterivinst, som den ene med lika rätt kan vinna som den andre; men lagligt är det, både deras påstående och . . .»

«Men om vi dra ut processen i eviga tider, om vi utarma dem, under det att de söka sin lagliga rätt?»

Assessorn ryckte på axlarne och sade: «Det är också lagligt. Lagen tillåter en part att dra ut på tiden; men det kostar naturligtvis penningar; men under tiden bli de utmattade, och så blir förlikning möjlig.»

«Lindner är ju närmaste arfvingen?»

«Ja, men då han förklarat sig nöjd med tiotusen riksdaler, så är hans talan slut. Men då dessa tiotusen riksdaler, goda mamma, blott utgöra en ringa del af hela arfvet, så ha de öfriga slägtingarne rättighet att utkräfva resten, ty Lindner har ej deras fullmakt att ingå någon förlikning.»

«Men om Lindner ingen förlikning ingått?»

«Då kunde han ta alltihop och de andra finge intet, ty Lindner har en otalig barnskara har jag hört.»

Kamrerskan, hvars redliga hjerta hatade sveket under hvilken fager form det också uppenbarade sig, letade bland papperen och

tog fram Lindners vänliga bref, dateradt Telje några månader förut. «Här är Lindners qvitto», yttrade hon, «han är rätta arfvingen, han borde ju ha allt?»

«Ja, bevars, om karlen ej varit enfaldig; men det lär vara ett godt beskedligt kräk, den der magister Lindner.»

«Ja, jag tror det; han förstår lagen lika litet som jag.»

«Men så förstå de andre den så mycket bättre; de äro rika menniskor många af dem, och deras påståenden äro strängast.»

«Har Lindner full dispositionsrätt öfver sin egendom?»

«Ja bevars! Hade jag vetat detta, så skulle salig pappa, i stället att göra testamente, hafva med varm hand skänkt Annette alltihop, med afdrag för de försålda hemmanen; ty kapitalerne äro lösören och kunna förskingras, bortskänkas, eller huru man behagar; men sedan han gjort testamante och detta är lagfaret, så står saken ej att ändra. Stode det ej i rådhusrättens protokoller, så kunde man tillintetgöra . . .»

«Nej, *herr assessor*», sade kamrerskan, stolt resande sig upp, «hvad min man velat, bryter jag icke, om jag också skall tigga. 'Gör rätt, gör rätt . . . jag vet ej om det var rätt, fastän min advokat sade det', så yttrade min man på sitt yttersta, 'gör rätt för min skull' . . .»

«Besynnerligt att han ej tänkt derpå förut under helsans dagar.»

«Han förklarade äfven detta», återtog frun, «ingen fläck hänger vid min man. Han var ej lagkarl, men hade på senare tiden börjat studera in sig i lagarne, det roade honom. Något ord, som någon af hans vänner yttrat, väckte hans uppmärksamhet, och . . . och det var derföre han ej ville göra testamente, det var derföre er öfvertalningsförmåga och hans kärlek för mig och Annette behöfdes för att öfvervinna hans motvilja; men det är ett betydelselöst papper, sade han till mig, om någon annan har bättre rätt.»

«Ja, min goda mamma, utsigterna äro verkligen något mörka, men det reder sig väl, om ej annat, så genom dröjsmålet.»

Kamrerskan gick in till sin dotter, och hennes dystra blick kom sig ej deraf, att hennes förmögenhet stod på spel, utan deraf, att hon såg sig bedragen af en menniska, som hon trott mera än sitt eget omdöme.

Och *nu* insåg hon, huru hon bundit Annette vid denna menniska och slitit ett band, som kärleken helgat. Enligt hennes stränga begrepp kunde en förlofning ej brytas, utan att man begick ett verkligt brott. Det var ett löfte gifvet inför Gud, liksom det hon gifvit sin man på hans yttersta.

Det var så plågsamt för den goda gumman att se Annettes förklarade ansigte, huru glädjen strålade ur hennes ögon, då hon talade om Hjalmars oskuld. «Och när du åter», tänkte modren, «fattar betydelsen af ditt löfte, då kan, då får du ej bryta det; . . . men ack, om du kunde det, Svaning är ej värd att kalla dig för maka.»

Sedan kamrerskan genom täta öfverläggningar fått ljus i den intrasslade saken, lät hon en vacker dag spänna för sin vagn och kom in till Annette.

Den gamlas ansigte var lugnt, allvarligt, men dock ljusare än vanligt.

«Jag skall resa bort i dag, kanske jag blir borta tills i morgon», sade hon till Annette; «Dora blir hos dig och kaptenskan, jag har talat vid dem begge.»

«Hvart reser mamma?»

«Ut på landet, barn, i en affär, något som pappa befallt mig och som jag uppskjutit alltför länge.»

«Res med Gud, mamma!» hviskade flickan och kysste sin mors hand.

Kamrerskan tog henne i sina armar och sade: «Barn, barn! Du skall ej komma mig att ångra det jag nu gör.»

«Nej, aldrig, aldrig, älskade mamma; jag ser i era ögon, att det är en ädel gerning. Så såg ni ut då ni upptog mig, . . . och då ni en gång liksom nu tog mig i famn, kysste mig på pannan och sade: du är då verkligen min egen dotter, då såg ni på mig så . . . men aldrig sedan förr än nu. Gud är med er, mamma; res i hans namn!»

Den goda gumman aflägsnade sig tyst, och då hon satt i vagnen, kastade hon ännu en blick upp till Annette.

Hon stod i fönstret och nickade och rörde på läpparne. Orden hördes väl icke, men visst kände modren att flickan sade: «res med Gud, mamma; Gud välsigne er!»

«Jag vet ej hur det kommer sig», sade Annette till Dora, som genast kom, då hon såg kamrerskans vagn rulla bort, «jag förstår inte, Dora, men att mamma reser, det fröjdar mig så mycket; jag tycker mig lätt som en lärka och sväfvande i sång och glädje. Ack, Dora, jag vet ej hur det kommer sig.»

«Du har hela tiden varit så glad.»

«Nej, nej! Det är intet mot nu . . . nu, ack nu! Men hvad kan det vara?»

«Nå, vet du hvad», började Dora, «jag är riktigt generad af Fredriksson, han kommer bittida och sent och . . .»

«Jaså, är du verkligen?»

«Ja, verkligen.»

«Men om . . .»

«Åh nej, börja nu inte på med dina historier.»

«Men jag säger *om*.»

«Men jag säger *men*.»

«Hvilket?»

«Men, säger jag, om han friade, som du menar, så är jag för klok.»

«Klok?»

«Ja, klok. Skulle mamma sitta ensam? Kan en adjunkt föda en hustru och hennes mor?»

«Nej, det ser allt svårt ut.»

«Nå och då?»

«Då säger du naturligtvis nej, ja, det förstår sig», sade Annette med ett satiriskt leende; «ty en klok flicka räknar alltid så här: jag behöfver sex pund smör, gör à åtta riksdaler pundet, sex gånger åtta gör fyrtioåtta; således fyrtiåtta . . .»

«Tig nu, lilla Annette.»

«Sex tunnor råg à tio gör sextio, summa hundraåtta. Kaffe och socker . . .»

«Nej, tig nu.»

«Ne-nej, en klok dotter räknar vidare: mamma skall ha kaffe på morgonen, en kopp à tre skilling, och en på eftermiddagen, tre skilling, och en liten 'på-tår', en och en half, knappt räknadt.»

«Men hvart tar det der vägen?»

«Jo, söta Dora, det bevisar att en klok flicka väl lär sig quatuor species och derefter beräknar allt mycket noga, och sedan

hon har siffrorna i ordning, så vänder hon sig till den hon älskar och frågar: har du trehundrasextiofem riksdaler banko, ty under en banko om dagen kan det ej gå ihop; och om han svarar 'trehundra', så ger en klok flicka honom korgen, ty der felas sextiofem riksdaler.»

«Jag har hört på hela predikan och kan ej annat finna, än att det är ganska klokt att ej göra sig sjelf . . . nej, det kan vara detsamma, men sin mor olycklig.»

«Men, Dora lilla, du håller af den der tillämnade presten?»

«Man kan ej tala allvar med dig, eljest kunde jag säga något.»

«Nåå, tala!»

«Jo ser du, han har friat.»

«Der ser du!»

«Ja, men jag blef ledsen.»

«Harför då?»

«Herre Gud!» återtog Dora och stora, klara tårar syntes i ögonen. «Herre Gud, jag håller af den gemena menniskan, och så kan han ej ta mamma med sig på adjunktslönen eller kapellprestbostället . . . vi räknade ut, vi.»

«Men du har ej tänkt på ett litet kapital, som du uteslutit ur räkningen», sade Annette allvarsamt och ömt. «Hör, Dora lilla, hur mycket tror du Guds välsignelse gör i huset?»

Dora såg upp, det liksom förvånade henne, att hon ej förutsett den tillgången.

«Guds välsignelse . . . du säger något, då kan mamma följa oss. Fjorton tunnor spanmål, ett litet boställe . . . och Guds välsignelse, det räcker nog; ja, nu begriper jag det.»

«Nå det var väl, Gud välsigne dig, Dora, Gud hjelpe er begge! Men hvad säger din mor?»

«Åh bevars, hon är lika förtjust i Fredriksson som din mor i assessorn. De der karlarne ha ändå en gåfva att förtjusa mammorna, så att om vi flickor inte tänkte för oss, skulle det gå rent på tok.»

«Ja, det ser så ut», suckade Annette.

«Vet du hvad jag alltid sett?»

«Nej.»

«Jo, ser du, då mammorna ställa till giftermål, så går det alldeles bakvändt; det tycks som äktenskapet ändå vore ett lotteri

och att den som vill försöka att beräkna numrorna, spelar sig utfattig; ty icke är det något annat än mammornas förnuft och erfarenhet, som skämmer bort alltihop.»

«Du kan ha rätt nog.»

«Ja ser du, erfarenheten är ju ingenting annat än hopknutna stumpar af erfarenheter ... hopknutna äfsingar af ett helt lif ... och så vilja de slå in det gamla i den nya väfven, fin som ett silkesflor, och så går han sönder för hvarje knut, som mamma fordom knutit ihop i sin tid. Det blir tids nog för hvar och en att laga alla de trådar som brista, att sjelf knyta sina äfsingar.»

«Har din mor kommit med erfarenheter?»

«Åh ja, litet, hon är förtjust i Fredriksson, men menar på att han bör söka sig till en stad.»

«Hvarför då? Det var . . .»

«En underlig idé, inte sannt? Jo, ser du, derföre att salig pappa ruinerade sig på landtbruk, det vill säga på landet, så skola alla menniskor bo i städerna, ty der hade det gått bättre för salig pappa.»

«Hur skulle det då gå med bönderna? De ha något svårt . . .»

«Att bo i städerna, ja, det sade jag också, men si, mamma har sin erfarenhet och med den kommer ingen till rätta.»

«Men mera vill hon ej slå in i väfven?»

«Nej, nej. Mamma har bedt mig ta den föreställda personen, äfven om han bor på landet; och vet du, jag vill nog ha honom, blott det ej är tydligt att det går illa.»

«Men nu vet du kapitalet», sade Annette; «allt går bra, ty Skriften säger: Herrans välsignelse bygger halfva huset.»

«Ja, ack ja! . . . Åh nej, ser du, der sitter han vid fönstret hos mamma, nu kan du få se honom.»

Dora nickade och liksom presenterade sin vän, och älskaren derinne gjorde en bugning och såg så innerligt glad ut, att Doras korg säkert varit så löst flätad, att Kärleken tittade ut mellan hvarje maska.

Der blef en uppståndelse i Telje, när kamrerskans grönlackerade landau rullade utför gatan och stannade vid skolan.

«Den der vagnen var ej grefvens.»

«Jo, han har köpt sig èn ny.»

«Jaså; men den gamla frun var ej grefvinnan.»

«Jo, det var det.»

«Liksom ej jag skulle känna grefvinnan, som sett och talat vid henne tusen gånger.»

Till ett dylikt smågnabb mellan fruarna gaf kamrerskans landau anledning.

Skolmästaren magister Lindner satt just vid sitt tarfliga middagsbord, då vagnen stannade vid dörren. Det var ett stort bord, ty han hade sjelf nio barn och dertill sex helpensionärer, som lärde sig tarflighet på samma gång som latin och grekiska. Det var således ett ansenligt bord.

Kamrerskan steg in. Hon hade aldrig sett denna familj förr; men hon fann en medelålders man af ett slags prydligt utseende. Hans tidigt grånade hår låg ordentligt och väl, hans slitna skolrock hade en viss elegans, fastän den var trådsliten, och en ytterst hvit halsduk fullbordade kostymen. Samma snygghet och prydlighet röjde sig hos barnen och pensionärerna. Ej en skorem var i olag, ej en hand smutsig, ej en enda brödsmula på duken, som hvit som snö låg utbredd öfver bordet och hvars hål . . . ty några sådana funnos verkligen . . . voro omsorgsfullt betäckta med halmmattor för faten.

Husfadren och hans fru stego upp; men hela barnskaran skrapade med foten och satte sig sedan, för att fortsätta måltiden.

Herr Lindner införde sin gäst i ett inre rum, som väl skulle föreställa det allraheligaste, ty det var försedt med en mängd taflor, som i nätt klistrade pappramar med fina guldlister prydde väggarne.

Herr Lindner betraktade sin gäst frågande och pekade på den lilla soffan.

«Mitt namn är Miller», sade kamrerskan. «Ni känner ju mitt namn?»

«Ja», sade Lindner; «välkommen! Detta är min hustru och derute såg ni mina barn; de skola komma in sedan.»

«Jag kommer hit för att . . .»

«För att höra, om jag vill deltaga i processen mot er; nej, det vill jag icke.»

«Min bäste herr Lindner, här har ni ert förlikningsbref tillbaka; jag gör er fri igen.»

Lindner betraktade papperet.

«Ja, detta har jag skrifvit.»

«Men ni har, jag har fått höra det sedan, rättighet till mera.»

«Väl möjligt, men jag har skrifvit detta med fullt vett och vilja och bryter ej mitt ord. Det vore likväl skada», tillade han, «om en hop personer, som äro rika förut, skulle dela förmögenheten. De fattige är det en annan sak med. Dessutom blir dividenden en obetydlighet; ty de äro, som jag hör, nära trehundra slägtingar med qvinnor och barn. Det finnes nästan ingen, som ej nu är slägt med Sidenkronska ätten.»

«Men de ha ju lagliga rättigheter.»

«Nej, min fru, den lagliga rättigheten är min rättighet; men der finnes ingen moralisk rättsgrund, hvarför jag skulle få dessa penningar mera än kejsaren i Kina. Jag har ej haft begrepp om Sidenkronor, förr än man upplyste mig att min mormors far hette Sidenkrona och var en Sidenkrona med päronet, som nu är den märkliga sak på hvilken rättvisan hänger.»

«Men . . .»

«Således är jag . . . ty man har skickat mig ett fullständigt stamträd . . . således är jag närmast; men det betyder ingenting, ni kan vara lugn för mig. Med tiotusen riksdaler är jag belåten, då jag får dem till skänks; och verkligen jag någonsin tänkt på att hata er man, ty han rådde lika litet för, att han intet päron hade i slägten, som jag, att jag händelsevis har det.»

«Men», började kamrerskan, «då ni sjelf anser för orätt att penningarne delas, så bör ni ju biträda mig att skipa rätt mellan den ofantliga hopen arfvingar, som blifvit hopbudade från alla håll.»

«Som sagdt är, de ha ingen rättighet att få något», sade herr Lindner; «men jag skulle ruinera er, om jag toge tillbaka min afträdelse.»

«Ruinera? Nej, herr Lindner, jag har sammansparde räntor, som räcka för mig och min dotter.»

«Hela saken är smutsig; ty det är verkligen det eländigaste att se, huru en mängd slägtingar som hungriga korpar kasta sig öfver guldet, som en annan, en dem alldeles okänd och likgiltig person, samlat för helt andra ändamål än att gifva dem.»

«Och ni tycker således att processen borde sluta?»

«Med så kallad förlikning, ja.»

«Hur vill ni förlika mig med nära tre hundra personer, af hvilka jag känner ingen?»

«Det har sina svårigheter.»

«Men nu», började kamrerskan, «känner jag er, och jag erkänner ej er afsägelse. Ni har ej rättighet att afsäga er ett lagligt arf — men ni kan skänka bort det.»

«Jag?»

«Ja, just ni, herr Lindner. Låtom oss tala öppet. Jag vill att ni skall begagna er rättighet.»

«Besynnerligt, min fru; men då ni så vill, arfvet är mitt», sade herr Lindner och ref sönder afsägelsehandlingen. «Nu är jag rik; men hvad skall jag göra dermed?»

«Det beror på er sjelf.»

«Ert uppförande är besynnerligt, min fru», återtog herr Lindner, «men mitt synes er kanske ännu besynnerligare, kanske det är orätt, men jag är förargad på dessa menniskor. Vet ni hvad, de fruktade mest att jag skulle ta igen afsägelsen, och följden af denna fruktan är, att de lofvat mig guld och gröna skogar. En del vill dela med sig, andra vilja ge annan valuta. Man har erbjudit mig tjenster — hedrande befattningar — och att rekommendera mig till en orden, blott jag låter min afsägelse stå fast. Det der är dåligt, eller hvad?»

«Ja, det är ej raka vägen.»

«Nej, min fru, visst inte raka vägen, den är ganska krokig.»

«Ni låter mig väl slippa process om räntorna?»

Herr Lindner skrattade mildt och hjertligt; det sågs tydligt att den prydlige mannen gerna skrattade.

«Ja, vi skola se till, min fru, om vi kunna förlikas, vi skola se till. Det är ändå besynnerligt», tillade han allvarsammare, «att det just är de rike, de som ej behöfva rofvet, som visat sig allra angelägnast att det ej må gå dem ur händerna; men de fattige ha skrifvit . . . naturligtvis en hop fattigt pack undantaget . . . ha begärt blott sin lagliga rätt. Här skall ni få se brefven.»

Herr Lindner framtog ur en draglåda en väldig mängd, ordentligt efter bokstafsordningen hoplagda bref.

«Här till exempel från en fattig komminister i Norrland. Den tycker jag om. Hör på:

«'Min herre!

Man har uppmanat mig att bidraga till en ersättningssumma till er, för det att ni ej, genom er inblandning i den mot enkefru Miller anhängiga arfsprocessen, skulle beröfva oss våra rättigheter. Men ett är dock klart, och det är, att om ni ensam har rättighet till arfvet, så ha vi ingen — och dermed slut. Således ger jag intet bidrag. Hela saken är mig obehaglig, och vore det ej för min sons skull, hade jag aldrig blandat mig deri. Emellertid, då han nu är myndig, får han, då han kommer hem och får i sammanhang se handlingarne, sjelf bestämma. Han dömer troligen som jag, att det ej passar en Herrans tjenare att ge mutor.

Ödmjukligen

Zacharias Fredriksson.'

«Det der kan man kalla ord och inga visor; det synes tydligt att han anser mig sjelf ha väckt förslaget om ersättning. Den karlen håller jag af. Har ni reverser och dylikt med er?» frågade herr Lindner; «eller vill ni att jag skall stämma er, för att få saken på ren fot . . . det vore kanske bäst.»

«Kanske.»

«Nå väl, skall ske. Men sedan äro penningarne mina och era gemensamt, och så . . . vet ni hvad jag ville säga?»

«Jag gissar . . . och så göra vi . . .»

«Ja, göra vi så mycket godt med håfvorna vi förstå, och behålla minst för oss sjelfva.»

«Ni är en ädel man.»

«Nej, förlåt, jag är bara skolmästare i Telje. Vi äro således öfverens.»

«Ja.»

«Ni, min fru, har burit er rätt åt, inte mer än rätt; men ni hade kunnat och kan ännu, om ni vill, få ha saken på gamla foten . . . och dra ut processen i en evighet, så invecklad är den, fastän de ha bokstafven på sin sida; men bokstafven dödar och anden gör lefvande.»

«Jag vet det, jag har fått mig den utvägen förespeglad, men jag vill ej, jag kan ej. Jag skulle förolämpa min salig mans

minne, om jag gick någon annan väg än den mitt samvete gillade.»

«Jag såg det redan af ert första bref», sade herr Lindner och kysste med en viss ceremoniös artighet den gamla fruns hand. Vi äro ett par besynnerliga exemplar af menniskor, min goda fru Miller, som komma öfverens om en sak, som i vanligt fall skulle uppväcka evig fiendskap. Men vi skola så handla, att vi ej behöfva rodna. . . . Det var rätt, min hustru, du tänker längre än jag», yttrade mannen, då hustrun underrättade att der fanns middag i salen. «Det kan nog behöfvas, goda fru Miller; hundratusentals riksdaler ha rullat genom våra händer . . . det är tröttsamt.»

Nu presenterades hela barnskaran, som med lika mycken förundran som vördnad såg upp till den främmande frun, hvilken pappa och mamma visade så mycken aktning.

Man kunde märka att det rika arfvet inom familjen var alldeles okändt — och så var det. Herr Lindner hade ej nämnt ett ord derom i barnens närvaro, och de kunde således ej komma på den för ett barn vanligen olyckliga idéen att vara rika. Allt gick lika tarfligt till i huset, ej en enda sockerbit bestods mera än förr; man hade blott en piga och frun måste således stå i köket, och herr Lindners rock var densamma gamla upputsade persedel, han i många år nyttjat. Allt detta hade till och med tystat sqvallret i den lilla staden, ty man var öfvertygad, att en plötslig rikedom måtte ha sina symptomer, liksom hvarje annan hastigt påkommen åkomma; men några sådana märktes ej till och — hvad skulle man tro?

«De börja väl ej förr än till jul, de vilja väl på en gång öfverraska staden med det snöda mammon de fått», yttrade en.

«Ganska säkert. Inte kan det der stackars folket komma till så stor lycka, som man säger, utan att bli öfvermodigt.»

«Men det är ändå besynnerligt», sade den tredje.

«Vi få se till julen», menade ändtligen den först talande, och alla kommo öfverens, att längre än till jul skulle ej rikedomen kunna dölja sig.

Men julen kom; pigorna voro från flere håll utsända för att få reda på, om ej herr Lindner köpt någon ny schal åt sin hustru, eller om han ej tänkt på sidenklädning åt «den stackars

menniskan»; men intet sådant kunde spåras. Hos Lindners brann som vanligt ett tregrenigt ljus på barnens bord, och julklapparna voro de vanliga, böcker och några små leksaker, som herr Lindner sjelf svarfvat. Intet annat.

Hela tiden gick likadan framåt, och man ångrade nu, att man på ett par månader visat herrskapet Lindners mera aktning än vanligt och bjudit dem, hela barnskaran inberäknad, på supéer — karlen hade ingenting och var för öfrigt ingenting; ty att undervisa menniskor är, som Dahlgren så ganska riktigt fann, den otacksammaste af alla menskliga sysselsättningar. En skolmästare kan vara tolererad; men man måste dock erkänna, att det icke är något förnämt, och det faller verkligen aldrig någon in att rekommendera en sådan till någon utmärkelse. Han är en person hemfallen åt folkets glömska och de enskilda menniskornas eviga tacksamhet.

Herr Lindner tycktes dock ej röras af denna allmänna glömska, utan skötte sitt kall med lust och glädje, och bekymrade sig föga om hvad verlden sade. Sådan var den man, till hvilken kamrerskan förtrodde sig och som med en öppenhet utan like yttrade sig om alla förekommande ting.

Han var i sin ort, det vill säga så långt han var känd, ansedd för en fantast; de mera förnumstige, herrar med mage och med karneolring på det tjocka pekfingret, kallade honom helt enkelt en narr. Damerna tyckte att han var rätt rolig att tala med, fastän hans idéer voro för besynnerliga; men barnen funno honom hvarken fantastisk eller besynnerlig. Det han sade var så klart, så rent och tydligt, att en hvar kunde fatta det, om nämligen man hade ett vanligt menniskoförstånd; men det vanliga menniskoförståndet är ett rart ting, fastän det är det allra vanligaste. Liksom kol finnes öfverallt, men demanten, dess enda rena form, är dyrbar, så är förstånd mycket allmänt, men ett rent förstånd deremot så rart, att när det visar sig, tror man att det icke är förstånd, fastän efterverlden begriper det och talar om en och annan dyrbarhet, som af sin samtid trampades i stoftet.

Kamrerskan talade om sig, sin man, sin dotter för herr Lindner, som fann sig mycket intresserad af att höra alla dessa berättelser, hvilka så ofta bevisade ett godt hjerta, men tillika ofta svag urskiljning.

Då kamrerskan på eftermiddagen åter for, följde herr Lindner henne ut till vagnen och visade sig så artig, att ingen af stadens fruar någonsin sett den besynnerlige karlen göra sig så mycket besvär för en menniska.

Upptäckterna.

«Jag sökte», sade assessorn, i det han steg inom dörren och skyndåde att, som vanligt, kyssa kamrerskans hand, «jag sökte i går afton min goda mamma, men alla dörrar voro låsta; det var som en graf. Har min goda mamma varit borta?»

«Ja.»

«Hvar, om jag vågar fråga?»

«Hos Lindner.»

«Jaså! Det var ganska klokt, mamma vet bäst sjelf huru här skall handlas, mammas kännedom i àffärer går långt öfver min», yttrade assessorn, bleknande af vrede.

«Jag har gjort upp saken med honom. För att slippa från den stora mängden af mindre berättigade slägtingar, för att slippa en evig process, så . . .»

«Ja så, nu förstår jag hur mamma gjort upp med honom för syn skull och ger honom reverser.»

«Ja, naturligtvis.»

«Men får hans kontrareverser igen för en dryg del af summan. Då är ju hela saken på ren fot.»

«Nej, jag lemnar honom mina säkerhetshandlingar och han får allt hvad honom lagligen skulle tillkomma. Jag behåller blott det som är mitt — mina besparingar.»

Assessorn bleknade.

«Men, men», sade han med darrande, likbleka läppar, «min goda, ädla mamma . . . hm, ni borde väl, förlåt, älskade mamma . . . men det hade väl varit skäl att fråga mig, att rådgöra med mig, som anser mig vara Annettes stöd och hjelp. Hennes heliga rättigheter enligt testamentet få ej rubbas.»

«Men ni har ju sjelf sagt, att icke jag har rättighet till arfvet, och då har Annette det ännu mindre. Annette är en god, en ädel flicka: hon skall ej sakna det öfverflöd, hvari vi lefvat. Det blir troligen jag som deraf lider mest; men ingen mig veterlig orättvisa skall tynga på Millers bröst, när han vaknar till Guds dom . . . nej, det skall det icke.»

«Mamma har således sjelf gjort sig utfattig.»

«Nej, ej utfattig, men jag är ej mera rik.»

«Men ni kunde ju med varm hand . . . med varm hand, mamma lilla . . . skänka Annette en liten fortyn, innan det blir gifvet huru mycket som är qvar af arfvet.»

«Nej, det kan jag inte, och dessutom så vill jag det inte.»

«Ja så, mamma hvarken kan eller vill. Ack, mamma, ert ädelmod har fört er för långt: ni har störtat er sjelf, min älskade Annette och mig i ett haf af elände.»

Kamrerskan, visst ej fallen för satir, kunde dock ej underlåta att säga: «Hvad er angår, så blir ju ert elände ej större än det är; ni blir ej rikare, men ej heller fattigare.»

«Min goda mamma, om ej detta skett, så hade jag kunnat erbjuda Annette ett stort, briljant hus och tusende nöjen, som hon nu måste umbära . . . det är min tanke.»

«Ja, hvad som är gjordt är gjordt, det kan ej ändras.»

«Hade hon», mumlade assessorn, när han gick derifrån, «hade hon en enda slägting som jag kände, och om ej det fördömda testamentet, som jag skulle ha den oförsigtigheten att tillskapa, utestängde dem alla, så skulle den goda mamma under förmyndare . . . ja, under förmyndare; ty hon är verkligen rubbad till sina sinnen.»

«Här finnes verkligen ingenting annat», började han när han återkommit till sitt rum, «än att i hast få reda på hennes slägt, ställa så till att de begära henne under förmyndare och välja mig dertill; sedan är det jag som för processen — ingen annan än jag — och då man får så der en hel massa arfvingar å ömse sidor, och ställer till partiella förlikningar, som åter brytas beständigt, blir det desto lättare att i evighet uttöja den — ja, i sanning, det är enda utvägen, ty hon är galen.

«Det der samvetet gör ibland folk rent af förryckta.

«Nu är det blott salig gubben och salig gubbens salighet hon tänker på. Nå nå, sådana äro alla qvinnor, min fästmö till exempel.

«Det värsta är», återtog han efter en paus, «att den der förlofningen ej af mig kan slås upp. Hvad skulle excellens H. säga, han som är så religiös, om han kom under fund med att jag slog upp blott för pengarnes skull? Han frågade mig, då jag omtalade saken: 'Men, min vän, det är väl ej för flickans penningar; hon lär vara rik, har jag hört'. Jag bedyrade naturligtvis . . .

«Och nu går den förryckta menniskan och rent af plottrar bort penningarne på en lika galen skolmästare, en fantast, som var nöjd med tiotusen riksdaler och som hade, om jag fått handtera honom, för några hundra riksdaler och litet smicker låtit mig ställa saken riktigt i ordning.»

Assessorn var i högsta grad upprörd och gick nästan hela natten fram och åter på sitt golf.

«Men, mamma, du har ej talat något om din resa?» sade Annette.

«Jag har velat först öfvertänka saken. Jo, ser du, Annette, den förmögenhet vi egt, tillhör oss icke; jag har nu fått veta det.»

«Hvad?»

«Nej, barn! Men deri hade salig Miller ingen del, han öfverlemnade sin sak i en advokats hand, ty han förstod den icke sjelf. Han vann processen och trodde sig vara verklig egare af alla de penningar, som blefvo efter den gamle generalen. På sednare tiderna fick han orsak att tvifla, men kunde aldrig utforska sammanhanget; men nu är det verkligen upplyst, att der skett en förvexling mellan två adliga ätter af samma namn, men af olika slägtlinier. Arfvet måste således tillfalla dem och ej oss; och vi äro således långt ifrån rika.»

«Ack, mamma, får jag kyssa dig!» ropade Annette och kysste sin mor på pannan. «Gudi lof, vi äro . . . långt ifrån rika, sade mamma. Nej, mamma, ni är långt ifrån rik, men jag är fattig; testamentet förfaller ju?»

«Ja, barn.»

«Gud ske lof, nu är jag fattig . . . fattig, som han! Svalget, det djupa oöfverstigliga svalget är tillslutet, tron har återkommit.»

«Men, barn, blif nu ej så fasligt glad; du vill väl ej slå upp med assessorn?»

Annette stannade plötsligt och sade: «Assessorn . . . men, mamma, han måtte väl nu slå upp med mig?»

«Det tyckes han verkligen ej vilja.»

«Och det tog jag för afgjordt, alldeles afgjordt.»

«Men derpå tviflar jag. Han måtte ändå älska dig.»

«Nej, mamma, i hans platta bröst får ingen kärlek rum, der är någon annan orsak.»

«Ja, Annette, jag har fått lära mycket. Assessorn . . .»

«Nå, mamma, är han ännu så ädel som förr?»

«Nej, jag tviflar derpå; jag tycker jag vaknat ur en dröm; han har röjt sig.»

«Ja så, ändtligen. Vet, mamma, det är med honom som med stora sjöormen: hundrade ha sett honom, men ingen vill tro dem. Så har det varit med mig; jag har sett honom in i hjertat länge, länge — blott instinkt, mamma, men den är säker ibland, säkrare än förnuftet. Jag har fasat för den menniskan.»

«Och ändå, ändå förlofvade du dig med honom.»

«Ja, jag var ursinnig, ej blott dåraktig, jag var förtviflad, visste ej hvad jag gjorde . . . Nog af, mamma lilla, om inte Gud hjelper mig, så, så . . . men det gör han, derom är jag viss. Han har återgifvit mig Hjalmar som mitt ideal, han har fyllt afgrunden oss emellan, och han kan nog göra ett underverk med assessor Svaning.»

«Gud låte så ske! Förlåt mig, Annette; det är jag som från början var skuld i allt.»

«Ack, mamma! Jag har ingenting att förlåta, utom det att ni älskat mig för mycket . . . det må Gud förlåta er . . . men jag blef derigenom en flicka utan inre värde, jag blef en fåfäng, ytlig menniska, som var nöjd med den yttre glansen, med skenet blott, som en gång af falsk blygsel sprängde mitt eget själslugn; med ett ord, det var er kärlek för mig, ert öfverseende, det var den afgudadyrkan, för hvilken jag blef ett mål, som gjorde att jag ej ville vara den jag var, ej ville vara en träsked, utan nöd-

vändigt en silfversked, som min bror sade. Ack, han hade rätt: jag har haft bly i hjertat hela tiden, blott för att synas vara det jag icke var. Nu är blyet borta, mamma», tillade hon och räckte modren sin hand, «nu är blyet borta.»

«Gud vare tack, lilla Annette, att du åter är lycklig!»

«Det har Dora lärt mig; ty jag, som hon, är ej ämnad att vara en grann docka, utan ett menniskobarn, som ej håller sig för god att arbeta och som är nöjd med litet. Sådan är jag nu, Gudi lof!»

Bref från grefve Conrad M. till löjtnant Hjalmar.

Stockholm i Januari.

Hedersvän!

I gårdagens konselj utnämndes förste löjtnanten vid N. regemente Gustaf Hjalmar till kapten. Gratulerar på det högsta, särdeles som jag tror att du tar Nordanskogs kompani, för att komma i närheten af Svanavattnet, eller hvad den der kärrpölen heter, som du beskrifvit så guddomlig, med sin lilla grå stuga vid stranden.

Det har verkligen sina svårigheter ibland att vara en beskedlig menniska; man kommer då ofta i samma ställning som då

Movitz skulle allt bestyra,
Köpa strufvor, lampor hyra
Och gå framför lik.

Då du, min hedersvän, var hos mig, så märkte jag på dig, att det var någon hake, som ej ville släppa. Till och med på min systers bröllop gjorde du tråkigt omkring dig, och ända till dess hade jag ej vetat hvad som gick åt dig. Men du mins väl när glädjen stod som högst i taket och dansmusiken ljöd genom våningen och glasen klingade — då var du försvunnen. Jag sökte efter dig och du hade krupit in i en öfvergifven kammare, der du, i sällskap med några schalar, som hängde på stolarne, och mammas mops, som tagit sig plats i soffan, satt och funderade. Då jag kom ville du undvika mina blickar, jag tror min sann att herr dåvarande löjtnanten gråtit. Jag sade intet; men jag började finna resonen. Hade du suttit i förmaket på slottskansliet och sett ut

som den heliga Magdalena, så hade jag förstått att du varit i någon sorts fara för björnar; hade du varit på någon begrafning och gråtit, så hade det varit rätt anständigt och passande för tillfället; men att gråta på ett bröllop bevisade mig ljusligen, att dåvarande löjtnanten, numera kaptenen vid Nordanskogs kompani, hade lidit något nederlag i frågan om det heliga äktenskapet, och nu hade jag klaven. Vänta bara, tänkte jag, den saken skall jag klarera; ty jag visste föremålet; jag hade sjelf försökt, hvad jag kunnat, för att göra dig litet förtret.

Uppriktigt, bror Hjalmar, jag gjorde mig sjelf samvetsförebråelse och tänkte: har du nu, obetänksamma menniska, trängt dig mellan barken och trädet — ty det kunde ju varit möjligt att flickan blifvit kär i mig — det måtte du väl erkänna? Jag gjorde mig verkligen så mycket besvär, att det åtminstone ej var min skuld, att det ej så skedde. Så rasande har man sett förut.

Hvar skall jag nu börja?

Jo, så här.

När jag kommit hit, gjorde jag visit hos kamrerskan. Der är allt förändradt, huset såldt, och de begge fruntimren, kamrerskan och din flamma, ha blott tre rum, en piga och ingen betjent.

Det lär vara en satans process som gjort dem fattiga; «påvert» såg der ut, fastän nätt och hyggligt.

Annette är sig lik — nej, icke precist det, men hon är skönare än förr. Vet du, nu hade jag ej mod att kurtisera den flickan, ty nu har jag aktning för henne och anser henne för god att vara min lekdocka. Så var det icke förr, men det var, uppriktigt sagdt, hennes eget fel. Du skall ej ta det illa, ty hon är nu en annan menniska, en helt annan. Utan att på något sätt söka att hålla mig på distance, som är en branche af koketteriets stora vetenskap, och ej den minsta, så höll jag mig sjelf på distance; det vill säga, jag kände på mig att det ej dugde att prata mina fordna dumheter för henne, och du må tro, jag talade bara förnuft.

Men, min bror — hon bär förlofningsring och är förlofvad med — assessor Svaning.

Icke förstår jag menniskan, Svaningen nämligen, hvad han skall med flickan, sedan hon inga penningar har; ty icke kan den der bli kär som vi andra okloka menniskor. Också tyckes hvar-

ken han eller hon just göra sig brådtom, och då de råkas — han kom medan jag var der — så kan man ej märka annat än att de äro förbannadt generade af hvarandra.

Jag är säker att der blir ingenting af.

Nå, så var den visiten slut.

Efter fjorton dagar var jag åter der, ty frun bad mig komma igen. Då satt der en hygglig flicka, som man presenterade mig såsom varande en mamsell Bernhard. En glad menniska, men ej en engel, sådan som din flamma, för detta, skulle jag säga. Nu fick jag litet mer reda på ställningar och förhållanden. Den der mamsellen började helt tvärt tala om dig. Annette rodnade.

Bra, tänkte jag.

Hon, nämligen den främmande, frågade hvar du var, hur du mådde, om du var förlofvad, gift, död eller begrafven. Den sednare frågan besvarades naturligtvis med ja, sedan du begrafvit dig oppe i Lappland och synes död för verlden; men frågan om förlofning m. m. med ett ljudeligt nej.

Annette försökte afbryta samtalet med andra ämnen; men den der lilla vännen med trubbnäsan ville ej höra på det örat, utan fortfor. Jag omtalade att du nu skulle bli kapten.

«Ja så», sade den lilla trubbnäsan, «då behöfver han ej stå i obligation hos sin hustru och kan ej misstänkas fria till pengar, om han anmäler sig hos en flicka, som blott har en obetydlighet.»

Annette vände sig bort — det der tog.

Den der lilla trubbnäsan tyckes ha föresatt sig att ta reda på dig och fortsatte samtalet länge, så att jag tyckte det var synd om din flicka — för detta, nämligen.

Det der oupphörliga examinerandet om dig, måtte dock slutligen kommit Annette att frukta, att den beskedliga menniskan skulle förtro mig hela kärlekshistorien — hur den sedan hänger ihop — ty på en gång kastade hon sig i samtalet och slog ned damluckan med den impertinenta frågan:

«Dora lilla, är din fästman kommen?»

Dora blef förlägen att så der, när hon bestämdt var ute i den välmenta expeditionen att åter förena två älskande (precist samma ärende som jag i detta bref åtagit mig), nödgas ta hand om sina egna angelägenheter.

Det är liksom det hände den beskedlige R—m, som var så hjelpsam, fastän hans egna affärer voro långt ifrån briljanta. När han en dag, för att skaffa en vän ett lån, af hjertans lust gick upp- och utför alla gator, för att råka någon barmhertig samarit, så möttes han midt i farten med en kommunikations-resolution för egen räkning. Det är förargligt att ha så ställdt, när man vill vara hjelpsam.

Nå, vidare?

Jo, Dora blef genast helt spak och berättade att Fredriksson troligen ej kom på länge, att han byggde och inredde, och så vidare.

Annette förstod att hålla sin vän vid ämnet, och sålunda fick jag veta, att den der Fredriksson, som är en prestman, lärer bo i ditt grannskap deruppe i Norrland, hvilket dock ej hindrar honom att bo en fyratio à femtio mil ifrån dig. I det der trefliga landet försvinna alla afstånd.

Nog af, vi fingo veta att det blir blå tapeter i förmaket och gröna i sängkammaren, och att Fredriksson sjelf målar och hjelper till med allt; att der är dubbla trossbottnar och, om jag mins rätt, näfver och lerfyllnad emellan; ty då Dora kommit in i sitt ämne, fingo vi veta en hel hop.

Men nog om den saken. Det jag härmed velat säga dig är att Annette ännu älskar dig och, om jag förstår det rätt, varmare, innerligare än någonsin — att hon gudnås icke har guld och gröna skogar, men också mistat alla de olater som hon fått genom att alltid få sin vilja fram och vara rik och vacker — att hon nu icke är vacker, utan skön — vacker betyder blott formens fulländning, men skön betyder att någonting guddomligt skiner igenom. Vidare är att berätta, att hon ej kan tåla sin fästman och att hon synes ledsen åt hela förlofningen — det vill säga, det lär vara hedern som håller dem tillsammans. De äro, bevars, å ömse sidor alltför samvetsgranna att ej vederbörligen göra hvarandra olyckliga. Nu kan du sjelf se hvad du bör göra. Att duellera med lilla assessorn och döda honom vore hvarken hjeltemodigt eller synnerligen bidragande till en lycklig utgång; ty lagen är dum nog att förbjuda folk slå ihjel sina rivaler, hvilket under den gamla goda tiden var en ganska treflig utväg, såvida man ej sjelf råkade att bli ihjelslagen.

Men kom hit; tala vid flickan och prata förnuft, så att hon helt enkelt slår upp; och jag, på min sida, skall göra mig bekant med den ärade fästmannen och ha honom till att ta lifvet af sig af förtviflan. Jag har flere gånger sett honom hos min farbror excellensen, der han är en trogen uppvaktare. Gubben sätter värde på honom, så mycket vet jag, ty karlen skall ändå vara ganska duglig och ha sitt värde; men ser du, om det är en hundrabankosedel eller en simpel gråpapperslapp, som kommit in på strängarna i ett fortepiano, så skorrar det lika rasande.

Gif nu underrättelse om dig, och sjung ut. Sjukt är det, illa sjukt — och ingen annan än hon. Jag, som velat göra dig förargelse, bör godtgöra mitt fel, fastän samvetet är rent — jag har ej utträngt dig.

Detta var en bekännelse, som visar höjden af min vänskap.

Jag är en försigtig general — blir det troligen med tiden och måste öfva mig, ty generaler skola också vara diplomater när det behöfs. Jag skall säga dig allt hvad jag kan få veta och uträtta dina kommissioner så väl, om ej bättre, än du sjelf.

Din Conrad M.

Stockholm i Februari.

Man kan då säga — när det länge brunnit inuti en byggnad, så slår elden på en gång ut genom alla fönster.

Se der! Visste jag icke det? Ja så, du är verkligen den olyckligaste af alla menniskor. Det är således en olycka att bli kompanichef och få ett vackert boställe; ty i krigskollegium berättade man, att det nybyggdes för tre år sedan, det der bostället, som heter (vänta, jag skref opp det på en papperslapp) som heter Furugärdet.

Det var märkligt, ty det namnet nämnde den lilla trubbnäsan femton gånger, och du lär således ej komma femtio mil från vännen Fredriksson, prestmannen, som sjelf målar sina rum, fastän du naturligtvis ej nämnt ett ord om den saken.

Nu är således blott fråga om assessorn.

Jag är fullt öfvertygad, att vår assessor egentligen har friat för att få penningar; nu äro der inga att få, ty en fattig stackare, som lär vara skolmästare, har fått det mesta, men gifvit

bort en stor del och stiftat stipendier i Upsala och Lund, och så vidare — ty den saken har jag ingen egentlig reda på.

Det må vara nog att Annette ej är rik, utan en flicka, som en rangerad person, nämligen en kompanichef, kan fria till, utan att hvarken hon eller andra tro, att det skett för penningarnes skull. Detta är något som jag lägger vigt uppå, emedan den der lilla menniskan med ett visst eftertryck talade om den lyckan, att en man egde så mycket och en flicka så litet, att man ej kunde misstänka egennyttiga beräkningar. Det lär väl varit en sådan knut mellan herrskapet??

Emellertid då jag är öfvertygad, att ej kärlek utan beräkning knutit föreningen mellan assessorn och Annette (fastän jag ej kan begripa henne, utan anser det för kronan på hennes fordna lif), så gör jag ett försök.

Jag skall fortsätta i morgon.

Dagen efter.

I går afton var jag hos min morbror excellensen. Jag fann gubben ensam.

Ack! det är en älsklig gubbe, fastän af gamla verlden, och en menniska, som fasligt gerna ville tumma tidens visare ett par hundra år baklänges. Han är historikus, och allt hvad historien innehåller skiner för den gamle i ett magiskt ljus, som gör att han ser den gamla tidens goda sidor, men ej dess dåliga. Då var folket religiöst, ädelt, kraftigt, säger han, men hvad är det nu? Jag har disputerat med honom, ty jag tycker att det är rätt bra nu för tiden.

Men nog om gamle onkel Carl Abraham, som han kallas inom slägten. Onkel Carl Abraham är den som dragit lilla assessorn upp, som beskyddat honom och hjelpt honom fram så långt på lyckans bana, att den stackars menniskan nu ser ut som ett gammalt pergament; ty du må tro, det kostar på kroppen för en skrifkarl att göra lycka; bibehåller han matsmältning och kan sofva, så är det en jernnatur. Nog af, jag vet att onkel intresserar sig för mannen.

»Jag har sett assessor Svanings fästmö.»

»Ja så; det lär vara en ganska respektabel flicka», sade onkel.

Respektabel? Man skall lefva i ett annat århundrade för att nyttja ett så genomtorkadt adjektivum.

«Ja, det är en söt, aktningsvärd flicka; men hon är fattig.»

«Ja, jag har hört Svaning berätta, att modren genom en oförsigtighet förstört en stor del.»

«Det är synd om Svaning», sade jag, och deri sade jag ej osannt; ty att få en flicka, som är kär i en annan, är ej stort bättre än en olycka.

«Hur då?»

«Jo», började jag, «visst har han beräknat att få penningar, och nu slå de felt. Han skulle visst sluta upp med den olyckliga föreningen, om ej hans heder hindrade honom.»

«Deri gör han rätt», sade onkel Carl Abraham, «för si, han är af gamla verlden.»

«Det tyckes ej vara något intimt förhållande mellan dem. Både han och hon tyckas ångra förlofningen, men de bindas å ömse sidor.»

«Vore ej du förlofvad», smålog gubben, «och som jag sett alldeles för mycket betagen, så tycks det som du sjelf hade planer.»

Jag rodnade, ty jag hade verkligen en plan, fastän ej för min räkning.

«Emellertid», återtog onkel, «skall jag tala med Svaning; och om det är så klart, att de skulle göra hvarandra olyckliga, och synnerligast om hans affärer skulle lida — ty derigenom kunde hans bana stängas — så böra de komma vänligen öfverens att bryta med hvarandra.»

Ser du, är jag icke diplomat? Får nu se hur det slår ut.

«Jag begriper ej Svaning», sade onkel under loppet af samtalet; «jag begriper ej honom; men han har på en tid ej varit sig lik och har då och då slagit fram om ungdomens obetänksamhet och — nu mins jag det — talat om förlofningar, som det ömsesidiga tycket skapat, men ej förnuftet gillar, och så vidare.»

«Efter all anledning finner han sig vara i en dylik ställning», sade jag.

Nu ser du hvad jag gjort, men mera kan jag ej göra; ty gifta mig med flickan, det enda som synes återstå, kan jag icke, emedan, som du vet, jag redan är engagerad. Således måste du väl hit ner ändå, fastän åsynen af den älskade «genomborrar» herr

kaptenens och kompanichefens ömma hjerta. Så säger du sjelf. Men, som sagdt är, du tyckte ej om mitt förra bref, blir kanske alldeles förtviflad för detta; men det bryr jag mig icke om, utan skall med högsta nöje vara marskalk på bröllopet.

Din Conrad.

Samtal.

«Det var en obehaglig händelse, men vittnar om att er tillkommande svärmor med ömhet älskade sin man», sade excellensen v. R. och sköt något på stolen. «Men hvad, kan ej saken hjelpas?»

«Möjligtvis. Den kommer efter all anledning att utdragas, om ej mera», yttrade assessor Svaning.

«På hvad sätt då? Jag kan ej finna annat af er redogörelse än att saken är afgjord.»

«Fru Millers slägtingar vilja anställa process och söka att få henne under förmyndare. Lyckas detta, skall naturligtvis förut bevisas att hon handlat utan att ledas af förståndet — ehuruväl hon följt sitt ädla hjertas röst.»

«Men jag inser icke . . .»

«Ers excellens täckes finna, att en sådan messyr alltid hade till följd att man ville påstå, att hela afträdeshandlingen och skuldsedlarne vore af noll och intet värde — och ännu innehar min svärmor det mesta, ty hon skall blott i vissa terminer göra afbetalningar — så nådig har dock den, som förledt henne, varit.»

«Men huru vet ni . . . har ni fått någon underrättelse om denna plan?»

«Ja . . . ja, jag måste erkänna att man . . . att man till och med vändt sig till mig och vill att jag skulle, som närmast, åtaga mig förmyndarevården, . . . om nämligen någon sådan kan komma i fråga.»

«Det der bör ni icke blanda er i, käre Svaning, det blir en ful process, och man skulle tro, att ni af egennytta . . .»

Svaning bugade sig, men en flyktig rodnad flög öfver hans bleka ansigte då han sade: «Ers excellens kan vara öfvertygad att

jag afböjt denna begäran . . . men detta är medlet för min kunskap. Jag skulle aldrig förlåta mig att ha sårat en älskad mor så djupt, som detta skulle göra.»

«Men», återtog excellensen, sedan han några ögonblick öfvertänkt huru han skulle börja, «men, ni vet, jag blandar mig ej i andras affärer; men er lycka . . .»

«Som ers excellens skapat», inföll assessorn.

«Säg ej så; men jag intresserar mig af att en duglig man må kunna vinna framgång på embetsmannabanan. Vi ha icke i våra tider öfverflöd på dugliga embetsmän; ty då alla vilja vara kungar, så har ingen tid att vara undersåte. Emellertid skall ni, min käre Svaning, icke tro, att jag på något sätt vill leda er öfvertygelse, men då nu er fästmö icke för något med sig och, som vi veta, er lön är liten och otillräcklig, så vill jag endast fästa er uppmärksamhet på att ni kunde störta er begge i svårigheter, som skulle drabba er af den ni älskar.»

«Ers excellens . . . min kärlek för flickan har varit ren, oegennyttig; jag måste för min heders skull förena mig med henne.»

«Deri har ni rätt; jag gillar er åsigt; den är fullkomligt riktig och öfverensstämmer med hvad jag förut känner om er redbarhet. Men det kunde ju vara möjligt, att blott ett tycke förenat er . . . att ni icke kunde motsvara hvad hon anser sig kunna vänta som hustru till en man, som redan så ung hunnit så långt; hennes anspråk på yttre förmåner, äfven då jag förutsätter att hon är ett förträffligt fruntimmer, kunna ju vara större än dem era små inkomster kunna uppfylla; med ett ord, ni bör betänka er och icke genom ett förhastande taga ett obetänksamt steg just i den vigtigaste angelägenhet ni har; ty ett giftermål bestämmer ofta, om ej alltid, en menniskas hela framtid.»

«Ers excellens uttalar nu en mening, som, jag kan ej neka det, ofta sväfvat äfven för mig, fastän jag aldrig ännu vågat gifva den en form eller klart genomtänka ämnet.»

«Ja, men gör det.»

«Ers excellens har nu, som vanligt, med sin snillrika blick genomträngt ämnet; ers excellens' ord ha gifvit mig ljus öfver det verkligen betänkliga i mitt läge. Om det ej vore så ofta upprepadt, att det ej mer kan ega något annat än vanans värde, så ville jag försöka tolka den tacksamhet . . .»

«Nej, nej, min vän, ni bör ej tacka; men hur ämnar ni göra?»

«Jag har verkligen ej tänkt derpå. Ers excellens har kanske någon utväg, som höfves en hederlig man att vandra. Om ers excellens hade nåden att . . .»

«Jo, jag tycker att det är redligast att öppet uttala orsaken till era skrupler, säga, som sanningen är, att ni älskar flickan allt för mycket för att indraga henne i en sfer, der hon kanske skulle finna sig olycklig; att ni . . . med ett ord, ni kan ju uppskjuta saken och lemna flickan sin frihet så länge, ty kanske kunde hon göra ett förmånligt parti, om ni ej hindrade. Älskar hon er, hvarom jag är öfvertygad, så blir det en dubbel glädje att, då era utsigter möjligen ljusnat, erbjuda henne er hand.»

«Ers excellens' godhet har för mig visat en utväg ur labyrinten», sade assessorn; «men frågan, huru sann och innerlig den är menad, blir ändå svår att framställa, utan att såra den älskades finkänsliga själ. Jag finner det är en pligt så handla, huru påkostande det också är; men mitt medvetande skall styrka mig, om jag svigtar.»

Den gamle excellensen menade verkligen väl med sin gunstling, ty han ville icke genom ett olyckligt giftermål och deraf härflytande fattigdom se en bana afklippt, som han sjelf öppnat och jemnat.

Assessorn, å sin sida, kände liksom en tung börda lyftas från sitt bröst; men han hade nu tvenne andra bekymmer, nämligen att till fru Miller återsända de kära slägtingarne, hvilka han väckt till aktivitet, och att på ett lämpligt sätt, utan att sjelf synas bryta, sluta upp förlofningen med Annette.

Det första bekymret gjorde att han samma afton afsände en hel lunta bref, innehållande att saken redan fått en sådan utveckling, att någon förändring ej var att hoppas, och att assessorn fått reda på att Sidenkronorna med päronet voro de rätta arfvingarne, och att saken således i intet fall stod att hjelpa.

Assessorn hade verkligen ej fått någon redogörelse för händelsernas sednare utveckling, men trodde sig veta allt, emedan han af gammal vana ansåg fru Miller ha alltför mycket förtroende för honom, att ej genast säga allt. Detta hade, som vi sett, dock ej varit förhållandet; ty den goda gumman hade tvärtom fattat ett

så afgjordt misstroende till sin förre favorit, att hon nu mera ej vågade säga honom något.

«Se så, nu är den saken uppgjord», mumlade Svaning, rullade ihop de afklippta kuvertlapparne och kastade dem i papperskorgen; «nu återstår det andra.

«Det andra? Ja det har visst inga svårigheter i sig sjelft, men det är ej jag som får slå upp. Således får jag, då jag betänker saken, icke väcka frågan; ty att hon utan betänkande låter mig fara, derom är intet tvifvel. Hon verkligen hatar mig, Gudi lof . . . men hon är slug . . . slug som qvinnorna alltid äro. Hon inser min ledsamma ställning, inser att jag omöjligen . . . men hon vill stå som ett helgon, hon vill att jag skall göra första steget.

«Nå, vi få se, vi få se!» smålog den gode mannen och gnuggade händerna.

Några dagar derefter var han hos Millers och inledde genast samtalet på sin förlofning.

«Min älskade mamma», yttrade han, «kan väl ej undra öfver, att jag ej längre kan dröja med att förena mig med Annette.»

«Men dermed kan man väl dröja.»

«Nej, älskade mamma, ej mer än en månad, då måste allt vara afgjordt. Annette måste besluta sig, min älskade mamma, hon måste besluta sig . . . ty mitt hjerta har länge nog varit plågadt af denna fasliga känsla af ensamhet, som jag förnummit allt sedan jag fått ett föremål, kring hvilket alla mina tankar röra sig.»

«Men, min bäste Svaning, Annette är ej beredd på att ni nu skulle fordra en så snar uppfyllelse af hennes löfte; ni vet också hvilken inre strid det kostat henne.»

«Ja, men det är just denna olyckliga strid, som måste ta slut en gång. Hennes köld pinar mig, fastän jag är öfvertygad om, att min innerliga tillgifvenhet snart skall smälta isskorpan kring hennes hjerta.»

Fru Miller var verkligen i förlägenhet, men fattade sig och sade: «Vi skola låta Annette sjelf döma.»

Annette blef således tillkallad, men som Dora var hos henne, så måste hon följa med in till frun.

Assessorn tyckte ej om vittnet; han hade ämnat att dröja, men kamrerskan hade ej denna betänklighet.

«Din fästman, Annette, vill att ni skall gifta er inom en månad.»

Annette bleknade och började darra.

«Ja, älskade, du kan ej förundra dig öfver att jag brinner af längtan att sluta dig intill mitt bröst.»

Annette tog ett steg tillbaka och hviskade: «Aldrig!»

«Aldrig? Hörde jag rätt?» yttrade assessorn och tog i sin tur ett steg baklänges; «det är således Annette som bryter, det är hon, mamma, icke jag . . . Aldrig.»

Annette sjönk ner i en stol och höll handen för ögonen, liksom för att undslippa sin fästmans vidriga anblick.

«Annette», började assessorn ömt, «jag hörde dock miste, säg! jag hörde miste? Du kan ej, du förmår ej stöta en menniska från dig, som så tyst, så tåligt, så uppoffrande älskar dig som jag.»

Annette, som tagit för afgjordt att Svaning blott af egennytta älskat henne, började att tvifla derpå. Detta var ju ett klart bevis, att han ändå älskade henne, ett bevis på att hon skulle såra honom djupt, om hon bröte.

«Nej», suckade Annette, «jag ville ej säga aldrig; men jag erkänner, Svaning, att det varit bäst, om vi aldrig blifvit förlofvade. Du vet bäst under hvilka vilkor jag sade ja.»

«Ja, jag vet, min älskade, detta var dock ej att vi i evighet skulle blott vara förlofvade. Och . . . och du finner väl att jag måste ta ett beslut, och nu, det må kosta mig din kärlek och mig sjelf kanske lifvet, men jag har beslutat att vi skola vara gifta inom en månad . . . eller också slut.»

«Men tant lilla», inföll Dora, utan att någon bedt henne derom, «inte kan tant göra bröllop förrän sorgeåret är slut?»

«Nej, det gör jag icke», sade kamrerskan bestämdt, «det må gå hur det vill.»

«Sorgeåret, sorgeåret, hm, det var . . . men det gör väl ingenting till saken. Men likgodt, jag är bestämd, sorgeåret är ej något laga hinder; jag vill ha Annettes svar i morgon . . . mitt öde är afgjordt.»

Med dessa ord tog han sin hatt, kysste fruns och Annettes händer, kastade en skarp blick på Dora, som helt oskyldig satt

der och satte sin lilla trubbnäsa i vädret, samt gick, i det han sade:

«I morgon väntar jag min dom. Gör ej afseende på mig... låt mig krossas, om du så vill, Annette, ty det är bättre än att dö af själsqval, hvilkas pinsamhet ingen annan, än den som känt dem, kan föreställa sig.»

«Skulle han då verkligen älska mig för min egen skull», sade Annette sedan han gått; «skulle jag gjort honom orätt?»

«Orätt? Nej, söta Annette, skicka du till honom en korg i morgon, det är ej bättre han begär; gif honom korgen . . . och dermed slut.»

«Men hur kan du tro . . .»

«Jag tror ingenting, Annette lilla, men jag ser det på honom, han vill ha slut, men ej sjelf bryta, det såg jag, ty glädjen lyste i hans ögon, en hemlig triumf, då du sade *aldrig;* och då du tog igen det ordet, så tänkte jag: pass på att den beskedliga menniskan nu säger *ja* . . . och så kom jag med sorgeåret.»

«Deri gjorde Dora alldeles rätt», anmärkte kamrerskan, «ty jag tillåter under inga vilkor något bröllop under sorgeåret, och det felas ännu tre månader.»

«Men hur skall jag handla utan att göra orätt?»

«Pröfva dig sjelf, min dotter. Tror du att du kan bli lycklig med honom?»

Annette skakade på hufvudet.

«Tror du dig kunna göra honom lycklig?»

«Nej, mamma, om äktenskapets lycka består i kärlek och innerligt förtroende . . . aldrig.»

«Nej», inföll Dora, «det är syndigt, rent af syndigt att gifta sig med en menniska, som man ej kan tåla. Kan det någonsin vara en pligt?»

«Jo, barn, då man lofvat det, så . . .»

«Nej, goda tant; det vill säga, om man begår *en* dumhet, som kan hjelpas, är man då skyldig att göra en dumhet till, som är ohjelplig? Jag ville ej säga om man burit sig orätt åt, men det har Annette gjort, då hon gaf den menniskan ja.»

«Dora har rätt, mamma, jag har gjort mycket orätt att säga ja, men ännu värre om . . .»

«Du vill således . . .»

«Sofva på saken, goda mamma», afbröt Annette med ett småleende den högtidliga ton, samtalet förut haft.

«Ja, sof på saken», sade Dora skrattande. «Ack, min Gud! om jag finge skrifva uppsägelsebrefvet till den karlen, jag skulle säga honom sanningen, så att . . . Men nu petar du väl ihop ett ömt och rörande bref och gråter så att det plumpas ut, och är så hjertlig och uppriktig på ditt vis. Men skrif åtminstone «farväl» så att det syns.»

«Dora ger sina råd hon», yttrade kamrerskan.

«Ja, välmenta, tant lilla, ty Annette skulle dö som en fluga, om den der menniskan tryckte henne till sitt ömma hjerta . . . och för att rädda lifvet får man väl göra hvad man kan.»

Morgonen grydde och ännu hade ej Annette sofvit en blund. Hon hade skrifvit bref på bref, men ej fått ett enda, som passade.

«Han har rättighet att få svar», sade hon när tiden nalkades. «Jag eger ej rättighet att dröja, att förlänga hans pinande ovisshet. Mamma har gifvit mig full rätt att handla som mitt hjerta bjuder. Nå väl, för tjugonde gången!»

Och hon skref, genomläste brefvet, ett par tårar föllo deri och bläcket drack ut . . . det blef ljusa plumpar, alldeles som Dora förutspått . . . men *farväl* stod der ganska tydligt.

Assessorn hade hos sig (han ville så ha) händelsevis ett par vänner, bland hvilka «den allvetande» var den längste.

«Det är remarkabelt hvad Pierro ser mörk ut i dag, verkligen som en skärtorsdag med oväder och storm. Hvad går åt dig?»

«Ingenting, men det är en vigtig dag, en vigtig dag.»

«En vigtig dag? Är det fataliedag, fastän den frågan duger icke, det är ju söndag, och på den kan man ej förlora mera än att man kommer i kyrkan sedan presten sagt amen. Men då består felet deri, att man gick i kyrkan, ty eljest hade man undvikit den dekonfituren.»

«Men deri har Gabriel rätt, att du ser ledsen ut, käre Svaning. Ta en något fryntligare min på dig.»

Herr Svaning var verkligen något orolig, men han hoppades dock att allt skulle gå väl.

«Nå, blir det ej bröllop af hos Millers?» frågade den allvetande. «Det var en förbannad händelse med penningarne. Gumman är galen.»

«Jag ber, ej sådana ord i min närvaro», sade Svaning.

«Nå nå, du är väl inte kär i mamma sjelf heller, så att också hon är en engel från skyn. Jag menade ej så illa. Nå, blir det bröllop snart?»

«Jag vet ej», suckade assessorn.

«Du vet inte, det vore väl f-n, det beror väl på dig.»

«Men ställningen är sådan, att jag ej vet det», återtog assessorn dystert, nedlutande sin panna; «nej . . . men allt kan förändras» (en suck).

«Der ha vi det! Ja så, du tvekar, ja ja, det undrar ingen på, om du gjorde om den saken; ty det var en rasande uträkning.»

«Tala ej derom. Gud skall veta att jag älskade flickan. Men de qvinnorna, de qvinnorna!»

«Aha, *hon* vill kanske slå upp? Nå, låt gå; du kan få både vackrare och ganska säkert en tätare flicka än hon. Inte är det att sucka öfver.»

«Ack, om du ville tiga med ditt prat . . . du vet ej hvad en sann kärlek är», sade assessorn.

«Nej, Gud ske lof; ty det lär vara en kinkig sjuka, det kan man se på dig.»

«Raljera ej med Svaning», sade den andre vännen; «det finnes allvarsamma saker också, Gabriel!»

I detta ögonblick öppnades dörren och pigan inlemnade ett bref. Svaning ögnade på utanskriften, igenkände Annettes stil och darrade verkligen naturligt; ty han visste ej hvad han skulle tro. Tänk om snaran slintat, så att han sjelf fastnat . . .

«Ser du, hur blek han blir», hviskade den lugnare vännen till den allvetande.

Svaning bröt emellertid brefvet, genomögnade det och lät det falla på golfvet, i det han tycktes vilja digna.

«Det är således slut», mumlade han och knäppte hop händerna, så det knakade i fingrarne.

«Det var f-n, hvad står på?» frågade den allvetande, som fann saken alltför intressant för att ej få reda derpå, ty ämnena började tryta och en del voro förslitna. «Hvad i Guds namn står på? Här! drick ett glas vatten . . . Är det slut, hederlige Pierro, är det slut? Hvarmed är det slut?»

«Med mitt hela lifs lycka», sade Svaning; «det är slut.»

«Hvadmed, för f-n?»

«Ack, plåga mig inte. Men ni ären mina vänner», återtog assessorn med kraft och kufvande sin känsla; «ni har gissat allt; jag har ej kunnat dölja mig . . . Ja, så är det, min fästmö har slagit upp med mig.»

«Ja så, och det tar du så förb-nadt hett. Bror Svaning,

Verlden tyvärr är af qvinnor full,
mister du en, stå dig tusende åter.»

«Inga infall, om jag får be! Men lofva mig ett, mina vänner . . . ni ären ju begge mina vänner?»

«Ja bevars, det måtte du väl veta, vi som ätit så många frukostar ihop.»

«Viljen J lofva mig att aldrig omtala denna händelse?»

«Hå! Den omtalar ju sig sjelf, den kan man ju inte dölja.»

«Nej, jag menade ej så; men lofva mig blott, att ni skonar Annette. Säg, att det var jag som bröt mitt löfte, säg hvad som helst, blott gif inte henne skuld.»

«Skall du bära hundhufvudet?»

«Ja, mina vänner, detta är det sista prof jag vill ge henne af den innerliga kärlek, som fästade mig vid henne. Ni säger således öfverallt, då frågan blir om denna sak: Annette Miller är oskyldig, det var Svaning som slog upp.»

«Ja bevars, ja bevars! det kunna vi väl göra», sade den allvetande med en sidoblick på vännen.

«Ja, det förstås, när Svaning nödvändigt så vill.»

«Men detta går förb-na mig inte an. Svaning följer med oss. Jag var i går inne hos Barius, han har fått Halmstad-lax . . . det är vackert så här tidigt, men dyr är han som pocker. Dock, vi gå dit.»

«Nej.»

«Pierro, hvad går åt dig, vill du inte följa! Visst går der en portion lax i korgen, han är väl ej så liten heller.»

«Nej nej, jag följer icke.»

«Pierro, är du befängd! Engelsmännen bruka, innan de hängas, äta en portion biff med god smak, och då måtte väl en svensk, som sluppit ur snaran, väl kunna äta två tunna skifvor lax; ty laxskifvorna nu på våren äro en förklaring af ordet *Superficies* i Euklides; om något är en bredd utan djup, så äro de det, ha ha ha! Kom!»

«Nej, du är odräglig.»

«Se så, bror, nu intet krus! Ta ner kappan der och häng på honom, här äro galoscherna; ta hit hatten; se så!»

«Kan jag ej slippa!»

«Nej, min patron, inte i denna belägenhet. Du som i alla dina dagar endast druckit vatten, kunde falla på den idéen att gå i strömmen och dricka glömska ur dess vågor.»

Med vänligt våld förde de begge vännerna den olycklige besvikne mannen med sig.

«Ni har ej synts till på några dar, min bäste», sade excellensen några dagar derefter då Svaning inträdde.

«Ers excellens torde förlåta . . .»

«Ja; har ni talat med flickan?»

«Ja, ers excellens.»

«Och?»

«Ack, ers excellens, tillåt mig att blott kort fatta mig. Saken smärtar mig djupt. Jag ber ers excellens vara nådig och aldrig tillåta, att någon skugga kastas på min fästmö . . . Hon har brutit.»

«Hon?»

«Ja, ers excellens. Då jag såg henne, var jag ej i stånd att lugnt tala om ett ämne, som rörde mitt hjerta så djupt; jag gick ifrån ers excellens' faderliga råd; men förtviflan gaf mig mod och jag ville ha slut på min ovisshet. Jag begärde derföre bestämdt svar, om Annette ville inom en månad göra mig till den lyckligaste bland menniskor. Svaret skulle fås dagen derpå.»

«Och?»

«Och hon bröt, hon sade att hon icke älskade mig, att hon aldrig gjort det . . . men hon bad mig icke vara ond på henne. Ack, hon kände aldrig huru djupt . . .»

«Det var en lättsinnig menniska! Men trösta er, Svaning, hon var ej värd er tillgifvenhet.»

«Ack, säg ej så, ers excellens! Hon blott icke kände mig; hon har intet fel, det är jag, blott jag.»

«Det är ädelt af er, min käre Svaning; men lugna er, ni bör ej bära skulden i det allmänna.»

«Det är den enda uppoffring jag kan göra, för att bevisa henne . . .»

«Den skall hon ej förstå, käre Svaning. Men till annat, ni skall låta affärerna, arbete och andra sysselsättningar skingra ert svårmod.»

Under tiden hade den allvetande i alla stadens verk der han hade inträde, och öfverallt der han träffade en vän . . . och deraf hade han legio . . . i tysthet berättat:

«Det var en riktig scen med stackars Svaning i går.»

«Hvad då?»

«Å jo, saken skall ej vara känd, men för dig kan jag väl berätta den . . . du nämner väl ej något?»

«Nej bevars.»

«Jo, ser du, den der mamsell Miller har slagit upp med honom, fastän han vill att alla skola ge honom skulden, för si han håller ändå af det trollet.»

«Och?»

«Jo, han blef alldeles utom sig. Jag och Adam Gregorius voro deruppe just när brefvet kom, så att saken är alldeles viss; och hade vi ej med våld fört honom med oss till Barius och hällt i vår goda Pierro några glas portvin . . . det vill säga, vi åto lax, och det var en frukost, som kostade mig mina femton, sexton riksdaler, men hvad gör man ej för vänskapen? . . . Gud vet om ej karlen hoppat i strömmen, om ej jag och Gregorius varit.»

«Ja så.»

«Ja, det var en verklig Guds underliga försyn; ty du kan aldrig tro hvad det tog karlen.»

Lysningsdagen.

«Säg, mamma lilla», sade Dora till sin mor, då allt var färdigt på eftermiddagen att mottaga de få bekanta, som i den familjen kunde väntas komma för att gratulera på lysningen, «säg, mamma lilla, är det verkligen så, att jag ser så platt ut i ansigtet, som jag tycker?»

«Nej, du ser rätt bra ut, Dora lilla.»

«Men jag tycker att jag ser så dum och förlägen ut . . . Söta mamma, man skall väl se så ut lysningsdagen.»

«Hur dags kommer Fredriksson?»

«Ja, Gud låte nu den välsignade menniskan komma, så att jag inte får stå här ensam och se dum ut, när alla fruarna anlända och gratulera och så vidare.»

Klockan blef tu . . . hon slog tre i Katharina . . . hon slog half fyra.

Värdinnan, vice värdinnan nämligen, en gammal nipper-mamsell, som hade en hel trädgårdsförening i negligéen, kom först.

Det fägnade henne så outsägligt, och «gjorde hennes hjerta en sådan innerlig glädje, att lilla mamsell Dora Bernhard, som alltid varit hennes ögonsten, skulle gifta sig med en så redbar och allmänt aktad man, som pastor Fredriksson, han som fått en del af det Sidenkronska arfvet här midtöfver, att hon höll på att» . . . Gud vet hvad, men harangen var lång, svassande och charmant.

Dora var i högsta grad förlägen och såg, som hon uttryckte sig, dum ut; hon blott neg och neg och hade ej två stafvelser, ännu mindre två ord, att säga. Hela hennes mod hade flyktat, och så kom ej «den välsignade menniskan», utan hon skulle stå der ensam. «Herre min Gud, när tant Printzell kommer», tänkte hon; «är han ej här då, så blir jag olycklig.»

Ändtligen hörde man att der kom någon fort uppför trapporna; det kunde ej vara tant Printzell. Dora bad en varm bön, att den der springande personen ej skulle begifva sig en trappa högre upp, ty der bodde äfven folk; men riktigt nog, den främmande kom in i köket, som med sitt förhänge för spiseln passerade för tambur.

«Det måtte väl då ändtligen vara han», tänkte Dora; och, ganska riktigt, Fredriksson steg in och hann ej helsa på sin fästmö, förr än den goda vice värdinnan fästade honom med en lång harang, som var så hjertlig, att den nästan aldrig ville taga slut.

«Och du som låter mig stackare stå här ensam så länge.»

«Goda Dora, jag har haft laga hinder; jag ser att Millers inte kommit ännu.»

«Nej, de låta alltid vänta på sig.»

«Ja, i dag har det sin goda reson. Ser du, kapten Hjalmar . . .»

«Kapten Hjalmar?»

«Ja, han kom nu på eftermiddagen, och då han visste hvar jag bodde, kom han genast till mig, för att höra hur allt stod till hos Millers. Nå, allt var godt och väl, Annette fri som en fogel i skogen, och nu är han der.»

«Jaså, det är derföre de dröja.»

Nu afbröts samtalet af tant Printzells inträdande.

«Mjukaste tjenarinna, mitt herrskap! Ack Herre Gud, sådana förskräckliga trappor; hå hå, man må säga . . . Jaså, mjukaste tjenarinna, min goda mamsell Altstedt . . . och se de förlofvade. Ja, Herre Gud, jag mins väl då det lyste första gången för salig Printzell och mig, och hvad det var för en högtidlig dag det. Inte tänkte jag på alla de olyckor, som skulle sedermera tima, ty att ta mot hushåll är ej godt, och så fingo vi barn, men det äldsta . . . det var en liten gosse, så söt och så lik salig Printzell . . . men han dog af vatten i hufvudet; och så var det två flickor som dogo, lilla Maria i scharlakansfeber och lilla Gustafva för tänder, när hon var fem fjerdedels år gammal . . . och så blefvo vi ensamma, och så dog salig Printzell . . . och sedan så var jag en ensam enka, som hela verlden förföljer och gör orätt. Ack! det är en allvarsam sak att gifta sig. Vår Herre delar ut sorg och besvär af många slag, och ledsamheter och motgångar, och så slutas allt så, att det blir en stackars värnlös enka qvar; men lycka till, lilla Dora, du skall ej bry dig om hvad jag säger, fastän jag har erfarenhet och vet hur det nog går med dig också, och lycka till, herr pastor! Herre Gud! Pastorn har blifvit riktigt fet sedan sist . . . prostahullet, prostahullet.»

Ändtligen var tant Printzells historia slut och hon satte sig, men började åter med sin litania.

«Jag blir riktigt ledsen öfver hennes spådomar», hviskade Dora till sin fästman; «jag tycker att hon har rätt; vi få pröfva många olyckor, vi också; tror du det?»

«Ja, Dora, det tror jag, men vi bära dem gemensamt, och då bli de ej mer än hälften så tunga. Det är just deri äktenskapets välsignelse finnes, att vi glädja oss dubbelt, men sörja hälften hvar; det är derföre Gud vill att två skola gemensamt kämpa genom lifvet.»

Nu anlände Millers och Hjalmar.

Talens tid var förbi, ty hvarken fru Miller eller Annette yttrade ett ord då de omfamnade lilla Dora, och till Fredriksson sade fru Miller blott: «Lycka till, herr pastor! Ni får en bra flicka, vi känna henne.»

Hjalmar åter smålog på sitt vanliga lugna sätt och tryckte Doras och hennes fästmans händer och sade: «Vi skola bli ett par goda grannar, icke så?»

«Jo jo, goda grannar och vänner i lif och död», sade Dora. «Hur långt bo vi i sär?»

«Åh, det är en knapp fjerdingsväg genom skogen», upplyste pastorn. «en liten promenad för de goda fruarne, som just är lagom så der en gång om dagen.»

«Åh, vi få hushåll att sköta», menade Dora, «vi ha ej tid att så ofta göra visiter.»

Nu gick qvällen fort, och aldrig, aldrig i sin lefnad hade Annette varit så lycklig, så genombäfvad af oblandad sällhet, som på Dora Bernhards första lysningsdag.

«Veni, vidi, vici, sade Cæsar, och det kan den der långa löjtnanten Hjalmar säga», yttrade den allvetande, som för aftonen var på supé hos rådet och rådinnan med de skarpa ögonen. «Nu kan man finna hvarföre hon bröt med stackars Svaning.»

«Men det måste vara en högst ytlig menniska», sade en annan. «Fru rådinnan har väl hört dagens nyhet?»

«Nej verkligen, jag fäster mig aldrig vid dagens on dit.»

«Jo, mamsell Miller skall gifta sig med en kapten Hjalmar, som ni kanske sett.»

«Åh ja, den tiden jag umgicks hos Millers, det vill säga, så länge den aktningsvärde mannen lefde. Jaså, jag tror jag hört något ditåt.»

«Hon slog några dagar förut upp med assessor Svaning.»

«Den saken kan han ta lugnt, ty han har ingen tort. Emellertid uppehöll hon honom länge nog; hon var väl ej säker om sin löjtnant och tyckte att hon borde ha en i reserv», yttrade rådinnan.

«Ack Gud, att en qvinna kan på detta sätt handla», sade hon med tocquen och runkade på hufvudet, så att fjädrarne gungade.

«Ja, om hon vill förnedra sig», sade frun med de runda ögonen, «ja, om man har ingenting att förlora.»

«Ja verkligen», inföll den allvetande. «Mamma har ställt så, att der ingenting är att förlora i pekuniärt afseende, och mamsellen har spelat bort karakteren, det är ett stycke af samma tyg.»

«Ja men», sade frun med ögonen, «kavaljererne hafva gjort sitt till att skämma bort flickan; ni . . . jag vill ej precist säga kunglig sektern sjelf . . . men könet i allmänhet har alltför mycken skuld att flickan blef sådan.»

«Men, min nådiga, hvad skulle man göra? Millers gaf goda supéer.»

«Såå, var det derför? Nå, jag må säga; men så mycket är säkert, att ingen annan än Annette Miller observerades i ett sällskap; alla andra, Gudi lof, blefvo utan smickrets gift.»

«Åh ja, hon tålde giftet och blomstrade deraf.»

«Ja, blomstrade; åh ja, hon ser väl ännu bra ut.»

«Jag har ej sett henne på länge; men hon har varit sjuk emellertid.»

«Men, mamma lilla», inföll en af fruns döttrar, «man säger att allt håret fallit af den stackars Annette, så att hon nu nyttjar löshår.»

«Alltför behagligt, men det är väl ej möjligt.»

Den allvetande aflägsnade sig och hviskade till en bekant: «Känner du Hjalmar?»

«Ja, hur då? Jag hör han skall gifta sig.»

«Ja, men han blir en lycklig man, kanske den lyckligaste man kan tänka sig.»

«Hur då? Flickan skall vara ett kokett stycke.»

«Ja visst, men se, hon har mistat alla tänderna.»

«Nej, förlåt bror», inföll en tredje, «det har hon ej; jag mötte henne och Hjalmar arm i arm på Regeringsgatan; de voro troligen ute för att köpa ihop hvad de behöfva deruppe.»

«Nå, kan hon ej göra det utan tänder?»

«Nej hon var glad och skrattade, och hon hade, det är säkert, lika vackra perlrader nu som förr.»

«Ja, af emalj, bror! Af emalj, det måtte jag veta, som bor snedt emot Lindberg; det är säkert att de sitta med guldfjedrar fast i munnen. Men det gör ingenting, ty nu gifter sig menniskan, och en tand mer eller mindre, eller en hårtofs, som är egen eller köpt, gör ej så noga i det heliga äkta ståndet.

Tröttna ej att bryta mödans skal,
en gång hinner du den gömda kärnan,

säger Kullberg . . . och när tänderna och håret äro sin kos, så är det betydligt borta af skalet. Det var en ren vinst för en man, hvilken som Hjalmar blott sätter värde på det andliga hos menniskan; ty den der löjtnanten är en förbannadt religiös löjtnant.»

Hemresa.

Man har i Sveriges södra provinser ett högst ofullkomligt begrepp om norra Sverige. Allt hvad som ligger ofvanför Upsala, eller, om man är mycket hemmastadd, ofvanför Gefle, är ett okändt, sagolikt land. Säkert är, att mängden af svenskar har bättre reda på österrikiska kejsardömets provinser, än på Sveriges egna, och med mera sakkännedom kan tala om Hongkong än om Sundsvall.

Man föreställer sig dessa vida landsträckor obebodda, ödsliga; man föreställer sig nästan deras bebyggare som nomader eller tiggare, och tror att alla lifvets fröjder taga slut ett stycke ofvanför Gefle, som också ligger nära polen, men som ändå är en stor handelsstad och således åtminstone har det allra nödvändigaste af lifvets förnödenheter.

Denna tro, som gått i arf slägt från slägt, bidrog mycket att ända tills i senare tider Norrland varit ett statens stjufbarn, som ej hade några stora anlag och således fick vara i sin vildhet. Man odlade derföre hellre flygsanden i Skåne, än bröt upp den blott på odling väntande marken i Norrland, der sommaren, kort, men blomstrande, drifver upp hastiga skördar ur den sedan årtusenden slumrande jorden. Det är blott ett som felar Nordanlanden för att taga plats bland de öfriga provinserna, och denna ej den sämsta: detta är vägar, kommunikationer.

Denna brist gör att Norrland lika litet kan drifva upp sitt välstånd, som få hjelp då det lider; i begge fallen är landet stängdt genom de ofantliga afstånden, som icke genomlöpas af mer än en kustväg med några få sidogrenar, hvilka gå så långt de kunna, det vill säga, så långt naturen sjelf i sin nåd låtit dem gå fram och ej skjutit ett berg emellan. Ty ända tills på allrasenaste tiden har man i de allmänna medlen snarare funnit penningar för att bygga en ny stadsport i staden Trosa än att anlägga én väg i Norrland.

Annette hade från sin barndom ej andra minnen från sitt hemland än den tysta skogen, den ovägade trakten, den lilla kojan vid Svanvattnet och fjellet med sin snöhjessa, som reste sig öfver sjön. Hon kunde således blott ofullkomligt underrätta Dora, huru det egentligen var deruppe; men de begge flickorna voro så lyckliga, att de beslöto ej låtsa om, i fall det var en smula eländigt, utan hålla sig raka och tycka allting bra och alldeles förträffligt.

Pastor Fredriksson och Dora reste straxt efter bröllopet och fru Bernhard med dem. De skulle sätta allting i ordning, åt kaptenens när de, längre fram, skulle komma.

«Men det är ändå bra roligt», sade Dora, gång efter annan, allt som de kommo genom den ena staden efter den andra. «Ännu äro vi då i det riktiga Sverige. När komma vi till Norrland, du?»

«Vi äro redan der.»

«Redan der, och det är ju riktiga städer. Ack, så nätt och vackert, hvarje fönster som en spegel, och allt så nytt och snyggt som i ett dockskåp! Ack du, Hudiksvall, det var ju så den staden hette . . . Hudiksvall?»

«Ja.»

«Ja, det är en bra vacker stad, långt nättare än sjelfva Stockholm.»

«Och för detta har den blott en enda person att tacka, en enda menniskas nit.»

Så fortsattes resan och beständigt fick Dora se nya föremål.

«Hvad är det, det der hvita derborta, är det ett moln?»

«Nej, Dora, det är ett fjell.»

«Ack, ser du huru solen skiner på fjellet, så skönt! Men ser du hur det ljusnar derborta öfver fjellet, hur det liksom förenar sig med himlen? Är det vårt fjell?»

«Ja, det är fjellet vid Svanavattnet. Svanafjellet kallar man det, emedan der alltid ligger snö på toppen.»

«Åh, är det möjligt? Ligger der snö ännu, så här i Juni månad?»

«Ja, det snöar nu; den der hvita strimman är ett snöfall, som höljer fjellet i sin hvita slöja.»

«Det der var allt grannt sagdt, gode Fredriksson; men det snöar väl der vi skola bo också?»

Pastorn småskrattade.

«Nej, Dora lilla, ej en gång vid Svanavattnet, som ligger nio mil derifrån, alldeles under fjellet. Der kanske faller det ett ljumt sommarregn i lugn, under det att snön yrar kring bergets topp och fjellvinden tjuter i bergsskrefvorna.»

«Ack, det är så eget, så underligt allting; men en öken är här ändå inte; gårdarne ligga spridda kring sjödalen eller tillsammans i byar. Här är godt om rönnar och stora aspar, och björkar sedan utan all ända, och till och med åkrar . . . Är det så hemma?»

«Ja.»

«Då är ju allt bra, gode Fredriksson, då är ju allt bra.»

«Ja, jag hoppas det, lilla Dora. Men svärmor säger ingenting.»

«Jo, jag känner igen allt, ty salig Bernhard hade en gång varit häruppe», yttrade gumman; «och han sade, att han aldrig gjort roligare resa än den; då var han ungkarl, den tiden.»

«Naturen är visst vacker», tänkte Dora, «men nog felas här en hel hop ändå.»

Ändtligen nalkades de den lilla kyrkan med prestgården; men der var ingen hemma; ty pastorn och pastorskan hade gått till

nybygget, berättade en flicka, som de mötte. De togo således vägen till nybygget, hvars lilla boningshus, rödmåladt och grant, stack fram om björkdungen och speglade sig i ån, som sakta flöt förbi. Alla grindar voro klädda med löf, små ljushåriga flickor med röda kinder och snöhvita pannor stodo der och nego så vackert, och kastade bundtar af yxläggor upp i vagnen. Allt var så stilla deruppe och så gladt; ty lärkorna slogo sina drillar öfver åkerfälten, der kornet stod tätt och grönt, alldeles som silkessammet, sådant man nyttjar till blomblad när de skola vara franska. Och så voro de framme.

Lilla frun, den unga pastorskan, var förr ur vagnen än hennes man hann ner från kuskbocken. Hon var så nyfiken, så nyfiken. Hon sprang in och tittade genom en dörr, men var genast åter ute på trappan.

«Mamma», ropade hon, utom sig af glädje, «der är franska tapeter, der är franska tapeter . . . Ack, min Gud, hvad jag är glad!»

Detta var introduktionen på nybygget, der föräldrarne omfamnade en dotter, som de ej förut känt annat än genom sonens beskrifning, hvilken naturligtvis ej var så särdeles att lita på.

Åtta dagar hade redan förbigått utan att den gamle komministern låtit undfalla sig ett enda omdöme om sonhustrun; men då en söndag de gamle voro hos sina barn, och unga pastorn och komministern spelade bräde, gick det ej bra för gubben; han flyttade ej med beräkning och skötte ej om spelet.

«Nå, min far, det der var ett underligt flytt.»

«Ja, Anders Petter, jag har gjort många dumma flytt, men det kommer sig deraf, att jag ej kan låta bli att se på Dora, som hushållar och styr med sina affärer alldeles som hon vore vand att vara presthustru på landet.»

«Det har hon lärt af sin mor, är det inte så? Mamma vet hur det är i ett presthus på landet.»

«Jo, det bör jag väl veta, som sjelf är prestdotter.»

«Nej, Anders Petter, kasta ihop brickorna, kasta ihop dem. Kom hit, Dora, jag vill tala vid dig, min flicka.»

«Hvad vill far mig?» frågade Dora.

«Jo, ser du, barn, nu känner jag dig. Gud välsigne dig, barn, Gud välsigne dig!»

Så rörd och hjertlig hade Anders Petter aldrig sett sin far sedan den dag, då hans första hustru begrofs; då tog han gossen på samma sätt i famn och sade: Gud välsigne dig, barn, Gud välsigne dig!

Då var det i sorg, nu var det i glädje.

De unga fruarna.

Den unga fru Dora stod midt på salsgolfvet på Furugärde kaptensboställe och såg sig omkring. Alla dörrar voro öppna, så att man nästan i ett ögonkast kunde öfverse alla rummen, och köket också om man ville.

«Vet, mamma, nu tycker jag just att det kan vara bra åt dem. Jag tycker hvad Annette skall förundra sig öfver fortepianot, som kommit ända hitopp, och spegeln sedan, den der stora. Det var mer lycka än konst att den kom hel hit. Hvad tycker mamma?»

«Jo, det är allt bra, men Gud vet ändå, om pianot bör stå så der nära dörren, det skadas af drag.»

«Åh, inte får det tandvärk, mamma lilla, och så få de lagom slå i dörren.»

«Ja, men det måste ändå ändras, det är en alltför dyrbar möbel, och det vet jag, att ett klaver, som jag hade nyss jag blef gift med salig Bernhard, totalt förstördes på det sättet.»

«Tror mamma? Och jag som haft inne torpare och drängar att lyckligen få dit den tunga pjesen, skall jag nu ha in dem igen?»

«Det lär ändå vara nödvändigt.»

«Hm, se der sådant spår efter alla klackspikarne långa Andreas satte midt på salsgolfvet, fastän jag bredde mattor för dem att gå på, men si, visst skulle han taga ut stegen på sidan; men får gå! För öfrigt, mamma, så är det ju allt präktigt och bra.»

«Ja, ganska vackert», yttrade modren med en pröfvande blick kring rummet.

«Det var ändå bra vackert gardintyg Hjalmar köpte och tar sig riktigt prydligt ut, när man drapperar det väl . . . det vill

säga som det nu är», tillade Dora småskrattande. «Men se här, mamma, i köket; är det inte rätt mycket koppar för att vara ett så nytt hushåll, och grytor se'n af täljsten att koka i. Det är stor skada att här uppe inte växer körsbär, ty täljstensgrytor att koka sylt i, det fins. Vet mamma, jag tror jag skall göra ett storkok af hallonsylt, det kanske kunde gå åt i Stockholm; för si, inte har Fredriksson mycket och dessutom så bör det inte förstöras; ty vi bli gamla vi också en gång.»

Den lilla frun hade således ordnat allt i kapten Hjalmars nya hem, och var hjertans glad när de kommo.

«Se här, Annette, skola vi bo», sade Hjalmar, när han förde in sin hustru i de vackra, fastän anspråkslösa rummen. «Ser du! Der utöfver sjön, utöfver skogen ser du en annan sjö högre upp och så skogar, som sträcka sig långt bort, till dess de bli blå och synas blott som en dimma. Ser du?»

«Ja, Hjalmar, det der känner jag igen sedan fordom.»

«Ser du en hvit punkt liksom på ett taggigt moln sticka upp på andra sidan den blå dimman?»

«Ja.»

«Det är Svanafjellet, der ligger Svanavattnet och stugan.»

«Ack, jag ser då Svanafjellet! Dit vill jag alltid åter se, när träskeden vill vara silfversked . . . Ack, Hjalmar», tillade hon och föll sin man om halsen, «ack, om jag någonsin faller i mitt förra fel, att ej vilja synas det jag är, om du, min älskade, ser att jag vill sätta en falsk försilfring, som döljer min egen natur; om . . . om, med ett ord, jag glömmer mig, för mig då till det här fönstret, men säg ingenting, utan blott se mig in i ögonen, trofast, godt, som du alltid gör — och jag skall bli klok igen, din egen beskedliga hustru; lofva mig det.»

«Jo, der ser man, så högtidligt de omfamna hvarandra», yttrade Dora, som kom in. «Der ser man kaptenskan bevars, som tar sig för att vara romantisk i stället att . . . så gjorde jag genast; jag hade ej tid att stå och omfamna min man.»

«Nå, Dora, hvad gjorde du i stället?» frågade Hjalmar skrattande.

«Jo, jag beskåg skafferi och vind och källare och ladugård och trädgård, och Fredriksson fick lof att följa med han; ty han visste då ändtligen att vinden var under takpannorna och källaren un-

der golfvet, hvilket (nigande) kapten just inte tagit reda på i sin förtviflan.»

Hjalmar smålog och sade: «Du har allt rätt, Dora.»

«Ack ja, grefve M. berättade för mig en riktigt rolig historia, hur kapten varit den olyckligaste bland menniskor; vi skrattade så godt. Men nu skall Annette se sig om; låt nu Hjalmar vara med fred, så att han må bese sitt rum med lädersoffan; jag vill lofva att der fins möbler som äro bastanta.»

Annette måste följa med sin unga vän.

«Men, Dora», sade hon plötsligen, när denna i skafferiet visade henne all verldens herrlighet och kryddskåpet sedan, der allt låg i sina särskilda lådor och allt var så ordentligt, «men, Dora, huru i Guds namn skall jag kunna laga mat åt Hjalmar? Ack, att mamma för den välsignade processen skulle stanna i Stockholm en hel månad, just den månaden som är den svåraste.»

«Laga mat? Ja, ser du, det är allt en egen konst. Visst så lagade jag litet mat åt mamma och mig, men vanligen var det mamma som styrde med den saken, och det ville hon nu med, beskedliga mamma; men si, det ville inte jag, utan . . .»

«Nå, hur bar du dig åt?»

«Jo, jag sade rent ut till min man: käre Fredriksson, inte får du kinka på mat, utan du får ha den godheten att äta utan alla reflexioner förr än efteråt; ty jag vill lära mig, förstår du, lära mig sjelf.»

«Nå, hur gick det?»

«Åh jo, det gick inte så bra i begynnelsen. Der kommo de med hare; inte hade jag lagat till en sådan; steken blef bra, men . . .»

«Men?»

«Steken var allt bra, men att få sönder honom stod inte i någon menniskas makt . . . ser du, det der är allt ett fel . . . men de skrattade åt mig, både pappa och mamma voro med; och så fick jag veta att en sådan gynnare skall sträckas. Så går det i början.»

«För all del hjelp mig, Dora! eljest är det förbi med mig. Herre Gud, jag har lärt mig en hel hop, men inte detta. Det var naturligtvis uträkningen att jag skulle ha hushållerska, och

derföre så skulle jag känna så litet, att jag berodde af den menniskan.»

«Ja, du, till en början skall jag hjelpa dig», sade Dora mycket allvarsam, «fast jag just inte sjelf är så mycket snäll; men det går nog.»

De unga fruarna lade sina hufvuden tillhopa och hade god hjelp af mödrarna, hvilka med råd och dåd bistodo dem i de otaliga bekymmer, som en vid hushållning ovan ung fru måste ha för att få maten på bordet, och så att mannen tycker om den; ty i allmänhet ha fruntimren den tron, att karlarne göra mycket affär af maten och lägga vigt på, att den är tillagad efter konstens reglor. Emellertid belönas de flesta bemödanden i den vägen med den svartaste otack af männen, som stiga upp från bordet och fem minuter efter, när man frågar dem, ej en gång ha reda på hvad de fått af Guds gåfvor. Sådant var ungefär händelsen i de tvenne små hushåll vi känna i Furugärdet; men detta hindrade dock ej de unga fruarna tro, att deras män lade synnerlig vigt på att maten var god, det förstås, men riktigt och konstmessigt lagad.

En lång tid förtrodde de hvarandra när mannen behagat ta två gånger af en rätt, hvilket i deras ögon ej kunde hafva annat skäl än att den lyckats, fastän det i verkligheten ej betydde mer än att mannen haft aptit, och således inföllo sådana lyckodagar vanligen precist då kapten Hjalmar varit ute på jagt eller pastor Fredriksson i sockenbud.

«Nej, nu hjelpa vi oss sjelfva», sade Dora till sin mor. «Det går inte an att vi beständigt fråga oss fram; dessutom så ha vi 'Nylanderskan', och när man något kan, så måste det väl reda sig. Om söndag skola vi på middag hos Hjalmars, jag skall hjelpa Annette, det har hon bedt mig; ty hon kan mindre än jag, stackars Annette; men det går nog.»

Riktigt nog hade Hjalmar, okunnig om alla dessa bekymmer, helt tvärt, utan att fråga sig för, bjudit de begge presthusen till söndagsmiddagen. När Annette fick den jobsposten, blef hon orolig, ty hvardagsmat kunde hon väl laga, men att ta mot fremmande, — se det var en särskild sak. Råd lades med Dora, som aldrig just misstrodde sina krafter och som mente på, att de nog skulle reda sig med 'Nylanderskan'.

«Hvad har du?»

«Jo, fogel du, ripor och snäppor.»

«Kors, det var ju galant.»

«Skola vi steka dem?»

«Nej, bättre upp, nej, bättre upp! Vi göra en fogelpastej. Du kan aldrig tro hvad fogelpastej är rar, det mins jag att de hade en gång hos baron B:s, der vi voro bjudna i Stockholm, ty mamma är gammal bekant med baronessan. Vi skola se till hvad 'Nylanderskan' säger.»

Söndagen kom. De begge fruarna arbetade fasligt för att ha allt färdigt, så att de kunde gå i kyrkan och ändå hinna med allt till klockan två.

«Min Gud, hvad jag är ängslig», sade Annette då de kommo hem. «Den der pastejen, Dora! . . . jag fruktar . . .»

«Hvad fruktar du? Vi ha ju gjort som det står i 'Nylanderskan', och om han då ändtligen icke blir så fasligen grann, så är det ingen annan än mamma som begriper det; de andra bry sig blott om smaken, sjelfva hjertelaget hos pastejen, förstår du, och äro alltför upphöjda att fästa sig vid formen.»

Dora uppmuntrade sin vän oupphörligen, och verkligen, den såg präktig ut och blott väntade på att blifva befriad ur formens bojor.

Sällskapet var samladt.

«Se så, Annette, bekymra dig nu inte, utan gå du och gör les honneurs, så skall allt vara färdigt», sade Dora. «Se så, jag hvälfver sjelf upp pastejen.»

«Men jag bör väl deltaga deri», sade Annette, som oaktadt sina farhågor ändå ej kunde låta bli att skratta åt sin vän, som med köksförklädet för sig och röd som en nyutsprucken ros arbetade i sin anletes svett vid ugnen, med pannor och grytor, och kommenderade pigorna som en general sina adjutanter under bataljdagens hetta.

«Se så, tag nu hit fatet. Jag undrar om han inte vill ur; hm, det var kuriöst! Ja, det går nog, bara vi bulta i bottnen. Nu, nu! Du skall se, Annette, huru prydlig han står der . . . Se så!»

När formen aflyftades, såg det ungefär ut som då man öppnat en ättehög — något liknande form fanns ändtligen icke, ty

en stor del satt qvar och var fastbrändt. Begge sågo på hvarandra, liksom för att fråga: hvad tycks? Lilla Dora, som varit så säker på sin sak, var isynnerhet generad af pigorna, som väl aldrig sett en sådan anrättning, men ändå kunde begripa, att så der skulle den icke vara. Hon skickade dem åt olika håll, för att slippa vittnen.

«Det har jag nu för det jag trodde Nylanderskan; det fins ingenting dummare än att ha kokböcker, ja, det är som mamma säger, det duger inte.»

«Men huru skola vi nu bära oss åt? Vi bli alldeles olyckliga», suckade Annette. «Om vi ändå hade stufvat potates, ty det kan jag, och stekt de välsignade foglarne, så hade det ändå gått an. Det der kan ju ingen menniska komma med.»

«Komma med? Jo, bara inte mamma och svärmor vore med, så skulle det göra ingenting. Tror du icke att Hjalmar och Fredriksson tycka lika mycket om det der, som om det såge ut som Babels torn?»

«Ja, men det går ej an.»

De afbrötos af komministern, som knackade på dörren och sade: «Hör på, flickor, nu vilja vi äta.»

«Ja, söta pappa, genast. Se så, mod nu, Annette, se kavat ut! Vi skola nog ta reda på orsaken af mamma.»

Den kuriösa rätten sattes på bordet, och när kaptenskan höll på att fråga hvad det var och pastorskan också tycktes vilja fråga, så hviskade Dora till sin mor: «Mamma, det ville inte lossna ur formen; men låtsa inte om någonting, ty då blir Annette förtviflad.»

Under måltiden berömde herrarne den misslyckade pastejen, utan att fruarna sade något, och så gick, som Dora förutspått, allting lyckligt.

Men ett sådant nederlag gjorde att de unga ej gingo från de gamlas råd, utan arbetade och fördjupade sig, som det heter, i hushållet, så att de blefvo, hvad de borda vara, ett par goda husmödrar, som ej endast lät de sina äta andlig spis och var ett sällskap blott för sina män, utan, som det står i Bibeln, «var dem ena hjelp». Snart hörde man väfstolarne smälla och spinnrockarne surra och, som Dora sade, «allt gick som en dans». Men när dagsarbetet var slut, då besökte de hvarandra och sutto och arbetade med sin sömnad eller något annat stilla arbete, under det

att herrarne läste högt eller disputerade, eller någon af dem spelade bräde med gubben Fredriksson. Der voro också supéer, men en liten krets, som lefde för hvarandra och ej kunde ha någon fröjd delad.

Svanavattnet.

Det var en vacker sommardag för några år sedan. Julisolen glänste klar och varm ner i fjelldalarne, och skogarne doftade af Linnean, som i milliontal utbredde sin matta under träden.

«Här är vägen slut, Anna», sade kapten Hjalmar; «nu måste vi klöfja.»

«Ja, ack ja! det mins jag från min barndom», yttrade hon, som länge suttit i tysta tankar och betraktat nejden, genom hvilken hon för många år sedan, och då om vintern, hade färdats. Hon kände igen det der berget derborta med den fyrkantiga klippan på spetsen; hon fruktade då, att den skulle rulla ned i dalen och hinna vägen, hon tänkte äfven nu på en sådan möjlighet; men klippan hade så legat i sekler och kommer att så ligga ännu i många tider, under det att menniskoverken ramla i grus och under sina spillror gömma glömda slägten. Den der sjön foro de öfver då: nu låg han blå och blank mellan skogarne, som en trymå infattad i mörkgrön marmor; den der kyrkan var der äfven då, men hade nu fått ett nytt tak och ett nytt torn. Allt kände hon igen; det var derföre hon suttit så tankfull.

Några små starka Norrlandshästar, sadlade för klöfjning, stodo färdiga, och Annette satte sig upp.

«Se så, huru går det, Annette», frågade hennes man, då hon lät hästen gå uppför den trånga stigen.

«Käre Hjalmar, hvad heter jag?»

«Anna, ja, så heter du, lilla hustru; jag kom ej ihåg att du ändrat namn.»

«Ja, till Anna är jag döpt», sade hon, «och jag vill heta så, jag vill bli mig så lik som möjligt; och det måste du erkänna, det der Annette låter bra mycket kammarjungfruaktigt.»

Färden gick lyckligt och på aftonen nalkades de Svanavattnet.

«Äro vi snart der?» frågade den unga frun vägvisaren hundrade gånger, och hundrade gånger svarade han:

«Strax på stund, det är en liten bit, ett stenkast», och så vidare.

Ändtligen såg man en blå fläck titta fram mellan träden.

«Svanavattnet, der är Svanavattnet!» ropade Anna och var med ett hopp vid stranden, der näckrosorna liksom nickade åt henne och frågade henne: hvar har du varit så länge?

Solen sken på fjellet, hvars snökupol tycktes hota att störta i sjön, fastän den låg två mil borta; det var afton och derföre lyste snön rosenröd, som de späda bladen i en nyutsprucken törnros; himlen var ljusblå, med några strömoln, hvilka glänste som silfver, och i vester simmade gyllene skyar. Naturen var prydd i sina vapenfärger.

Här stod Anna länge och såg öfver sjön och tänkte på ungsvanen, hvars gyllene ring låg på dess botten, på den lilla gossen och modren, som icke behöfde den. Ack, den som är lycklig i hjertat, behöfver ej de gyllene gåfvorna; den som är fri och sjelf har vingar, kan hemta guld i himlen, när solen sjunker, och kläda sig i morgonrodnadens purpur, när hon åter går upp.

Hjalmar måste väcka sin hustru ur hennes tankar, så ovant var hennes sinne för de scener hon nu såg; så stormade tusen barndomsminnen genom hennes själ. Intet enda hade hon förlorat — alla voro de qvar, friska och rena som från gårdagen.

Ännu sken solen när de kommo fram till stugan, ty der uppe i norr passar solen på att om sommaren se sig omkring, hvartill hon ej får tid om vintern; och vid dörren stodo Zachris-mora och Anders och allihop, ty det var en temlig skara barn, som lefde under det låga taket.

«Herre Gud vare tack och lof», sade Anna då hon tog gumman i famn, «att jag en gång fick se Svanavattnet! Vet ni, mor, jag lärde här borta på stranden på en stund mera än jag på tolf år lärt dernere. . . . Nå, Anders, är du ond ännu», frågade hon sin bror, «är jag mig nu lik?»

«Åh ja, nu känner jag igen dig, nu är du gamla Anna, fast i fina kläder och med en hop förstånd i hufvudet som vi inte ha.»

«Nå, är du nöjd med mig?»

«Ja, var säker. Att du fått hyfs på dig har gjort dig godt, att du kan mer än vi, gör att du är lyckligare än vi; men ändå är ditt hjerta som förr, annars hade du ej kommit. Nu få vi se hvad Stina har derinne, för si, detta är Stina, min hustru, och det der är Zachris, han heter så efter far . . . stryk håret ur synen, Zachris, och kyss faster på hand . . . och den der är Stina, som är sex år gammal, och den der är Clara, som är fyra . . . åh ja, här är Guds välsignelse på barn.»

Och stugan var putsad med löf och blommor, och solen sken in genom de små fönstren, och alla voro glada derinne.

«Ser du, Anna», sade Anders småskrattande, «der har du något som Zachris gjort åt dig.»

«En träsked, Anders! Tack, Zachris! Du har väl ej slagit bly i henne?»

«Nej, hon är en verklig träsked, ådrorna skina fram öfverallt.»

«Tro mig, Anders, den skall aldrig försilfras, men är lika dyrbar som någon silfversked, ty hon är, som det bör, blott hvad hon synes, och ingenting annat.»

GRINDSTUGAN VID NYGÅRD.

EN BERÄTTELSE

AF

ONKEL ADAM.

ÖREBRO,
ABR. BOHLIN, 1872.

I.

«Det var just så här, precist här mellan lilla Stenskär och Gråmansholmen, som salig prosten körde ner med hustru och barn — (knack! det smäller i isen —) hoj åstad, du Pålle — åh! alls inte farligt, men inte vill jag köra den vägen om en timme härefter, ty då är det «råk».»

«Men är det rimligt att köra en resande en sådan väg?» frågade en bepelsad herre, som satt nedkrupen i slädan, «är det rimligt? Jag klagar i nästa dagbok.»

«Åh, har ingen fara — hoppsan, Pålle — sträck ut, gossen min! — Ska säga herrn, att när jag vågar kreaturet, så behöfver inte herrn vara rädd alls — (knack!) det smäller en smula i isen, men det är bara väderskifte — eljest så drunknade salig prosten precist här och isen ligger aldrig rätt säker, ty här är strömt, men det har nu varit barfrost.»

Den resande teg och tänkte: får gå då. Det farliga stället var snart passeradt och Pålle fick således återtaga sin jemna lunk, så att den lilla klockan, som hängde under halsen, återfick sitt gamla enformiga pinglande.

«Ser herrn der borta inåt den mörka tallskogen liksom en liten ö skymta fram, med aflöfvade björkar och en stor ek, som står der och pekar på östra ändan?»

«Ja.»

«Den ön heter Näckrosas ö.»

«Jaså.»

«För si der —»

«Ja, der växer näckrosor der.»

«Nej f-n heller; det är efter en fruntimmersperson, som kallade sig Näckrosen, och som der lefde i två år och dog der och blef begrafven af salig prosten, som drunknade här bortnas när

han kom från bröllopet på Nygården. — Likväl till förståendes så, att det var för sexton år sedan och prosten drunknade i fjol.»

«Ja, det kan jag förstå; men hur var det med Näckrosen?»

«Åh, det är en lång historia — inte vet jag, men det går många historier om Näckrosen — somliga säga att det var en prinsessa, och andra att det var en fröken, som var med om att afsätta Gustaf Adolf, och som blef liksom förvisad till Ekön — så hette ön förut, fast hon nu bytt om namn — men i jordeboken heter hon ännu Ekön alltid och hon lyder under Nygård och ligger en mil från land; vi komma förbi der, nära vid der stugan står, och kapten har satt upp en ny sten vid stugan och di säger att kapten far dit allt emellanåt, och då kommer han alltid hem med röda ögon, men ingen besöker ön, utom då det bär så här till och — hm.»

«Hvad då?»

«Jo, ser herrn, han kunde allt få se stugan inuti om han ville; ty jag var nyfiken en gång, jag for här förbi, och gick dit upp, och hur jag vånglade med en lucka, så gick hon upp och jag tittade in —»

«Och fick se en stuga ja.»

«Åh ingen vanlig stuga — det kan herrn tro.»

«Nå hvad då?»

«Åh bara guld och siden. — Det dagas redan och om herrn vill titta in, så kan han väl få, bara han inte talar om det för kapten.»

Den resande gick in på förslaget och vägen togs åt Näckrosens ö, som i vintermorgonens skimmer blef allt tydligare och tydligare. Snart voro de framme vid en liten stuga, som låg bortgömd bakom en aspdunge och skyddad af den stora eken, som utgjorde landkänningen. Solen steg upp klar och herrlig och glittrade på snöfälten och på de rimfrostade träden — allt glänste i purpur och silfver, då bonden genom sin gamla konst fått upp luckan och den resande trädde till fönstret, för att betrakta den öfvergifna byggnadens inre.

I den osäkra belysningen från dagen, som blänkte mot rutorna och kastade ett ljusrödt sken in i det lilla rummet, såg den resande nu en stuga, klädd med vackra målade tapeter, som pryddes af några oljetaflor. Rummet tycktes orördt — en liten bok-

hylla stod i ett hörn, en chiffonnier af mahogny prydde ena väggen och i andra hörnet stod en bild, som det tycktes af marmor, och under en glaskupa en grupp, föreställande en flodgud som höll en vattenlilja i famnen. Men närmast det fönster, från hvilket observationen gjordes, stod en rikt förgylld harpa. Många strängar hade brustit — allt bar ödslighetens och förstörelsens stämpel, men ändå log cherubshufvudet, som prydde harpans stam, lika skönt, lika saligt som fordom.

Den resande föll i tysta tankar, men väcktes snart af bonden, som sade: «Nu få vi väl lof att slå igen tittegluggen. Är det inte underligt — hä?»

«Jo, mycket underligt», sade den resande herrn.

«Hur långt är det till Årviken?» frågade plötsligen den resande, «det ligger troligen här i trakten.»

«Ja vasserra hvad det så gör — der borta ligger det — känner han herr Emmerick?»

«Både nej och ja — ja, jag känner honom.»

«Jaså; ja han är son till kapten han, fast han är precist som en af oss.»

«Kör dit, min gubbe.»

«Jaa-så — åh ja — men si herrn får inte tala om der, att vi varit på ön, det skulle bara bli förargelse utaf.»

«Nej bevars; men hur hänger det då ihop?»

«Ja si det vet jag inte; men på någon underlig fason är det ställdt med kapten Emmerick och den der qvinnan på ön. Ingen mer i hela socknen vet derom utom kapten sjelf och gamla Märta Stina i grindstugan — men hon är både blind och döf gumman, så att det ingen reda är med henne, och dessutom så är hon inte lik andra käringar.»

«Hur då?»

«Jo si, hon kan tiga när hon vill — och det gör hon.»

Snart körde slädan upp till Årviken och den resande steg ur. Den första han såg var en ung karl, som stod och högg ved. «Är herr Emmerick hemma?» ropade den resande herrn något barskt, som man brukar då man talar med sämre folk.

«Hm, det är han sjelf», hviskade skjutsbonden.

«Hm, jaså.»

«Ja, det är han visst», yttrade mannen med yxan och småskrattade, «Emmerick är riktigt nog hemma. Välkommen, herre!» återtog han när han närmat sig sitt främmande, «välkommen! Men med förlof, hvad heter herrn?»

«Jag heter Thorsson och är mediko-filosofie kandidat — och tog denna här vägen för att helsa från professor Malm.»

«Tack, tack! — stig in, stig in! — hur var det?»

«Kandidat Thorsson», sade den resande och putsade snön af sig; «fastän titlarne behöfvas ej.»

«Stig in — åh krusa inte. — Hör hit, mor! — Vet du denna här herrn kommer från akademien och helsar från Malmen, det var riktigt hederligt — nå och Malmen mår bra?»

«Ja bevars, han är den lyckligaste menniska jag känner.»

Då skrattade Emmerick och nickade åt sin hustru och sade: «Det hörs att inte herrn känner oss.»

«Men, Herre Gud», yttrade hustrun, som var en liten gladlynt och ganska vacker qvinna, «Malmen går ju ogift.»

«Ja, han lefver blott för sin vetenskap.»

«Jaså; ja han kokar ju en hop i glasskålar, säger man, eller är en sorts apotekare.»

«Kemist är han, naturforskare, en man, som kommer att hedra sitt fosterland.»

«Jaså, men hvad nytta är det till att röra ihop sådant otyg! I fjol skref han att han hade hållit på att spränga sig i luften, och en annan gång att det var någon konstig luft som laggt sig på lungorna, så att han fick bröstvärk; men då skref Erik till honom och bad honom vara klok och slå sig ifrån sådant.»

Den vackra qvinnan hade under dessa betraktelser en så allvarlig, nästan sorgsen min, att det ej var möjligt att skratta åt hennes ringa förmåga att uppskatta vetenskapens omätliga vigt.

Den unge resande fann sig likväl ganska väl i den snygga stugan, der ingenting förrådde annat än en välmående svensk bonde, utom det att väggarne pryddes af några vackra kopparstick, i stället för de vanliga Jönköpingsträsnitten, och att några böcker i landthushållningen hade sin plats bredvid bibel och psalmbok på fönsterbrädan. Den unga qvinnan sysslade vid spiseln för att laga till frukosten, och arfvingen i huset, en liten patron af omkring ett års ålder, satt i en korg, som hängde ned från sparr-

laget och som passerade för vagga. Skjutsbonden hade också nu inkommit och Emmerick examinerade sin gäst om professor Malm, hvarvid bonden inföll att det allt var underligt, att Malmen aldrig kunde bli prest.

Frukosten var snart färdig. En snöhvit duk betäckte det omålade bordet och äggröra, spickefläsk och en ypperlig ost samt godt blandbröd stod der nu i ordning omkring en tallrik kärnfärskt smör.

«Si så, herr Thorsson, och du, Anders Olsson, nu ta vi oss en bit», sade värden och satte sig.

Det föreföll väl litet kurjöst för vår mediko-fil.-kand. att äta tillsammans med skjutsbonden; men försöket lyckades och han hade sällan förut kännt en så strykande aptit.

«Jag har ofta hört professor Malm tala om herr Emmerick», sade kandidaten.

«Om far min?»

«Nej, om herrn sjelf.»

«Jag är ingen herre — det måtte väl herrn se — jag är bonde och vill vara bonde — och det vet Malmen så väl som jag sjelf.»

«Ja bevars, men si jag tänkte att —»

«Åh ja, si så der tänka alla, det är ingenting att säga om; men om herrn vill mig väl, så säg bara Emmerick eller hellre Erik, ty jag är döpt till Erik och hustru min till Christina eller Stina, och pojken derborta i korgen heter Petter Abraham efter Malmen, som jag håller af som min bror, fast han bara är min svåger, och efter far min, gubben på Nygård.»

«Nygård», yttrade kandidaten, «Nygård måtte vara en stor egendom?»

«Nej bevars, bara ett hemman och detta är ett fjerdedels mantal kronoskatte.»

Kandidatens nyfikenhet var likväl alltför mycket spänd på Näckrosens ö, för att ej nämna detta namn, emedan han kanske af Erik Emmerick kunde få någon spaning om historien.

«Jaså, inte större; men (till skjutsbonden) jag tyckte att du sade, att alla öarne vi foro förbi tillhörde Nygård.»

«Nej, bara en.»

«Jaså, nu mins jag, det var — hur var det?»

«*Ekön*», inföll Emmerick.

«Jaha, så var det, — den tycktes vara temligen stor.»

«Åh nej, far min nyttjar den till bete åt några får bara.»

«Men der är väl torp; jag tyckte jag såg en byggnad der.»

Emmericks ansigte mulnade och hans hustru svängde den sväfvande vaggan häftigare än förut. «Åh den står tom», yttrade Emmerick; «men var så god och tag för sig — var så god!»

Det var således klart att någonting hemligt, något högst märkligt låg fördoldt under historien om Näckrosens ö — men huru skulle man få veta det? Lärgirighet är en dygd hos ungt folk, och således kan man ej förtycka att kandidat Thorsson ville ha rätt på historien. Men han fann ej något tillfälle att åter komma på tråden, utan måste fortsätta sin resa, sedan han fått tusende helsningar till professor Malm.

«Hur jag var rädd att herrn skulle prata hufv'et af mig», sade skjutsbonden då de hunnit ett stycke ut på vägen.

«Hur då?»

«Jo si herrn nämnde ön.»

«Ja, inte var det farligt; jag tror väl att jag har rättighet att se med mina egna ögon och ta reda på saker och ting.»

«Ja, ja, det förstås.»

«Men vet du då radikalt ingenting?»

«Åh jo, litet.»

«Nå så kryp fram med det då», sade kandidaten, förargad på samma sätt som då man söker komma i sin chiffonier och låset råkat i baklås, så att nyckeln blir qvar och går hvarken fram eller tillbaka.

Bonden berättade då en historia, som egentligen icke hade något sammanhang, så att kandidaten blef ungefär lika klok som förut; men sin nyfikenhet har han inympat på andra och på detta sätt har historien blifvit så känd, att den kan blifva föremål för en berättelse.

II.

Nygårds grindstuga var namnkunnig i hela trakten; ty en hvar som reste vägen fram hade talat några ord vid gumman eller

med hennes dotter eller barnen, lille Anders Petter och den ännu mindre Stina Brita. Anders Petter var omkring elfva år, Stina Brita blott åtta; begge voro hvarandra olika, fastän begge hade utseende af styrka och helsa; men Anders Petter hade ljust lockigt hår och Stina Brita mörkt, gossen hade blå, flickan bruna ögon; gossen var tvär och snart sagdt butter, flickan deremot yr som en hvirfvelvind. Det var nu vinter — en skarp vinter, år 1830 — den celebre grinden, som gifvit stället sitt namn, var lyftad af sina hakar och stod lutad mot gärdesgården, och de resande observerade knappt den lilla öfversnöade stugan med sin lilla häck utanför fönstret och sina två raka enträd, som putsade och gröna stodo vakt vid dörren. Derinne bodde en enka med sina två barn och gamla mormor, som läste för barnen och spann blånor hela dagen.

Det var som sagdt är om vintern 1830. — Det var bittida på morgonen. — Stina Brita läste på sin katekeslexa och mormor spann, under det att mor lagade till frukosten och iordningsatte bordet med vällingskålen i midten och lerfat omkring samt träskedarne.

Surr, surr! lät råcken, tick, tack! knäppte den gamla klockan, Passe, den trogne hunden, gäspade och såg vis ut der han satt och tittade i elden — allt var så enformigt, så stilla och tyst, att sjelfva tystnaden hördes. Detta tycktes oroa flickan, som flera gånger redan fått tillsägelse att sitta stilla med benen; men det är ej så godt, skall jag berätta, då blodet springer friskt och lifligt omkring i ådrorna. Det märktes tydligen att Stina endast väntade på ett lägligt tillfälle att slå upp sin lilla språklåda, och när Anders Petter inträdde med några vedpinnar, inföll just en sådan läglighet.

«Det är väl bra kallt ute, Anders Petter? Blåser det duktigt?»

«Åh ja.»

«Ja, jag kunde väl höra det i natt, jag, för si jag var vaken jag, och låg och funderade på Näckrosen.»

«Tyst, Stina, och läs!» sade mormor — surr, surr, surr. —

«Ja, jag kan allt; mormor kan gerna förhöra», invände Stina och lemnade katekesen åt gumman, som genast öfvertog sitt lärokall och förhörde barnet.

«Åh ja — se så! 'Hvad är det?' låt bli Passe — kan du inte stå still? 'Hvad är det?'»

Flickan läste med knäppta händer, läste bra, men de mörka qvicka ögonen spelade på Anders Petter, som nu kastat sin börda i elden och med djupsinnig mine läste i en bok utan början och slut, en skatt som en gång råkat vara i en korg med skräp, som far i lifstiden köpt på auktionen efter komminister Löfqvist. Läsningen var slut och omedelbart efter lexan bröt dammen lös.

«Jo, jag funderade på Näckrosen, sa' jag.»

«Hvad är det för prat med Näckrosen?» frågade mormor vresigt.

«Jo, mormor, det talade gamle Starken om i veckan som var; det var borta i Bäckstugan, mormor vet — då jag sprang dit öfver med blångarnet.»

«Åh, det är bara dumheter.»

«Nå, hvad sade Starken, den slarfven?»

«Jo, mormor, han talade om en lång saga om Näckrosen, hur det var en liten liten flicka, som kom ut i skogen och råkade ut för Näcken, som tog'na till sig — och den visan hade han hört sjungas derute vid Ekön.»

«Hvad sade han?»

«Jo, han talade om att han den tiden en gång hade rott öfver till Ekön, och att han då hade fått höra en så vacker, så vacker sång deruppe, att han rent af glömde bort att meta, ty sir mormor, Starken hade farit öfver för att meta aborrar, sa' han. Och det spelade och sjöng så vackert i skogen, sa' han; men han blef rädd, ty han trodde att det var sjöfrun — ja, det trodde Starken; men så hörde han den granna visan om Näckrosen, och den mins han än — ja det gör han.»

«Nå, och vidare?» frågade mormor ifrigt.

«Åh, ingenting vidare; men si han talade om en prinsessa, som hade krona på hufvudet och långa svarta lockar, och som var klädd i hvita kläder, som han en gång sett på stranden, men då gömde han sig och låg i buskarne tills hon gick in i skogen — och så sjöng hon igen; men Starken var så rädd, att han inte vågade gå efter henne; ty inte var hon en riktig menniska, mormor, utan ett troll, det tror Starken.»

«Jaså.»

«Nu har jag legat hela natten och funderat på den visan; men jag får inte ihop henne. Det var om en liten flicka, som gick vall.» — Och nu sjöng flickan:

«Ett moderlöst barn i skogen går vall,
Och luren ger eko i fjellen.
Då hör hon liksom ett återskall,
Det är troll som sjunger i qvällen.
Men tro ej de lockande ljuden.»

«Si så der är början; men mer mins jag inte — är det inte vackert, bra vackert, mormor och mor och du, Anders Petter?»

«Åh jo», sade mor och mormor; men Anders Petter såg butter upp från sin bok.

«Nå, hvad säger du, Anders Petter, var det inte en vacker visa?»

«Åh nej, kan inte säga. Stina kunde hellre läsa sin katekes, det vore bättre än sjunga visor.»

«Ja, det vore bättre», upprepade både mor och mormor; och hvad Stina än hade för glädje af sin visa — något bifall fick hon dock icke af de sina.

Men Stina var ej af dessa naturer, som tröttna vid första försöket; hon spekulerade ändå på sin visa, och ord efter ord, mening efter mening kom åter fram för minnet och ordnade sig i långa rader, men utan egentligt sammanhang. Stina satt der och plockade blånor, det vill säga redde ut knutarne i blånorna, då Passe rusade upp och skällde skarpt men vänligt. Det märktes på det kloka djuret, att det var någon bekant han hörde knarra ute i snön, och riktigt nog. Dörren gick upp och sjelfva Starken steg in.

«Guds fred härinne! Gummorna allt uppe», sade Starken och stampade af sig snön, så att det gamla golfvet knakade.

«Guds fred!» sade mor och mormor; men Stina ropade: «Si der kommer Starken! nu kan mormor sjelf få höra visan om Näckrosen.»

«Åh, det bryr sig inte mormor om; det är bara små barn», sade Starken småskrattande.

Starken var en gammal soldat, som fått afsked och ett *«underhåll»* af staten, stort 32 sk. banko i månaden. Att kalla en dylik pension «underhåll» vore i parentes sagdt en löjlighet, om

det ej vore en ömklighet. Starken hade under en språngmarsch, som tillställdes för att roa en generalska, snubbat på en trädrot och brutit sig i handen, så att han ej blef karl igen, särdeles sedan gikten slagit till; och detta gjorde att Starken icke kunde arbeta utan måste på sin ålderdom gå omkring och få sina bitar. Men Starken var också en slarf, som mormor sagt; men en glad, oförargelig slarf, som roade många och besvärade ingen. Han var ortens Dagliga Tidning — en personlighet, som i sämja förenade alla tidningsfärger, hvita, grå och röda. Allt visste gamle Starken, och det han ej visste, det skarfvade han ihop huru det bar till.

«Se så, Guds fred! hvad är klockan?» yttrade den gamle mannen och såg sig omkring med sina glada ögon, som «tittade trinnt», som Stina sade. «Mormor ser så betänklig ut — hm, hålla inte blånorna?»

«Åh jo, Starken», småskrattade gumman, som väl föresatt sig att behandla sitt främmande kallt, men omöjligen kunde se den beskedlige rolighetsmakarens väderbitna ansigte och trinda ögon, utan att le.

«Pass på, jag vet något nytt, pass på, der är främmande på Nygård, en lång herre.»

«Jaså; hvem kan det vara?»

«Ja, si det är knuten; men si Starken vet nog — det är en provisor från Upsala, en provisor eller professor eller något sådant, som skall läsa för kaptens son, för si nu förslår inte hans lärdom kantänka.»

«Jaså, skall han det; kors hvad de rika kosta på sina barn.»

«Åh ja, och lärda skola alla bli nu för tiden; så var det inte fordom, och likväl så var det bra folk — hä, hä — Kapten var min själ inte dum han. Jag mins honom som fänrik i Tyskland och Norget; det var pojke med lif i kroppen! 'Kom nu, pojkar', sa' han, 'och gå på', sa' han, 'som ena satar', sa' han — och så gingo vi på. Men si pojken hans skall bli lärd, han, stackars pojke, och proppa i sig en hop som ingen nytta gör.»

«Jo visst gör det nytta», inföll Anders Petter och såg upp ur sin bok.

«Hör man på, kycklingen vill lära hönan värpa», skrattade Starken. «Jaså, du säger det, du pojkbytinge! Kanske du ville

läsa uppe hos kaptens, hä? Du finge väl afsmak för den herrligheten — hä.»

«Åh han är riktigt galen i boken», yttrade mormor; «om så väl vore med Stina Brita, men hon får sig inte till att läsa utan med tvång.»

«Jaså; åh hon blir väl bättre.»

«Åh ja, kanske. Nå, hur såg den der provisorn ut?»

«Jo, det var en lång siratlig herre med kortklippt hår i nacken och krusadt fram i pannan, så att jag tänkte vid mig sjelf: hm, jag undrar just hur du tar dig ut med kapten — för si kapten är inte någon grannlåtskarl hvarken nu, ej heller var han när frun lefde; men några år förut så var han riktigt grann; men se'n så gaf han grannlåten på båten.»

«Ja, inte kråmar han sig, det skall Gud veta. Nå, hvad hette den der herrn?»

«Den som det visste. Men ni skall nog få veta det framdeles.»

«Men, kära Starken, sjung den der visan om Näckrosen!» bad Stina.

«Åh nej, barn; gubben är hes i halsen i dag också. Hör på, var ni i kyrkan i går?»

«Jo, jag var der», svarade modren.

«Nå, höll jag inte ut tonen, så att klockaren höll på att storkna?»

«Jaså, var det Starken som skrek så fasligt dernere i kyrkan?»

«Jo, var det så; jag hade slagit vad att hålla längre ut än klockaren och fick mig ett halfstop bränvin för besväret, och Strömroth, klockaren, han blef så rasande, att han nära nog hade velat slå mig — för si det går hans heder för när att någon sjunger bättre än han i socknen; men si han kände inte gamle Starken, som så många ideliga gånger tagit upp psalmen vid korum och kan sjunga bättre än femton klockare, i erkestiftet till på köpet.»

«Det var inte beskedligt af Starken», anmärkte mormor.

«Jaså; åh, inte var det farligt heller, det jag kan se; det var till Guds pris och ära, gamla mormor. — Nå, sitt inte der, Anders Petter, och titta i boken, utan ut med dig och tag in vedpinnar, så att vi se att prata.»

Gossen lydde; ty han hade verkligen försummat sig och glömt allt för sin trasiga boks skull.

«Herre Gud vet hvad som blir af Anders Petter; spinkig är han och fattig och ingen lust har han att arbeta — utan plockar blommor och sten och läser i böcker hvar han får tag i dem, och säger till mig: mormor, den som ändå kunde latin — kan inte mormor latin någon smula? för si han har fått höra att latin skulle vara så bra.»

«Ja, det är prestagöra», anmärkte Starken.

«Men det går aldrig an; pojken blir en odåga, en stackare i alla sina dagar.»

«Ja, det kommer sig derföre att han vill läsa», inföll lilla Stina med en viss anstrykning, som tydligt var anlagd på att göra effekt.

«Åh, allt kan vara för mycket och för litet; han är för mycket efter boken och du för litet — det är felet. Åh ja, det lär inte vara just rart bevändt med Erik deruppe; far hans käxar och träter; men pojken vill inte — och så har han fått lof att göra sista föreöket oeh ta en lärmästare i huset. Tåcken onöda! Om pojken inte duger för boken, så kan han väl ta sig fram ändå, det bästa är att han har gård och grund och inte står barskrapad på backen när far dör. Åh nej, men si han skall bli herre, och derföre skall han bli lärd; ty han är herremansson och gudbevars de skola alla bli lärda, kantänka, om vår Herre velat det eller inte. Visst förstår vår Herre sådant der en smula också, men det hjelper inte om han gör en herremansson som ej kan läsa, eller skapar till ett fattigmansbarn som kan lära allt i verlden. Det hjelper min själ inte, utan man låter ändå herremanssonen bli lärd och fattigmans barn okunnigt, för att visa vår Herre att det inte är han utan vi som skapa folk.»

«Kors hvad Starken talar syndigt.»

«Syndigt! Nej, mormor, jag har min själ sett så många generaler, som hade dugt att gräfva diken, och så många prester, som vår Herre ämnat att bli torpare och ingen smul annat, att det visst icke är någon synd — hm, har jag inte sett många soldater, som kunnat duga till generaler, och många torpare, som bort vara prester; jag vet att det är sannt; men si vår Herre rår inte; ty menniskorna äro alltid klokare än han.»

«Åh, så han talar!»

«Jaså», inföll Starken litet häftigare, «har inte Gud skapat oss efter sitt beläte, och så gå ändå rike mans barn och snöra sig om lifvet för att bli liksom getingar; för si vår Herre kan inte skapa en riktig mamsell, utan det skall ske med snörlif — och spöka de inte ut sig, så att det är synd och skam åt. Nej, mormor, visst är Gud vis; men det finnes fasligt få menniskor som icke tro sig vara en smula visare.»

III.

Det var verkligen, som gamle Starken berättat, sannt, att en lärare kommit till Nygård. Det var en student, som fått det vigtiga kallet att inlära unge Emmerick till en duglig embetsman, till ett stöd för religionen, thronen och fäderneslandet; ty en hvar som går in i kronans tjenst åtager sig dessa saker. Den unge mannen, som fått detta uppdrag, hette helt enkelt herr Lundroth, men var en skicklig gosse och hade blifvit utsedd till informator af sin inspector vid akademien, professor Magnusson, som från sin gamle vän kaptenen på Nygård fått en så lydande skrifvelse:

«Hasteligen Nygård $\frac{8}{12}$ 1830.

«Broder!

«Min gosse är nu tio år och jag orkar icke med att plugga — antingen är han ett nöt eller också ett snille; ty på vanligt sätt kan han icke lära något. Skicka mig derför hit en karl, som har mer tålamod än jag, så att jag får veta om pojken passar att tjena Kongl. Maj:t och kronan eller icke. Det är nog många odågor förut både inom de lärda och bland andra, så att min pojke icke behöfver öka antalet. — Kära bror känner och vet mina tänkesätt — Helsa frun och barnen från *gamle Emmerick.*»

«Den hederlige kapten Emmerick är en något besynnerlig menniska», yttrade professorn och vek samman det kuriösa brefvet. «Herr Lundroth får således taga honom sådan han är och ge vika för hans små infall; men han lönar bra och är en bottenärlig själ, en ädel menniska, som jag håller af som min egen bror.»

Det var således med hvad man kallar blandade känslor den unge mannen steg ur sin släda för att för första gången stå ansigte mot ansigte med den besynnerliga menniskan. Han hade förut aldrig sett någon menniska som man kunde kalla besynnerlig, ty bland käglor är kungen den ende besynnerlige, emedan han eger ett hufvud, och så är det ibland menniskorna också. Den hederlige Lundroth hade blott sett jemntoppadt folk; men nu skulle han träffa en, som hade misslyckats i gjutningen och som ej var andra lik.

Kapten Emmerick företedde i sitt yttre ingenting ovanligt. Han var en liten mager man, med temligen skarpt markerade drag, buskiga ögonbryn och något flintskallig i pannan.

«Jaså, Magnusson mådde bra. — Nå, hur sköter han sin profession?»

«Jo, till allmän belåtenhet.»

«Sitt ner, herre — jaså; och har en hygglig hustru? Sitt ner, herre, det besvärar mig att herrn står när jag sitter.»

Kaptenen hade också verkligen satt sig och till på köpet nära nog i dubbelt hänseende, nämligen hvilande i soffan med benen på en stol.

«Han har en älskvärd familj.»

«Jaså. Röker herrn?»

«Ja, något.»

«Stopa då, der borta stå pipor.»

«Tackar ödmjukast.»

«Ödmjukast?» upprepade kaptenen liksom frågande, och herr Lundroth rodnade och tänkte: det var en kuriös patron.

«Lägg bort krus och komplimenter, herre; vill ni röka, så tag pipa — vill ni inte, så låt bli. — Här är ni nu hemma och lefver som ni tycker. Ja, det var rätt», tillade han vänligt, då herr Lundroth i half förargelse tog en pipa och stoppade.

Herrarne voro snart i ordning; men kaptenen afbröt snart det begynnande samtalet och sade: «Ropa på pigan der i dörrn, hon heter Märtha — vi skola väl ha reda på pojken.»

«Ja, det skulle vara roligt att träffa honom», yttrade informatorn och gick, fastän en smula ovilligt, till den anvisade dörren och ropade: «kapten befaller att jungfru Märtha skall komma in.»

«Nej f-n heller, herre, är ni rasande!» ropade kaptenen och sprang upp, och upprepade befallningen: «kapten ber att *pigan* Märtha skall komma in. — Jag tror att de der professorerna i Upsala inte lära sina disciplar att lägga sina ord.»

Informatorn ville svara något spetsigt; men pigan Märtha kom in och erhöll tillsägelse att skaffa reda på Erik.

«Jo, Erik han är i snickarboden och arbetar», blef svaret.

«Kalla hit honom sådan han är», sade fadren; «sitt ner, herre. För att tala uppriktigt, pojken är som han är, en bra pojke, men att få honom att läsa har sina svårigheter, och dessutom är jag kanske icke duglig att undervisa barn.»

«Det skall vara en egen vana», yttrade informatorn.

Snart inträdde Erik. Det var en stark och efter sin ålder mycket utvecklad gosse med öppna och ärliga drag och ej utan qvickhet och klokhet i de blå ögonen. Herr Lundroth tänkte derföre genast: «dummare pojkar har jag sett taga graden.»

Den nye informatorn inlät sig i samtal och fann snart, att gossen hade ett lika klart som redigt hufvud och en snarfyndighet, som ofta föll sig rolig.

«Hör efter hvad han kan, gamla mamsell har läst katekesen med honom, och jag historia och geografi samt en smula latin; men ingenting kan jag just sjelf och det har således ej gått. Jag tror att mamsells lärdom är den bästa, ty det har han lärt sig som en papegoja, och det är ju sättet att bli en lärd man. I historien har han sina egna tankar och disputerar med mig, så att jag ej står ut dermed.»

Herr Lundroth smålog medlidsamt åt den stackars fadrens bekymmer och tänkte att hans öfverlägsenhet skulle göra sig gällande. Katekeslexorna voro verklig papegojlärdom; men historien hade den unge patron behagat att läsa kritiskt. Årtal visste han ej så noga, men deremot gjorde han små målningar af tidehvarfven och bedömde de handlande karaktererna med en så lefvande öfvertygelse, som om han personligen haft äran af deras bekantskap. Det varade ej många ögonblick förr än informatorn och discipeln voro i disput, och för att någorlunda komma från saken, afbröt herr Lundroth samtalet och sade: «åh ja, inte kan Erik mycket, men det tar sig nog.» Vid sig sjelf tänkte han: «Gud bevare hvar fattig student för sådana disciplar!»

«Gå ut, Erik», sade fadren; «i morgon skall du läsa för herrn här.»

«Nå, hvad tycks om pojken?»

«Det är en rask pojke.»

«Åh ja, han är bra nog; men pröfva nu på hvad han duger till, om fjorton dar vill jag veta hans ultimatum.»

«Det är svårt att på så kort tid . . .»

«Se om pojken duger att läsa eller icke? Åh, det vill jag ej tro; om han skall läsa, så skall han kunna gå långt — stackare får han icke bli.»

De fjorton dagarne hade förlidit. Läraren begärde prolongation. Den beviljades. Ändtligen hade månaden gått och herr Lundroth skulle göra reda för sitt fögderi.

Då han kom in till kapten, fann han att der var främmande. Kapten satt på sitt vanliga sätt och nästan lika beqvämt hade en gammal för detta knekt fått sin plats vid kakelugnen. Den gamle mannen steg upp och bugade sig djupt för magistern, som nickade vårdslöst och nalkades kaptenen, för att begära få tala ensam med honom. Men kaptenen såg skarpt på honom och sade: «herrn vet visst inte hvem den der gubben är, efter herrn inte ser honom.»

«Jag! Jo visst; men jag känner honom inte.»

«Jo, ser du, Stark, detta är vår informator», inföll kaptenen, «en mycket snäll och beläst man; och han der, gubben, är gamle Stark, som var med och slogs för kung och fäderneslånd, då herrn kom i skolan. Han har slitit mycket ondt, gamle Starken — sätt dig, gamle kamrat, Sitt ner, herre, vi skola språka en stund. Jaså», yttrade kaptenen efter en stunds tystnad, «pojken är galen han.»

«Ja visst är han det; men både jag och mormor har talat förnuft för honom, och hans stackars mor har gråtit sina bittra tårar och föreställt honom, men det är likadant.»

«Nå», återtog kaptenen, vändande sig till informatorn, «nå, hur är det med Erik?»

Herr Lundroth antog en betänklig mine. «Jag har just ingenting tröstande att säga.»

«Jaså! Nå vidare?»

«Erik har ett godt praktiskt hufvud, användningen förstår han genast, men sjelfva den vetenskapliga grunden hoppar han öfver, glömmer; med ett ord, han har, rent ut sagdt, ingen lust.»

«Jaså», småskrattade kaptenen.

«Ja, det verkligen smärtar mig», återtog magistern, «att jag måste förklara mig öfverflödig här.»

«Hm, det var ledsamt för magistern. Jaså, det är herrns öfvertygelse att Erik icke duger till läskarl?»

«Jag vill visst ej neka att han möjligen kunde släpa sig igenom och kanske ta kameralen, men . . .»

«Gud ske lof för det», sade kaptenen och reste sig upp; «jag var förbanna mig rädd, att herrn af artighet skulle säga att Erik var ett professorsämne. Gud ske lof! Tack skall herrn ha. Jaså, herrn anser sig således öfverflödig?»

«Ja, jag finner mig ej kunna gagna . . .»

«Gud ske lof för det!»

Magistern blef naturligtvis stött, fastän han temligen vant sig att förstå sin principal. «Ja, jag är färdig att resa i morgon dag.»

«Jaså; men har herrn inrättat sig så, att herrn kan med nytta *nu* resa till Upsala?»

«Nej, inte så egentligen, men om kapten vill, så . . .»

«Jag vill inte betala ut lön för intet», småskrattade kaptenen.

«Jag kan ej fordra någon», yttrade informatorn förargad.

«Och herrn tror således att herrn ej skall ha sin lön fullt ut, om också herrn hade rest första dagen? Låt oss tala förnuft. Nu har herrn intet att göra i Upsala; är det ej så?»

«Ja, jag kan ej neka att jag beredt mig på att vara borta ett år.»

«Då blir herrn qvar och låter Erik läsa så mycket herrn tycker, litet kan ej skada; men herrn skall få en annan hit att arbeta med — och den skaffar Starken. Du, Stark, går till grindstugan och tar hit Anders Petter.»

«Herre Gud, hvad pojken skall bli glad!» sade Starken, och hans trinda ögon tindrade af fröjd. Det gladde alltid gamle Starken när han kunde få se andra glada, och derföre var han en sådan slarf som han var.

I grindstugan blef der en glädje i taket, som man säger, då Starken kom med budet. Mormor tackade Gud, som lättade ett af hennes största bekymmer, ty hon var fast öfvertygad att Anders Petter skulle ta sitt förnuft till fånga, då han fick försöka huru svårt det var att verkligen läsa. Hon hade kommit till detta resultat, emedan hon sett med hvilken glädje skolpojkar komma hem under mellanterminen och med hvilken olust de återvända i skolan. Deraf hade hon dragit den slutsatsen, att läsning egentligen var ett mödosamt arbete, som ingen skulle välja, om han hade något val.

Anders Petter deremot såg sig i andanom begrafven bland böcker och läsande i dem alla, som ett bi flygande från blomma till blomma, söta och bittra, men ur alla sög han honung. Det var honom som om han i en öken plötsligen fått syn på en läskande källa, som om han, bruten af stormen, i de ljumma flägtarne kände lukten af land, af de herrliga kryddöarne.

Dagen derpå var Anders Petter redan i arbete, och långt ifrån att det, som mormor förmodat, tröttade honom, fann han sina krafter och sin lust tilltaga.

Det var två på Nygård som hjertligen beklagade hvarandra, och det var Erik som beklagade Anders Petter, för det han ej visste bättre än att hänga näsan öfver en bok, och denne å sin sida beklagade Erik, för det han ej kände någon fröjd i forskningar, utan var mer road af kroppsarbete. Begge ansågo sig lyckligast, och så bör det vara.

Informatorn omtalade att Anders Petter gjorde hastiga framsteg. «Det är verkligen en ovanlig gosse, och om han vore af bättre folk, skulle han gå långt.»

Kaptenen vände på sig liksom någonting stuckit honom. «Hva sa', bättre folk! Hans föräldrar äro ärligt folk, och det är ett stycke förnämare det. Dessutom ser herrn att vår Herre delar rättvist.»

«Jag förstår ej, herr kapten.»

«Jaså, herrn förstår inte att min pojke får egendom och duger ej att läsa; Anders Petter äger ej en jordlapp, men har lust att läsa — hvad följer deraf? Jo, att Erik skall bli bonde och Anders Petter herre — det har Gud menat.»

«Kan väl vara.»

«Ja, det är inte bara: 'kan väl vara', utan det är säkert, herre!»

«Jag tviflar icke derpå», sade herr Lundroth och bet sig i läppen af dels förargelse, dels lust att skratta; ty kaptenen hade en uppsyn, som förrådde att han nu var filosof.

«Ser herrn, då herrn kommer ut i verlden, så får herrn se att menniskorna äro rätt bra, blott de få sin plats, sin rätta plats. Huru skulle det se ut om man satte fruktträn på stenbackarne och enbuskar i trädgården? Fruktträden skulle bli utan frukt; och om man hundrade gånger ympade äplen och körsbär på enbuskarne, om man till och med putsade upp dem, så att de blefve lika trän, så tar ympningen icke, och ruskan som sitter i toppen är och blir en enbuske som förr. Kom sedan och berätta att det står illa till i staten och kyrkan, så svarar jag: sätt fruktträden der de skola stå, men låt tall och gran växa fria i skogen, och inbilla er ej att ni med saxen eller ympknifven kan skapa om dem, så blir allt bra. Det vänder sig i mig då jag ser hur man dagligen och stundligen gör dumma experimenter och ej vill lära sig, att det är anlagen och ej den såkallade uppfostran, som bestämma hvartill en menniska duger.»

«Så tänka ej alla.»

«Nej bevars. Det är roligt att höra huru man förkorsar sig öfver ryssarne, som med en bit krita skrifva på rekryternas ryggar hvad de skola bli: 'den skall bli flöjtist, den artillerist, den skall bli virtuos på basun, och den der skall bli kemist vid raketkåren'. Detta säger man är barbari, men då vi bättre folk rita på våra barns rygg och en grefve skrifver på sina: den skall bli *statsman,* den *general* och den *hofman,* fastän vår Herre ljusligen satt på statsmannaämnet en stämpel, som betyder att han skulle bli skicklig att slå på trumma, på generalsämnet, att han skulle kunna garfva hudar och bereda läder, och på hofmansämnet, att han duger till postiljon, så är det lika barbariskt, och blir det ännu mer om man kritar på torparungarne, att de skola bli torpare derföre att de äro födde i ett torp.»

«Men det är verkligen få af de bättre som tänka så.»

«Det är derför att de tänka platt intet.»

Herr Lundroth skrattade.

«Intet att skratta åt. Hvad är det, herre, föräldrar böra sträfva för? Att i sin mån bilda sina barns sällhet och deras oberoende. Nå, för hin i våld! gör man sin son lycklig och oberoende, om man tvärt emot hans anlag för skomakeriet tvingar honom att läsa språk och de politiska vetenskaperna for att nolens volens göra honom tilll statsman? På sin skomakarestol skulle han blifvit en utmärkt, aktad och oberoende man, på taburetten blir han en tvehogsen docka, som beror af alla och främst af nåden — en stackare, som på nåder sitter der och vacklar med fara att hvarje ögonblick bryta nacken af sig. — Det är ju att sörja för sina barns lycka?»

«Betraktelsen är sann.»

«Ja, visst är den det; och nu förundrar herrn sig öfver att jag vill se min Erik som en oberoende bonde hellre än som en stackars embetsman i beständigt beroende af andra, emedan han ej dugt dertill, och deremot hellre vill se Anders Petter vara en oberoende embetsman än en stackars oduglig arbetare.»

«Nej, alldeles inte.»

«Vi disputera således ej om den saken», sade kaptenen med ett vänligt smålöje, «den är klar som dagen, och är så klar att sjelfva Starken tänker som jag.»

«Det är smickrande», yttrade herr Lundroth satiriskt.

«Ja, Starken är inte dum han. Hade icke menniskorna varit dummare än han, så hade Starken nu varit en novellförfattare eller utgifvare af en tidning — och dertill hade han dugt bättre än till soldat, och hade också mått bättre. Så är det, herre! Om Ludvig XVI fått bli låssmed och Adolf Fredrik svarfvare, som vår Herre velat, om Fredrik den förste fått bli jägmästare, Gustaf III aktör, och sjelfva Carl XI köpman, så skulle det sett annorledes ut än det gör.»

«Ideerna äro originella.»

«Åh, det är simpla ideer, som hvar och en kommer på, om man tänker derpå, och orsaken hvarför de äro originella är den, att vår Herre är originell.»

«Således skall då Anders Petter bli läkarl?»

«Ja visst; och pojken skall få läsa i stället för Erik. De penningar, jag eljest skulle kastat ut för att tvinga Erik att bli

det han ej duger till, ger jag nu ut för att göra torparpojken från grindstugan till det han duger till — punctum.»

Dervid blef det; och således fick Anders Petter en lärd uppfostran och Erik deremot fick lära sig slå, köra med oxarne och sköta hästarne och fördjupa sig i sina älsklingsstudier öfver gräs och sädesslag, trummor och diken, öfver löfskog och barrskog, och om sättet att ordna en landthushållning.

IV.

Det är två år derefter; Stina är tio år gammal.

Det är nu sommar och i Gransjön — i en smal vik, som letar sig in genom skogen, växer det hvita herrliga näckrosor, som simma i vattnet liksom stjernor på det blå, och dyka och åter synas liksom stjernorna mellan molnen. Utmed stranden sitter lilla Stina — hon går vall med grannarnes kreatur och är ensam i hela den vida skogen, der blott bjellkons entoniga pinglande med sin kopparklocka förråder lif och rörelse. Det qvittrar ingen fogel, det plaskar ingen fisk i det stilla vattnet, vinden slumrar och deruppe i höjden drifva några lätta molntappar långsamt, nästan omärkligt fram öfver dalar och skogar. Den lilla flickan satt der på en sten vid stranden och lät vattnet röra sig kring de små fötterna, som hon stödde mot den hvita sandbottnen.

Derute, der liljorna växa, är det djup dy. En gosse drunknade i fjol, då han ville plocka näckrosor och kom på djupet. Strömkarlen ryckte ner honom, ty bland näckrosorna bor Strömkarlen, och små barn skola ej våga sig så långt ut, ty då fattar han dem vid fötterna och drar dem långt ner i djupet, der han i en skog af vattenrosor har en löndörr till sitt slott. Der vandra de då genom långa underjordiska vattengångar, som upplysas af glindrande guldfiskar, och efter en lång vandring trycker Näcken på en fjeder. En stor port slås upp, och nu kommer man in i hans kristallslott, bygdt af endast diamanter och strålande i regnbågens alla färger. Himmelens sol skiner på hafsytan och dess strålar komma brutna i tusende färgtoner ner till det glindrand

slottet, utanför hvars portar herrliga parker af hafsväxter grönska på den ojemna marken, och der purpurröda koralluträd utbreda sina kronor, och lefvande liljor växa i det sammetslena gräset, och tusende mångfärgade snäckor sitta som frukter på hvarje stånd. I den skogen beta hans hjordar, ofantliga hvalar, och hela skaror flygfiskar fladdra mellan trädens kronor.

Ungefär sådana voro Stinas tankar, då hon plötsligen från en vik på andra sidan, bakom udden, hörde en klar, fastän ej vacker röst sjunga:

Ett moderlöst barn i skogen går vall.
Hör luren ger eko i fjellen.
Då hör hon från insjön ett återskall,
Det är troll, som sjunga i qvällen.
Men tro ej de lockande ljuden.

«Ack, ack, det är gamla Starken, som metar och sjunger Näckrosens visa.»

Och kom du till mig och blif min brud,
Mer herrligt har jag än du anar.
I guld skall du gå och i perleskrud,
Till spann får du snöhvita svanar.
Men följ ej de lockande ljuden.

Och flickan hon såg hvar som Strömkarlen satt.
Och gullharpa lekte på vågen.
Men månen går opp i den mörka natt,
Då blir hon så oviss i hågen.
Hon trodde de lockande ljuden.

Men trollet spelar på gyllene sträng.
Gud skydde den fattiga lilla!
Der redes nu till af vågor en säng,
Der bruden skall slumra så stilla.
Hon trodde de lockande ljuden.

Och Näcken han tar den kära i famn;
Men bleknad och död föll hon neder,
Och väcktes ej mer af de kära namn,
Af kyssar och trohetens eder.
Hon hör ej de lockande ljuden.

Ty anden tog Gud, men stoftet blef qvar,
Och Strömkarlen snyftar och gråter:

O, lemna mig, Gud, det jordiska qvar!
Det himmelska får jag ej åter.
Hon följde de lockande ljuden.

Men Herren han tog och Herren han gaf,
För sorgen han dock sig förbarmar;
Och lillan slog rot i den blåa graf,
Och gungar på Strömkarlens armar,
Och ler åt de lockande ljuden.

När ängen grönskar och vårfloden går
Med sjungande fart genom skogen,
En snöhvit Näckros på vattenet står,
Så skön som den flickan och trogen,
Och ler åt de lockande ljuden.

När Strömkarlen se'n på sin harpa slår,
Hans ros nickar takten till sången,
Och så får han sitta i tusende år
Tills pröfningens tid är förgången.
Men följ ej de lockande ljuden.

«Ack, det var näckrosens visa», sade hon vid sig sjelf och allt hvad hon förut sökt att sammanleta af denna sång, ordnade sig nu till ett helt.

Solen hade gått ner; men Stina blef qvar och efter några ögonblick ställde hon sig upp på stenen der hon förut suttit, och nu sjöng hon hela näckrosens visa med en skär, klar röst, som gaf eko i skogen. Den unga flickan syntes liksom förklarad då hon nu kunde den visan, som hon så länge sträfvat efter att få höra.

Men följ ej de lockandn ljuden,

sjöng hon. — «Följ ej de lockande ljuden» — dessa ord genombäfvade henne på ett besynnerligt sätt; aldrig, aldrig hade hon känt något så underligt.

Det var snart mörker — hon återvände till skogen, snart klingade vallhornet och hon dref sin hjord hem. Men då hon kom till grindstugan, föll hon sin mor om halsen och sade: «Jag är ju icke ett moderlöst barn, som går vall i skogen! Säg, mor, jag är ju icke ett moderlöst barn?»

Modren betraktade henne förundrad. «Hvad säger du, flicka? Du frågar mig detta — jag är ju din mor.»

«Ja visst, ja visst, så är det ju — ja, så är det», yttrade flickan och strök sig öfver pannan; «ja, men det föreföll mig, då Starken sjöng: 'ett moderlöst barn', liksom någonting fläktat omkring mig, något lefvande nalkats mig och hviskat: det är du, du, som är moderlös — som råkar Näcken — men följ ej hans lockande toner.»

«Lugna dig, flicka, var ej barnslig», yttrade modren med bekymrad uppsyn; men Stina betraktade henne uppmärksamt.

Ändtligen, då modren trodde att hon utplånat hvarje spår af flickans aningar, flög denna åter upp, såg rakt in i sin mors ögon och sade: «Se på mig, se på mig, mor, och säg: din moder lefver, din moder det är jag.»

Modren slog ned ögonen. «Stina, var då klok — din moder lefver, din moder det är jag.» Men hon såg ej upp, den goda qvinnan.

«Således moderlös», sade flickan sakta och satte sig ner, «moderlös . . .»

Ett moderlöst barn i skogen går vall
Och luren ger eko i fjellen.
Då hör hon från insjön ett återskall,
Det är troll som sjunga i qvällen.
Men följ ej de lockande ljuden.

sjöng hon sakta vid sig sjelf, och stora klara tårar föllo ner för de blomstrande kinderna.

«Jag tror att du vurmar, flicka!» sade modren, sedan alla bevis och tröstegrunder voro slut; «du yrar.»

Då slog flickan upp de sköna ögonen, som ännu glänste af tårar och sade: «nu är allt bra igen — nu är Stina glad igen.»

Men hon blef ej mera så glad som förr, utan gick i skogen och drömde om sig sjelf. Hon kände, fastän hon ej visste det, att hon var moderlös — hon visste ej hvar hon skulle söka de sina; der hemma i kojan funnos de icke — hvarken mor eller mormor voro hennes.

V.

Knappt en månad efter denna händelse kom Erik, som var med om slåttern i Storängen, springande för «lefvande lifvet» fram till Nygård och var som en pil inne hos fadren.

«Far, der kommer främmande!» ropande han andtruten; ty främmande var på Nygård något alldeles ovanligt. «En stor vagn med tre hästar för körde inåt vår väg och kommer snart; jag sprang genvägen för att säga till, om far behöfde raka sig.»

Kaptenen kände sig om hakan, det var hvad man på landet kallar ett verkligt lördagsskägg.

«Hm, främmande! Kan man då aldrig få vara i fred!» sade kaptenen, som ganska säkert på ett år ej varit «ofredad» af främmande. Emellertid kunde det ej hjelpas. Kaptenen var, fastän en fri menniska, dock olyckligtvis född och uppfödd i fördomar, han liksom alla andra, och derföre rakade han sig, tog på sig en hvit halsduk och en vackrare rock, för att kunna med värdighet presentera sig för den trehästa-främmanden, som lyckligtvis hade något svårt att på den smala vägen komma fram med den breda vagnen och derföre dröjde tillräckligt länge. Ett väldigt hundskall från Ragg, som stod bunden vid hundkojan, och Bellona, som befann sig obunden, och hennes älskvärda familj af trubbnosiga hvalpar, tillkännagaf att vagnen nalkades, och straxt derpå körde den in på gården, svängde om och stannade vid trappan.

Det är vanligt på landet att en hvar, som lif och anda hafver, vid dylika tillfällen störtar ut för att, som det kallas, «ta emot» och redan på trappan försäkra om, huru roligt det är att se de goda vännerna komma; men kapten Emmerick brydde sig ej om detta bruk, utan gick fram och åter i salen, något förargad öfver att nödgas ha hvit halsduk och den granna rocken, som trängde i armhålorna. Det behöfdes också icke, ty den stora vagnen var prydd med två lakejer i livré bakpå och kusk med en ofantlig mössa, på bocken.

En ung herre hoppade ur och räckte sin hand åt en liten, något krokig och ganska bedagad dame, som, åtföljd af en mops, långsamt och försigtigt steg ur, och efter henne följde en mamsell, som bar en hattask.

«Vi äro således framme. Ganska vackert med den der stora kastanien. — Persson kunde ta ner en blomma.»

«Persson! Grefvinnan befaller att ni tar ner en blomma ur kastanien», upprepade den unge herrn.

«Se så, kära Theodor, nu gå vi in, den der kapten är väl hemma — hm hm.»

Den unge mannen bjöd sin tant armen och de gingo.

Bellona var ej bekant, utan vädrade ganska ovänligt på den gamla damen, så att denna sade: «Kjerrulf kan köra bort det otäcka djuret, det vill säkert sluka min lilla Catalani — hon darrar, stackars kräk, och hjertat slår som oron i en klocka.»

Ändtligen inträdde de i salen, der kaptenen tagit sin position midt på golfvet.

«Mjuka tjenare», sade kaptenen.

«Har jag den äran se herr kapten Emmerick?»

«Ja, joho», sade kaptenen och fixerade den gamla, som med sina små sjögröna ögon betraktade honom.

«Hm», återtog gumman och ordnade sin grå sidenklädning, en resdrägt, vidlyftig och hvad man kan kalla beqväm ända till obeqvämlighet, «hm, det fägnar mig att träffa er, min kära kapten.»

«Jaså», sade kaptenen med en mine som om han druckit ättika; namnet är mig obekant, hm . . .»

«Tillåt mig att presentera grefvinnan Tigerstjerna.»

Kaptenen studsade något, men sansade sig och sade åter: «Jaså, mjuka tjenare, var god och sitt.»

«Mitt namn är också Tigerstjerna», sade den unge mannen, «jag är eljest anställd i kongl. kansliet.»

«Du nämner inte att du är kammarjunkare», anmärkte gamla grefvinnan och tog plats i en ländstol.

«Åh, det är klart att blygsamheten förbjöd att nämna en sådan lumpenhet», sade kaptenen, som tycktes retad och i begrepp att komma i gräl, om ödet blott ville beskära honom något tillfälle.

Den gamla damen började tala om vädret, om vägarne och slutligen om gårdens hundar. «Ni har en arg best, den der svarta, min kära kapten, han nosade på mig och morrade alldeles som om jag varit en tiggerska.»

«Det var Bellona, ja, det är en hund som slagit sig på fysiognomiken», blef kaptenens svar.

«Stackars Catalani, lilla kräk! — Tag upp några biscui'n ur min pirat, Theodor — nej, inte det der, barn, det är Ehrenkroks karameller — jaha, den der. — Åh, så sött hon äter, det välsignade kräket!» sade den gråklädda frun; «kapten skulle ha sig en sådan liten hund. Sjung, Catalani! Se så, sätt sig och sjung vackert, så får hon.»

Den lilla glosögda favoriten satte sig och började tjuta i flera toner. Allt detta skulle roat någon annan än kapten Emmerick, som förargades in i sin själ, och det af flera orsaker. Ändtligen, sedan inledningen sålunda var gjord, började hennes nåd att gå närmare in på sitt ämne.

«Kapten har troligen hört mitt namn förr?»

«Ja — ja, det har jag», blef det korta svaret.

«Om kaptenen mins, så hade min son en förbindelse med en menniska, som . . .»

«Som dog och blef begrafven liksom er son, fru grefvinna», inföll kaptenen kärft.

«Ja, min Gud, det var en stor förlust, min kära kapten. Jag har verkligen sörjt min Georg, verkligen . . .»

«Verkligen?»

«Han var, oaktadt sin lättsinnighet, ändå mitt enda qvarlefvande barn.»

«Jaha — och ändå så dog han.»

«Emellertid så slapp han ifrån den der förbindelsen.»

«Ja, det gjorde han.»

«Jaså, menniskan är död?»

«Ja, menniskorna äro döda.»

«Hvilka?»

«Både han och hon, det veta vi ju?»

«Jaså, men jag menar den der menniskan, som . . .»

«Som dog först — det var han.»

«Nej, menniskan, hm . . .»

«Som dog sist, det var hon.»

«Jaha. Jag har låtit mig berätta att kapten Emmerick på något sätt tagit upp henne.»

«Jaså, det har ni låtit berätta er?»

«Ja, och att hon lär fått ett barn, som ni drager försorg om.»

«Jaha, så är det.»

«Lefver barnet?»

«Jaha, det gör det.»

«Är det en gosse eller en flicka?»

«Flicka.»

«Vackert och välskapadt?»

«Det är likt sin mor.»

«Jaså, åh ja, menniskan såg bra ut.»

«Ja, det gjorde hon och var en god flicka, en ädel flicka ända till dess . . .»

Den gamla tycktes ej höra honom utan fortfor: «Kapten finner väl att jag, som nu är barnlös, liksom har en viss rättighet att åtaga mig det der barnet, fastän det visserligen icke är min skyldighet.»

«Jo, er skyldighet hade det varit, men er rättighet blir det aldrig», invände kaptenen.

«Emellertid så skola vi ej disputera om ord, utan jag tog vägen hitom, när jag nu kom från Strömstad — jag har badat i Strömstad och befinner mig nu mycket lättare sedan — jag tog vägen hitom för att afhemta det olyckliga barnet.»

«Olyckliga? Hon är ganska lycklig, inte annat jag kan se.»

«Är hon kanske här i huset?»

«Nej, hon är i grindstugan ner vid landsvägen.»

«Bevars, Theodor, då var det visst den der flickan som öppnade grinden för oss. Du sade genast att hon hade något nobelt i anletsdragen — men den stackarn var ju barfota.»

«Ja, nådiga tant, det var ett skönt barn.»

«Nå, såg hon ledsen ut?» frågade kaptenen.

«Åh nej, men hon vet ej bättre. Nu, min käre kapten, vore meningen att jag tog upp henne i mitt hus och gaf henne edukation.»

«Och erkände henne som er sondotter?»

«Nej, bevara mig, hvad tänker ni på, min kära kapten! Det skulle ju vara att åter rifva upp den olyckliga historien?»

«Jaså, hvartill då? om jag får fråga.»

«Bevars, hon kunde bli en hygglig menniska och kunde sedan giftas bort med någon af mina bokhållare eller till och med någon inspektor.»

«Jaså; men så väl kan hon gifta sig med en torpare.»

«Jag vill flickan väl.»

«Ja, tant vill flickan väl», upprepade den unge herrn. «Tants ädla hjerta röres af hennes lidanden.»

«Hade hon ondt i foten, efter hon lider?» frågade kaptenen.

«Nej, men naturligtvis att lefva i ett torp bland råa menniskor. Herr kapten kan väl finna att det är en olycka.»

«Man kan vara rå på två sätt: i sättet att vara och i sättet att handla — rå i hufvudet och rå i hjertat. Det finnes fattigt folk som ha bildning i hjertat, och bildadt folk som äro råa midt igenom som en skånsk limpa, fastän skalet är hårdbrändt och blankt och odugligt», yttrade kaptenen med hetta. «Med ett ord sagdt, flickan mår bra, behöfver inte herrskapets medlidande eller hjelp — passsar ej att bli kammarjungfru och att «giftas bort» — med ett ord — hon blir här.»

«Herr kapten talar med någon hetta», yttrade kammarjunkaren. «Herr kapten torde påminna sig, att grefvinnan ännu är svag efter sin badkur, och att en dam är känslig.»

«Förlåt mig då: jag skall tala lugnt, låt oss tala lugnt.»

Kaptenen satte sig och fattade, utan att den gamla kunde hindra det, hennes magra hand. «Hör på, grefvinna, nu tala vi utan alla öfverdrifter.»

VI.

«Det var», började kaptenen allvarsamt, men som det tycktes rörd, «en tid, då äfven jag var ung, då jag var kadett — jag var en glad gosse, afhållen af mina kamrater och mina lärare.»

«Ja, jag har hört att kapten utmärkt sig mycket fördelaktigt», inföll grefvinnan, liksom för att återknyta samtalet.

«Afbryt mig icke; låt mig tala. — Jag var ung och glad, litet svärmisk — och jag var aderton år gammal bara. Jag besökte då ofta en privat lärare i hufvudstaden, monsieur Dumond. Det var en liten fransman, liflig som hela hans nation är det — han var emigrant; han hade måst fly sitt fosterland just för samma fördom som kostade er son lifvet. (Den gamla damen luktade på sin eau de cologne-flacon.) Han hade en flicka — då ett tioårigt barn, en yrhätta, den gladaste varelse jag sett. Hon talade

franska med mig, och hundrade gånger lekte vi tillsammans och menade på att vi skulle bli ett par. Den gamle emigranten smålog litet förnämt: det föll honom ej in att hans Adelaide skulle sjunka så lågt som att gifta sig med korporal Emmericks son, äfven om denne blef officer. Han var öfvertygad om en restauration i Frankrike, om en återställelse af det gamla, då ätten Dumond, med sina tre berg i vapnet och sin halfva lilja på hjelmen, skulle återfå sin fordna rang, och derföre led han utan att knota och spelade rolen af språkmästare. Men han lät barnen leka och tänkte: när Adelaide en gång med mig uppträder i det i sin fordna glans återställda Versailles, då hon blir presenterad för Louis XVIII och omstrålas af hela den franska adelns gamla prakt, glömmer hon vindskammaren i det fattiga Stockholm och den stackars kadetten, korpralssonen. Men den gode fransmannen dog innan någon restauration blef af. Napoleon med sin jättekraft sammanhöll den splittrade staten och hindrade den både att sammanfalla och att återtaga sin förra form; med sitt trollord, sitt varde befallde han de ramlade hvalfven att åter resa sig upp, byggde han ett nytt Frankrike af ruinerna från det gamla. Han satte segerns örn på frontespicen af sin nya byggnad, det var slutstenen, den som sammanhöll allt, och först när den föll, ramlade allt — åter i sitt gamla grus.»

«Vi gå in i politiken, hör jag», yttrade kammarjunkaren. «Tant har läst så mycket om den der Bonaparte, att hon kan imaginera sig . . .»

«Förlåt att jag gjorde en utflygt», yttrade kaptenen torrt.

«Den der Corsikanen var en farlig menniska», yttrade grefvinnan och klappade Catalani, som låg och frös i knäet. «Gud vare tack och lof att det nu åter är i ordning i det olyckliga Frankrike, och att det lyckats Louis Philippe att tukta det obändiga folket.»

«Vi skola ej slå oss på politik», anmärkte kaptenen, «det var ju så?»

«Ja, vidare om den der språkmästaren.»

«Han dog innan hans drömmar förverkligades, men ännu i dödsarbetet hoppades han, drömde han och gladde sig åt att få sola sig i den gamla konungamaktens solsken. 'Jag har varit trogen, in i döden trogen', hviskade han då han dog. Då var

hans flicka tolf år gammal; det var 1813, just då Napoleons stjerna föll. Jag var den ende, som satt vid dödssängen bredvid den arma förgråtna flickan. Hon kände på sin fars bröst, hjertat stod stilla; hon kysste hans tysta läppar, andedrägten hade upphört; hon blickade in i hans halfslutna ögon, de voro brustna. Jag var en ung fänrik; men jag skakades djupt af detta uppträde. När Adelaide såg att hennes far var död, störtade hon i min famn och sade: 'Emmerick! ni är den ende vän min far egde, var också min vän.' Jag slöt det goda barnet i mina armar och lofvade att alltid vara hennes vän. Och jag förblef det. Det var en rik familj som upptog henne i sitt hus, för att lära några fröknar att tala franska. Känner ni den familjen, fru grefvinna?»

Den gamla teg och luktade på sin lilla flaska.

«Likagodt, flickan växte upp der i huset, blef en blomstrande skönhet, snillrik, talangfull, ett mål för allas beundran. Hennes fransyska liflighet hade genom den sorgeskola hon genomgått fått någonting rörande; midt under jollret skymtade sorgen fram och midt under allvaret glädjen. Det var en enda son i huset, en lika snillrik som ädel yngling; han älskade flickan; men knappt märkte modren detta förhållande, förr än Adelaide aflägsnades ur huset. Hon hade kunnat falla djupt, men hennes kärlek uppehöll henne.»

«Gå något hastigare förbi det der obehagliga ämnet», yttrade grefvinnan; «ni bör skona mina känslor.»

«Edra egna handlingar måtte väl ej vara af den art, att edra känslor såras om de omtalas», sade kaptenen och fortfor: «en hemlig förbindelse knöts dock mellan ynglingen och flickan, och följden af denna smygande kärlek blef . . .»

«Jaha, nu äro vi då komna till barnet», yttrade gumman, «nu begär jag detta barn, och det nekar ni mig — ni ser att jag har, för att tala i er egen stil, heliga rättigheter.»

«Att förderfva äfven *detta* barn? Nej, fru grefvinna! Låtom oss tvertom fortsätta. Knappt hade ni fått en aning om förhållandet, förr än er son fick order att afresa till Petersburg; hvem skaffade honom dem?«

«Jo jag. På något sätt måste den olyckliga förbindelsen häfvas.»

«Må vara. På samma gång fick flickan tillsägelse att flytta; sjelfva polisen, tror jag, hade sin hand i spelet; man ville rubricera henne som . . .»

«För hvad hon var, en eländig förförerska», yttrade den gamla.

«Nå väl, er son föll i förtviflan och omkom på isen mellan Åland och fasta landet — var det ej så?»

«Jag hoppas det åtminstone.»

«Nej, grefvinna, ännu sofver ert sinne, ännu slumrar er bättre menniska, ännu lefver högmodets anda i ert hjerta. Nej, er son — mördade sig sjelf. Han ville ej lefva. Hvem var det väl . . .»

«Bästa tant, det är förskräckligt; låt oss resa», sade kammarjunkaren.

«Bästa Theodor, jag är van vid olyckor och äfven förolämpningar», sade grefvinnan och gned sina tinningar med luktvatten; «fortfar, herr kapten, låt pinan vara kort.»

«Er son hade aldrig vant sig att tygla sin vilja, och derföre tog han det lika onödiga som okloka beslutet. Jag i hans ställe hade tagit afsked, för att slippa lyda ordern, och gift mig med min flicka — midt för näsan på slägten.»

«Alltför valda uttryck!»

«Valda eller icke, de passa för ämnet; men nog härom. Då skref flickan till mig, påminde mig om mitt löfte och begärde en tillflykt; men en sådan, der hon ingen menniska skulle råka, ett ställe der hon kunde gömma sig, sin sorg och sin vanära. Derute i sjön, grefvinna, ligger en ö, ser ni eken derute? — dit flyttade jag en liten stuga; jag tapetserade den sjelf, jag inredde den med egna händer, jag prydde den så godt jag kunde, jag visste hvad sorg ville säga, jag hade nyss blifvit enkling efter ett par års lycka. Jag byggde den olyckliga en fristad och öfvertalade en gumma att bo derute. Det är en god gumma, gamla Märtha Stina i grindstugan; hon var ock min enda förtrogna. Adelaide kom, en vacker sommarnatt rodde jag sjelf henne öfver till Ekön och installerade henne i den lilla stugan. Då föll hon mig åter om halsen och sade: 'Ni har hållit ert ord: tack! tack!' och hon fick gråta, det stackars barnet. Mot hösten fick hon en flicka: men modren var nära döden och kunde ej vårda sitt barn, derföre tog gumman barnet med sig till sin dotter i grindstugan;

der är det ännu, och det döptes till Stina Brita, för att ej ha någon påminnelse om sin förnäma extraktion.»

«Det var ganska vackert af er.»

«Men», fortfor kaptenen, «men under denna sjukdom angreps hjernan, och då Adelaide tillfrisknade voro hennes tankar tidtals rubbade; då svärmade hon omkring på ön, och ställde sig hela timmar på klipporna vid sjön och sjöng visor, som hon författat i sin enslighet och till hvilka hon sjelf satt tonen. Folket i trakten fick ut en saga att det spökade på ön — att det var en kungamörderska som bodde der, och tusende berättelser, den ena bisarrare än den andra. Men efter två år var åter allt tyst derute: den oroliga anden hade sjungit ut, harpan hade tystnat och endast cherubshufvudet log som fordom på dess stam. — Nu vet ni allt, fru grefvinna», sade kaptenen och steg upp.

«Jag tackar er för upplysningarne; men det skulle roa mig att sjelf uppfostra barnet.»

«Roa er? Det tror jag; men det roar icke mig.»

«Men, min bästa kapten», började kammarjunkaren, «ni är en ädel och klok man och finner väl att ni härvidlag sätter er i försynens ställe. Jag klandrar ej er öfvertygelse om att flickan blir lyckligare som landtflicka än som ett slags medlem af vår familj, jag säger att jag ganska väl inser skälen; men det oaktadt finner ni väl, huru olycklig hon skulle bli om hennes börd blefve upptäckt, och hon då ej befunne sig i en ställning, som någorlunda motsvarade hennes anspråk.»

Kaptenen var så van att alltid ha rätt, att han icke blef litet öfverraskad af denna anmärkning. Han studsade och betraktade kammarjunkaren. «Jaså, ja, herrn kan ha rätt; jag vill ej sätta mig i Guds ställe — flickan får välja.»

Bud sändes till grindstugan, och en stund derefter anmäldes att flickan och gamla Märtha Stina väntade.

«Låt dem komma in», sade kaptenen.

Gamla grefvinnan hade tagit på sig glasögonen, ty det började qvällna och de stora träden utanför gjorde rummet dunkelt. Gumman och Stina inträdde.

«Det är en fru här, som vill tala med er, gå fram till henne», sade kaptenen.

«God afton barn», yttrade grefvinnan; «nå fy då, Catalani! Tyst — tyst! (Vov vor rrr vov vov, sade Catalani.) Då jag passerade grinden dernere, observerade jag dig, barn. (Vov rrr-rrr-vov vov rrr, yttrade Catalani och sköt ut sina glosiga ögon.) Tyst, lilla kräk, det är ingen som vill göra mig någon skada.»

Flickan neg.

«Nu vore frågan om du ville komma till mig och vara i mitt hus.»

Stina såg frågande på mormor.

«Jag tror knappt att hennes mor vill att hon skall ut», sade gumman.

«Men det finner ni väl, att ert barn skulle få allting bättre hos mig, än i er fattiga koja. Hon skulle bli min egen kammarjungfru; ty jag tycker om det lilla barnet.»

«Åh, utan omsvep, grefvinna, säg rent ut, jag är den flickans farmor och vill på *sätt och vis* upptaga henne som mitt eget barn — det låter något.»

«Farmor!» ropade flickan och gjorde ett steg framåt, liksom för att falla i hennes famn; «men hvem är då min mor?»

«Näckrosen, barn!» sade kaptenen och klappade henne på hufvudet.

Den gamla grefvinnan höll på att dåna, så profanerad fann hon sig, men menniskan är seg, och den gamla damen var mäktig att kufva sina känslor.

«Ja, ordet är uttaladt, fastän det ger dig, barn, alltför stora fordringar; jag är din farmor på *sätt och vis.*»

«Grefvinnan menar, att hon endast på *sätt och vis* varit en mor för sin son», anmärkte kaptenen torrt.

«Du var aldrig erkänd af min son, du är oäkta, stackars barn, men det oaktadt vill jag dra försorg om dig. Du skall få komma till mig; kom, barn!»

Stina, rörd i det innersta, föll till den gamlas fötter och snyftade.

«Du skall få komma till mig och få uppfostran och göra lycka med tiden.»

Flickan gret.

«Vill du?»

«Ja, farmor, det vill jag.»

«Hör ni, kapten, hon väljer sjelf», anmärkte kammarjunkaren.

«Ja, jag hör det.»

«Blif nu lugn, barn, du gråter alldeles ner min klädning. Du vet inte huru grannt jag har på Liljevik.»

Flickan steg upp och torkade sig i ögonen.

«Mycket grannare än du anar.»

Flickan tog ett steg tillbaka.

«Du skall få vackra kläder, kanske till och med silkeskläder.»

Ännu ett steg gick flickan baklänges.

«Du skall få med mig åka efter spann.»

«Nej, nej», ropade Stina utom sig och hängde sig fast om gamla mormors hals. «Behåll mig qvar, mormor, jag vill ej! Jag vill ej bort från grindstugan.»

«Men kanske det är din lycka», hviskade gumman genom tårar; ty hon höll mycket af barnet.

«Nej, nej! Hör ni, mormor:

Och kom du till mig, och blif min brud,
Mer skönt har jag än du anar.
Du klädes i siden och perleskrud,
Till spann får du snöhvita svanar.
Men följ ej de lockande ljuden»,

sjöng hon sakta.

«Hvad är detta, jag förstår inte», yttrade grefvinnan; «hvarför vill hon ej *nu* mottaga mitt tillbud, hvarför sjunger hon?»

«Åh jo, det är visan om Näckrosen, som er sonhustru sjöng då hon stod vid sjöstranden. Folket har hört den och lärt sig den.»

«Det var besynnerligt.»

«Alldeles inte; flickans mor varnar henne i den visan — och sin mor bör hon lyda mera, än både mig och er, grefvinna.»

«Du vill således inte?»

«Nej, nej!» mumlade flickan och skakade det lockiga hufvudet.

«Men kom ihåg allt, vackra kläder, präktiga rum, spann . . .»

«Nej, nej, aldrig!»

«Jag kan således ej hjelpa dig?»

«Nej, min lilla goda nådiga fru», sade Stina och knäppte ihop händerna under det att tårarne rullade ner för kinderna; «låt mig

vara den jag är, ett fattigt moderlöst barn, som går vall i skogen; låt mig bli qvar.»

«Det märkes tydligt», hviskade grefvinnan till sin nevö, «att modrens öfverspända sinne öfvergått på dottren.»

«Ja, till all lycka», sade kaptenen, som hörde anmärkningen.

«Min resa var således alldeles öfverflödig», yttrade den gamla nåden, i det hon steg upp.

«Inte annat än jag kan se», blef kaptenens kärfva svar.

Det är klart att det blef lika litet ceremonier vid afskedet som under sjelfva dervaron, och det enda som väckte något uppseende var att grefvinnans kusk körde mot grindstolpen och att hon, som höll på att intaga kalmerande droppar, i förskräckelsen tappade flaskan. En lukt af apotek var således snart det enda, som bevisade att en «känslig själ» besökt Nygård.

Flera år derefter halfsatt kaptenen i sin skinnklädda ländstol och samtalade med numera komminister Lundroth, för detta informatorn. Postbudet kom med väskan och kaptenen öppnade den med ett ominöst utseende.

«Ett bref från Anders Petter!» ropade han glad; «ett tjockt bref; hvad månde det innehålla . . . det känns så mjukt.»

Brefvet bröts och — Anders Petter Malms magisterbref föll den hederlige kaptenen i händerna.

«Ser man på — latin», sade kaptenen och skakade på hufvudet, liksom för att få en eller annan glosa att skramla, men förgäfves, de voro tappade alla; men så mycket såg han att Anders Petter blifvit magister och fått hedersrum, ty det stod i brefvet. Komministern betraktade det granna sidentyget med glada ögon, men tycktes likväl ej så glad, som man kunde väntat. Det var ej utan att den gode mannen kände sig liksom tillbakasatt; han, läraren, hade intet bref fått — och han, läraren, var ej heller sjelf filosofie magister.

«Men det var ju en satan till pojke, grindstugpojken!» sade kaptenen. «Vet pastorn, jag gaf honom namnet Malm, ty något metalliskt var det hos honom, om det då var guld eller bara jernet; det var något som klingade i hans själ, något som glittrade i hans kloka ögon, som gjorde att jag alltid tänkte: der är en

malm på hvilken Guds sol ej kan bringa något att växa, den måste smälta ner i kunskapens eld, så får man se hvad det blir som ligger under slaggen till slut. Hm, der är också ett paket. Låt se . . . «Herr Komminister Lundroth».»

Komministerns ansigte klarnade. «Åh hå, och på mig har han också tänkt»; och undrande på brefvets besynnerliga form, bröt han det. Der låg hälften af en frisk lagerkrans och dervid blott en lapp, på hvilken Anders Petter skrifvit: «Hälften af min lager tillhör min gode, upplyste och nitiske lärare».

Der stego tårar i den hederlige prestens ögon: således var äfven han på sätt och vis delaktig af lagerfesten; men kaptenen sade: «Ser pastorn, att det ej var så dumt att byta roler; titta ut der, är det ej roligt att se Erik hur bra han slår, hur han redan går i spetsen för drängarne och är en stolt och stark yngling! Det är annat än om han nu till och med blifvit as — asinum — eller hur heter det?»

«Asinus», upplyste pastorn.

«Ja, asinus, det vill säga promotionsåsna, eller om han med knapp nöd tagit hofrättsexamen och nu gått som extraordinarie i tio verk, utan att i ljuspenningar ens ha en ordentlig dränglön och ännu mindre en drängs duglighet och förmåga att ta sig fram i verlden.»

«Jag kan ej neka.»

«Nej, det tror jag nog f-n, när jag kan slå titulus i fysionomin med magister Anders Petter och drängen Erik.»

«Och Näcken han tar den kära i famn», sjöng Stina Brita der hon satt i väfstolen och var flitig. «Och Näcken han tar den kära i famn — Kors herre Jemini, hvad du skrämde mig! Nej se, nu gick en tråd af. Nå, låt mig knyta — eller knyt du, Erik.»

«Jo, ser du, Näcken han tar sin sköna i famn.»

«Ja, men se jag dog inte, jag, fastän du skrämde mig en smula.»

«Åh, vet du, jag kommer för att berätta nytt. Nu är allt i ordning — «och Näcken ej sitter i tusende år, ty pröfningens tid

är förgången»; och ser du, nu är allt i ordning der borta på Årviken.»

«Ja, jag skall se till hur det är. Efter hvad jag kan tro, har du nog gjort litet herrskapsaktigt derborta; det är klart att kaptenens son på Nygård inte kan ha det på simpel bondfason; men ser du, får du mig att skaffa mig annat än mössa och stycke, så blir du narrad.»

«Åh ja, det skall klä dig, det vet jag förut; men ser du, der är stuga och kammare, och inte målade möbler en gång; ty dem skall mor skura hvita med sand och vatten — det ser alltid snyggast ut i en bondstuga.»

«Precist som jag sagt dig hur jag ville ha det; för ser du, det har alltid förargat mig att se huru bönderna måla ljusblått och rödt, för att liksom gömma undan att det är smutsigt, eller då jag i en stuga ser betsade stolar och granna gardiner; ty då kan man vara säker att det är ett öfvergifvet rum, der aldrig någon är.»

«Och som luktar mögel.»

«Och äplen se'n eller ock saltade törnrosblad, som stå i en sockerskål.»

«Nej, intet af allt det der. Det enda är några taflor, som far min skänkt mig; det skadar ju inte?»

«Nej bevars. Vet du, vi ta till oss min mors bild, Strömkarlen du vet, och harpan; de kunna stå i kammaren på vinden, dit ingen kommer utan vi sjelfva.»

De unga tu öfverlade på detta sätt länge om huru de skulle ha det i sitt trefliga hem; men ingen af dem tänkte på gamla grefvinnan eller hennes herrlighet. Låtom oss blicka in äfven hos henne.

Den lilla gumman satt i en djup fåtölj, ombäddad med dynor. Hon såg sjuklig ut, men likväl ej döende. Emellertid var läkaren en för hvarje dag lika behöflig person, som någonsin urmakaren, som drog upp uren, var det för vecka. Utom läkarens beständiga mellankomst hade, så trodde grefvinnan, naturen ej kunnat hålla ihop i tjugufyra timmar. Hon föreföll sig sjelf som en sjunkande båt, med den skilnad blott, att hon öste i sig medikamenter för att flyta uppe. Hela hennes lifskraft bestod af

kina, hon var så att säga genomstärkt af den kostliga barken. Det är naturligt att läkaren således var närvarande.

«Jaså, doktorn ser ingen fara för helsa och lif, om jag någongång skulle råka att ta tjugusex droppar af de gröna i stället för tjugufem?»

«Nej, derom är jag öfvertygad.»

«Jo, si kammarjungfrun slarfvar ibland och häller för mycket; men de äro ovanligt starka.»

«Mycket verksamma.»

«Emellertid kan doktorn aldrig fatta huru sjuk jag egentligen är. Doktorn känner ej ännu min «fyssick» (stafvadt efter ljudet). Ack, sedan salig medicinalrådet dog, har jag ej erhållit någon läkare, som så noga känner mina krämpor; ja, herr doktor, jag har nu på femton år försökt alla hufvudstadens läkare; men ingen har förstått min sjukdom; den är egentligen ett mycket svagt och retligt nervsystem och ett svagt bröst och underlifskrämpor, naturligtvis förenade med hufvudvärk och en egen obehaglig känsla i armar och ben, hvartill kommer anlag för melankoli.»

«Sjukdomen är mycket komplicerad, och fru grefvinnan har rätt uti att läkaren behöfver noga känna grefvinnans fysik, för att kunna gagna. Tillåt mig fråga om aptiten . . .»

«Åh, kära doktor, ingen aptit, nästan alldeles ingen; jag förundrar mig öfver att jag kan lefva af så litet. Jacquette, min jungfru, förundrar sig alltid öfver att jag kan uppehålla krafterna.»

«Åh ja, om inte kinan . . .»

«Ja riktigt, kina, det är den, ja. Jag åker två timmar om dagen och tar mig således tillräcklig rörelse, det är klart; men sedan jag druckit min kopp choklad med några sockerbröd till, är jag ej i stånd att förtära något förr än vid elfvatiden; det är då vanligen en rapphöna eller en hjerpe. Doktorn vet att det ej är mycken föda på ett sådant litet djur. Catalani kan äta två i målet, det lilla kräket, men det kan ej hennes matmor. Klockan fyra, half fem äter jag middag och har sällan mer än sex rätter. Om doktorn såg huru liten smula stek jag äter, skulle doktorn förundra sig.»

«Ja, i sanning.»

«Och så ha ändå flere af hufvudstadens läkare påstått att jag förtär för mycket, det är förunderligt. Men det finnes läkare, som

tro att en menniska kan lefva af bara luft och vatten — det är horribelt.»

«Ja, det finnes verkligen några af mina kolleger, som ha en fördom mot mat; men min tanka är . . .»

«Ja, doktorn har troligen funnit att medicinen är till för att korrigera dietetiska felsteg, det är min tanka. Diet är ingen medicin: kunde man alltid hålla diet, så blef man icke sjuk och då behöfdes hvarken läkare eller medicin, sedan man sluppit öfver barndomen.»

«Ja, det är verkligen sanning.»

«Jag tål ej feta saker, herr doktor, men äter dem så oändligen gerna och i min stil mycket. Huru skall man korrigera detta fel? Det är klart att min fyssick inte tål feta ämnen.»

«Om grefvinnan tillåter, skall jag skrifva ett litet recept.»

«Ja, kära doktor, jag tackar er. Om det nu varit doktor K***, så hade han sagt: låt bli att äta feta ämnen. Ha ha ha, det stöter på det löjliga att få en så simpel föreskrift af en läkare.»

Doktorn smålog medömksamt.

«Ja, det är verkligen löjligt», återtog den gamla frun. «Var god och skrif. Jag kan behöfva det i dag; ty der kommer hofmästaren. Jag skall ha några vänner hos mig i dag, några få. Huru många kuverter?»

«Trettiåtta, fru grefvinna», sade hofmästaren bugande.

«Jag ser då och då några få vänner hos mig», tillade gumman, «några närmare vänner.»

Hon tog på sig glasögonen och läste på listan.

«Presidenten v. M. med friherrinna och två fröknar — hm, hör på, Mellstedt, sätt mycket godt vin för presidenten, han förstår sådant, och är dessutom en menniska, som ej skonar någon, och aldraminst mig. — Hm, hofpredikanten, jaha, ja, han får af nummer två.»

Den gamla satte sig att pricka; ty hon var på sitt sätt sparsam, fastän det ändå gick duktigt åt i huset.

«Vet doktorn», yttrade hon förtroligt, sedan hofmästaren gått, «vet doktorn, det är ej roligt att ha en hop vänner, som man egentligen ej kan tåla; men mina relationer äro sådane, jag kan ej undvika dem; de bjuda, och jag måste bjuda åter. Jag har i

dag en så kallad mixtur; en hop folk af åtskilligt slag, folk till hvilka jag står i förbindelse, och blott för att ge mixturen färg och någon smak har jag bjudit presidenten — hvad kallas sådane tillägg i medicinen?»

«Ett corrigens, ett ämne som korrigerar smaken», smålog doktorn.

«Ja, just ett sådant är i dag min president. Han är med alltid; ty han äter gerna godt, och min kock är skicklig. Jag skall en gång låta er smaka en soppa, som ingen mer än han kan koka.»

Doktorns recept var skrifvet och medikamentet kom hem för att vara tillreds sedan grefvinnan ätit späckad kalflefver.

Sedan läkaren aflägsnat sig började toiletten; det blef ett grufligt besvär för den arma kammarjungfrun, isynnerhet som gumman i anseende till sin sjuklighet var mycket känslig eller, som det också kallas, kinkig. Slutligen nalkades klockan half fem, vagnar kommo, och gående personer strömmade upp för den breda trappan, och grefvinnan lät leda sig in i salongen för att taga emot.

«Välkommen, min kära president! Fägnar mig att se er glad och frisk som förliden afton. Det var högst animeradt på friherrinnans supé.»

«Ja visst, högst animeradt; jag var väl ej med, utan spelade hela qvällen, men hörde ändå fröken Babettes fortepiano. Verklig talang, eller hvad säger min goda fröken Janna, som sjelf exeqverar så svåra saker? Spelar ej Babette förtjusande?»

«Jo, förtjusande, mästerligt; det är som det vore Chopin sjelf», yttrade en mager flicka, hvars genomskinliga fingrar tycktes endast skapade för att nyttjas på ett pianoforte.

«God dag, min kära lagman! Välkommen, hofpredikant, och ni, kära Wennergren!» Så satt den gamla helsande och nickande åt alla, till dess de voro samlade.

Det var en middag som var kräslig. Presidenten berömde öfverljudt det herrliga vinet; men hofpredikanten och den kära Wennergren, en beskedlig magister, tyckte att munnen sammandrogs af det goda vinet.

Och i samma stund sutto mormor, mor, Stina Brita och Erik

i den lilla grindstugan och åto filbunke ur en stor träbunke och skrattade och jollrade mellan hvar sked.

Hvilka hade roligast?

Det var vinter, liksom då vi började vår berättelse, grinden stod lutad mot gärdesgården, som låg öfversnöad och blott der och hvar tillkännagaf sin tillvaro genom ett och annat «höt», som stack upp öfver den hvita drifvan. Derinne i grindstugan surrade en spinnrock liksom för många år sedan, det var mormors gamla blånspånadsmaskin, som lät likt en nattskära då hon i den varma sommarqvällen far på rof.

«Och Malmen är bjuden, sa' du, kommer han?» yttrade modren, liksom frågan varit om något mindre kärt än hennes egen gosse. Afståndet mellan det bättre och sämre folket är också ännu så stort, svalget mellan den «råa» massan och de «bildade» så vidt, att den fattige blir främmande för sitt eget barn, då det sprungit öfver detta svalg och står på andra sidan. Om vi reflektera derpå, skola vi märka att en hyddans innevånare, en fattig stackare, hvars son blifvit herre, *aldrig* säger «min son», utan säger det antagna tillnamnet och kanske tillägger, som en ursäkt för det korta i uttrycket: «ty han är min son». Det är ej stolthet, ej ödmjukhet heller, utan blott en känsla af att de äro skilda, som kommer honom att tala så. Detta kände äfven modren till Anders Petter, och derföre kallade hon honom Malmen; det var en främmande, en herre, som dock en gång hvilat i hennes armar och som fått sin första bildning af mormor.

«Jo, Erik sade att Malmen lofvat», svarade Stina Brita, som kantade sina brudskor med sidenband; «jo, han kommer nog.»

«Han har väl vuxit duktigt», sade mormor; «han såg inte svag ut, Malmen.»

«Men hvad är han då egentligen?» frågade modren.

«Åh, han är detsamma som magistern i prestgården, hån är icke komminister en gång, utan bara adjunkt der uppe vid akademien», yttrade Stina; «men Erik säger att kaptenen sagt, att sådana adjunkter äro mera förnäma än vår.»

Som för många år tillbaka brann der eld på spisen; Passe var döf och nära blind, kal på ryggen och grå kring nosen af ålder, men han började ändå att morra, ty han kände att någon främmande rörde sig utanför.

De tre invånarne i stugan innehade sina gamla platser, mormor midt på golfvet, Stina i ljusskenet från spiseln, och mor sysslande med qvällsvarden, ty klockan pekade på den vanliga mattimmen: sju.

«Men hvem i Guds namn är derute i vedskjulet?» sade slutligen Stina som lyssnat; «det är nog en främmande. «Hu! jag skulle just ut och hemta några pinnar, ty det är snart slut på vår brasa; men nu törs jag inte.»

Då öppnades dörren och en herre klädd i lifpels kom in med en vedbörda på armen.

«Det brinner ej bra i spisen, mor», sade han och kastade veden på brasan, så att den åter flammade upp. «God afton, mormor, god afton, mor, och du — du är väl Stina Brita?» sade den främmande till flickan, som neg så djupt hon lärt.

«Åh Herre Gud! Det är Anders Petter! Anders Petter!» ropade alla och störtade omkring honom, liksom uppvaknande ur en dröm.

«Jo, er gamle Anders Petter», sade han och omfamnade dem alla. «Ja, Guds fred hos er! Vet ni, mor, nu blir jag här i natt.»

«Åh, inte kan Malmen ligga här», yttrade modren, som nu riktigt sansat sig och fann att Anders Petter skulle låta opassande.

«Malmen är van vid bättre», sade mormor; «men Herre Gud, hvad han vuxit och blifvit stor; han är lik far sin ändå, när man ser noga på honom.»

«Åh, så fin rock han har!» sade Stina och strök på den fina lifpelsen; «känn mor, känn mormor, så fint som sammet. Åh gudbevars, inte trodde jag att han skulle bli en hel herre. Jaså, Malmen kände igen mig?»

«Ja, Stina, genast. Men kalla mig nu inte det der eviga Malmen.»

«Det är ju hans namn», sade mormor; «och inte passar det nu att säga bara Anders Petter.»

«Jo, jo, mormor. Ser ni, jag tog in ved för att påminna er om att jag var samma Anders Petter som fordom.»

Modren var verkligen generad att bedja honom äta.

«Se, vi ha bara ett fat», sade hon, «och bara träskedar», tillade hon; «men der är Malmens — Anders Petterses skulle jag säga, din egen. Se på, der står: A. P. S. S., Anders Petter Svensson betyder det, och Malmens far hette Sven.»

Akademiadjunkten Malm sökte på allt sätt att ändra de sinas sätt att uttrycka sig, men den fina rocken, den vackra resvästen, halsduken och uret, allt gjorde något närmande ganska svårt.

Emellertid tog han nattlogis på en bänk, der han bäddade med sin resfäll och sin kappa — och således sof han åter under sin moders tak.

När han somnat, steg modren upp, tände på några stickor i spiseln för att kunna se honom riktigt. Hon satt länge och betraktade honom. Slutligen hviskade hon vid sig sjelf: «Det är ändå *min* Anders Petter.» Men andra morgonen gick sonen ut, och snart hörde de att den gamla yxan var i gång. Anders Petter var åter hemma och högg, som han var van, ved åt sin mor och mormor. Då sprungo de ut alla och ropade: «åh nej, se på Anders Petter! Håller du dig icke för god att hugga ved åt din mor i grindstugan!»

Nu blef han riktigt igenkänd — nu var han ej mera Malmen.

Påföljande söndag färdades gamla mormor och mor sjelf i en skrinda och akademiadjunkten Malm och Stina Brita i hans släda till kyrkan; ty der var bröllop, och när de nalkades kyrkan, sågo de en släda med ett par ystra fålar för i hastig fart komma från Årviksvägen och en beqväm rack, dragen af ett par «säfliga» hästar, från Nygård.

«Der kommer Erik, och så kapten!» ropade Stina.

Orgorna brusade, kyrkan blef småningom öfverfull af menniskor, ty alla ville se Stina i grindstugan bli vigd med kaptenens son.

Vigseln verkställdes och Erik och Stina voro ett par.

Det var ett vanligt bondbröllop och i den minsta skala ett sådant kan vara; det var modren och mormor, Stinas egen flit och ett tillskott af Malmen, som bestodo fiolerna; ty der fanns verkligen ett par sådane, som ofredade Guds hus med sina läten.

Stina hade bra gerna velat pryda sig med kyrkans krona; men hon hade fått afstå derifrån, ty hon hade ej råd att hyra henne, och Erik hade rent af slagit till döförat, då hon gifvit vinkar om att det alltid pryder en brud att ha kyrkkronan. Han hade ingenting begripit och derföre hade hon blott en myrtenkrona på de mörka lockarne.

Det var en skön, solskensrik vinterdag då kaptenen på Nygård tog de nygifta med sig öfver till Ekön. Långsamt, liksom till en sorgefest, gingo de genom snön upp till den lilla stugan. Kaptenen vred om nyckeln i låset, de inträdde i mörkret; men snart slogos luckorna upp och Guds klara solsken strömmade in i rummet, glänste på det förgyllda cherubshufvudet och på de färgade strängarne af Adelaides harpa, det glänste på flodguden, på vattenliljan och förgyllde hvarje föremål, liksom ljusstrålen varit ett nyfiket barn, som otåligt stått utanför och väntat, men nu, när han kom in, rörde vid allt och betraktade allt med sina glada blickar.

Kaptenen stannade midt framför flodgudens bild.

«Veten J, barn, den der bilden har jag sjelf gjort af krita och pappersdeg; den är ej så illa. Jag gjorde den för att skaffa Adelaide en glad stund. Adelaide! — jag skall nu omtalá hennes historia.»

Kaptenen berättade utförligt hela den olyckliga historien och sade slutligen: «Veten J, barn! vigseldagen gick jag bort till Adelaides graf; der var grönt under snön, jag tog några blad derifrån. Du var lycklig du, som så i rätt tid påminde dig Näckrosens visa, eljest hade du vid detta laget varit kammarjungfru eller hopsmidd med någon långfingrig bokhållare på den nådiga fruns egendomar. Stina, sjung du Näckrosens visa», sade kaptenen och klappade sin sonhustru på hufvudet, «sjung du!»

Och Stina började, betraktande den brustna harpan: «Ett moderlöst barn . . .»

«Klang» ljudade det i harpan, på hvilken en sträng sprang för solvärman, «klang» lät det som ett eko i det gamla instrumentet — och Stina tystnade.

Der blef nu en lång tystnad. Ändtligen bröts den af kaptenen, som torkade ögonen och sade: «Händelsen är helt naturlig, solskenet har värmt upp en af de murkna strängarna, det var intet underligt alls; men det är ändå sannt, det tror jag också — du är ej moderlös, fastän din mor är död. — Nu resa vi hem, barn.»

Stina hade ej förr än nu påmint sig att hon ville ha harpan och flodguden hem till sig. Nu nämnde hon det.

«Nej, barn, rummet skall stå orördt så länge jag lefver», blef kaptenens svar, under det att han läste dörren och stoppade nyckeln i fickan.

En vältalare sade en gång: «ödet har alltid varit min lott». Icke rår jag för att en hederlig konstförvandt väljer sig en fästmö ur den högre societeten, att detta var händelsen med den som hade att göra med att föreviga eller mångdubbla denna lilla berättelse. Blott för några dagar sedan kom Jacquette, den goda nådens kammarjungfru, upp till sin herrskarinna. Den gamla satt som vanligt ombäddad med dynor och väntade något nytt; ty hon insög nyheter alldeles som Bononisk sten insuger ljus för att sedan utstråla det.

«Nå, Jacquette, hvad händer och sker i staden?»

«Ack, ingenting som är märkvärdigt, men jag råkade Åkerholm.»

«Jaså; jaha, när ni gift er skall jag bära första barnet.»

«Tackar ödmjukast.»

«Nå vidare?»

«Jo, han gaf mig ett ark som han klappat af ur en ny långrandig roman, som kommer ut till julen. Och så tänkte jag, kanske det kan roa hennes nåd att höra litet.»

«Ja, läs du då.»

Jacquette läste ofvanstående berättelse. Man bör ej neka att det icke litet förargade den goda gumman att höra sin egen person under diktadt namn vara så der bra nog beskrifven.»

«Är det slut än?»

«Ja, hennes nåd.»

«Det der, tycker jag, är skrifvet för att bevisa, att menniskan bör följa sin kallelse och sina anlag och icke bry sig om hvad folket tänker.»

«Det tycks så.»

«Hm, den der boken skulle han just dedicera till den der Rudensköld, som skrifvit en lång trantara om ståndscirkulationen och som läser för bondbarn.»

«Ja, det skulle just passa.»

Det är således ej blott för att sluta med ett namn, som är hvarje vän af folket kärt, ej för att dermed pryda denna skrift eller gifva den ett värde, som den eljest saknar, utan för att den goda frun skall få rätt (jag vet att hon alltid vill ha det) jag egnar denna lilla berättelse till menniskovännen, *ädlingen* THORSTEN RUDENSKÖLD.

TRE SKRÅKÖPINGS-SKIZZER.

AF

ONKEL ADAM.

ÖREBRO,
ABR. BOHLIN, 1872.

I.

SKRÅKÖPINGS SÄLLSKAPSNÖJEN.

(1856.)

Jag satt helt stilla och beskedlig här i Skråköping och läste i Norra Kalmar Läns tidning K. Kullbergs snillrika föredrag om sällskapsnöjen. Nå väl, tänkte jag, ha vi ej sällskap i Skråköping? Jo visst, ett litet, men utvaldt. Ha vi ej nöjen? Jo visserligen, af många slag. Vi ha våra hederliga middagar, der det vankas mat och dryckjom, och våra soupéer, der det vankas musik och dans, och våra baler med «regementsmusik», och vårt musikaliska sällskap, der apotekarn spelar andra fiolen, så att tonvågorna ånga af kamfert. Detta senare sällskap består af herrar och damer, som kunna «göra» musik, och herrar och damer, som en gång i veckan behöfva «ingnidas» med ett af fyra fioler sammansatt själaliniment, som kommer det andliga jaget i stark transpiration af känslor — för att ej tala om aningar. Sällskapet bär i knapphålet en gammal harpa, till minne af salig borgmästarinnan, som i tiden egde ett Lindholms klavér och mycken musikalisk bildning samt var ordförande i sällskapet, med samma rätt som en rysk furstinna varit president i ryska vetenskapsakademien.

Borgmästarns var, i salig borgmästarinnans tid, ett hus det! — gästfritt och godt om allting, och spridde bildning omkring sig, så till vida, att man der fick lära sig att «höra». Det är en smula kinkigt att bli konstkännare i allt annat än musik. För att bedöma en bild eller en tafla behöfs icke endast synsinnet, man måste påpeka förtjenster och fel, man måste fälla ett omdöme. Ännu värre är det med litteratur. Vid läsning deraf finnes alltid en och annan anmärkare (jag vill härmed icke utpeka herr hofsekreteraren, som bor i Wallanders rödmålade gård vid tullen),

en och annan, som betraktar minespelet hos det afhörande sällskapet och anmärker, att fru apotekerskan skrattade vid ett rörande ställe, eller torkade tårar ur ögonvrårna vid ett muntert, eller att borgmästaren höll på att somna, o. s. v. Dessutom är det svårt, om ej omöjligt, att talas vid en smula; men låt bara musik komma i fråga! — Är det en «resande» konstnär, så sitter man der saligt drömmande och hör på huruledes innehållet af en dubbel råttfälla sluppit ut på tangenterna af ett piano, och hur en fiol, som en ömsint katt, står bredvid och jamar; man behöfver ej mera än lägga märke till finalen i stycket, och detta är lätt att veta, emedan råttsprången då bli häftigare och mera förtviflade — det tycks som tonsättaren velat säga till publiken: «nu måtte ni väl bli mätta på konstmakerier», och så gör han sina sista bocksprång, och så komma slutackorderna: kratsch! kratsch! kratsch! Då skall man ha händerna i ordning och dra till att applådera, sedan man sett hur hofsekreteraren, som bor vid tullen, bär sig åt. Börjar han vid finalen att vika upp frackärmarne, så skall man lägga till hårdt, men sitter han och gnider sig i pannan med käppknappen och synes obekymrad, så bör man låta händerna ligga stilla, ty då har konstnären icke fått beröm i Svenska Tidningen eller Aftonbladet. Har han det fått, så kan man klappa utan att se på hofsekreteraren.

Är det åter i ett enskildt sällskap — i «en förtrolig krets af vänner», som värdinnan säger när hela staden är samlad, så är att märka, att man blir förtjust när dottren spelar, om hon spelar drägligt, och talar om stora *anlag*, om hon kommer af sig. Guvernanten får icke beundras annat än af en och annan gammal herre med tur på hufvudet och otur hos damerna, hvilken kan fälla några «uppmuntrande ord» åt mamsellen.

Det förnämsta nöjet i vår goda stad är middagarne. Sådana middagar ställas till vid alla högtidliga tillfällen; man får en invit så lydande, af farbror, som har bod i hörnet vid torget (han är rådman också):

«Jag ser i morgon några vänner hos mig och bror skulle göra mig och min hustru ett särdeles nöje, etc. etc.» Då kan man vara säker att det går hederligt till. Gubben är en hedersman, som lagsöker sjuåttondedelar af stadens invånare, bysätter en sextondedel och häller vin i de återstående, ty han är stadens

förnämste vinhandlande — med ett ord, en galant, hederlig, allmänt älskad och aktad farbror.

Bordet svigtar af silfver; på bränvinsbordet stå tio till tjugo olika småfat med tilltugg till den välsignade supen. Sällskapet tränges der som en fårskock kring en löfknippa; den ena svarta frackryggen skymmer den andra, infallen regna om hvarandra, och menniskokännaren kan studera hundra olika sätt att tugga smörgåsar.

Efter en stund är stormningen slut. Det lilla bordet — med spildt bränvin, en och annan ostbit, en afbiten anjovis, en hop halshuggna rädisor, med sina gröna armstumpar utsträckta efter räddning, och i midten bränvinsflaskan med kommendörsbandet — ser ut som ett bataljfält, eller snarare en bataljtafla (som alla äro lika hvarandra), med kringkastade vapen och lik samt en segrande fältherre på en hvit häst i förgrunden och härskarorna i bakgrunden. Bland kroppens nödtorft är det endast sådan, som förvaras på buteljer, som kan ernå en sorts riddarevärdighet med kedjan om halsen och hederstecknet på bröstet; denna heder erhålla de visserligen för innehållets skull, men också derför att de äro korkade. (Detta utan att vilja alludera på herr ekonomiedirektören, som fått Vasen genom att nedlägga medborgerlig förtjenst i en stor kompost och en stengärdesgård.)

Det manliga sällskapet har nu vändt sig om och presenterar idel hvita västar, och beger sig sålunda till «damerna» för att konvojera dem till bordet. Detta sker med fara för några par att fastna i dörren; värden beklagar en hop herrar, som stå i klump, att damerna icke räcka till; der finnes blott tretton damer, men trettiofyra herrar; således bli tjuguen lottlösa. Detta är en verklig förlust — tänk hvad det skulle vara, att få utföra fru borgmästarinnan, en liten fet fru, med bjert röda blommor i negligéen — eller hvad den der inrättningen i nacken, som nu brukas, egentligen heter — eller långa stadsfiskalskan! o. s. v.

Nu är det en sed hos oss, att det går efter rang och värdighet att leda ut damerna till bordet och sitta bredvid dem vid bordet; likaledes kommer man i Skråköping ej till något anseende förr än den kroppsliga hyddan är en smula bofällig, och deraf händer sig också alltid, att en och annan ung, hygglig och söt flicka får det nöjet att sitta mellan två gamla herrar, med ser-

vietten knuten i knapphålet, i stället att sitta mellan två unga, af hvilka den ene tillochmed (kanske) visat «afsigter», fastän pappa och mamma haft sina åsigter och saken ännu har klena utsigter. En sådan der stackars flicka sitter der och parlerar med sina grannar, som äro förbålt intressanta med sina sammanräknade hundrade år på nacken och peruken på hjessan, nyrakade, med hvita halsdukar och gråsprängda polisonger. Den ena rätten bjudes efter den andra, vinerna flöda, samtalet får liflighet, det är ett sorl som på en marknad, ett klappande med knifvar och gafflar, som klappet i en elektrisk telegraf.

«Bror postmästare skolkar! — Inte får bror fiskal späda ut vinet, det är, har man försäkrat, godt portvin; bör inte skämma bort en god vara med vatten.» Dessa ord äro väckelseord af värden.

Nu börjar man trycka hvarandra; man nickar åt de närsittande; är föremålet för vänskapen lomhördt eller sitter långt borta, låter man Lindberg, vaktmästaren, stöta honom i ryggen och skrika: «hr kontoristen vill dricka med kamreraren!» Då tittar kamreraren med en äkta fårmin omkring sig, sticker hufvudet åt alla sidor och snokar efter den aflägsna vännen, ända till dess han ser besagde väns näsa stickande fram ur den långa raden, med en rörelse liknande en spikhammare, som betyder att kontoristen nickar god mening. Förvissad att han ser rätt, fastän han sitter illa till, förändras plötsligen kamrerns anlete, mungiporna dras uppåt, kring ögonen synas några glada rynkor, och han nickar, dricker och höjer sitt glas, för att visa att det är tomt, samt fortsätter samtalet med: «den stod i femton riksdaler tunnan i förrgårs på torget.» Sådant der drickande fortgår, på värdens uppmaning, rundtomkring bordet — det är ett fasligt nickande och bråkande, för att få i sig de välsignade tårarne.

Men flickan der, med en tesked S:t Julien i sitt glas, som väl femton gånger blifvit tryckt af sina gamla grannar, utan att vinet tyckes förminskas — — nu — nu drack hon ut alltihop på en gång och lägger det fina fingret på glasets fot. Om jag såg rätt, så drack vice häradshöfdingen der borta ut hela sitt glas också, äfvenledes utan påtryckning. — Hade en blick blifvit vexlad mellan dem, eller var det en händelse, att de unga tu — precist på en gång drucko? — Nej, det är en kärlekshandel, midt

för pappas och mammas och förbi alla de öfrigas näsor; de tycka om hvarandra. Min Gud, så litet bråk gör kärleken af sig; stort mera bråkar ej den sanna vänskapen heller; men sällskapsvänskapen håller ett fasligt väsen, nickar, ropar, skickar vaktmästare och dricker i bottnen — det är skilnad.

När deserten kommer, knackar värden på ett glas och äskar ljud. Han håller nu tal — det är alltid någon *ärad* gäst, t. ex. borgmästaren från grannstaden, som nu gästar Skråköping, eller en rådman i Skanör, som kommit till Falsterbo, eller är det en älskad makas födelse- eller namnsdag att fira — kanske stadens sångförening träder upp och sjunger: «Våren är kommen» eller «Malins milda öga» — och så kommer skål efter skål.

Slutet är, att två gubbar i öfra raden blinka åt hvarandra och tala halfhögt öfver bordet:

«Bror skall.»

«Nej, det är bror . . .»

«Nej, jag är ingen talare.»

«Ja, det blir bra ändå» — och så knackar den ene «brodern» på glaset och talar och säger: «hm — mitt herrskap — hm — hm, jag är ingen talare och egentligen borde ordet tillfallit en annan, men jag får — det är klart att alla hjertligen — nej — af hjertat hjertligen tömma — nej — dricka en hjertlig skål för vår värd och värdinna, vår rådmanska — hm — jag är inte van att tala —»

«Gick rätt bra; bror talar med ledighet», tröstar en närsittande.

«Hm, har så ringa öfning.»

Och så drickes skålen — stolarne ramla från bordet, ett ögonblick helgas åt Guds godhet — och så aftroppar sällskapet.

Samtalet blir något långsamt, man kunde säga däst och trögvulet — de gamle herrarne ha för vana att sofva middag, de unge hafva icke skolkat, man placerar sig här och der och fortsätter samtalet — och så kommer kaffet, buret i en stor silfverkanna med inskrift: «Till Råd- och Handelsmannen N. N., af tacksamma valmän i Skråköping 18—.» Denna kanna, som det vill en hel karl till att lyfta på rak arm, fick rådmannen för det att han genomdrifvit att statens jernväg, en gång när den kommer att anläggas, tar tre mils krok endast och allenast för att få beröra Skråköping. Detta skall göra Skråköping till en centralpunkt

för handeln och bringa lika många riksdaler till Skråköping, som kroken kostat staten.

När kaffet är drucket, går man hem och sofver middag.

Soupéerna började hos oss fordom klockan 6, men nu klockan 8—9. Saken är den, att man här fästat mycket afseende på en insändare i Aftonbladet om *middagstimmans förändring* — och således egentligen tidens förändring på det hela. Denne herre vill ha middagen framskjuten till klockan *fem* på qvällen och är ej nöjd med tretiden; derigenom «blir förmiddagen längre»; men tänk, om man stege upp klockan sex i stället för tio förmiddagen! — skulle den ej då möjligen räcka till? Följden af en sen middag är en sen soupé — då man äter middag klockan 5—6, så måste man soupera klockan 1—2 på natten, och följden af detta är åter, att man ej har sofvit ut förrän klockan 10—11 på förmiddagen, sedan Gud låtit solen skina i åtta hela timmar. Man skulle, säger bemälte senätare (här menas ej att han äter senor, utan äter sent), om middagen så der framskötes, få se sköna landtställen på Söder, dit husfadern skulle skynda (naturligtvis med lykta i näfven) för att tillbringa aftonen i familjens sköte; — hvilken afton! — till klockan två på natten? Då sofva barnen godt och drömma om små Guds englar, som hviska till dem: «Morgonstund har guld i mun», och sitta icke som pappa och mamma förkonstlade, utbytande dagen mot natten, och predika sitt: «*Plenus venter, non studet libenter.*» Med ett ord — familjen vore sprängd; dess spädaste, älskligaste och roligaste medlemmar följa naturen äfven i Stockholm och borde lära det goda folket att stiga upp i tid och äta i tid och lägga sig i tid, äfven om detta ej sker i det «vestra Europa» — det bildade — hvarifrån vi fått snörlifven, de små «kyss-mig-hattarne» och hela denna oklimatiska utstyrsel vi ega. — Om det är frågan om att följa utländska moder, så göra hamnbusarne det bäst; de lefva i Stockholm lika mycket i fria luften, som Neapels lazzaroner. Detta vare nog sagdt om det mer än enfaldiga förslaget; men borgmästaren, som gerna ligger länge på morgonqvisten, framflyttade rådstugutimman till klockan elfva, den mest passande för *honom*. Folket, som brukar *riktigt* använda dagen, får vänta fram på sin *eftermiddag*, för att få sin sak föredragen på borgmästarens *för-*

middag; men så är han också borgmästare och embetsman, och de andra ej annat än rättsökande: bara packet.

Jag hade så när glömt ett af stadens bästa sällskapsnöjen. Saken är nämligen den, att vi Skråköpingsboar äro menniskor och dragas med menskliga svagheter. Således händer det temligen ofta, att någon af stadens honoratiores aflider, och så blir det en präktig begrafning. Derför händer det alltid, att när ryktet förkunnar, att herr N. N. ligger lik, alla «vidkommande» liksom få en försmak af oxsteken med lagerbärssåsen. Herr hofsekreteraren (jag mins ej om jag nämnt att han bor i Wallanders gård vid tullen) skrifver vanligen verser, som ofta nog tryckta utdelas i sorgehuset — deri den aflidnes «dygder» rimmar med «våra bygder», «grafven» med «glafven», «sorg» med «borg» och «smärta» med «hjerta». Stadens likvagn framdrages och smörjes — färgareåldermannen Blausingers svarta hästar skrapas, kuskarne få hvita kambrikshandskar, och kring sorgehuset sprider sig en blandad lukt af stekt kött, granris och saffran. Hela gatan barras, och folket samlar sig i skaror, för att se på huru det går till att få ned en «herre» i jorden. Det är en riktig folkfest, fastän det endast äro vi «bättre», som erhålla någonting substantielare än blott själafröjden att kunna tänka: «vi äro alla lika goda».

Och sedan vi väl fått pappa ned i jorden, troppa vi pratande och skrattande tillbaka till sorgehuset, der vi roa oss hela qvällen med drickande och glada samspråk, väl aktande oss för rummet, der enkefrun med sina vänner sitter i sorgen. — Det skulle vara riktigt sorgligt, om det ej på konfektfaten märktes, att den djupa sorgen och deltagandet ej uteslöt tanken på att förse sig med sötsaker.

Litet hvar stoppar i fickorna karameller och dylikt och de finnas, som hafva rätt ansenliga fickor, ty vi herrar ha inga pirater att ta uti, och derför förslår det så fasligt litet, när pappa ensam varit på begrafningen, emot när mamma varit med. I senare fallet blir tillgången på konfekt så stor, att ungarne derhemma bli sjuka i flera dagar, fastän på mer än en i svart papper insvept karamell följande vackra vers är intryckt:

Ehvad det dig än måtte hända,
Tänk städse på din egen ända.

Påföljande år händer, så vida mannen haft stora förtjenster, det vill säga förtjent bra på sin rörelse, att en minnessten reses på grafven. Då blir också ett kalas vid aftäckningen, hvarvid pastorsadjunkten håller ett litet tal, virande sin hvita näsduk om pekfingret, för att ej tappa den på samma gång som koncepterna.

Bröllop är också ett af stadens nöjen, dock mera sällsynt. Olyckligtvis bli unga, vackra och fattiga flickor också gifta — och då är bröllopet också derefter. Det bästa, jag bevistat, var då skomakaren, rådman Blankman gifte bort sin långa Märtha med en liten blek baron, som funnit henne behaglig. Lille baron kunde dock ej tala om annat än själens behag, ty de lekamliga förstå sig litet hvar på, och mamsell Märthas ögon suto som svensken och norrmannen, på hvar sin sida om näsryggen, och skelade på hvarandra, i stället att se rätt fram.

Det var ett stort bröllop. Rådmannen var så styf i kragen att få kalla baron för «min svärson baron», och smålog så förnämt, när vi kallade unga frun (hon var bara trettiosju år) «friherrinna». Bröllopet stod i fyra dagar och glädjen högt i tak — och så reste baronen sin väg, och skomakaren fick en gång i månaden afsända ett rekommenderadt bref. Nota bene: gesällerna fingo ej vara med på bröllopet, utan åto för sig sjelfva.

Så står det till med våra sällskapsnöjen i Skråköping, i hvad de röra det bättre folket.

Det sämre folket har efter ålder olika nöjen;

1:o) Spela kronvägg — detta är ett nöje för gatpojkarne. Ingen, vet bättre att medaljen, som Crusenstolpe uttrycker sig, har två sidor, än dessa trasiga ungar, som ropa krona och klafve.

2:o) Bollspel — också ett pojknöje, som äfven delas af bättre mans barn. Man slår boll på kyrkogården straxt vid skolan; men nu är bollspel förbjudet sedan i fjol, då magisterns näsa blef plattslagen af en boll, som träffade olyckligt väl.

3:o) Snöbollkastning — också ett pojknöje. Stadens pojkar äro, huru trasiga de än synas, dock en smula bättre än «bonddrumlarne», och så hagla snöbollar på bönderna, som åka gatan fram, hvarefter ett halft tjog bytingar hänga sig på medarne och åka med. Detta har alltid gladt mig, som aldrig tålt ståndsförfattningen. Det är en naturlig och lämplig hämnd af den orepresenterade klassen på den representerade.

4:o) Man super sig full — nöje för de äldre. Detta har aftagit något sedan bränvinet blifvit så dyrt och fått en sådan smak af terpentin och Hoffmans droppar, som de lagliga sex graderna göra nödvändig för naturligt tregradigt bränvin. Att man här i Skråköping får förfalskadt bränvin, vill jag ej påstå, ty det säljes af hederligt folk, som ha godt bränvin på sitt eget bränvinsbord vid kalaser och således äro öfver all misstanka; men visst vore det roligt, om doktor Hamberg ville undersöka Skråköpings sexgradiga.

5:o) Spela kort — också ett nöje för de äldre — en svag efterhärmning efter de bildade, och som sällan slutas med vanligt anständigt och bildadt gräl eller sura miner, utan med

6:o) Folknöjet slagsmål. Det svenska berserkalynnet bryter ut, det gamla modet vaknar, lejonet rustar sig till strid och lägger sin väldiga ram på motspelarens öra, att ej tala om näsan, som vid en sådan händelse ej blir stort att tala om. Denna kraftiga väckelse verkar ögonblickligen på motspelaren, som gör rätt för sig — och så är folknöjet i gång. Försonare träda emellan, men måste draga sig tillbaka «med ögon blå» — och så «leker» man ännu i våra dagar lika bra som i de fordna konungarnes gästsalar. Den platta opoetiska nutiden kommer dock snart och påminner om att vi ej lefva i hjelteåldern, utan måste hålla oss neutrala, det må gå som det vill. Fiskalen instämmer målet, och som det egentliga folket ej har tid till nöjen annat än på Söndagarne, så får man, utom för blånader och blodviten, plikta för sabbatsbrott — och så slutas det nöjet.

Vare detta lilla utdrag nog för att gifva begrepp om våra nöjen här i Skråköping, en liten special-historia om det «sedliga elementet» i staden Skråköping.

II.

FILANTROPISKA SÄLLSKAPET I SKRÅKÖPING.

(1856.)

Visserligen var det i Skråköping, liksom annorstädes, mulet och grått den 1 Januari. Det nya året, hvilket eljest plägade komma i kappsläde, med hoppets bjällror på sin vingade slädtrafvare och med minnet på hundsvotten, tycktes i anledning af sin herr faders, glorvyrdig i åminnelse, år 1855, snöpliga död, hafva anlagt sorg i gammal romersk stil; ty fordom var den grå färgen sorgens — en tid var det förhoppningens.

Sålunda var ock morgonrodnaden, som namnet antyder, någonting rödt och himmelens azur någonting blåaktigt; men det nya året begagnade på sin födelsedag icke någondera af dessa färger, utan kom i stället klädd i en gråpappersstrut, såsom född och buren beskyddare till minuthandeln och en hatare af lyx. Det nya året var verkligen något oroligt, ty dess närmaste förfäder hade haft åtskilligt bråk med framåtskridandet, och man är bra orimlig mot de stackars åren: de flesta ha ej mer än 365 dagar, och ändå fordrar man att de skola hvar för sig hinna med det hela slägten i 5,000 leder ej orkat att hjelpa. Allt skall det sista året göra, och det har funnits många år, som hellre velat vara månader, ja simpla veckor, om de fått det; men pligterna höra till familjen och äro omöjliga att bli af med.

Det nya året var, som sagdt är, mörkt i hågen, under det att det skred fram öfver jorden. Det började naturligtvis i öster, och fann genast sin kusin, kejsaren i Kina, utsatt för oro; schacken i Persien mådde ej stort bättre, och så vidare. Huru det står till i Europa veta vi utan beskrifning.

Först när det kom till Sverige klarnade dess anlete.

«Lyckliga land!» utropade år 1856, «du är dig alltid likt, du gör intet bråk af dig, derför skall jag bestå dig en nära total

månförmörkelse, låta planeten Mars uppehålla sig i Kräftans eller tillbakaskridandets stjernbild och flytta fram Kalmar marknad.» Om nu det nya året sagt så der, hvilket ej är så alldeles säkert, så har det misstagit sig, nämligen deri, att vi stå *stilla*.

Det är ett högt misstag, ty det finns ingen man i landet, som ej har en synnerlig fallenhet för sansade reformer, och derför sansa vi oss en fyrtio år i stöten och så röra vi på oss.

Denna rörelse liknar visserligen den som Kalmar marknad gjort: i fjol var han den 7 men i år den 6 Februari — det vill säga, om några år hålles Kalmar marknad i forntiden, det blir en marknad i det förflutna, men det är också en rörelse. Om vi således icke få se till någon bro vid röda bodarne, eller representationsförändringen, eller nya lagen, så är orsaken ingen annan än den, att de rört sig, liksom Kalmar marknad, och sedan befinna sig i det förflutna — ja, det kan hända att hela Sverige en gång så der flyttar in i forntiden.

Såsom bevis på denna vår rörlighet vill jag berätta hur det gått med Skråköpings filantropiska sällskap.

Det minnesvärda året 1848 stod stadens apotekare i sitt laboratorium, sysselsatt att tillreda det för sin milda, sega och klibbande egenskaper i palats och hydda lika högt värderade *hvita plåstret*. Genom en ganska förklarlig idé-assosiation kom vår apotekare att tänka på den då för tiden gängse filantropien. Newton fick, af ett fallande äple, som slog honom i pannan, den första idéen om fallande kroppars rörelse, och vår apotekare fick i plåsterpannan den första idéen om sättet att uppresa de kroppar, som fallit dels i rännstenen och dels i förderfvets afgrund.

Han fattade pennan och skref en inbjudning till Skråköpings vördade innevånare af båda könen att vara välgörande på aktier och upplysa menskligheten mot en ringa penning, för hvilken han utlofvade tusenfaldigt igen på andra sidan grafven, der räntan, som man vet, är fri — ty att bli evigt salig för 12 skillings utgift i lifvet är ej procenteri, som att taga 1 skilling i veckan på riksdalern. Derjemte föreslog han en festlig middag, så att det «räddningsbehöfvande folket» skulle få lukt af steken, samt sålunda liksom dragas vid näsan till andlig och lekamlig förkofran.

På utsatt dag församlade sig också stadens herrar och damer på rådstugan; hela dess bildade societet var der samlad — ett

bevis huru den höga kulturen söker att förädla allt omkring sig. Sedan alla satt sig i ordning och det blifvit tyst, uppträdde apotekaren i tribunen, snöt sig och började:

«Högtärade damer och kavaljerer! vördige Skråköpingsbor! Inom dessa murar, der den blinda rättvisan så ofta uttalat sina vänliga varningar, der så mången af den faderliga kärleken blifvit ådömd 40 par eller 28 dygn och, till uppmuntran för dess religiösa känsla, uppenbar kyrkoplikt, uppträder nu jag, en individ blott, en hänförsvinnande droppa, full af medvetandet om min ovärdighet att beträda en plats, der (pekande på borgmästaren) den föråldrade rättvisan, med snillets klarpanna, skiftat lag och rätt.»

«Han talar bra sött», hviskade borgmästarinnan till sin granne.

«Vår stad har under tidehvarfvens lopp förblifvit hvad den varit, men tiden har nu äfven gripit oss och för oss med oemotståndlig kraft framåt. Vår stad bör ej stå efter det öfriga Europa, der man så länge inrättat stuterier, schäferier och holländerier, att man slutligen kommit på den tanken att förädla äfven menniskoracen, höja traspacket ur sin andliga förnedring, med ett ord, skapa «medborgare» för en annan verld. (Bravo! långvarig sensation.)

«Vår stad står högt bland Sveriges städer i anseende till reqvisita för ett filantropiskt sällskap. Eller, mitt herrskap! finnes icke här fyllbultar? Jo, legio.

«Finnes här ej de som snatta, fastän få höjt sig till verkliga tjufvar? Jo, visserligen.

«Finnes här icke okunniga, råa menniskor? Ack jo, vi ha dem inom våra murar. (Sensation.) Icke *dessa* murar likväl, utan stadens», tillade apotekaren. (Ty det bör anmärkas att Skråköping omgifvit sig med «trämurar» eller så kallade gärdesgårdar.)

«Finnes här ej ömmande hjertan? ädla medborgare och medborgarinnor?? (Paus.) Jo! Slå ej ned ögonen, du ädla qvinna, som förliden jul skickade två varma grynkorfvar till gamla Utterqvistskan, som nu i sin himmel tackar dig! — de stå uppskrifna i den stora boken. Eller du, som med egen hand, lik den barmhertige samariten, lade beck och talg på Appelbomens klufna näsa. Eller du, ädla mö, som af din bahytt gjort en pirat åt en af stadens blygsamma fattige. Vänd ej bort dig, ädle välgörare, som ändrat kyrkstötens uniform och skänkt en ny modellkappa med sju

kragar — eller du, «okände», som donerat staden med en svingrind, liknande en äreport. — Nej, blygens icke för edra ädla hjertans skänker. (Paus. Djup sensation. Frun, som gifvit korfvarne, snyftade högt öfver Utterqvistskans eviga tacksamhet.)

«Således föreslår jag inrättandet af ett filantropiskt sällskap. Hvarje menniska är filantrop så till vida, att hon, sjelf menniska, älskar sig sjelf öfver all ting; men först den nyare tidens upptäckter ha bringat det derhän, att hon förmår *vetenskapligt* älska andra, på samma sätt som entomologen älskar de kräk, han uppsätter i sina samlingar. Det är således menskligbetens kräk, filantropien har tagit under sitt beskydd. Tron icke, mitt herrskap, att jag ej inser den fina gränsen, som man bör uppdraga mellan en falsk och sann filantropi. Då ett träd förtvinar af brist på näring, hotas af röta i kärnan och ej bär annat än surkart med mask i kärnhuset, då kommer *dåren* med sina omvältningsplaner, han vill rycka upp jorden kring rötterna, lägga bättre mull deromkring, vattna trädet och bortskära det förderfvade samt inympa nya qvistar af ädelt slag. Så vill den falska, omvältande filantropien; men den visa, den sanna filantropien plockar upp den redan nedblåsta, redan maskstungna och förderfvade frukten och virar in den i kinesiskt silkespapper — ty om Gud vill kan den förvandlas till en apelsin; han pressar de gulnade bladen mellan läskpapper, han vårdar sig om de förmultnade qvistarne och lackerar upp dem så att de se ut som nystpinnar, — med ett ord, dåren vill börja vid roten, men den vise sysselsätter sig med qvistarna; dåren vill förändra, den vise blott begagna ympvax eller det så kallade hvita plåstret. Eländet, mitt herrskap, har blifvit en vetenskap och den lastbare ett intressant ämne för forskning.

«Fordom fasade man för en komet. Sjelfva högstsalig hans maj:t Johan den tredje blef i sina sista dagar förskräckt af en sådan. Nu åter följa vi kometen på hans oändliga bana med fjerrglaset, som närmar honom till oss. Fordom var t. ex. en fyllhund en sådan sällsynthet, att man hade en skrockaktig fasa för honom. Nu åter följa vi honom på hans slingriga bana med ett glas vatten för att förnärma honom, fastän detta glas ofta för honom blir ett fjerrglas. Således måste äfven vi bli adepter i den nya vetenskapen och bilda ett sällskap under namn af: *Bättre*

folks sällskap till det sämre folkets upputsande i Skråköping. (Långvariga bravorop.)

«Jag antar af dessa rop, att mitt förslag vunnit bifall? (Ja, ja!) Vi fasa således ej för att låta vårt ljus lysa för menniskorna? (Nej, nej!) Och vi besluta således att meddela något af den dygd, den menniskokärlek och klarhet, som vi ega, åt de mindre lottade? (Ja, ja!) Dock, kaplanerne skola hafva lagom! (Ja, lagom!)

«Denna inrättning bör indelas i klasser. Liksom frimurarelogerna ha egna namn, så böra äfven dessa klasser benämnas olika. De begge stora afdelningarne bestå af herrar och damer. Den förra afdelningen kunde lämpligen kallas för *Svärdssidan,* ty vi nytta alla värja till borgareuniformen. Afdelningen för det täcka könet kunde lämpligen kallas: *Det svagare kärlet,* i anseende till dess ömhet och späda sylfidiska natur. (Ja, ja! bravo! Långvariga bravorop.)

«Hvad åter pligterna angå, så bör sällskapet indelas i afdelningar efter de fel och laster vi ha att bekämpa, som t. ex. 1:o afdelningen för fyllhundar, 2:o tjuf-afdelningen, 3:o smuts-afdelningen, 4:a slagsmåls-afdelningen, 5:o oenighets-äkta-makar-emellan-afdelningen, och 6:o afdelningen för allmän okunnighet. (Ja, ja!)

«Jag uppmanar stadens herrar litteratörer att bilda ett skrå, för utgifvandet af sådan litteratur, som man utan fara kan lemna i den oupplysta hopens händer, ty om vi bildade låta hela ljusmassan af vårt vetande inströmma i hopens ögon, blir den solblind; och, mitt herrskap, då läkaren opererar en blind, finnes ingenting skadligare än att denne ser operatören «på fingrarne».

«Jag föreslår således utgifvandet af en samling oskyldig läsning, som för att ej lida af någon förblandning eller gå utom sitt ämne, lämpligen kunde kallas: «*Bibliotek för sämre folk*», (ja, ja, bra!) ty der bör ingenting inflyta som duger för bättre folk. (Bra, bra!) Den bör hållas i en stil *mer* än enfaldig, för att fattas af de enfaldige. Den bör ej innehålla något oroande, som kan föranleda någon annan rörelse än den, att gå till hvila, att somna; ty den som sofver syndar icke. (Sannt. Apotekaren har rätt.)

«Vid detta tillfälle kan jag ej underlåta nämna en sorglig erfarenhet af den oförsigtighet, med hvilken en och annan bildad leker med elden.

«Mitt herrskap! oaktadt fattigvårdsstyrelsens aldrig tröttnande nit och de bättre lottades osparda frikostighet, började det förliden höst att drypa i stadens fattighus. Detta upphörde väl under vintern, då vattnet kristalliserades till is och således ej var i droppform, men återkom på våren desto häftigare och dröp på dervarande gummor, hvilka dock med kristlig undergifvenhet buro sitt öde och funno det behöfliga skyddet genom att ligga *under* sängbottnarne i stället för på dem, hvarigenom ett extra tak erhölls. Men nu på sommaren sade en af våra upplysta medborgare, visserligen ej i elak afsigt, men dock ej välbetänkt, till de klagande: «Der äro flera hål på taket». — En allmän oro uppstod, ty i stället att som förut anse takdroppet som en himmelens tillskyndelse (hvilket det sannerligen också är), sköto gummorna skulden på Fattigvårdsstyrelsen. Hvarför, frågar jag, skulle man säga dem att det var hål på taket, när de ej begrepo det sjelfva? Hvarför väcka oro i oskuldsfulla hjertan och försvaga det heliga band, som förenar dessa käringar med deras älskade fattigvårdsstyrelse? Hade de väl råd att laga hålen? Nej. Och hvad måste då bli följden? Jo, att fattigvårdsstyrelsen, mot hvars ära det strider att taga impulser nedifrån, *måste* för exemplets skull låta hålen förbli olagade; ty om de *nu* lagades, skulle anspråken stiga ännu mera. (Bra taladt! Apotekaren har rätt!)

«Så bör ock en upplysande skrift ej innehålla något som kan väcka oro. Utom bönesuckar om en salig ändalykt, som är det nödvändigaste af allt, bör denna skrift innehålla nyttiga rön om närande mossor, om bensoppa och andra födoämnen, som äro stärkande, att ej nämna bark, detta manna, som Gud låter växa i våra tusenåriga skogar (sensation), i minnets lunder. (Paus. Djup sensation.)

«Det är ej utan orsak nordmannakraftens gud, Thor, drogs af bockar, ty dessa lefde af bark och voro symboler af den nordiska kraften. Måtte nationen återvända till barken! (Skönt! sublimt!) Det är ej utan orsak Odins foglar voro korpar, ty dessa djur äta afskräde. (Bra! bra!) Det ligger således en gammal nordisk-religiös åsigt till grund för barkbröd och bensoppa. Men tron har vikit ur folkets hjertan, liksom barkbrödet från bordet. Öfvermodet beherrskar massorna.»

Så ungefär talade vår lille apotekare, och sällskapet bildade sig.

Sedan år 1848 har mycket händt. Europa har lugnat sig (tycks det) och dessutom ha sällskapets alla välvilliga försök strandat mot «de sämres» halsstarrighet.

En ädel enkefru väfde till exempel en hop förkläden, ämnade till belöning för dygdigt tjenstefolk, under afdelningen: «Det svagare kärilet». Dessa förkläden voro lämpliga belöningar för dygdiga pigor och hade inskriften: «*För dygdiga pigor*» konstigt inväfd på midten. Det var en belöning af samma slag som ordnar och medaljer för bättre folk; men den oupplysta massan fattade ej deras höga betydelse.

Likaledes gick «Bibliotek för sämre folk» ej bättre.

Det är klart att de obildade, likt envisa och tjurskalliga barn, som ej förstå sitt eget bästa, bita ihop tänderna för den helsogifvande dryck, som de bättre tillagat och kryddat. De tyckas ej ha förtroende till dessa välmenta försök, denna *enkom* för dem utvalda själaföda, eller, med ett ord, «sämre folk» tycks lika litet vilja vara *sämre*, som «folket» tycks vilja vara folk; och det synes som om ordet *folkskrift* och påskriften «för dygdiga pigor» hade samma frånstötande verkan.

Så belönas den välgörenhets-ande, som gjort sin rund genom Europa, med otack och smälek. «Bättre folks sällskap till det sämre folkets upputsande i Skråköping» har upphört.

Om detta nya året således behagar se till, så hafva vi verkligen rört på oss — vi hafva lyckligen gjort ett steg tillbaka, och vi hoppas göra flere. Stillaståendet är omöjligt.

III.

ETT MISSTAG.

(1856.)

Vi äro några vänner här i Skråköping, eller, för att genast säga hvilka vi äro, bror Rumlander, bror Hees, bror Struntén och jag utgöra en liten, men utvald samling, som hvarje afton, precist 6, mötes på hotel Balaklava i f. d. Smoerska gården vid stora torget. Hotel Balaklava, så omdöpt förlidet år, då Vestmakterna gjorde ända på Rysslands öfvermakt i Europa, är tillika stadens gästgifvaregård. Vårt sällskap har, utom att taga sig en liten hopknutad tutanego och en sexa deruppå, för ändamål att taga reda på resande främlingar och representera stadens bildade societet.

Vår stad står ännu, så att säga, i målbrottet mellan den period, då den var en by eller köping, och den, då den blir en verklig stad med egen magistrat, egen fiskal och egen borgmästare samt representationsrätt på riksdagen, hvilket är något att eftersträfva.

Emellertid råder en stor okunnighet om vårt Skråköping; man vet knappt hvar det är beläget och reser ibland midt igenom staden utan att ana att det icke allenast skall vara, utan verkligen är en stad med kungliga privilegier. I Europa anser man en stad vara en sorts spansk fluga på det osunda samhället och lägger den på dertill «passande ställen»; i Amerika får otäckstyget slå ut hvar det vill — det är hela skilnaden.

Ingen vill vara okänd — litet hvar vill ha sin lilla vrå i ryktets tempel, om också det skulle vara sopvrån — och som en stad är en individ, så vill äfven en sådan vara känd, fastän han är liten och i sin begynnelse. Det kan till och med hända att flugan har kommit på rasande ställe och aldrig i tiden blåser upp sig.

Vårt lilla samfund har bildat sig för att göra staden fördelaktigt känd. Också har, alltsedan vi konstituerade oss, ingen märklig främling rest härigenom, som icke blifvit stupfull och i åtta dagar efteråt haft hufvudvärk och punschleda. Detta är ett mycket anlitadt sätt i de smärre städerna.

Men till saken.

Vi sutto en afton detta innevarande år på hotel Balaklava och drucko, som vanligt och som ofvan är sagdt, en liten tutanego på fyra man hand. Brodren Hees, som i öfrigt är rådman i staden, hade fått knuten.

Vi sutto och öfverlade som bäst om nödvändigheten af att staden skulle ha en egen sjelfständig tidning, och allt hade gått bra om det icke felats oss tryckeri med tillbehör, en redaktör och slutligen ämnen; ty hvad f-n händer väl i en så liten stad? En enda liten brandanläggning förstör hela staden och tryckeriet också; afger man en opinionsyttring, d. v. s. slår ut en hop fönsterrutor, så sitter redaktörens egna i fara, om han ej tiger; således beslöto vi oss att tills vidare ej vilja ha någon tidning, särdeles som så väl fiskal som borgmästare voro stora fiender till all publicitet. Det är så alltid på vårt samhälles höjder, hvarom vi här i Skråköping hafva mångfaldiga, att ej säga enfaldiga, bevis, som t. ex. då borgmästaren på allmän rådstuga uppmanade oss att inte hålla Rucklekcöpings nya tidning.

Just som vi kommit till samma resultat, som på en och annan riksdag vunnits, att nämligen «tiden för reformen icke ännu vore inne» och att Skråköpingsboarnes massa icke ännu tillräckligt mognat, steg der en liten tjock herre in i skänkrummet. Mannen bar kamlottskappa och var lungblöt, hvilket icke behöfde anmärkas, emedan händelsen hände sistförliden sommar, så der på höstsidan. I släptåg efter honom kom en kappsäck och ett guitarrfodral. Han kappade af sig, ruskade sig och stampade, räknade upp skjutspengar, tappade också naturligtvis några tioörestycken, emedan dessa äro så funtade, att de måste tappas, samt begärde bums en stor toddy.

«Hm, hvem kan den mannen vara?» hviskade vi mellan oss.

«En resande musikus kanske — lådan förråder någonting dylikt; hvem f-n för med sig annat än ett bränvinsschatull då man reser, om man inte har toner till födkrok.»

«Struntén, du, du blåser flöjt», sade Rumlander, «hör du efter, slå dig i slanger med karlen och ha honom att sätta sig vid vårt bord, så kunna vi pumpa honom på nytt. Sådana der musikanter hafva alltid en hop sällskapsbildning och äro vanligen roliga kusiner.»

«Gå sjelf, Rumlander», sade Struntén.

«Nej f-n, du är musikalisk, du kan prata ditt och datt med karlen — gå du — är han rolig, så komma ni till mig i morgon qväll, så skola vi dricka ett glas, ta oss ett litet dulgarus och hälla i honom så pass, att han skall se sju solar på himlen när vi vräka upp honom i kärran.»

Förbannadt treflig och gästfri karl, den Rumlander — han är eljest handlande här i staden och gör i tjära ganska betydligt.

Detta löfte verkade. Struntén steg upp och gick fram och åter några slag.

Vår lille resande herre satt helt lugn och smuttade på sin toddy, utan att säga ett enda ord.

«Det är obehagligt väder i dag», började Struntén, «min herre har väl rest lång väg, fast man hinner inte långt? Jag föreställer mig att vägarne stå som en välling.»

«Nej, som gröt», inföll den resande.

«Jaså, de äro då så mycket svårare. — Min herre, förlåt, jag vet inte titeln —»

«Gör ingenting, alls ingenting.»

«Hå, ber om förlåtelse — men jag är kommissarien Struntén, sakförare här i staden.»

«Jaså — jaha.»

«Min herres instrument har kunnat taga skada.»

«Instrument?»

«Ja, der i lådan.»

«Jaså — nej det är en gammal guitarr.»

«Min herre trakterar då detta instrument?»

«Jaha, något — då jag var på kansliet i tiden, så spelade första kontoristen rätt bra guitarr, och så sa' han: hör på, Allsing, sa' han, vill inte Allsing lära sig klinka, sa' han — och så lärde jag mig klinka — ja, moster min — hon bor i Ruckleköping — är alldeles förtjust i mitt klink.»

«Jaså, jag har då den äran att tala med herr Allsing?»

«Ja, med två l.»

«Således är herrn inte slägt med handlanden Alsing, som blef rånad vid Gefle?»

«Nej-ne-nej, allsintet. Det var en kuriös sak med den der. Alsingen påstod att han blifvit rånad, men det var osannt och detta derföre att alls ingen blifvit rånad — lös mig den gåtan — ha ha ha!»

«Ha ha ha!» skallade det från bordet.

«Förlåt, herr Allsing med två l!» ropade herr Rumlander, «sitt ner hos oss och gör mig sedan äran på en liten simpel sexa vänner emellan.»

«Jag tackar, hi hi hi! — mjuka tjenare, mine gode herrar, presenterar mig med glaset i hand — förbannadt ruskigt i år —»

«Hvad få vi kalla min herre?»

«Förlåt, jo, mönsterskrifvare.»

«Jaså, herr mönsterskrifvare — kypare, punsch och fem glas! — herr mönsterskrifvaren är ute och reser.»

«Jaha — skall resa till Ruckleköping för att helsa på en gammal moster.»

«Hvem? om jag får fråga.»

«Fru magasinsförvalterskan Rattenfraat.»

«Kors, fru Rattenfraat, åh, jag känner henne, en galant gumma — en skål för fru Rattenfraat, för si, jag har gått i skola i Ruckleköping och kände mycket väl så väl henne, som salig magasinsförvaltaren.»

Mitt goda herrskap, som läser detta mitt opusculum, kan lita på att bror Allsing blef en smula «smit» om qvällen; vi ledde honom upp på kammaren och hulpo honom i säng — det var satans trefligt, som det alltid är, då Rumlander slår fram rätsidan.

Öfverenskommelsen var (ty brodren mönsterskrifvaren skulle äfven påföljande dag bli i Skråköping) att vi klockan sex om qvällen skulle råkas hemma hos Rumlander.

«Då skall han få fecit, vår mönsterskrifvare», hviskade Rumlander då vi skiljdes åt på torget. «Hustru min är sjuk hon och bor i flygeln, så att vi lefva på trefligt ungkarlsmanér. Godnatt, gubbar!»

«Vete f-n hvad det var i punschen», sade vännen Allsing då jag och Struntén — vi kallas för Castor och Pollux, eller de oskiljaktige här i staden — klockan tre qvart på sex inställde oss.

«Bra punsch, bror, felet låg deri, att bror inte var riktigt disponerad — i dag går det bättre. Dessutom har Rumlander —»

«Jaså, den brodern heter Rumlander?»

«Jaha, och är stadens enda vinhandlare, så att der får man ärliga och fina varor.»

«Skall jag ta frack? — är han gift?»

«Ja, han är gift, men frun är sjuk; tag du bonjouren, det brukas inte att här gå i frack.»

«Bra, bra — f-n ändå hvad jag är liksom tung i öfvervåningen.»

«Sade jag inte det, att det är goda varor», menade Struntén efter första glaset. «Sjunger bror? — förbanna mig sjunger icke bror — hvad heter bror i förnamn?»

«Olof — *Olaus Allsingius adolescens bonæ spei,* stod det i mitt studentbref. — Om jag sjunger? — ja visst sjunger jag, bara jag tar guitarren i näfven — jag skall nu ner och sjunga för gumman Rattenfraat i Ruckleköping — hon är, skall jag säga, en smula förmögen — jag är hennes köttslige systerson — hon är galen i musik.»

«Och bror skall spela till sig ett testamente?»

«Träffadt, gubbsnyfflar! träffadt — jag skall försöka.»

«Vi skicka efter guitarren — du skall sjunga för oss också.»

Sagdt och gjordt. Guitarrlådan kom; karlen hade snygga saker; lådan var klädd med gult skinn och var af mahogny samt märkt med ett stort O. A. i mässing på locket.

«Ser ni, O. A.: Olof Allsing», sade vår mönsterskrifvare.

«Kanske det är bror som skrifver en hop under signaturen O. A. i tidningarne — jag tycker mig ha sett något sådant.»

«Nej, bevars, hvarken läser eller skrifver en smula mer än tjensten fordrar; det är fasligt många som heta på O. A., men bara en mönsterskrifvare.»

Der dracks försvarligt. Vår rolige mönsterskrifvare sjöng Bellman och Gluntarne, litet skrabbigt, det är sant; men han hade blifvit kall på vägen och dessutom är han ingen dufunge heller, och så punschen i går och fortsättningen i dag — ingen kan undra på honom.

Vi voro en hel hop vänner, utom vi vanlige — aldrig i tiden ha vi haft muntrare och roligare, ty gubben mönsterskrifvare klirpade på sin guitarr och sjöng, och vi deltogo så der emellanåt, när vi kände igen tonen. Inte var det så ordentlig sång heller; men det är inte noga, bara man har roligt och får något att skölja strupen med. Rumlander hade inte knusslat — tu riksdalers arack i punschen per butelj.

Plötsligen stördes vårt nöje. Vår hederlige, blott alltför nitiske stadsfiskal Preijare stod på en gång midt inne i rummet med battongen på bröstet och åtföljd af Skråköpings begge polisbetjenter. Herre Gud! jag känner dem alla tre, både Preijare och Linqvist och Sundstedt — och det är inte ondt med dem för en vitten.

Vår nye vän teg och stack undan guitarren bakom soffan.

«I lagens namn! — jag förbjuder denna folksamling», ropade fiskalen.

«Hvaba! bror Preijare», sade Rumlander.

«Ingen lagbrytare är bror med mig. Nu är här tyst — men drag fram en *viss* guitarrlåda — hit med den — Sundstedt, tag henne, der står hon.»

Sundstedt lydde.

«Se, här står O. A. Hvar är egaren?»

«Der.»

«Jaså, ni är egaren af denna låda?»

«Jaha.»

«Polisbetjenter, hören opp nu! det är *hans* låda. — Mjuka tjenare, min gunstige herr Oskar Ahnfelt!» sade fiskalen och bockade sig försmädligt för vår nya vän, «är ni nu kommen till vårt förut laglydiga samhälle med er riksguitarr? — Vi ha, gudilof, kyrka i staden och få höra ordentligt och lagligt Guds ord mer än vi behöfva, en gång hvar vecka — ni är igenkänd. Linqvist, teckna upp de närvarande. Och ni, mine herrar, som låten en

förförare förleda er att bryta mot vårt välsignade konventikelplakat — J sjungen psalmer.»

«Psalmer?»

«Ja, psalmer — (läser på ett papper)

> Ack, längtansvärda och bortgömda skjul
> Under de susande grenar —
> Der tid och döden en skönhet ej fick —

med mera, är det inte en psalm kanske?»

«Psalm?»

«Ja, psalm för f-n, eller en sådan der gudlig visa, som läsarne sitta och sjunga — eller — (läser på lappen)

> Ack, hvad vårt lif är eländigt,
> Fins någon fröjd på vår jordiska stråt —

är det inte en så kallad bönesuck kanske? — Linqvist, äro de antecknade?»

«Ja, herr fiskal.»

«Herr Oskar Ahnfelt samt herr handelsman Rumlander, hvilken tillåtit denna samling i sitt hus, kallas härmed att stå till rätta inför herr borgmästaren i morgon Onsdagen den 22 Oktober. Onäpste skolen J icke blifva — lita på Per Preijare.»

Fiskalen höll på att rusa ut; men Rumlander fick honom i armen och sade:

«Bror Preijare, hör på, hvar f-n har du gjort af näsan?»

«Angår dig inte; men eljest så har jag snufva. — Trodde aldrig att du —»

«Känner du inte punschlukten? — det är ett misstag, bror Preijare: inte äro vi lagbrytare, som sitta här och tacka och lofva Gud — hvem har väl tänkt på sådant? — nej, vi supa en smula för rolighets skull, och vännen der är mönsterskrifvaren, brodren Olof Allsing, en lustig kurre, en snäll sångare.»

«Men psalmerna?»

«Den ena var af Bellman och den andra står i Gluntarne — det är inga psalmer — tror du väl att vi — vi hederlige Skråköpingsboar skulle sjunga psalmer — ha ha ha — kom och drick några glas. — Slå i, Struntén, en skål för vår hederlige fiskal — du skulle varit med, om jag fått tag i dig.»

Fiskalen fick sitt glas, stadsbetjenterna sina, och sågo nu lika muntra ut, som förut högtidliga.

«Hurra, hurra, för vår hederlige och vaksamme fiskal!»

«Ja, mine herrar och bröder», började fiskalen, «jag är, det veta vi alla, ingen oresonlig menniska; men detta oaktadt en embetsman med samvete. Laglydnad, mine herrar och bröder, är just min svaga sida, och det är strängeligen förbjudet att se sina vänner hos sig i ändamål att frukta Gud. Det veten J. Men hade jag inte blifvit narrad af mina kunskapare och misstagit mig om den der guitarren, med ett ord, hade jag vetat att ni söp en smula på qvällqvisten, så hade jag naturligtvis icke stört er. Det var ett misstag — jag erkänner det, ett förbannadt misstag. Jag kunde väl tro jag — skål «gubbar i bergskollegium!» — att brodren Rumlander bjöd ihop vänner när och fjerran för att ta sig en liten tankställare och dra en liten spader så här vägg-emellan, men att han inte samlar ihop folk för att prisa och lofva Gud — hvaba?!»

«Kommer aldrig i fråga, bror fiskal, kommer aldrig i fråga.»

